

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL BİLİMLER VE TÜRKÇE EĞİTİMİ

ANA BİLİM DALI

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ ÇERÇEVESİNDE YAZIN DİLİ
İNCELEMESİ: ÖRNEK METİN LEYLÂ İLE MECNÛN
HİKÂYESİ (VR. 32B-64A)

AYNUR KULOĞLU

(Yüksek Lisans Tezi)

İstanbul, 2024

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL BİLİMLER VE TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ ÇERÇEVESİNDE YAZIN DİLİ

İNCELEMESİ: ÖRNEK METİN LEYLÂ İLE MECNÛN

HİKÂYESİ (VR. 32B-64A)

LITERARY LANGUAGE AND LITERATURE EDUCATION: SAMPLE

TEXT THE STORY OF LEYLA AND MECNUN (VR. 32B-64A)

Aynur KULOĞLU

(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman

Prof. Dr. Mesut ŞEN

İstanbul, 2024

Tüm kullanım hakları

M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne aittir.

© 2024

ETİK BEYAN

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak Prof. Dr. Mesut Şen danışmanlığında hazırladığım *Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Çerçevesinde Yazın Dili İncelemesi: Örnek Metin Leylâ ile Mecnûn Hikâyesi (vr.32b-64a)* başlıklı yüksek lisans tezimi hazırlarken akademik ve etik kurallara uyduğumu, çalışmamda yararlandığım kaynakları atıfta bulunarak gösterdiğimi, ulaştığım verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, özgün bir çalışmaya imza attığımı bildirir; herhangi bir şekilde aksinin tespiti halinde aleyhimde doğacak yasal yaptırımını kabul ettiğimi beyan ederim.

27/09/2024

Aynur Kuloğlu

ÖN SÖZ

Yazın; olay, düşünce ve imgelerin, insanda estetik duygular uyandıracak bir biçimde, dil aracılığıyla söz veya yazı ile anlatımını amaç edinen sanattır. Toplumu oluşturan unsurların başında gelen dilin çeşitli işaretler aracılığıyla yazıya geçirilmesi sonucu tarihin en eski dönemlerinden itibaren yazınsal eserler takip edilebilmekte ve bu eserler üzerinden dilin, toplumun, kültürün geçirdiği değişimler gözlenebilmektedir. Yazının en temel unsuru olan dil; bir milletin tarihî sürecinin de habercisi, geçirdiği değişimleri birinci elden yansıtan malzemelerden de biridir.

MS 8. yy.da bilinen en eski edebî eserlerini veren Türk yazını; farklı devletlerin kurulması, iktidar, din ve inanç değişiklikleri, göçebe hayat tarzının bir gereği olan farklı coğrafyalara göç edilmesi, farklı kültürlerle komşu olunması sonucu Türkçenin farklı kol, lehçe ve şivelere ayrılması ile zengin bir edebî birikimin meydana gelmesini sağlamıştır. Bu zengin birikim bugün Türkçenin çeşitli dönemlerini aydınlatmamızı sağladığı gibi Türk milletinin de yayıldığı coğrafyayı, kültürel değişimlerini, sosyal-siyasi olaylarını anlama ve belirlemede diğer bilimlere ışık tutmaktadır. Aynı zamanda yazın dili üzerinde art ve eş zamanlı incelemeler yapılmasına olanak sağlamaktadır.

Çalışmada incelenen eser 64 yapraktan oluşmakta olup bu çalışma; eserin 32b- 64a yapraklarını kapsamaktadır. Eserin 1b- 32b yaprakları Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünde Prof. Dr. Mesut Şen danışmanlığında Erçin Cengiz tarafından yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır.

Leylâ ile Mecnûn hikâyesi Arap, Türk ve Fars edebiyatlarında varlığını çok uzun zamandır devam ettiren bir hikâyedir. Bu çalışmada Azerbaycan Millî İlimler Akademisi Muhammed Fuzûlî El Yazmaları Enstitüsüne 24.B-5703/7328 numarası ile kayıtlı olan Molla Ârif bin Molla Ma'ruf tarafından yazılan *Leylâ ile Mecnûn hikâyesi* Türk dili ve edebiyatı eğitimi çerçevesinde yazın dili bakımından incelenmiştir. Aynı zamanda eserde değerler eğitimi bakımından inceleme yapılmıştır. Dil incelemesi bölümünde eser; ses, imla, biçim bilgisi bakımından ele alınmış ve ardından metnin transkripsiyon alfabesiyle Latin harflerine aktarılmış haline yer verilmiştir. Dizin bölümünde eserde geçen bütün kelimeler alfabetik olarak sıralanmış, metinde geçen anlam bütünlüğü arz eden söz gurupları vb. unsurlar dizinde ilgili maddenin altında ele alınmıştır. Sonuç ve öneriler bölümünde yazın

dili, değerler eğitimi ve dil incelemesi bakımından eserin genel değerlendirilmesi yapılmıştır.

Öncelikle öğrencilerinin hepsine bilgelik ve nezaketle Çağatay Türkęesini sevdiren, çalışmam süresince benden hiçbir şekilde desteğini, yol göstericiliğini, bilgisini esirgemeyen kıymetli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Mesut şEN'e şükranlarımı sunarım. Bilgisine başvurduğumda desteğini esirgemeyen hocam Dr. Öğr. Üyesi Erdoğan TAşTAN'a ve hazırladığı dizin programı sayesinde çalışmamın dizin bölümünün oluşmasını sağlayan Prof. Dr. Ceval Kaya'ya teşekkür ederim. Süreç boyunca benden desteğini esirgemeyen ailem ve başta Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Abdullah Gülbay olmak üzere arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

ÖZET

Bu çalışmada, Azerbaycan Millî İlimler Akademisi Muhammed Fuzûlî El Yazmaları Enstitüsü 24.B-5703/7328'e kayıtlı Leylâ ile Mecnûn Hikâyesi (vr.32b-64a) üzerinden yazın dili incelemesi yapılmıştır.

Çalışma giriş, ilgili araştırmalar, yöntem, bulgular ve sonuç bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları ve varsayımları üzerinde durulup araştırmaya temel teşkil eden tanımlar paylaşılmıştır. İlgili araştırmalar bölümünde Türk edebiyatında Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin tarihçesi ve Çağatay Türkçesi hakkında bilgi verilmiştir. Yöntem bölümünde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verilerin toplanması hakkında bilgi verilmiştir. Bulgular bölümünde eser; içeriği, yazarı, özeti, türü; eserin yazın dili, Türk dili ve edebiyatı eğitiminde kullanımı, değerler eğitimi açısından incelenmiş; dil incelemesi bölümünde eserin imla, ses, biçim bilgisi ele alınmış; metin bölümünde eserin 32b- 64a sayfaları transkripsiyon alfabesiyle Latin harflerine aktarılmış ve metin; paragraf, noktalama işaretleri ve imla kuralları uygulanarak güncellenmiştir. Metnin yazın dilimizdeki yeri ve önemi; ses, imla, şekil bilgisi, cümle bilgisi bakımından incelenerek belirlenmiştir. Daha sonra metnin söz varlığı, alfabetik dizin haline getirilerek paylaşılmıştır. Çağatayca - Oğuzca özellikler gösteren metinde Türkçenin farklı lehçeleri arasındaki ilişkiler; ek, imla ve sözcükler, sözcük kökenleri noktasında tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yazın, yazın dili, Türk dili ve edebiyatı eğitimi, Leylâ ile Mecnûn hikâyesi, Çağatay Türkçesi.

ABSTRACT

In this study, a literary language analysis was conducted on the Leyla and Majnun Story (fr.32b-64a) registered in the Muhammad Fuzûlî Manuscripts Institute of the Azerbaijan National Academy of Sciences 24.B-5703/7328.

The study consists of introduction, related research, method, findings and conclusion sections. In the introduction section, the problem status, the purpose of the research, its importance, limitations and assumptions are emphasized and the definitions that form the basis of the research are shared. In the related research section, information is given about the history of the Leyla and Majnun story in Turkish literature and Chagatai Turkish. In the method section, information is given about the research model, universe and sample, data collection tools and data collection. In the findings section, the work; its content, author, summary, type; the work's literary language, its use in Turkish language and literature education, values education are examined; in the language analysis section, the work's spelling, sound and morphology are discussed; in the text section, the 32b-64a leaves of the work are transcribed into Latin letters with the transcription alphabet and the text; paragraph, punctuation and spelling rules were applied and updated. The place and importance of the text in our literary language was determined by examining it in terms of sound, spelling, morphology and sentence information. Then, the vocabulary of the text was shared by making an alphabetical index. In the text showing Chagatai - Oghuz characteristics, the relations between different dialects of Turkish were determined in terms of affixes, spelling and words, word roots.

Keywords: Literature, literary language, Turkish language and literature education, Leyla and Mecnun story, Chagatai Turkish.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
KISALTMALAR VE İŞARETLER	xi
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	xii
BÖLÜM I GİRİŞ.....	1
1.1. Problem	1
1.2. Amaç.....	2
1.3 Önem	2
1.4 Sınırlılıklar	3
1.5. Varsayımlar	3
1.6. Tanımlar	3
1.6.1. Dil ve Dil Eğitimi	3
1.6.2. Yazın ve Yazın Eğitimi	4
BÖLÜM II İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. Çağatay Türkçesi.....	7
2.1.1 Çağatay Türkçesinin Dönemleri.....	8
2.2 Leylâ ile Mecnûn Hikâyesi Hakkında	10
BÖLÜM III YÖNTEM	14
3.1. Araştırmanın Modeli.....	14
3.2. Evren ve Örneklem	14

3.3. Veri Toplama Araçları	14
3.4. Verilerin Toplanması	15
3.5 Verilerin Çözümlemesi	15
BÖLÜM IV BULGULAR	16
4.1 Eserin Tanıtımı	16
4.1.1. Eserin İçeriği	16
4.1.2 Eserin Yazıldığı Metin Türü	16
4.1.3 Eserin Özeti	22
4.2. Leylâ ile Mecnûn Hikâyesinin Yazın Dili	26
4.3. Leylâ ile Mecnûn Hikâyesin Türk Dili ve Edebiyatı Eğitiminde Kullanılması	30
4.4. Leylâ ile Mecnûn Hikâyesinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi	37
4.5. İNCELEME	41
4.5.1. ESERİN İMLÂ ÖZELLİKLERİ	41
4.5.1.1. ÜNLÜLERİN YAZILIŞI	41
4.5.1.1.1. /a/ Ünlüsünün Yazılışı	41
4.5.1.1.2. /e/ Ünlüsünün Yazılışı	41
4.5.1.1.3. /é/Ünlüsünün Yazılışı	42
4.5.1.1.4. /ı-i/Ünlüsünün Yazılışı	42
4.5.1.1.5. /o-ö-u-ü/ Ünlülerinin Yazılışı	43
4.5.1.2. Ünsüzlerin Yazılışı	44
4.5.1.2.1. /ç/ Ünsüzünün Yazılışı	44
4.5.1.2.2. /η/ Ünsüzünün Yazılışı	44
4.5.1.2.3. /p/ Ünsüzünün Yazılışı	44
4.5.1.2.4. /t/ Ünsüzünün Yazılışı	45
4.5.1.3. Metinde Yanlış ya da Eksik Yazımlar	45
4.5.1.4. Metinde Bitişik Yazımlar	45
4.5.1.5. Metinde Farklı Yazımlar	45
4.5.2. SES BİLGİSİ	48
4.5.2.1. Ünlüler	48
4.5.2.1.1. Ünlü Değişimleri	48
4.5.2.1.1.1 e>ö Değişimi	48
4.5.2.1.1.2. ı>u Değişimi	48

4.5.2.1.2. é – i Meselesi	49
4.5.2.1.3. Ünlü Düşmesi.....	49
4.5.2.1.4. Ünlü Uyumu	50
4.5.2.1.4.1. Kalınlık İncelik Uyumu	50
4.5.2.1.4.2. Düzlük Yuvarlaklık Uyumu	50
4.5.2.1.5. İncelme.....	51
4.5.2.1.6. Ünlü Birleşmesi	51
4.5.2.2. Ünsüzler	52
4.5.2.2.1. Ünsüz Değişmeleri.....	52
4.5.2.2.1.1. b>m Değişmesi	52
4.5.2.2.1.2. b>w>y Değişmesi	52
4.5.2.2.1.3. d> z>y Değişmesi	53
4.5.2.2.1.4. ğ>k Değişmesi.....	53
4.5.2.2.1.5. k>h Değişmesi	53
4.5.2.2.1.6. p>f Değişmesi	53
4.5.2.2.1.7. t>d Değişmesi	53
4.5.2.2.1.8. z>s Değişmesi.....	54
4.5.2.2.1.9. y>g Değişmesi.....	54
4.5.2.2.2. Ünsüz Uyumu	54
4.5.2.2.3. Sedalılaşıma	54
4.5.2.2.4. Sedasızlaşma	55
4.5.2.2.5. Ünsüz Düşmesi	55
4.5.2.2.5.1. /b/ düşmesi	55
4.5.2.2.5.2. /g/ düşmesi.....	55
4.5.2.2.5.3. /r/ düşmesi	56
4.5.2.2.6. Ünsüz İkizleşmesi	56
4.5.2.2.7 Ünsüz Türemesi.....	56
4.5.2.2.8 Göçüşme(Yer Değiştirme)	56
4.5.2.2.9 Zamir n'si	56
4.5.2.2.10. Hece Düşmesi	56
4.5.3. ŞEKİL BİLGİSİ	57
4.5.3.1. Yapım Ekleri	57
4.5.3.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri.....	57
4.5.3.1.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri	58
4.5.3.1.3. İsimden Fiil Yapım Ekleri.....	59
4.5.3.1.4. Fiilden Fiil Yapım Ekleri.....	60
4.5.3.2. İsim Çekimi.....	62
4.5.3.2.1. Çokluk Eki +lAr	62

4.5.3.2.2. Hâl Ekleri	62
4.5.3.2.2.1. İlgî Hâli +nİn/+nUn, +In/+Un; +nl	62
4.5.3.2.2.2. Belirtme Hâli +nl, +n, +l	62
4.5.3.2.2.3. Yönelme Hâli +GA, +A, +nA	63
4.5.3.2.2.4. Bulunma Hâli +DA	63
4.5.3.2.2.5. Ayrılma Hâli +DIn	64
4.5.3.2.2.6 Eşitlik Hâli +çA	64
4.5.3.2.2.7. Vasıta Hâli +(ı/U)n	64
4.5.3.2.2.8. Yön Hâli +rA, +KArl	64
4.5.3.2.3. İyelik Ekleri	64
4.5.3.2.3.1. Birinci Teklik Şahıs İyelik Eki +(I/U)m	64
4.5.3.2.3.2. İkinci Teklik Şahıs İyelik Eki +(I/U)n	64
4.5.3.2.3.3. Üçüncü Teklik Şahıs İyelik Eki +I, +(s)I	64
4.5.3.2.3.4. Birinci Çokluk Şahıs İyelik Eki +(I/U)mIz, +(I/U)mUz	65
4.5.3.2.3.5 İkinci Çokluk Şahıs İyelik Eki +(I/U)nIz	65
4.5.3.2.3.6. Üçüncü Çokluk Şahıs İyelik Eki +lArl	65
4.5.3.2.4. Aitlik Eki +Gı, +KI	65
4.5.3.2.5. Farsça Çekim Unsurları (Ya-i Vahdet)	65
4.5.3.3. Sıfatlar	65
4.5.3.3.1 Niteleme Sıfatları	65
4.5.3.3.2. Belirtme Sıfatları	66
4.5.3.3.2.1. İşaret Sıfatları	66
4.5.3.3.2.2. Sayı Sıfatları	66
4.5.3.3.2.3. Belgisizlik Sıfatları	66
4.5.3.3.2.4. Soru Sıfatları	66
4.5.3.4. Zamirler	66
4.5.3.4.1. Kişi Zamirleri	66
4.5.3.4.2. Dönüşlülük Zamirleri	67
4.5.3.4.3. İşaret Zamirleri	67
4.5.3.4.4. Belirsizlik Zamirleri	68
4.5.3.4.5. Soru Zamirleri	68
4.5.3.4.6. Bağlama Zamirleri	68
4.5.3.4.7. Birliktelik Zamirleri	68
4.5.3.5. Zarflar	68
4.5.3.5.1. Durum Zarfları	68
4.5.3.5.2. Miktar Zarfları	69
4.5.3.5.3. Zaman Zarfları	69
4.5.3.5.4. Yer-Yön Zarfları	69

4.5.3.5.5. Soru Zarfları	69
4.5.3.6. Edatlar (İlgeçler)	69
4.5.3.6.1. Bağlama Edatları	69
4.5.3.6.2. Çekim Edatları	70
4.5.3.6.2.1. Son Çekim Edatları	70
4.5.3.6.2.2. Ön Çekim Edatları	71
4.5.3.6.3. Ünlem Edatları	71
4.5.3.7. Fiiller	72
4.5.3.7.1. Şahıs Ekleri	72
4.5.3.7.1.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri	72
4.5.3.7.1.2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri	72
4.5.3.7.1.3. Emir Kipindeki Şahıs Ekleri	73
4.5.3.7.2. Fiil Çekimi	73
4.5.3.7.2.1. Basit Çekim	73
4.5.3.7.2.1.1. Bildirme Kipleri	73
4.5.3.7.2.1.1.1. Geniş Zaman Kipi	73
4.5.3.7.2.1.1.2. Şimdiki Zaman Kipi	74
4.5.3.7.2.1.1.3. Gelecek Zaman Kipi	74
4.5.3.7.2.1.1.4. Görülen Geçmiş Zaman Kipi	74
4.5.3.7.2.1.1.5. Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi	74
4.5.3.7.2.1.2. Tasarlama- Dilek Kipleri	75
4.5.3.7.2.1.2.1. Emir Kipi	75
4.5.3.7.2.1.2.2. Şart Kipi	75
4.5.3.7.2.1.2.3. Gereklilik Kipi	76
4.5.3.7.2.1.2.4. İstek Kipi	76
4.5.3.7.3. Fiillerde Soru ve Olumsuzluk	76
4.5.3.7.4. Birleşik Çekimli Fiiller	76
4.5.3.7.4.1. Hikâye Birleşik Zaman Çekimi	76
4.5.3.7.4.2. Rivayet Birleşik Zaman Çekimi	77
4.5.3.7.4.3. Şart Birleşik Zaman Çekimi	77
4.5.3.7.5. Birleşik Fiiller	77
4.5.3.7.5.1. İsim + Yardımcı Fiillerden Oluşan Birleşik Fiiller	77
4.5.3.7.5.2. Tasviri Fiiller	77
4.5.3.7.5.2.1. Yeterlilik Fiili	78
4.5.3.7.5.2.2. Tezlik Fiili	78
4.5.3.7.5.2.3. Sürerlilik Fiili	78
4.5.3.7.5.2.4. Yaklaşma Fiili	78
4.5.3.8. Fiilimsiler	78

4.5.3.8.1. İsim-Fiiler.....	78
4.5.3.8.2. Sıfat-Fiiler.....	79
4.5.3.8.3. Zarf-Fiiler	79
4.5.3.9. Ek Fiil.....	80
4.6. METİN.....	81
4.7. AÇIKLAMALI DİZİN	119
BÖLÜM V SONUÇ VE ÖNERİLER.....	201
KAYNAKÇA	204
EKLER	209

KISALTMALAR VE İŞARETLER

a.	Her bir varağın ön yüzü
Ar.	Arapça
b.	Her bir varağın arka yüzü
Bk.	Bakınız
C.	Cilt
Çağ.	Çağatay Türkçesi
cev.	Çeviren
ET	Eski Türkçe
Far.	Farsça
Hak.	Hakaniye (Karahanlı) Türkçesi
Har.	Harezm Türkçesi
Krş.	Karşılaştırınız
mec.	Mecaz, mecazen
S.	Sayı
s.	sayfa
TDAY	Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
TDK	Türk Dil Kurumu Yayınları
TDVİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
<	Kelimenin kaynağını gösterir.
[]	Eksik yazılmış kısımlardaki onarımı gösterir.
+	İsim tabanına gelen ek
-	Fiil tabanı, fiil tabanına gelen ek
~	Değişik iki şekli gösterir.
/	Eklerdeki şekilleri gösterir. Dizinde yaprak numaraları ile satır numaralarını ayırmak için kullanılmıştır.
(?)	Okunamayan kelimeleri veya şüpheli durumu belirtir.

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ء	'
ا	a, e
آ	ā, a
ب	b, p
پ	p
ت	t
ث	s
ج	c, ğ
چ	ç
ح	h
خ	ħ
د	d
ذ	z
ر	r
ز	z
س	s
ش	ş
ص	ṣ
ض	ẓ, ḍ
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	'
غ	ġ
ف	f
ق	q
ك	k, g
ل	l
م	m
ن	n
نك	ŋ
و	u, ü, o, ö, v
ه	h, a, e
ی	i, î, ĩ, y

BÖLÜM I GİRİŞ

1.1. Problem

Türk dili ve edebiyatı dersi, öğrencilerin ortaöğretimde almaları zorunlu olan derslerdendir ve öğrenciye aktarılacak istenen bilgi ve beceriler edebî metinler aracılığıyla kazandırılmaktadır. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanan Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'yla öğrencilerin dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini etkin bir şekilde kullanmaları; okuduklarından, dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle söz varlığını zenginleştirmeleri; okuduklarından, dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle sorgulama, yorumlama ve değerlendirme becerilerini geliştirmeleri; okuduklarından, dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle millî ve manevî değerleri edinmeleri ve bu değerleri içselleştirerek yaşantılarına taşınmaları; okumayı alışkanlığa dönüştürerek etkin okur kimliği edinmeleri; konuşma ve yazma kurallarına uyarak etkili iletişim kurmaları; belirledikleri tür ve içeriklerle ilgili metin oluşturarak yazılı ürünler ortaya koymayı alışkanlık hâline getirmeleri; belirledikleri tür ve içeriklerle ilgili sözlü ürünler ortaya koymayı alışkanlık hâline getirmeleri; kültürel, bilimsel ve sanatsal etkinlikleri dinleme/izleme zevki ve alışkanlığı kazanmaları; çoklu medya kaynaklarından ve basılı materyallerden amacına uygun bilgiye erişip bu bilgiyi kullanmaları; sanatsal değerleri fark edip estetik zevk geliştirmeleri; Türk ve dünya edebiyatından metin örnekleri inceleyerek evrensel farkındalığını geliştirmeleri; Türk kültürü ve diğer kültürler arasında ilişki kurarak kültürel duyarlılık geliştirmeleri amaçlanmaktadır(MEB, 2024a). Türk dili ve edebiyatı dersi, dil ile meydana getirilen sanat eserlerini incelerken aynı zamanda dilin tarihî gelişimi ve güncel kullanımını da öğrencilere aktarmak ile yükümlüdür.

Edebiyat öğretiminin iki temel görevinden birincisi, öğrencinin dil bilimi bilgisini artırıp dil kullanma becerilerini geliştirmek; ikincisi ise öğrencinin dünya görgüsünü geliştirip onun çeşitli yönleriyle insanlıkla ilişkiye girmesini ve bu yolla kişiliğin geliştirilmesini sağlamak olduğundan dil eğitimi ve edebiyat eğitimi birbirinden ayırmak ve ayrı ayrı sürdürmek mümkün değildir(Demir, 2016). Edebî eserler onları meydana getiren dilin seçkin örnekleri olarak dilden beslenmiş aynı zamanda da o dilin sınır ve imkanlarını zorlayarak dilin gelişip zenginleşmesine de katkıda bulunmuşlardır.

Yazın dili; dil öğrenimi, metnin anlaşılması, algılanıp yorumlanması, yaratıcı yazma, kültürün aktarımı, iletişim unsurlarının kavranması ve dilin güncel kullanımının zenginleştirilmesi gibi noktalarla Türk dili ve edebiyatı eğitimin temelini oluşturmaktadır. Türk dili ve edebiyatı eğitiminde eğitim, edebî metinler aracılığıyla yapılmaktadır. Türk dili ve edebiyatı çok geniş bir coğrafyaya yapılmış bir edebiyattır ve bu geniş coğrafyada henüz Türkiye Türkçesine kazandırılmamış, farklı şivelerle oluşturulmuş yazı dillerine ait edebî eserler bulunmaktadır. Bu nedenle üzerinde çalışma yapılmamış edebî metinlerin Türk dili ve edebiyatına kazandırılması önem arz etmektedir. Bu eserlerin ivedilikle okunmaları ve günümüz Türk edebiyatına kazandırılması gerekmektedir. Bugüne değin Türkçenin farklı şiveleriyle oluşturulan eserlerin incelemelerinde sadece eser okumaları yapılmış ve metinlerin söz varlığı açıklanmaya çalışılmıştır. Bu noktadan hareketle daha önce literatürde bulunmayan bir eserin Türk dili ve edebiyatı eğitimi çerçevesinde yazın dili bakımından incelenmesi söz konusu değildir.

Bu çalışmada Çağatay sahasına ait Çağatay ve Oğuz Türkçesi özelliklerine sahip Leylâ ile Mecnûn hikâyesi üzerinden Türk dili ve edebiyatı eğitimi kapsamında yazın dili incelemesi yapılarak Türk dili alan yazınına katkı sağlanmaya çalışılacaktır.

1.2. Amaç

Bu çalışmada Çağatay edebiyatına ait Leyla ile Mecnûn adlı hikâyenin;

Dil özellikleri,

Söz varlığı,

Yazın dili,

Değerler eğitimi unsurları,

Türk dili ve edebiyatı eğitimindeki yerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.3 Önem

Bu çalışmada elde edilen bulguların;

• Millî Eğitim ve Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulunun program geliştirme çalışmalarına katkıda bulunacağı,

- Üniversitelerdeki Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi, Türk Dili ve Edebiyatı, Türkçe Eğitimi gibi bölümlerin çalışmalarına örnek teşkil edeceği,

- Üniversitelerin Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi, Türk Dili ve Edebiyatı, Türkçe Eğitimi gibi bölümlerinin öğretmen yetiştirme programlarına katkı sağlayacağı,

- Mevcut MEB müfredatına katkıda bulunacağı,

- Çağatay Türkçesi ile ilgili filoloji çalışmalarına katkı sağlayacağı,

- Divan edebiyatı ile ilgili çalışmalara kaynaklık edeceği,

- Konuyla ilgili araştırmalara ışık tutacağı beklenmektedir.

1.4 Sınırlılıklar

Bu çalışma Azerbaycan Millî İlimler Akademisi Muhammed Fuzûli El Yazmaları Enstitüsüne 24.B-5703/7328 numarası ile kayıtlı olan Molla Ârif bin Molla Ma'rûf tarafından yazılan Leylâ ile Mecnûn hikâyesi (vr.32b-64a) ile sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

Örnekleme, evreni temsil edici niteliktedir.

Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin dil özellikleri, yazın dili ve söz varlığının Türk Dili ve Edebiyatı öğretimine kaynak oluşturabileceği ve bu alanda eserden yararlanılabileceği varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

1.6.1. Dil ve Dil Eğitimi

Bir insan topluluğuna özgü, seslerden meydana gelmiş, kendine göre kuralları olan, sürekli gelişen ve değişen, bireyler tarafından iletişim kurmada kullanılan, sistemli göstergelere dayalı, toplumsal anlaşma aracı; lisan; zeban(Çağbayır, 2016).

Dil insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabîî bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda örülmüş içtimaî bir müessesedir(Ergin, 2006, s. 3).

Dil, toplumsal bir görüngüdür. Toplum ya da topluluk olmaksızın dil oluşmaz ve gelişmez. Bu nedenle, toplumsallık hem dilin ön koşulu hem de tözsel niteliklerinden biridir. Roland Barthes'ın "Gösterge-Bilimsel Serüven"ın "Dil ve Söz" bölümündeki belirlemesiyle, dil, "hem bir toplumsal kurumdur hem de bir değerler dizgesidir(Kula, 2012, s. 4).

Dilin iki cephesi söz konusudur: yazı dili ve konuşma dili. Konuşma dili insanların gündelik ihtiyaçlarını karşılar ve kural bakımından esnek bir yapıya sahiptir ancak yazı dili bir milletin zaman içinde meydana getirdiği kültür ve medeniyetin bir sonucu olup kurallar ile varlığını garanti altına alır. Yazı dili ile ilgili bir diğer nokta da yazı dili dilin geçirdiği değişim ve süreçleri görmek açısından oldukça önemlidir. Konuşma dilinde amaç düşüncenin en anlaşılır şekilde alıcıya ulaştırılmasıdır. Buna karşılık yazı dili yazılı olduğu için dillerin tarihî gelişmesi yazı dilinden takip edilebilmektedir. Onun için bir dilin geçmişinden bahsetmek, tarih içindeki gelişmesine bakmak demek, yazı dilinin tarihî gelişmesine bakmak demektir. Yazı dili de dilin en gerçek aynası olduğu için onda bir dilin asırlar içinde akıp gelen yapısını görmek mümkündür. Türkçeyi de uzun tarihi boyunca bu şekilde yazı dili olarak takip etmekteyiz(Ergin, 2006, s. 12). Dilin uzun zamana yayılan takibi aynı zamanda toplumsal değişimlerin de dildeki yansımaları görmeyi sağlamaktadır. Bu sebeple dil eğitimi; bireyin toplumsal gelişimi, bilişsel becerilerinin artması, dil ve milliyet bilincinin gelişmesi açısından oldukça önemlidir ve Türk dili ve edebiyatı eğitiminin de temelini oluşturmaktadır. Cümle bağlamından hareketle okunan metnin algılanması, anlamlandırılması, kelimelerin görev ve anlamlarının belirlenmesi, kelimelerin yapı unsurlarının belirlenmesi, dil aracılığıyla yeni metinler oluşturulması yolu ile bu eğitim gerçekleştirilmektedir.

1.6.2. Yazın ve Yazın Eğitimi

Yazı dili ile oluşturulan sanatsal eserlerde kullanılan dil; yazın dili, edebiyat dili, edebî dil kavramlarıyla karşımıza çıkmaktadır. ...edebiyat dili/edebî dil, günlük ve ilmî dille aynı kaynaktan beslenmesine veya aynı dil unsurlarını kullanmasına rağmen, onlardan bir hayli farklı ve başka bir dildir. Söz konusu farklılık, tamamıyla dil veya dil unsurlarının farklı biçim ve tarzda kullanılmasından; onlara farklı mana, ses, çağrışım ve duygu değerleri yüklenmesinden; onların yeni ve orijinal terkiplere dönüştürülmesinden kaynaklanır. Bir başka ifadeyle edebî dil, dilin alelade bir iletişim 'vasıta'sı olmaktan çıkarılıp 'amaç' seviyesine yükseltilmesi ve sanat objesine dönüştürülmesi ile elde edilir. Şair veya yazar dediğimiz insanlar, sahip oldukları olağanüstü sabır, gayret, hassasiyet, zevk-i selim ve

kabiliyetleriyle böyle bir dil terkininin sanatkarlarıdır. Hepimizin çok iyi bildiğini zannettiğimiz dil, onların kaleminde dinleyen ve okuyanda heyecan ve hayranlık uyandıran bir güzellik objesine; yani edebiyat sanatına dönüşür. Tıpkı alelade bir mermer kütlesinin heykeltıraşın elinde nadide bir heykele dönüşmesi gibi. Buradan hareketle diyoruz ki edebî dil, dil içinde bir ‘üst dil’dir(Çetişli, 2001).

Türk dili ve edebiyatı eğitiminde eğitimin tüm unsurları dil üzerinden öğrenciye aktarılmaktadır. Ortaöğretimde edebiyat eğitimi edebî metinler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Edebî metin ise; herhangi bir duygu, düşünce, hayal, intiba ve olayın dil vasıtasıyla, ama edebîlik değerine haiz bir biçimde ifadesinden oluşan “söz ve söylem bütünü”dür. Şair veya yazarın kaleminden çıkmış şiir, hikâye, roman, tiyatro metinleri gibi (Çetişli, 2006, s. 5). Yazı dilinin gelecek nesillere aktarımı, dilin yerleşik ve sanatsal kullanımları, kelimelerin anlamsal özellikleri edebiyat eğitiminde edebî metin (yazınsal metin) aracılığıyla öğrencilere aktarılmaktadır.

Edebiyat eğitimi kısaca, bu metinlerdeki sanat değerlerini sezmeyi, dilin metinde kazandığı anlamları kavramayı ve metni yorumlamayı sağlayacak becerileri kazandırmayı amaçlar. Bu eğitimin ilk ve önemli basamağı lise yıllarındaki edebiyat dersleridir. Edebiyat derslerinde öğrencilere, her yönüyle bireysel, ulusal, evrensel değer, zevk ve anlayışın edebî metinlerde nasıl inceleneceği ve değerlendirileceği hususunda beceriler kazandırılmalı; sanata özgü yaşantının özellikleri hissettirilmelidir. Öğrencilerin; her düzeydeki dil göstergelerinin nerede, niçin, nasıl ve neden kullanıldığını kavrayabilecek bir anlayışa ulaşmaları sağlanmalıdır(Eyüp, Uzuner Yurt ve Stebler, 2012, s. 1121).

Alıcı metni kavramak için vericinin dil kullanımını ve okuduğu dinlediği metnin derin yapısını çözmek durumundadır. Bunu gerçekleştirebilmek için doğal olarak kendi dil kullanımından yola çıkar. Her şeyden önce metinde bir bütünlük, birliktelik ve kimi anlamlar bulunduğunu, metni oluşturan dil yapıları arasındaki bağdaşıklık, tutarlılık ilişkilerini, metnin kendine özgü yapısını fark eder. Metni kavramak için dil dışı/metin dışı göndermelerden yani gerçek dünya ile ilgili kendi bilgilerinden (deneyimleri, yaşam anlayışı, ansiklopedik bilgi vb.) yararlanmak zorunluluğu duyar. Öğrendiği yeni bilgilerle belleğinde var olanı birleştirir. Metindeki dil kullanımlarının derin yapılarında saklı olan bilgilere dil kurallarından, varsayımlarından, çıkarımlarından yola çıkarak ulaşır ve bütün bu verilerin desteğiyle anlamı oluşturur, metni kavrar(Üstünova, 2013, s. 43).

Edebiyat eğitimi, edebiyatla ilgili bilgilerin yanı sıra öğrencilerin dilin inceliklerini keşfedecekleri, dil bilincini ve becerilerini geliştirecekleri bir zemindir. Bu bilincin ve becerilerin geliştirilmesi için öğrencilerin edebiyatla temasının okuyucu rolüyle sınırlanmaması, yazma, dinleme ve konuşma yoluyla dil ve edebiyat bilgilerini hayatlarında kullanmalarına olanak sağlayacak çalışmalara yer verilmesi önemlidir(MEB, 2018, s. 13).

Yazınsal metinlerde her türlü dil kullanımını görmek olasıdır. Bir bakıma dil bilgisinin en iyi öğretilebileceği yer yazınsal metinlerdir denilebilir. Öğrenilen dilin ve kültürün en özgün ve farklı yanlarının görülebileceği kaynaklar olarak yazınsal metinler gösterilir. Her ne kadar (özellikle anlatı türü yazınsal metinlerde) kurmaca bir yapı söz konusu olsa da insanın düşünce sisteminin gelişmesine önemli katkıları olduğu açıktır. Kısaca toplumsal belleğin gelişmesine ve zenginleşmesine yazın ve kültürel birikimi öğreten derslerin önemli katkıları olduğu açıktır(Günay, 2006, s. 2).

BÖLÜM II İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Çağatay Türkçesi özellikleri ve Türk edebiyatındaki Leylâ ile Mecnûn hikâyeleri bu bölümde incelenmiştir.

2.1. Çağatay Türkçesi

Çağatay Türkçesi, 15. Yüzyılın başlarından 20. yy.ın başlarına kadar yaklaşık olarak Osmanlı Devleti dışında kalan Asya'daki, Doğu Türklüğünün yazı ve konuşma dilidir. Eski Türkçeden sonra oluşan Karahanlı Türkçesi bütün Türklerin ortak yazı dili idi. Karahanlı Devleti'nin dağılmasından sonra bir taraftan Harezmi Türkçesi diğer taraftan da Kıpçak Türkçesi ortaya çıkmıştı. 14. yy.ın sonlarında Asya'da Timur'un Türk birliğini sağlamasıyla oluşan ortamda bu diller yerini tekrar ortak bir dile yani Çağatay Türkçesine bırakmışlardır. Timur Dönemi'nden itibaren gelişen kültür ve sanat merkezlerinde meydana gelen Çağatay Türkçesi dağılan Türk lehçelerini yeniden birleştirmiş ve 20. yy.ın başlarında modern yazı dillerinin ortaya çıkmasına kadar devam etmiştir. Çağatay Türkçesi; 15. yy.dan itibaren Timurlular Devleti, Şibanîler (Özbekler) Devleti, Babur Hint İmparatorluğu ile Buhara, Hive ve Hokand Hanlıklarında resmi devlet dili olarak kullanılmıştır(Argunşah, 2017, s. 15).

Çağatayca, kelimenin en geniş manâsı ile, Moğol istilasından sonra Cengiz çocukları tarafından kurulan Çağatay, İlhanlı ve Altınordu imparatorluklarının medenî merkezlerinde XIII.-XIV. asırlarda inkişaf eden ve Timurlular devrinde bilhassa XV. asırda klâsik bir mahiyet alarak, zengin bir edebiyat yaratan edebî Orta Asya lehçesidir(Ölmez, 2007, s. 173).

Çağatay Türkçesi esasen 15-16. yy.larda , Timurlular devrinde kullanılan dile verilen isimdir. Bu konumu ile Orta Asya Türkçesinin Hakaniye ve Harezmi Türkçelerinden sonra üçüncü merhalesini teşkil etmektedir. Dönemin eserlerinde bu dil için *Çagatay tili*, *Çagatay Türkîsi*, *Türk tili*, *Türk elfâzı*, *Türkî tili* tabirlerinin yanında kısaca Türkî ve Türkçe adları da geçmektedir. 17. yy.ın meşhur tarihçilerinden olan Hive Hanı Ebulgâzî Bahadır Han(1643-1665), Şecere-i Türk adlı ünlü eserinde *Çagatay Türkîsi* tâbiri ile Timurlular Devri'nde Arapça ve Farsça unsurlarla karışmış edebî dili kastetmekte, kendi kullandığı dile is beş yaşındaki çocuğun dahi rahatlıkla anlayabileceğini söylediği *Türkî tili* adını vermektedir. 16-17. yy. kaynaklarında bu dil için, Çağatay edebiyatının en büyük şairi olması hasebiyle, *Lugat-ı Nevâiyye*, yani 'Nevâî dili' tâbiri de kullanılmaktadır(Şen, 2016, s. 152).

Doğuda, Orta Asya İslami Türk Edebiyatı dilinin belli bir devrini ifade eden bir terim olarak kullanılan *Çağatay* kelimesi, Avrupa’da, 19. Yüzyılda daha geniş bir anlam kazandı. Bilhassa H. Vambery’nin *Cagataische Sparachstudien*(Leipzig, 1867) adlı meşhur eseri, “Çağatay” kelimesine büyük bir itibar kazandırdı. Bilhassa H. Vambery Çağatay terimini sadece 12-19. Yüzyılların Orta Asya İslami Türk Edebiyatının dili için değil, aynı zamanda kendi çağının yaşayan Orta Asya Türk şiveleri ve bilhassa Özbek şivesi için kullanmıştır. Aynı şekilde Türkçü sözlükçülerden Şeyh Süleyman Efendi de Özbekçe kelimeleri kendi eseri *Luğat-ı Çağatay ve Türkî-i Osmānî* (İstanbul, 1298/1882)’ye almakta bir sakınca görmedi. Diğer taraftan, Fransız Türkologları E. Marc Quatremère ve A. Pavet de Courteille, Alman sözlükçüsü J. Thedor Zenker , “Doğu Türkçesi” (*Türk-oriental, osttürkisch*) terimini tercih ettiler(Eckmann, 2013, s. 13).

Daha sonraki yıllarda Çağatay Türkçesi için “Doğu Türkçesi” ve “Eski Özbekçe” terimleri de kullanılmışsa da “Çağatayca”nın yaygınlığına ulaşamamıştır. 19. yüzyılın sonlarıyla 20. yüzyılın başlarında Rusya’da yaşayan Türkologlar Çağatay kelimesinin anlamını biraz daraltmışlardır. W. Radlof ve F.E. Korş Çağatay Türkçesi adıyla sadece Eski Uygur Türkçesinden sonraki dönemi incelemişlerdir(Argunşah, 2017, s. 18).

2.1.1 Çağatay Türkçesinin Dönemleri

Çağatay Türkçesinin dönemlerini tasnif etmede Türkologların görüşleri birbirinden farklı şekillenmiştir.

Doğu Türkçesi ile ilgili ilk tasnifi 1928 yılında Alexandr N. Samoyloviç yapmıştır. Bu tasnifinde Somoyloviç Orta Asya edebî dili için 15. yy.dan 20.yy.a kadar olan süreye Çağatay Türkçesi adını vermiş ve onu dört devreye ayırmıştır.

1- Karahanlı Türkçesi veya Kaşgar Türkçesi (11-12. yy.lar)

2- Kıpçak-Oğuz Türkçesi (13-14.yy.lar)

3-Çağatayca (15-20. yy.lar)

4- Özbekçe (20. yy.) (Eckmann, 2013: s.14)

Fuat Köprülü ise Çağatay Türkçesini beş döneme ayırır:

1- İlk Çağatay Dönemi (13-14. yüzyıllar)

2- Klasik Dönemim Başlangıcı (Nevayî'ye kadar, 15.yy.ın ilk yarısı)

3- Klasik Çağatay Dönemi (Nevayî Dönemi, 15.yy.ın son yarısı)

4- Klasik Dönemin Devamı (Babur ve Şibanlılar Dönemi, 16. yüzyıl)

5- Gerileme ve Çökme Dönemi (17-19. yüzyıllar)

Ahmet Caferoğlu ve Kemal Eraslan da Çağatay Türkçesini Köprülü'nün bu tasnifine uyarak incelerler (Argunşah, 2017, s. 19)

M. A. Şerbak ise, Çağatay Türkçesini Özbek dilinin bir dönemi kabul ederek Özbekçeyi şu devrelere ayırır:

a) İlk devir (X-XIII yüzyıllar). Müşterek devir olup Batı ve Güney Türkçesi unsurlarının dile girdiği dönemdir.

b) İkinci devir (XIV-XVII yüzyıllar) Suni bir dil olarak kabul ettiği Çağatayca devridir.

c) Üçüncü devir (XVII-XVIII. yüzyıllar). Özbekçeye mahalli dil unsurlarının girdiği devirdir (Eraslan, 1993: s.169).

Janos Eckmann'ın ise son tahlili şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

1- Klasik Öncesi Devir (15. yüzyılın başlarından Nevayî'nin 1465'te ilk divanını tertibine kadar): Bu devir, bir dizi Eski Türkçe hususiyetinin muhafaza edildiği bir geçiş devridir. Başlıca temsilcileri: Sekkâkî, Lutfî, Atâ'î, Hocendî, Seyyid Ahmed Mîrzâ, Haydar, Harezmi, Yûsuf, Emîrî, Yakînî, Ahmedî, Gedâ veya Gedâ'î.

2- Klasik Devir (1465-1600). Başlıca temsilcileri: Hâmidî, Şeybânî, Ubeydî, Muhammed Sâlih, Meclisî, Bâbü, Bayram Han vb.

3-Klasik Sonrası Devir (1600-1921). Bir taraftan Nevayî dilinin dikkatli bir taklidi, diğer taraftan Özbek unsurlarının tesiri vardır. Başlıca temsilcileri: Ebü'l-gâzî Bahadır Han, Baba Rahîm Meşreb, Saykalî, Sûfî Yâr, Turdî, Hüveydâ, Mû'niş Harezmi, Muhamed Rıza Agâhî, Ömer Han, Nâdire, Mahzûne, Üveysî, Nâdir, Külhânî, Mahmûr, Mukîmî, Furkat, Ubeydullâh Zevkî, Osmân Hoca, Zârî, Nemenganlı Şevkî, vb(Eckmann, 2013: S.16).

2.2 Leylâ ile Mecnûn Hikâyesi Hakkında

Arap topraklarında 7. yy.da yaşanmış gerçek bir hikâyeden ortaya çıktığı düşünülen Leylâ ile Mecnûn hikâyesi; bir masaldan mesnevinin yaratıldığı, maddi aşktan tasavvufi aşka ulaşmayı anlatan, Türk edebiyatında en çok işlenen konulardan biridir.

Leylâ ve Mecnûn hikâyesi şu temel unsurları ihtiva etmektedir: Necid’de bulunan Benî Âmir kabilesine mensup Kays ile Leylâ kabilelerinin hayvanlarını otlatırken birbirlerini severler. Büyüyüp aşklarının meydana çıkması üzerine Leylâ çadırda alıkonur ve Kays’a gösterilmez. Bunun üzerine Kays’ta aşkın ilk ıstırapı başlar; babasına Leylâ’yı istemesini söyler. Ancak aşkları sebebiyle kızın adı dillere düşüp namusu lekелendiği için bu teklif reddedilir ve Leylâ bir başkasıyla evlendirilir. Kays ıstırapın tesiriyle aklını büsbütün kaybeder. I. Mervân’ın vergi memuru Ömer b. Abdurrahman ile onun yerine geçen Nevfel b. Müsâhık Kays’a yardımcı olmak için girişimde bulunurlar, fakat bu girişimleri sonuçsuz kalır. Babası şifa ümidiyle Mecnûn’u Mekke ve Medine’ye götürürse de Mecnûn Allah’a aşkını arttırması için dua eder ve çöllere kaçarak vahşi hayvanlarla birlikte yaşamaya başlar. Öte yandan Leylâ Mecnûn’un aşkıyla ıstırap içinde ölür. Mecnûn da onun için ağıtlar söyleyip aşkının acılarını terennüm ederek çöllerde dolaşmaya devam eder. Nihayet bir gün ölüsü bulunur(Durmuş, 2003, s. 159).

İlk olarak Genceli Nizâmî tarafından kaleme alınan Leylâ ile Mecnûn mesnevisi, kendinden sonra birçok şaire de ilham kaynağı olmuş ve Arap, Fars, Türk ve Urdu edebiyatlarında aynı isimde ve konuda, şairlerin orijinallik/özgünlük kaygılarına bağlı olarak bazı farklılıklar sergilemekle beraber birçok kez te’lif edilmiştir. Leylâ ile Mecnûn mesnevisinin asıl kaynağı, Ebu’l-Ferec İsfahânî’nin X. yüzyılın sonlarında yazdığı ve Leylâ ile Mecnûn hikâyesi ile ilgili yazılı ve sözlü rivâyetleri bir araya topladığı Kitâbu’l-Egânî isimli eserdir. Genceli Nizâmî de Şirvânşah Ebu’l-muzaffer Ahsitan bin Minûçîhr’in isteği üzerine Leylâ ile Mecnûn eserini kaleme almadan önce Kitâbu’l-Egânî’yi etraflıca incelemiş, tedkik etmiş ve mesnevisinin çerçevesini oluşturmaya çalışmıştır(Yavuz, 2018: s.706). Bu noktadan baktığımız zaman Kitâbu’l-Egânî, Leylâ vü Mecnûn hikâyesinin en önemli kaynaklarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında Arap edebiyatında bu konuda yazılan diğer eserlerin de kaynağı olduğu görülmektedir.

İran hikâyelerinin manzum ve mensur olarak Türkçeye çevrilmesi, halkın bu hikâyelere rağbet etmesine, Türk şairlerin de bu hikâyeleri Türkçe ile nazmetmelerine yol açmış; Leylâ

ile Mecnûn, Hüsrev ile Şîrin, Yusuf ile Züleyha gibi hikâyeler; pek çok sanatçı tarafından Türk dili ile kaleme alınmıştır(Aygün, 1999, s. 4).

Agah Sırrı Levend'e göre ise Leylâ ile Mecnûn efsanesi, İran'da Deylemlerin egemenliği zamanında X. yy.ın sonlarında "Kitabü'l-Agani" ile yayılmış, Kays ile Leylî'nin şiirleri halk arasında büyük ilgi uyandırdığı gibi, Leylâ ile Mecnûn da gerçek aşkın temsilcileri olarak edebiyata geçmiştir. Gaznelilerle Selçuklular zamanında yazılmış olan şiirlerde de Leylâ ile Mecnûn'un bu efsaneleşmiş aşkı, birer manzum halinde yer almaktadır(Levend, 1959, s. 11).

Anadolu'da Mevlâna Celaleddin-i Rumî küçük bir hikâye ile de olsa, Mesnevî'sinde bu konuya kısaca temas eder. Ancak 14. yüzyıla girdiğimiz zaman Gülşehrî 1317 yılında yazdığı, Mantıku't-Tayr adındaki Türkçe eserinde Leylâ ile Kays'ın aşklarına yer verir. Şair Nizâmî'de olduğu gibi, beşerî aşkı ilâhî aşk olarak gösterir. Gülşehrî hikâyeyi Mantıku't-Tayr içinde yer alan "Dâsitân-ı Leylâ vü Mecnun" başlığı altında 78 beyitte anlatır (Yavuz, 2005: s.60). Gülşehrî'den sonra Aşık Paşa da Garib-nâme adlı eserinde 40 beyit ile bu hikâyeyi anlatmıştır. Edirneli Şâhidî ise hikâyeyi müstakil mesnevi (Gülşen-i Uşşâk) şeklinde yazan ilk şairdir. Türk edebiyatındaki en önemli örneği ise Fuzûlî'nin Leylâ vü Mecnûn adlı mesnevisidir(Boydak, 2022, s. 75).

Bugün nüshası elimizde bulunan ve müstakil bir eser olarak yazılan Türkçe Leylâ ile Mecnûn hikâyeleri ve şairleri şunlardır:

1. Şâhidî, Gülşen-i Uşşâk, 883/1478
2. Nevâ'î, Mecnûn u Leylî, 889/1484
3. Bihiştî, Leylâ vü Mecnûn, 889/1484'ten sonra
4. Hamdullah Hamdi, Mecnûn u Leylî, 905/1499 veya 914/1508
5. Ahmed Rızvân, Leylâ vü Mecnûn, 906/1500'den önce
6. Kadîmî, Leylâ vü Mecnûn
7. Celîlî, Leylâ vü Mecnûn
8. Sevdâ'î, Kısas-i Leylî Birle Mecnûn, 920/1514

9. Hakîrî, [Leylâ vü Mecnûn], 931/1524
10. Fuzûlî, Leylâ vü Mecnûn, 942/1535
11. Hamdî-i Lârendevî, [Leylâ vü Mecnûn], 949/1542
12. Celâl-zâde Sâlih, [Leylâ vü Mecnûn], 962/1554
13. Halîfe, Leylâ vü Mecnûn
14. ‘Atâyî, [Leylâ vü Mecnûn]
15. Fâ’izî, [Leylâ vü Mecnûn], 1033/1623
16. ‘Örfî, Leylâ vü Mecnûn
17. ‘Andelîb, [Leylâ vü Mecnûn]
18. Nâkâm, [Leylâ vü Mecnûn], 1314/1898

Bunlardan başka kaynakların Leylâ ile Mecnûn hikâyesini kaleme aldığını belirttiği fakat eserleri bugün için elimize geçmemiş olan şairlerin isimleri ise şunlardır: Ahmed Paşa, Hayâlî, Necâtî Îsâ, Sinân, Hayâlî Abdülvehhâb, Ârif Fethullâh, Halîlî, Sinân Çelebi, Muhyî Zamîrî, ve Rif’atî Abdülhay’dır(Bayak, 2019, s. 3).

Leylâ ve Mecnûn hikâyesi pek çok dile çevrilmiş, özellikle Nizâmî ve Fuzûlî’nin eserleri Avrupa edebiyatlarındaki *Romeo and Juliet*, *Tristan ve Isolde* gibi aşk klasikleri arasında yerini almıştır. Azerbaycan’da ayrıca *Leylâ Mecnûn* adıyla bir halk hikâyesi anlatılmakta olup konusu yer yer Leylâ ve Mecnûn hikâyesiyle benzerlik gösterir. Leylâ ve Mecnûn hikâyesinin Türk halk edebiyatında geçen bir varyantı ile bunun *Hikâye-i Leylâ ile Mecnûn* başlığı altında nesir halinde anlatılan matbu nüshaları vardır. Fuzûlî’nin *Leylâ vü Mecnûn*’una benzerlik gösteren bu hikâye zamanla karagöz oyunları arasına da girmiştir. Leylâ ve Mecnûn mesnevileri üzerine pek çok tez ve bilimsel çalışma yapılmış, müstakil eserler yayımlanmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır: Agâh Sırrı Levend, *Arap, Fars ve Türk Edebiyatlarında Leylâ ve Mecnun Hikâyesi*, Ankara 1959; Zülfü Güler, *Hamdullah Hamdî: Leylâ vü Mecnûn (İnceleme-Metin)* (doktora tezi, 1982), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Cemal Bayak, *Sevda Kıssa-i Leylî Birle Mecnûn* (yüksek lisans tezi, 1987), Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; M. Ünal Şahin, *Leylî ve Mecnûn:*

Sevdâî (Transkripsiyon ve Dil İncelemesi) (yüksek lisans tezi, 1988), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Zikri Turan, *Mecnûn u Leylâ: Hakîrî (Transkripsiyon ve Dil İncelemesi)* (yüksek lisans tezi, 1988), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Cafer Süleyman, *İslâm Edebiyatında Leylâ ve Mecnun Mesnevisi* (doktora tezi, 1992), İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü; Rıfat Kütük, *Celâlzâde Salih Çelebi, Leylâ ve Mecnûn (Tenkidli Metin-İnceleme)* (yüksek lisans tezi, 1995), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Ebru Şenocak, *Leylâ ile Mecnûn Hikâyesi Üzerine Mukâyeseli Bir Araştırma* (yüksek lisans tezi, 2000), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Zeynelabidin Aygün, *Behiştî'nin Leylâ vü Mecnûn'u* (doktora tezi, 2002), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü(Pala, 2003, s. 161).

BÖLÜM III YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Nitel araştırma, sosyal bilimler gibi kesinlik belirtmeyen alanlarda kullanılan, insanların kendi toplumsal dünyalarını nasıl kurmakta olduklarını anlamak ve içerisinde yaşadıkları toplumsal dünyayı nasıl algıladıklarını görmeyi, göstermeyi, yorumlamayı amaçlayan bir çalışma çeşididir. Bu da araştırmacının esnek olmasını, toplanan bilgilere göre araştırma sürecini yeniden şekillendirmesini ve gerek araştırma deseninin oluşmasında gerekse toplanan bilgilerin analizinde tümevarıma dayalı bir yaklaşım izlemesini gerektirir (Yıldırım, 1999, s. 11). Nitel araştırmalarda determinist yaklaşım ön planda tutulmaz ve olaylar arasında neden sonuç ilişkisi kurulmaz. Sayısal verilere ve istatistiklere daha az yer verilirken sözlü ve nitel analizlere daha çok vurgu yapılır. Nitel araştırmacılar olayların ve bağlamların dilini kullanır, olayları bağlamı içerisinde inceler. Sorunları, içerisinde oluşup geliştiği değerler sisteminden yalıtarak analiz etmez, durumlara egemen olan ilişkiler ağını kendi doğal ortamında yorumlamaya veya bunların anlamlarını ortaya çıkarmaya çalışır (Neuman, 2012, s. 224).

Nitel araştırmalarda gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama araçları kullanılır. Bu çalışmada da Çağatay Türkçesine ait Çağatay Türkçesi dil özelliklerine sahip Leylâ ile Mecnûn (vr.32b-64a) adlı eser üzerinde Türk dili ve edebiyatı eğitimi çerçevesinde yazın dilinin incelenmesinde nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Verilerin toplanması için doküman analizi ve literatür taraması yöntemlerinden yararlanılacak; verilerin analizi, içerik analizi yöntemi ile yapılacaktır. Tezin sonuç bölümünde, elde edilen içerik analizleri literatür taraması da kullanılarak açıklanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini Leyla ile Mecnûn hikâyeleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemine ise 1358 yılında Molla Ârif bin Molla Ma'ruf tarafından yazılan Leylâ ile Mecnûn Hikâyesi (vr.32b-64a) oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada verilerin toplanmasında literatür taramasından yararlanılmış ve veriler, doküman incelenmesi yöntemi ile elde edilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmaya ilgili verilerin toplanmasında öncelikle literatür taraması yapılarak kullanılacak kaynaklar belirlenmiştir. Kaynaklara çeşitli kütüphanelerden, internet ortamlarındaki veri tabanlarından ve diğer kaynaklardan ulaşılmıştır. Ardından eser içerik analizi yöntemiyle incelenerek bulgular elde edilmiştir. Bu sürecin sonunda elde edilen bulgulardan yola çıkılarak veriler toplanmıştır.

3.5 Verilerin Çözümlemesi

Doküman analizi yapılarak eserin dil incelemesi yapılmış, eser transkripsiyon alfabesi aracılığıyla Latin harflerine aktarılmış, Prof. Dr. Ceval Kaya'nın *Cibakaya 2.4.1* dizin programı kullanılarak metnin söz varlığı açıklamalı dizin haline getirilmiştir. Çalışmanın sonuç bölümünde genel ifadelere yer verilip literatür taraması ve doküman analizi ile toplanan verilerin çözümlemesi yapılmıştır.

BÖLÜM IV BULGULAR

4.1 Eserin Tanıtımı

Eser; Azerbaycan Millî İlimler Akademisi Muhammed Fuzûlî El Yazmaları Enstitüsü 24.B-5703/7328'e kayıtlı olup Molla Ârif bin Molla Ma'rûf tarafından hicri 1358 – miladi 1939 yılında tamamlanmıştır. Yazarın hayatı hakkında bilgiye ulaşılamamıştır.

Eserin sayfa numaralandırılmaları esas alınırken ilk 7 sayfasının boş bırakılması göz önüne alınarak eser, 7-b'den başlatılmış ve 70-a'da bitirilmiştir.

Metin nesih hattıyla kaleme alınmış olup anlatı bölümleri siyah mürekkeple, bölüm başlıkları ve olaylar arasında geçiş bildiren ifadeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bir sayfada satır sayısı genellikle 13'tür.

Her b yüzünün sonunda genellikle bir sonraki a yüzünün ilk kelimesinin bilgisi verilmiştir.

Eser Çağatay Türkçesi ile yazılmış olsa da karışık saha özelliği göstermekte olup Oğuzcadan izler taşımaktadır. Eser nazım nesir karışık bir şekilde kaleme alınmıştır.

Eserin 1b -32b yaprakları Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünde Prof. Dr. Mesut Şen danışmanlığında Erçin Cengiz tarafından Leylâ ile Mecnûn Hikâyesinin Söz Varlığı vr.1b- vr.32b adıyla yüksek lisans tezi olarak incelenmiştir.

4.1.1. Eserin İçeriği

Eserde Arap edebiyatı kaynaklı Leylâ ile Mecnûn hikâyesi ana hikâye örgüsüne bağlı kalınarak anlatılmıştır. Hikâye örgüsü *Leylâ ile Mecnûn Hikâyesi Hakkında* başlığında verildiğinden burada tekrar verilmemiştir. Aynı zamanda metnin özeti *Eser Özeti* başlığı altında incelenmiştir.

4.1.2 Eserin Yazıldığı Metin Türü

Türk edebiyatında Leylâ ile Mecnûn hikâyesi genellikle mesnevi nazım biçimi ile ele alınır. Ancak Molla Ârif bin Molla Ma'rûf tarafından kaleme alınan incelediğimiz metinde hikâyenin, halk hikâyesi şeklinde anlatıldığı görülmektedir. Halk hikâyeleri genellikle; fasıl, döşeme, hikâyenin asıl konusu, sonuç ve dua, efsane bölümlerinden oluşmaktadır. İncelenen

metin hikâyenin 32b-64a yapraklarını kapsadığı için hikayenin bütününde tam bir inceleme yapılamamaktadır. İncelenen bölüm hikâyenin asıl konusu, sonuç ve dua, efsane bölümlerini kapsamaktadır.

Hikâyenin asıl konusu bölümü en uzun bölümdür. Okuduğumuz kısım; Leylî'yi Mecnûn'a vermek için padişah Nevfil'in Leylî'inin ailesine savaş açması ile başlar ve Leylî'nin İbn-i Selâm tarafından iyileşmesi için ailesinin yanına geri götürülmesinin ardından, Leylî'nin annesine vasiyetini bildirmesi ve Mecnûn'un güvercin kılığına giren ruhuna derdini anlatmasına kadar devam eder. **El-kıssa** Nevfil Zeyddin bu sözni eşitip köhli nerm bolup Mecnûnnı kaşığa barıp dünyâdın ve cāndın tamâ'ın üzgen âdemni yahşsı söz birlen rām kılip ta'am yédürdi, aydı: Ey Mecnûn yāriñ için hiç ğam yémegil. Eger Leylî havâdaki kuş bolsa hem tā saña müyesser kılmamam pād-şāhlıǵnı terk kılipur-men dép va'ad kıldı ve men birlen bir néçe kün hem-rāh yürigin dédi. Mecnûn aydı: Ey-şāh-ı 'ālem şāyed sizni uluğ devletiñizdin yārim maña müyesser bolsa dép aydı. **Ammā** Mecnûn köñlide aydı-ki: Men muña bir néçe kün hem-rāh bolup va'adımğa vefā...(32b/6-13) ...**El-kıssa** Leylî bul vaşıyyatlarnı aytıp cemī 'azāsı süst bolup bu terefđın ul terefge tura'lmadı, nāliške tüşti yattı. Mecnûnnıñ rûhı mişl-i kebüter-dék bolup Leylîni nazarında kélip olturdı. Leylî ul kebüterge qarap bul müstezādı okıdı: (50a/5-8)

Sonuç ve dua bölümünde Leylî yaşadığı acılara daha fazla dayanamayıp ölür, onun ölümünü öğrenen Mecnûn ölmek için dua eder ve ardından o da ölür: **El-kıssa** andın soñ Leylî ul kebüterge bu sözlerni aytıp vay Mecnûn vay Mecnûn dép bî-hūd bolup cān-ı bi-haqq teslīm kıldı.(50b/3-4) ..**El-kıssa** andın soñ bul münâcātarnı Mecnûn Hudāy-ı Tabārak ü Ta'ālānıñ dergāhıǵa aytıp bî-hūd bolup vay Leylî vay Leylî dép nāle ü zārı bisyār kılip özini Leylîni kabrıǵa taşlap kabır üstiǵa cān bi-haqq teslim kıldı.(61a/12-61b/2)

Efsane bölümünde; Zeyd adlı kişinin dünya gözünü kapatıp kalp gözüyle bakmasıyla Mecnûn'un öldükten sonra sorgu melekleri Münker ve Nekir tarafından sorguya çekildiği; Tanrı tarafından sınava tabi tutulduğu ve sınavı geçerek Leylî'ye kavuştuğu görülür: **Ammā Mecnûn** Münker ve Nekirǵa bul cavābnı berdi érđi. Mecnûnnı bul cavābı Hudāy-ı Ta'ālaǵa hoş kélip kudreti birlen hūrni Leylîniñ şüretinde kılip iki melekge berip yiberdi (63a/13-63b/2)...**El-kıssa** andın soñ Mecnûnnı bul sözleri Hudāy-ı Ta'ālaǵa hoş kélip ikilerini rûhlarını birbirleriǵa koştılar **İlāhī** barça muradıǵa yétsünler.(64a/4-6)

Aynı zamanda efsane bölümünün sonunda iki sevgilinin mezarlarının bulunduğu yer bir bahçe olur, bahçede bir çeşme peyda olur ve gül hastalığına deva olur: ...*ravzaları ziyārat-gāh bolup yaḥşī bir çeşme peydā boldı. Ammā ul çeşmeni suvı gül 'illatğa deva bolup-turur.* (64a/10-13)

Eser, metin yazarının kendi adını paylaşması ve hata ve kusurları için af dilemesiyle bitirilir.

Halk hikâyeleri nazım-nesir karışık kaleme alınan metinlerdir. Mensur bölümler; yukarıda incelediğimiz şekilde olay örgüsünün aktarıldığı, hareketin, eylemlerin hâkim olduğu bölümlerdir. Manzum bölümlerde ise kahramanların karşılıklı duygularını paylaşmak ve içinde bulundukları durumu anlatmak için söyledikleri şiirler karşımıza çıkmaktadır. Halk hikâyelerinde manzum bölümlerde genellikle halk şiirine ait hece ya da aruz ölçüsüyle yazılan nazım biçimleri kullanılır. İncelediğimiz metinde ise halk şiirine ait aruz ve hece ölçüsüyle yazılan nazım biçimleri kullanılmakla beraber bazı divan şiiri nazım biçimleri de kullanılmıştı. Bu nazım biçimlerinin adlarının anlatıcı tarafından söylenmesi ve uygun aruz ölçüsüyle kaleme alınmış olmaları bu görüşü destekler niteliktedir: ...*karap bul müstezādı okıdı:*

*Ey şūreti 'anḳā ü 'acāib-i cān-var-ḳūş
Nége men-dék ḥaste-nümā sen velī nā-ḥōş
Cānıḡ édi gülşen
Öz ḥālīne yok sen
Sīnegān körünür seng-i melāmet bile bālıḡ
Güyā ki şafer vakti bolur-sen maḡa hem ruşen
Pervāz éte 'l-men
Sen ḳaşıma, mesken
(13)Mecnūn başıḡa bāl-perr örgeḡi körünür-sen
Bu çarḥ-ı felek mıḡnatıḡa boldıḡ hem-āḡūş
Ḳandur cigeriḡ su
Sen ḳaysı zamāndın
Kél murḡ-ı kebūter saḡa Leylī elem aytur
Her yerge uçup ḳonsaḡ eger ḳılma ferāmūş
Mecnūḡa beyān ḳıl
Aydım saḡa pendim*

(Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn / Mef'ûlû Fe'ûlûn) (50a/8-50b/2)

...miş-i ebr-i nev-bahâr yıġlap bu **muħammesni** aytur érdiler:

Bār-ı mihnatge qarıp érdiñ meni ey şāh-ı 'Arab

Dāġ-ı derdin üstige zam boldı hırmān 'aceb

Pendiñ almay hasretige 'āsī boldum bī-edeb

İsti 'āne isterim hāk-i şerīfinñi tutub

İstesem émdi seni kaydın tapay 'ālī naşīb

Her kayanğa yüz öġürsem rāh-berlik éylediñ

Seyyi`den rahmıñnı kaṭ 'étmey pederlik éylediñ

Köp maşakḳatlerni tartıp haḳ-güzerlik éylediñ

Cān bilen esrep meni hūn-ı cigerlik éylediñ

İstesem émdi seni kaydın tapay 'ālī naşīb

Ger seni pendin meni yādımğa tüşse nā-gehān

Örteniṗ çaḳġay nihānımdın meni āh-fiġān

Der-be-der bolġan men üçün kıble-gāhım her zamān

Ravżage pendin seni tapġay-mu meni nām nişān

İstesem émdi seni kaydın tapay 'ālī naşīb

(...)

(Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün) (47a/1-10)

Metinde kullanılan nazım biçimlerinin tamamı aşağıda verilen tabloda belirtilmiştir.

Metinde Geçtiği Yer	Ölçüsü	Nazım Biçimi
33a/9-33b/10	Aruz Ölçüsü	Muhammes-i Mütekerrir
35b/1-35b/5	Aruz Ölçüsü	Musammat Gazel
35b/10-36b/10	Aruz Ölçüsü	Musammat Gazel
36b/11-37b/11	Aruz Ölçüsü	Muhammes-i Mütekerrir

38b/2-38b/11	11’li Hece Ölçüsü	Koşma
39b/1-39b/10	Aruz Ölçüsü	Musammat Gazel
41b/1-42a/5	Aruz Ölçüsü	Müseddes-i Mütekerrir
43b/1-43b/10	11’li Hece Ölçüsü	Koşma
44a/4-44a/13	Aruz Ölçüsü	Murabba
45a/9-45a/13	15-16’lı Hece Ölçüsü.	Semai (Gazel)
46a/4-46b/5	Aruz Ölçüsü	Muhammes-i Müzdeviç
47a/2-47a/13	Aruz Ölçüsü	Müseddes-i Mütekerrir
48a/10-48b/11	Aruz Ölçüsü	Müseddes-i Mütekerrir
49a/6-49b/2	11’li Hece Ölçüsü	Koşma
49b/8-50a/4	11’li Hece Ölçüsü	Koşma
50a/9-50b/2	Aruz Ölçüsü	Müstezat
51a/6-51b/6	Aruz Ölçüsü	Semai (Musammat Gazel)
51b/9-52b/9	Aruz Ölçüsü	Muhammes-i Mütekerrir
53a/10-54a/10	Aruz Ölçüsü	Muhammes-i Mütekerrir

54b/2-55a/2	11'li Hece Ölçüsü(4+4+3)	Koşma
55a/10-55b/6	16'lı Hece Ölçüsü	Semai (Gazel)
55b/12-56a/10	11'li Hece Ölçüsü	Koşma
56a/12-57b/1	Aruz Ölçüsü	Muhammes-i Müzdeviç
57b/4-57b/10	Aruz Ölçüsü	Semai (Musammat Gazel)
58a/4-58a/8	Aruz Ölçüsü	Semai (Gazel)
59a/4-60a/4	Aruz Ölçüsü	Muhammes-i Mütekerrir
60b/1-61a/11	11'li Hece Ölçüsü	Koşma
62a/7-62b/8	Aruz Ölçüsü	Muhammes-i Mütekerrir
62b/11-63a/12	Aruz Ölçüsü	Muhammes-i Müzdeviç
63b/7-64a/3	11'li Hece Ölçüsü	Koşma

Tablo 1- Metinde Kullanılan Nazım Biçimleri.

Metindeki bazı şiir örneklerinin yazımında mısraların ikiye bölündüğü, şiirin 8+8, 7+8, 10+5, 9+7 vb. şeklinde bölümlü olarak yazıldığı da görülmektedir:

Siz kim t̄ālī 'iḡ ü açkun bolup

Ey āşık-ı şeydā

Bolup gül 'ārızı bülbulğa

Tüşti āh u od ile

Nefes çekgünçe bī-endīşe

Birle ötti bul dünyā

*‘Adem mülkiğa lāyık boldı
Bul-kün kāmati zībā
Saņa tapşurdı dāğ-ı derd
Dünyādın ötüp Leylā
Cahān bāğike āfet yétti
Bes-ki perī kétti
İpsiz gül-zārnı bitgen,
Gül-i berg-i teri kétti
Köñül şāhbāzı uçmağdın
Kalıp bāl-ı perī kétti
Süreyyā devridin çarh
Felekni envāri kétti
Saņa tapşurdı dāğ-ı derd
Dünyādın ötüp Leylā
(...)*

(Mefâ’îlün/Mefâ’îlün/ Mefâ’îlün/Mefâ’îlün) (51b/9-52a/5)

Yukarıdaki şiir parçasına bakıldığında “Siz kim ṯālî’iñ ü açkun bolup ey āşık-ı şeydā” mısrası 10+6 şeklinde bölümlenmiş 16 hece, “Bolup gül ‘ārızı bülbülğa tüşti āh u od ile” mısrası 9+7 şeklinde bölümlenmiş 16 hece şeklindedir. Şiirin devamında da bu durum devam etmektedir. Halk şiirinde bu durum aruzla yazılan ve uzun mısralara sahip divani, muhammes, müseddes gibi nazım biçimlerinin yazımında görülmektedir. Metinde de kullanılan nazım biçimlerinde bu örneklenmiştir. Ancak metindeki bölünmelerde hece ölçüsünün ya da aruz ölçüsünün kurallarına sıkı sıkıya bağlılık söz konusu değildir. Bu sebeple her mısra da farklı bir bölümlenme görülmektedir.

Şiirlerin son bent ya da beyitlerinde şiiri söyleyen kahramanın tapşırması da görülmektedir.

4.1.3 Eserin Özeti

Eserin incelediğimiz 32b-64a yapraklarını kapsayan özeti şu şekildedir:

Nevfil Zeyd ile konuştuktan sonra gönlü yumuşar ve Mecnûn'u güzel sözler ile yatıştırıp yemek yedirir. Ona üzülmemesini, ne olursa olsun Leylî ile onu kavuşturacağını yapamazsa da padişahlığını terk edeceğini söyler. Bir müddet ona yol arkadaşlığı etmesini ister. Mecnûn da ona bir müddet eşlik ederek vefa göstermeye karar verir. Bir müddet de onunla yol

arkadaşlığı eder ancak aşkı onu zorlayıp güçsüz bırakınca Nevfil'e ne zaman yâri ile kavuşacağını sorar. Nevfil sabırlı olmasını söylese de Mecnûn aşkı dolayısıyla şairane sözler söylemeye devam eder. Bu sözleri Nevfil'in hoşuna gider.

Mecnûn'un aşka gelip söylediği şiirleri duyan Nevfil; Leylî'nin babasına ve Benî Hây cemaatine elçiyle mektup gönderip Leylî'yi Mecnûn'a vermelerini, vermezlerse de kendisinin kılıç zoruyla bunu yapacağını bildirir.

Nevfil'in namesini alan Benî Hây Cemaati, Nevfil'in isteğini kabul etmez. Ondan korkmadıklarını elçilere iletir. Elçilerin bu haberi Nevfil'e iletmesiyle Nevfil ve adamları Leylî'nin ailesinin üstüne yürür. Bir müddet vuruşurlar, nice adamlar ölür ancak bu esnada kendisi Leylî ile kavuşsun diye savaştan Nevfil'e rağmen Mecnûn, Leylî'nin ailesinin savaşı kazanması için dualar eder. Bunu görenler Mecnûn'un yaptıklarına bir anlam veremezler. O ise her ne olursa olsun Leylî neredeyse kendinin de orada olacağını söyleyerek Leylî'nin cemaatinden esir düşenlerin yüzlerini silip gözlerinden öper.

Vuruşma bir süre devam eder ve Benî Hây Cemaati yenilir, bunun üzerine Benî Hây Cemaati ileri gelenleri Nevfil'in huzuruna çıkıp Leylî'yi isterse kendisine alabileceğini ancak Mecnûn kendinde olmadığı için Leylî'ye zarar verir, öldürür diye korktuklarından Leylî'yi Mecnûn'a vermediklerini, eğer Leylî'yi Mecnûn'a verirse bunun ahirette de onun sorumluluğunda olacağını anlatır, Mecnûn'un savaş esnasında yaptıklarından bahsederler. Bunun üzerine Nevfil, Leylî'yi Mecnûn'a almaktan vazgeçer.

Mecnûn, Nevfil sözünü tutmayınca çöle gider ve orada ceylan yavrularını kesmekte olan bir avcı görür. Nevfil'in ona verdiği atı ona vererek avcıyı ceylan yavrularını kesmemeye ikna eder ve bu iki ceylan yavrusu arkasına takılmış bir şekilde çölde yürür. Ceylan yavrularını gören başka hayvanlar da Mecnûn'un arkasına takılır. Mecnûn çölde ilerlerken yine bir avcının bir av hayvanını yakaladığını, öldürmek üzere olduğunu görür. Avcının ailesinin ihtiyaçlarını karşılaması için Nevfil'in verdiği silahlarını ona verir ve bu hayvan da Mecnûn'un arkasına takılıp onunla yürümeye başlar. Bunu gören başka hayvanlar da gelir. Mecnûn çölde ilerlerken bir çeşme başına gelir su içtikten sonra orada bulunan bir kargaya derdini anlatır.

Mecnûn karga ile dertleştikten sonra yaşlı bir kadının bir adamı sürüyerek gittiği bir yere varır. Kadından bunu fakirlik ve açlık sebebiyle yaptığını öğrengince yaşlı kadından kendisini kapılarda bu şekilde gezdirip verilen her şeyi de kendisine almasını ister. Yaşlı

kadın da Mecnûn'un boynuna ip takıp onu kapılarda gezdirir, bir yandan da dilenir. Bazı çocuklar Mecnûn'a taş ve toprak parçaları atıp onu yaralarlar. Ayağı, başı yara olur ve her yerinden kanlar akar. Bu şekilde giderken Leylî'nin çadırına yakın bir yere gelirler, Leylî'nin kokusu Mecnûn'un burnuna gelince Mecnûn gittikleri bu yerin ne kadar güzel bir yer olduğuna dair yaşlı kadına bir şiir söyler. Bu sırada Leylî; Mecnûn'u boynunda ip ve kanlar içinde bir yaşlı ihtiyar kadının kolunda olduğunu görünce Mecnûn'un onun yüzünden bu hallere düştüğünü düşünüp ağlar. İki aşık karşılıklı ağlarlar. Leylî akrabalarına ve annesine ağlaması ile ilgili ne cevap vereceğini düşünürken annesi çadırdan çıkar ve onun bu halini görüp onu çadıra sokar. Bunu gören Mecnûn yaşlı kadının ipini parçalar ve ardından Leylî'nin adını söyleyip ağlayarak çöle doğru gider. Bunu gören yaşlı kadın onun Mecnûn olduğunu anlayıp haline ağlar.

İbn-i Selâm Bağdat paşasının oğludur. Leylî'nin diyarına gelir. Leylî'yi görür, âşık olur ve babasından Leylî'yi ona almasını ister. Bunun üzerine Leylî ailesinden istenir ve Leylî'nin anne ve babası akrabalarıyla istişare edip, böylelikle Mecnûn'dan dolayı oluşan kınamalardan kurtulalım diyerek Leylî'yi İbn-i Selâm'a verirler. Leylî ise bunu Mecnûn'un duyarsa halinin nice olacağından korkar, ağlar.

Büyük bir düğün yapılır, İbn-i Selâm Leylî'yi alıp gidecek olduğunda Leylî, Bekir adındaki bir kuluna Mecnûn'a ulaştırması için bir mektup yazıp verir. Mektupta Mecnûn'a kendisi gelinceye kadar gönlüne şüphe düşürmeden onu beklemesini, kendisine kimsenin dokunmasına izin vermeyeceğini söyler. Kulu Bekir'i gönderir ve kendisi de gizlice bir hançer alır, saklar, Bağdat'a gider. İbn-i Selâm haremine gelip kendisine dokunmak istediğinde Leylî, sakladığı hançeri çıkarıp eğer böyle bir şey yaparsa ya onu ya da kendini öldüreceğini söyler. İbn-i Selâm ona dokunmaz ve Leylî sabah akşam Mecnûn'un adını sayıklayarak ağlar. Bu bir süre devam edince İbn-i Selâm Leylî için endişelenir, Leylî sararıp solmuş, bir deri bir kemik kalmıştır.

Bekir; Leylî'den mektubu aldıktan sonra bir dağın eteğine gelir, etrafında korkmadan duran hayvanlarla yürüyen Mecnûn'u görür. Kuşlar başına aşıyan kurmuş uçup konmaktadır. Mecnûn'da Leylî diyerek ağlamaktadır. Bekir, Mecnûn'un karşısına geçip oturur ve onun Leylî'yi unutup unutmadığı konusunda onu bir teste tâbi tutar. Ona Leylî'nin vefasızlık edip İbn-i Selâm ile evlendiğini, Bağdat'a gittiğini söyler. Bunu duyan Mecnûn başını bir taşa vurup kendinden geçer. Söylediklerinden pişman olan Bekir, söylediklerinin doğru olmadığını anlatır ve mektubu çıkarıp Mecnûn'a verir. Mecnûn öperek açtığı mektupta

Leylî'nin evlendiğinin doğru olduğunu görür. Leylî'nin mektupta kendisinden istediği gibi Leylî gelinceye kadar sabredip bekler. Böylece 7 yıl geçer.

Mecnûn'un babası Seyyid Benî Âmirî Leylî'nin evlenmesi üzerine Mecnûn'un Bağdat'a Leylî'nin peşinden gitmesinden ve başına bir şey gelmesinden çekinir. Bu sebeple oğlunu bulmak için yola çıkar. Hiç kimsenin içinde duramayacağı bir mağaraya rast gelir ve içeride yatan adamın Mecnûn olduğunu görür. Oğlunu o halde görünce gözleri dolar ve yaşları oğlunun yüzüne damlar. Mecnûn gözlerini açınca karşısında ağlayan bir adam görür ancak babasını tanıyamaz. Leylî'den bir bilgisi varsa söylemesini yoksa çekip gitmesini ister. Seyyid Benî Âmirî, giysilerini çıkarıp Mecnûn'a giydirir çünkü Mecnûn orada avret yerleri çıplak bir şekilde yatmaktadır. Ardından Mecnûn'a Leylî'nin evlenip Bağdat'a gittiğini; kendisinin Mecnûn'un babası olduğunu onunla da evine evine dönmesi gerektiğini söyler ancak Mecnûn kabul etmez. Seyyid Benî Âmirî oğlunun sağlığından ümidini kesip ağlar. Evine döner ve bir müddet sonra da ölür. Onun defnedilmesinden sonra Zeyd Mecnûn'un yanına gelip babasının öldüğünü haber verir. Mecnûn'u alıp babasının mezarına götürür. Mecnûn babasının mezarını ziyaretten sonra aşkı artar ve yine "Leylî" diye ağlayarak çöle döner.

Leylî Bağdat'ta sabah akşam Mecnûn'u sayıklayarak hasta düşer. İbn-i Selâm onu iyileşmesi için annesinin yanına göndermeye karar verir. Ancak Leylî anne babasının yanına gitse de iyileşmez, aksine daha da hasta olur ve annesine kendisi ölünce Mecnûn'u üzmemesini vasiyet eder, güçsüz düşer ve hastalanır. Bu sırada Mecnûn'un ruhu güvercin gibi görünür ve onu ziyarete gelir. Leylî, Mecnûn'a söylemek istediklerini bu güvercine anlatır ve ölür.

Leylî'nin cenazesinden sonra Zeyd olanları Mecnûn'a haber vermeye karar verir, çöle gider ve Mecnûn'u bir adanın içinde etrafında hayvanlar varken Leylî'ye ağlarken bulur. Onu gören Mecnûn'a Leylî'nin öldüğü haberini verince Mecnûn kendini bir taşa vurup kendinden geçer. Zeyd onun başında bekler. Mecnûn uyanınca Leylî'nin diyarına gider ve Leylî'nin anasını yas tutup ağlarken görür. Leylî'nin anası da kolunda taş ile sürekli göğsüne vurup ağlayan birini görünce onun Mecnûn olabileceğinden şüphelenir. Mecnûn olduğunu anlayınca da kızının vasiyetlerini yerine getirmek ister. Mecnûn Leylî'nin mezarına gider, ardından bir mağaraya gidip orada ağlar.

Mecnûn mağarada ağlarken elinde asası olan bir adam gelir ve Mecnûn'un ayaklarına kapanıp yıkılır. Mecnûn, kim olduğunu sorup İbn-i Selâm olduğunu öğrenir. Mecnûn ona, bu güne değin hiçbir şekilde görüşmediklerini, şimdi neden geldiğini sorar. İbn-i Selâm ise onun adını Leylî'den duyduğunu, görmek isteyerek geldiğini söyler. Leylî'nin onun aşkıyla ölmeye yaklaştığını, bu yüzden onu annesine bıraktığını ve onu ziyaret için gelmişken Mecnûn'u da görmek istediğini, bu sebeple geldiğini anlatır. Bunun üzerine Mecnûn ona kendisine eşlik etmesini söyler ve onu Leylî'nin mezarına götürüp Leylî'nin öldüğünü haber verir.

İbn-i Selâm Leylî'nin öldüğünü anlar. Bir müddet sonra da Mecnûn Leylî'nin mezarına gidip Allah'a canını alması için dua eder, can verir. Mecnûn'un öldüğü duyulunca Arap ileri gelenleri toplanıp Benî Hay Cemaati ve Benî Âmirî Cemaati'ne bu aşıkların kavuşması için aynı mezara gömmelerini söylerler ancak Leylî'nin babası ve akrabaları kabul etmez. Mecnûn'un cenazesi yapılır; Mecnûn, Leylî'nin bir tarafına gömülür.

Mecnûn'nun cenazesinde Zeyd adında bir aziz kişi vardır. O, Mecnûn'un ahvalini merak eder ve maddi dünyayı gören gözlerini kapatıp kalp gözünü açar. Münker ve Nekir'in Mecnûn'u sual ettiğini görür. Mecnûn'un Münker ve Nekir'e verdiği cevaplar Tanrı'ya hoş gelir ve Tanrı; kudretiyle bir huriyi Leylî gibi gösterir ardından Mecnûn'un Leylî'yi tanıyıp tanımayacağını sınamak için Münker ve Nekir'den, bu huriyi Mecnûn'a götürmelerini ister. Mecnûn huriyi görür ancak kokusundan Leylî olmadığını anlar. Verdiği cevaplar Tanrı'nın hoşuna gider. İki âşık kavuşur. Onların mezarlarının olduğu yerden bir çeşme akar, bu çeşmenin suyu da gül hastalığına deva olur.

4.2. Leylâ ile Mecnûn Hikâyesinin Yazın Dili

Dilimize Cumhuriyet'in ilanından sonra girmiş olan bu kelime bugün edebiyat kelimesiyle aynı anlama gelecek şekilde kullanımı yaygınlaşmış bir kavramdır. Yazın kelimesinin sözlükteki karşılığı olarak da edebiyat kelimesini görmekteyiz (Ayverdi, 2011). Dolayısıyla yazın dilini; edebî dil, edebiyat dili olarak tanımlayabiliriz.

Edebî dil, kurmaca bir dünyada oluştuğu için günlük dilden farklıdır. Edebî dil, gerçekten bahsetse bile, onu kendine has bir üslûp ve terkip ile anlatır. Edebî eserde sözü edilen olay, gerçekmiş gibi bir izlenim verebilir ama o, sanatkârın subjektif dünyasına yansıyan bir gerçektir ve onun dili de böyle bir kurmaca ifade hâlinindedir. Edebî dilde sanatçının kişisel yapısı, yani ferdî tarafı ve üslûbunun etkisi de vardır. Edebî dil içerisinde

gerçek anlam, mecaz anlam, eş anlam, yakın anlam, uzak anlam vb. anlam alanları yer alır. Edebî dildeki unsurlar çok fonksiyonlu bir yapı taşır(Karabulut, 2021: s.19). Her metin bu çok fonksiyonlu yapı ile bir amaca hizmet etmektedir. Edebî dilin kullanıldığı metinlerde de sanatsal işlevin ön plana çıktığı görülmektedir.

Leylâ ile Mecnûn hikâyesini yazın dili bakımından incelediğimiz zaman düz yazı ile yazılan olay anlatımlarının olduğu bölümlerde yer yer Arapça ve Farsça kelimelere rastlanan akıcı bir dil görülmektedir: *El-kışşa Mecnûn bu sözni aytıp yüz berren-i bayâbânğa kılip barur érdi. Nâ-gâh kördi-kim bir şayyâd dâm kurup iki âhû-beççeni tutup baş keser, vaqtıda üstige bardı. Mecnûnnı rahmı âhû-beççelerge rahmı kélip ul şayyâd qarap bu sözni aytur érdi: (35b/6-9).*

Leylâ ile Mecnûn hikâyesi sanatsal bir metin özelliği göstermektedir. Bu sanatsal özelliği dolayısıyla metinde mecaz anlamlı sözcükler, deyimler, ikilemeler, edebî sanatlar kullanılmıştır. Mensur bölümlerde ahenk sağlamak, metne akıcılık ve gerçeklik kazandırmak amacıyla ikilemelere, ünlemlere başvurulmuştur: *Ammâ Mecnun bu du ‘ânı kılip közini yaşı birlen Leylîni mezarıga su sepip zâr zâr yıglap bir garge barıp kirip nâle fiğân kılip yıglap olturur érdi.(57b/11-13); Çünkî Leylî vay Mecnûn vay Mecnûn dép sizniñ gamıñızdın bir dem hõş ötkermedi.(58b/6-7); El-kışşa andın soñ Leylîdin anası bu sözlerni eşitip zâr zâr yıglap aydı: Ey Leylî-cân ul kara künde meni başımda köp halâyıknıñ içide men seni Mecnûnnıñnı néçük tanıp vaşıyyatıñnı bir cây keltürür-men dèdi.(49b/3-6).*

Metnin manzum kısımlarında kullanılan nazım biçimlerinin halk ve divan şiirine ait örnekler olduğu tespit edilmiş ve bu konu *Eserin Yazıldığı Metin Türü* başlığı altında irdelenmiştir.

Metinde deyim kullanımının yoğun olduğu görülmektedir: *ayağdın koy-* “hareket edemez hale getirmek, hareketten mahrum bırakmak” 63a/11; *bıçaq üstühvâna yét-* “çekilen sıkıntı artık katlanılamayacak bir duruma gelmek” 54b/11, 61a/2; *bir post üstühvân bol-* “bir deri bir kemik kalmak” 42b/6, 45a/3, 47b/9; *cân ber-* “ölmek” 61a/4 *can çek-* “can çekişmek, ölmeye yaklaşmak” 34b/1, 35a/7; *cân kir-* “canlanmak, güçlenmek” 39b/6; *cüdâ tüş-* “birbirinden uzakta kalmak” 38b/2; *fedâ ét-* “kıymak, gözden çıkarmak” 43b/7; *gam yéme-* “kaygılanmamak” 32b/9; *garķ bol-* “gömülmek, batmak” 58a/10; *harâm ét-* “haram etmek” 37a/9; *ırāk tüş-* “uzak olmak, uzak bulunmak” 57a/9; *kan yıgla-* “büyük bir üzüntü içinde bulunmak” 60b/7; *kısmetge boyun sun-* “yazgısını talihini kabullenmek” 62a/8; *kõñül bağla-* “severek bağlanmak” 44a/6; *kõñli üzül-* “gönül bağını kesmek, umudunu kaybetmek”

44b/11; *köñül üz-* “gönül bağı kesmek, umudunu kaybetmek” 61a/1, 61a/11; *kulak sal-* “kulak vermek, merak edip dinlemek” 54b/2; *közi yollarda bol-* “birinin gelmesini merak, istek veya özlemle beklemek” 41b/4; *közi (bir şeye veya bir kimseye) tüş-* “tesadüfen görmek” 38a/12; *salām ét-* “uzakta olan birine esenlik dilemek” 37a/11; *siper bol-* “birini veya bir şeyi korumak amacıyla kendini siper olarak kullanmak” 37b/10; *til téğür-* “bir kimse veya bir şey için kötü söylemek” 61b/7; *ümīdın üz-* “ümidini kesmek” 46a/3, 46b/6; *yol ber-* “geçmesine izin vermek” 39b/9; *yo(lum) tut-* “benimsemek, gereğini yerine getirmek” 55a/12; *yürek bağr(in) dağla-* “acıyla ve özlemle içi yanmak, acıyla kıvranmak” 60b/11; *yüz öğür-* “yüz çevirmek” 33b/6, 44a/12, 47a/5; *yüz(üm) tut-* “yönelmek” 37b/9; *zora kıl-* “zorlayıcı olmak” 33a/1.

Metinde isnat grubu örnekelerine de rastlanmaktadır: *mihri kızık* “güneşi sıcak” 60b/10, *çeşmi kanlı* “gözü kanlı” 43b/10, *cısmı pür-hûn* “bedeni kanla kaplı” 43b/10, *koli yamān* “eli sert,kötü” 60b/10, *lubbi a ‘mā* “aklı, kalbi kör” 63a/8.

Manzum bölümlerde ise Arapça ve Farsça kelime ve terkiplerin olduğu sanatsal bir dil kullanıldığı görülmektedir (...) *Halk aldıda Mecnûn özüm bir nā-tuvān-ı zār-ı ‘ışk /Derd-i mihnat çektiğim ser-ta-ser efgār-ı ‘ışk / Kim bul érür cebr ü sitem olsam bolup bīmār-ı ‘ışk / Yok Hakkā tā ‘at kuvvetim koydı ayağdın yār-ı ‘ışk / Rabbimge tiley nā-gehān ‘acz niyāz keltürmişem* (63a10-12)

Şiirlerde aheng unsurlarının; şiirlerin nazım biçimine uygun olacak şekilde düzenlendiği, metnin şiirsel atmosferinin bu yolla tamamlandığı görülmektedir. Şiirlerde aheng unsurları olan redif ve kafiye oluşturmak için Türkçe, Arapça, Farsça sözcüklerin de iç içe kullanıldığı görülmektedir:

... ‘Arzım eşit közi yaşlı cān anam /*Kulak salgin men bir zāman yığlayın / Uluğ yaşlı bağı taşı cān anam /Kulak salgin men bir zāman yığlayın / Yahşı sözge uçar kuşlar él bolur / Yamān sözge peşşe kūçi fıl bolur / Bu aḥvāla maña néçe yıl bolur / Örtter meni dāğ-ı hicrān yığlayın / Tālān salıp bād-ı ḥazān bahārım / Gül şevkına artıp meni ḥumārım / Şabr éylesem felek bermes kararım / Bu hicrāndın balım amān yığlayın* (54b/2-7)

Leylâ ile Mecnûn hikâyesi Çağatayca kaleme alınmış olmakla beraber Oğuzca özellikler göstermektedir. Bu özellikler şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

Çağataycada işlek yönelme hâl eki – GA eki iken Oğuzca’nın etkisiyle isimlere +A yönelme halinin eklendiği örnekler mevcuttur: yana “yöne, tarafa” 45a/13

Oğuzcada görülen +I belirtme hâli metinde örneklenmiştir: *meni* “beni” 47a/2, *seni* “seni” 47a/4.

Metinde birinci teklik şahıs geniş zamanın olumsuz çekimlerinde -mAs ekinin sonundaki -s ünsüzünün düştüğü örnekler de görülmektedir, bu durum Oğuzcanın bir etkisi olarak karşımıza çıkmaktadır: *bakmam* “bakmam” 61a/11, *unutmam* “unutmam” 41b/10. Aynı zamanda metinde geniş zamanın olumsuz 1. çoğul şahıs olumsuz çekiminde Oğuzcanın bir etkisi olarak -mAn eki kullanımı görülmüştür: *kıldurman* “yaptırmam, ettirmem” 62b/12.

Edebî metinlerde anlatıcı; metnin kurgusu, dili kadar önemli; hatta bunların okuyucuya eserin genel atmosferine ve okuyucu üzerinde yaratmak istenen etkiye uygun olacak biçimde aktarılmasına hizmet eden en temel unsurlardandır. Leylâ ile Mecnûn hikâyesinde anlatıcı hâkim bakış açılı üçüncü kişili (o) anlatıcı olarak karşımıza çıkmaktadır. Metinde anlatıcı zamanın ve mekanın üstünde her şeye hakim konumdadır: *El-kışşa Mecnûnga cenâze okup Leylîni bir tarafında defn kıldılar. Ammâ ul camâ’anı içinde bir ‘azîz bar érdiler. Atlarını Zeyd dér érdiler. Ul ‘azîz Leylî vü Mecnûnnıñ hasb-ı hâlidin habardâr érdiler. Mecnûnnıñ ahvâlâtidin bir habar alayın dép zâhir közlerin yumup bâtın közlerin açıp nazâr kıldılar. Kördiler kim iki melek Münker Nekir kélip Mecnûndın bu suvâlnı kılı[r] érdiler. Ammâ şâhib-i suhanlar alarnı sözlerini nazm kılıp tururlar.* (61b/10-62a/5) Metinde de görüldüğü üzere anlatıcı olaylara her açıdan hâkim ve aktarır konumdadır. Onların iç dünyalarını, duygu-düşüncelerini, rüyalarını, geçmiş ve geleceklerini bilir ve haber verir. Anlatıcı olayların gelişiminde okuyucuyla metnin arasına girdiği nadiren görülür. Okuyucuyu, Leylî ve Mecnûn’un ölümünün hemen ardından “Onlar; başlarına bir musibet gelince, Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah’a aidiz ve şüphesiz O’na döneceğiz” anlamına gelen *قالوا اللّٰه انا اللّٰه ربّنا ربّهم ربّ كل شيء* ayeti paylaşarak ve “Émdi iki kelîme söz İbn-i Selâmdın eşitiñ kim bir kün ‘Abdü’lselâm Bağdâd pâşâsını oğlu érdi (40b/3-4)” cümleleriyle kendinden haberdar eder. Bunun dışında paragraf başlarında *el-kışşa*; *el-ğaraz* ifadelerini kullanarak okuyucuya yeni bir paragrafa geçiş yapıldığını haber verir. Bu ifadeler aynı zamanda hikâyenin o bölümünde anlatılan olayın başka bir açıdan anlatılmaya devam edileceğinin de bir göstergesidir: *El-kışşa andın soñ Leylî ul kebüterge bu sözlerni ayıp vay Mecnûn vay Mecnûn dép bî-hûd bolup cân-ı bi-hakk teslîm kıldı. قالوا اللّٰه انا اللّٰه ربّنا ربّهم ربّ كل شيء* Amma anası güyâ

ki kıyāmatni başığa ber-pā kıldı. *El-ğaraž*: Leylîni cenāzesini okup defn kıldılar. Andın son Zeyd Leylîni habarın barıp Mecnūnga habar bereyin dēp yüz berren-i bayābangā kılıp izlep yürer érdi. (50b/3-9)

Leylâ ile Mecnûn hikâyesinde olay anlatımlarının olduğu yerlerde ağırlıklı olarak haber cümleleri kullanılmıştır:

“*El-kışşa* Leylî bul vaşıyyatlarını aytıp cemî ‘azāsı süst (6) bolup bu terefîn ul terefge tura’lmadı, nâliške tüşti yattı. (50a/5-6)”

Karşılıklı konuşmaların olduğu bölümlerde ise emir ve istek, şart ve soru cümlelerinden yararlanıldığı görülür:

‘Arzım eşit közi yaşlı cān anam / Kulak salgın men bir zāman yığlayın (54b/2)

Ki tā men kélgenimçe şabr kılsun /Özi gamda közi yollarda bolsun (41b/4)

Yüreginde bardur ‘ışkını dāğisi / Leylî bolsa dāğ-ı ‘ışkı bolmas mı (64a/1)

Bilmeseñ derdim né kılgıy-sen devāsın ey tabib (33a/11)

4.3. Leylâ ile Mecnûn Hikâyesin Türk Dili ve Edebiyatı Eğitiminde Kullanılması

Dil, insanlar arsında karşılıklı haberleşme aracı olarak kullanılan; duygu düşünce ve isteklerin ses, şekil ve anlam bakımından her toplumun kendi değer ve yargılarına göre biçimlenmiş ortak kuralların yardımı ile başkalarına aktarılmasını sağlayan, seslerden örülü çok yönlü ve gelişmiş bir sistemdir (Korkmaz, 2007: 67). İnsanın yaşamı boyunca çevresi ile iletişiminden eğitimine, yaşamı anlamlandırma biçiminden duygu düşünce dünyasına kadar her alan dilin etkisiyle gelişip değişmektedir. Birey dil becerisini iyi bir ana dili eğitimiyle geliştirebilir. Ana dili eğitimi, ortaöğretimde Türk dili ve edebiyatı dersleri ile yapılmaktadır.

Edebiyat öğretimi; bireyin dil bilimi bilgisini artırıp dil kullanma becerisini geliştirdiği, bireyin görgüsünü zenginleştirerek onun insanlığın değişik durumları ile ilişkiye girerek kişiliğini geliştirdiği için ana dili eğitimi olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen en önemli dinamiktir. Birey edebiyat öğretimi sayesinde kazandığı yaşam tecrübesiyle belirli bir estetik hazza ulaştığı gibi bu yaşam tecrübesi ile insanî, entelektüel, toplumsal bir davranış modeli ile meslekî ustalık ve beceri de kazanmaktadır (Demir, 2016: s.49).

Edebiyat eğitimi; estetik zevkin gelişmesi, kültürel değerlerin somut olarak ifadesi ve yorumlanması, sürdürülen hayatın farklı bir dikkat ve duyarlılıkla dile getirilmesi bakımlarından son derece önemlidir. Bu nedenle edebiyat, sanatkârın dil malzemesiyle hayat verdiği estetik değeri hâiz edebî metni, varoluş amacı doğrultusunda anlama/anlamlandırma, duyma/duyurma, sezme/sezdirmeye üzerinde odaklaşan bir tür sanat eğitimidir. Temel amacı

da öğrencinin yaratılışından getirdiği güzellik duygusunu ortaya çıkarmak, geliştirip zenginleştirmek ve terbiye etmektir. Genç beyin ve ruhlara, evrensel insan ruhunun son derece karmaşık duyarlılıklarını sezdirmek, yüzyılların örsünde dövüle dövüle billurlaşmış millî zevki tattırmak, konuştuğu dilin incelikleri, güzellikleri ve zenginliklerini göstermek de edebiyat eğitiminin amaçlarındandır (Eyüp vd., 2012: 1120).

Edebî metinler bir dilin ve kültürün tüm öğelerini içlerinde barındırır. Bu özellikleri dolayısıyla edebiyat ve dil eğitiminin en iyi kaynaklarıdır. Dil bilgisi eğitimi de bu metinler aracılığıyla yapılmaktadır.

2024-2025 eğitim-öğretim yılı itibarıyla ortaöğretim 9. Sınıflardan itibaren uygulanmaya başlanan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nın temel felsefesi ve özel amaçları güncellenmiştir. *Program, Türk dili ve edebiyatının farklı dönemleri arasında bağlantı kurarak öğrencilerin geçmişle günümüz ve edebiyat ile gerçek yaşam arasında köprüler kurmasını sağlamak; bu bağlamda Türk kültürüne ait unsurlara yönelik farkındalık oluşturmak amacı taşıyan bir içerik üzerine inşa edilmiştir.* (MEB, 2024a, s. 5). Bu özel amaç çerçevesinde geçmişle günümüz arasında köprüler kurulması edebî metinlerle mümkündür. Leylâ ile Mecnûn hikâyesi Türk edebiyatının en uzun süreli ve en fazla işlenen konularından biridir. Genellikle mesnevi nazım biçimi ile ele alınan bu konu, incelediğimiz Leylâ ile Mecnûn hikâyesinde halk hikayesi şeklinde kaleme alınmıştır. Bu açıdan incelediğimiz Leylâ ile Mecnûn hikâyesi, edebî türlerin gelişmesi ve değişmesi, geçmişten günümüze köprü olması noktasında Türk dili ve edebiyatı derslerinde örnek kaynak metin niteliğindedir.

Programın temel öğelerinden biri olan dersin hedefleri, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ne göre hazırlanan öğretim programlarında öğrenme çıktıları olarak ifade edilmektedir. Öğrenme çıktıları, öğretim programında yer alan tema kapsamındaki içerik bilgisinin ilişkili alan becerileri ya da kavramsal beceriler ile birleştirilmesi yoluyla oluşturulmaktadır. Öğrenme çıktıları yapılandırılırken ilgili temanın içeriği ile bulunduğu öğrenme çıktılarına temel oluşturan kavramsal beceriler ve alan becerilerinin süreç bileşenlerinde ve becerilerin gerçekleşmesi için deneyimlenmesi gereken eylemlerde uyarlamalar yapılabilmektedir. Bu doğrultuda Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda öğrenme çıktıları, Türkçe alan becerileri esas alınarak oluşturulmuştur. Beceri ifadeleri, ilgili temanın içeriği ile birleştirilerek metin tahlili ve edebiyat atölyesi bağlamında öğrenme çıktıları yapılandırılmıştır. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda metin tahlili ve edebiyat atölyesi bölümlerinde içeriği, metinler (edebî, öğretici ve çok modlu) ve performans görevleri oluşturmaktadır (MEB, 2024a, s. 18).

Leylâ ile Mecnûn hikâyesi, Türk, İran ve Arap edebiyatlarında birçok sanatçı tarafından farklı farklı dönemlerde tekrar tekrar kaleme alınmış bir hikâyedir. Türk edebiyatında en fazla mesnevi şeklinde kaleme alınmakla birlikte; hikâye, tiyatro metni olarak da karşımıza çıkmaktadır. Bu bakımdan metinlerin farklı türlerde ele alınması, değişmesi, dönemin ve zihniyetin metinlerde yarattığı farklılıkların incelenmesi amacıyla Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Türk dili ve edebiyatı dersi “Okuduğu metinleri belirlenen ölçütlere (içerik, tür, şekil, dönem, zihniyet, üslup, ileti) göre karşılaştırır.” öğrenme çıktısı için örnek metin olarak kullanılabilir.

Anlatmaya bağlı edebî metinlerden biri olan halk hikâyelerinin temelinde olay vardır. Olay, kişi, yer ve zaman unsurları bir araya gelip neden-sonuç ilişkisi kurarak metnin olay örgüsünü oluşturur. Leylâ ile Mecnûn hikâyesi, anlatmaya bağlı edebî metinler içinde değerlendirildiği için “*Metindeki yapı unsurlarını belirler*” öğrenme çıktısı bakımından incelenebilir olma özelliğine sahiptir.

Leylâ ile Mecnûn Hikâyesi Yapısı

Kişiler: Halk hikâyelerinde karakterler modern romandaki kahramandan farklı olarak tip özelliği gösterir. Tip ise “tek bir eserde değil, benzer özellikleriyle birçok eserde karşımıza çıkan kesin ve sabit özelliklere sahip karakter veya karakterlerdir (Oğuz vd., 2022: s.356). Bu bilginin ışığında diyebiliriz ki Leylâ ile Mecnûn hikâyesinde kahraman tipi olarak Leylâ ile Mecnûn’u, yardımcı tipler olarak da Leylâ’nın anne ve babası, Mecnûn’un babası Seyyid-i Benî Âmirî, padişah Nevfil, Zeyd, Bekir’i sayabiliriz.

Yer: Olayların geçtiği yerler: Necd Dağı’nın etekleri, Bağdat, çöl.

Zaman: Olayların geçtiği zaman net bildirilmemekle birlikte metinde bir néçe kün vb zaman zarflarıyla zaman anlamı tamamlanmıştır.

Olay: Leyâ ile Mecnûn’un aşkları, kavuşamamaları.

Anlatıcı: Hâkim (ilahî) bakış açılı 3. Kişi, “o” anlatıcısı.

Anlatmaya bağlı edebî metinlerde olay örgüsünün aktarımında anlatım biçimi olarak öyküleyici anlatım, yer yer betimleyici anlatım ile desteklenerek kullanılır. Öyküleyici metinlerde **gösterme** (diyalog, iç konuşma, bilinç akışı), **tahkiye etme** (kişi tanıtımı, olay

anlatımı, geriye dönüş, iç çözümleme, özetleme), **pastiş**, **parodi** ve **ironi** gibi anlatım tekniklerinden yararlanılır.

Öyküleyici anlatım biçimine sahip olan Leylâ ile Mecnûn hikâyesi “Metindeki dil ve anlatım özelliklerini belirler” öğrenme çıktısı bakımından incelenebilir bir metindir. Eserde diyalog, özetleme, iç çözümleme, montaj, leitmotiv tekniklerinin örnekleri görülmektedir:

Diyalog Tekniği: Hikâyedeki kişilerin karşılıklı konuşması esasına dayanır: *Mecnûn aydı: Ey Mama, bul bî-çārani nége südreþ yürer-sen dédi. Pîre-zâl aydı: Bul a ‘mā ve kör ve ‘ācız turur, kaşşak turur. Yaş oğlanlarımız bar (4)eşiklerge yürüp taleb u gedālīg kıla turur-mız dédi. Mecnûn aydı: Meni hem boynımğa ip taķıp eşiklerge alıp yürüiñ her némerse bolsa sizlerge bolsun, dédi.* (39a/1-6)

Özetleme Tekniği: Anlatıcının, geniş zaman dilimlerini ana mesajı verecek şekilde özetlemesi tekniğidir: *El-kışşa Mecnûn bu sözni aytıp, öz öziğe dil-dārliğ berip Leylî men kélgenimçe şabr ét dégeniğa şabr kılıp turur érdi. Ammā bu şıfatda Mecnûn yeti yıl derd-i ‘ıřķ çeker érdi.* (44b/1-3) Örnekte Mecnûn’un Leylî’nin ondan beklemesini istediği için yedi yıl aşk acısı çektiği anlatılmış ve yedi yıllık süre özetlenmiştir.

İç Çözümleme Tekniği: Hikâyedeki kişilerin ruh dünyalarının anlatıcı tarafından okuyucuya aktarılması ile karşımıza çıkan bu teknikte hikâyenin kahramanı edilgen pozisyonudadır: *Ammā Seyyid-i Benî ‘Āmirî Leylîni İbn-i Selamğa bergenlerini eşitip dar-ħāl cāylaridin yürüp Mecnûn balım Leylîni izidin Bağdādge barıp aña bir zārāfat tégürmesünler dép bu fikrni kılıp istep tapa-men dér érdiler. Meger émdi Leylîdin köñli üzülğan bolğay dép oğlını istep deşt-be-deşt kūh-be-kūh yürer érdiler. Her yerde car u ğar bolsa barıp körer érdiler. Nā-gāh bir ğarige barıp nazār kılıp körseler Bir némerse yatur kim ul cāyda hiç kim ve hiç maħlūk ul köhne ğarda maķām kılmas. Güyā ul kimersenin mağz-ı cānı érip aķğan güyā bir post üstühvān bolup yatur. Ammā Seyyid-i Benî ‘Āmirî barıp yüziğe baķıp tefahhuş kıldı ki nūr-ı çeşmi Mecnûn turur. Közidin kaçra kaçra yaş revāne bolup yığlar érdi ki bir néçe kaçra yaşları Mecnûnnıñ yüziğe tamdı.* (44b/7-45a/6) Örnekte Leylî’nin evlendiği haberini alan oğlunun üzüleceğini düşünerek Seyyid-i Benî ‘Āmirî’nin oğlunu araması ve bu esnada düşündükleri okuyucuya aktarılmıştır.

Montaj Tekniği: Başka bir eserin tamamının ya da bir kısmının metinde kullanılması tekniğidir. Mehmet Tekin’e göre genel kültür bağlamında değer ifade edern anonim, bireysel ve hatta ilahî nitelikli bir metni, bir söz veya yazıyı “kalıp halinde” eserin terkiğine belirli bir amaçla katması, kullanması demektir(Tekin, 2010: s.243): *El-kışşa andın soñ bul münâcâtlarını Mecnûn Hudây-ı Tabârak ü Ta’âlânın dergâhıa ayıp bî-hûd bolup vay Leylî vay Leylî dâp nâle ü zârı bisyâr kılıp özini Leylîni kabırğa taşlap kabır üstiğa cân bi-haqq teslim kıldı. قالوا لله وأنا اليه راجعون* (61a/12-61b/2) Burada Mecnûn’un ölümünden sonra söylenen “Onlar; başlarına bir musibet gelince, Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah’a aidiz ve şüphesiz O’na döneceğiz, derler.” anlamına gelen dua bu tekniğin bir örneği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Leitmotiv Tekniği: Metinde geçen sık tekrarlanan söz ya da söz öbekleri leitmotiv tekniği olarak karşımıza çıkmaktadır. Leylâ ile Mecnûn hikâyesinde bu açıdan sık tekranan söz ve söz öbeklerine şu örnekler gösterilebilir: *zâr zâr yığla*-(15 defa), *vay Leylî vay Leylî dâp* (8 defa), *vay Mecnûn vay Mecnûn dâp* (4 defa), *deşt-be-deşt kûh-be-kûh* (4 defa).

Halk hikâyeleri anlatmaya bağlı edebî metin olmasının yanında nazım-nesir karışık olması sebebiyle bünyesinde manzum parçalar da taşır. Metnin manzum bölümlerinde kullanılan edebî sanatlar ile metin; etkileyicilik, çarpıcılık, anlam zenginliği kazanır. Bu bakımdan Leylâ ile Mecnûn hikâyesi “Metinde geçen söz sanatlarını belirler” öğrenme çıktısı için de örnek metin olarak kullanılabilir. Leylâ ile Mecnûn hikâyesinde görülen bazı söz sanatları şu şekildedir:

Teşbih (Benzetme): Ortak noktası bulunan iki varlıktan birinin diğerine benzetilmesi sanatıdır:

Nergis közi hûb-âbdâr / Leylîdin alğan yâd-gâr (36a/5)

Al, dāmıñı boynıdın / Bî-çâra éken men-dék (37b/1)

Körünür haymesi altun / Né-hōş-ārā éken bul cāy (39b/10)

Bekir ayturdu böyle gamgîn turmagın / Gül yüzüne çöl gubārın sürtmegin (43b/9)

İstiare (Eğreltileme): Benzetmenin kendisine benzetilen ve benzeyen unsurlarından sadece birinin kullanılmasıyla yapılır:

Tolup nergisleri hûn-âbe-i yâş / Urup yığlar koyup bu sâhıña bāş (8a/13)

Bolup sergeşte-i dīvāna kélgey (48b/2)

Kinaye (Değınmece): Kelime ya da kelime grubunun cümlede hem gerçek hem de mecaz anlama gelecek şekilde, mecaz anlamı kastedilerek kullanılması sanatıdır:

Her kayanğa yüz öğürsem rāh-berlik éylediñ / Seyyiden rahmıñnı kaç ´ étmey pederlik éylediñ(47a/5)

Teşhis (Kişileştirme): İnsan dışındaki varlıklara insana ait özelliklerin yüklendiğı edebî sanattır:

Şah üstige turgen kara tonlı kuş / Sen-hem men-dék yārdın cüdā tüştüñ mi / Köñlüñ gamgin kördüm özün bes nā-hōş /S en-hem men-dék yārdın cüdā tüştüñ mi(38b/2-3)

Tezat (Zıtlık): Birbirine zıt kavramların şiirde bir arada kullanılmasıyla yapılır:

Yekke sançar gül-dép yaşa her hüsni/ Her tikendin kélmes turur gül ısı(63b/9)

Bakmam émdi sağım bile solıma / Köñli üzdüm bu dünyādın al-meni (61a/11)

Tenasüp (Uygunluk): Şiirde birbirini çağrıştıran birbiriyle alakalı iki ya da daha çok kelimenin bir arada kullanılması sanatıdır:

Şanī´ımnı temāşā kıl dép saña başar berdi / Ey bende muhayyer sen Qur´ānda habar berdi(62b/3)

Hīç kimseni sendin éşi tapmadı/Munça hem cebrli, cefālī felek / Murād tapıp birev sendin ötmedi / Mıñnatlı külfetli belālī felek (55b/12-13)

Mübalağa (Abartma): Bir durumu ya da varlığı etkili söz söyleme amacıyla olabileceğinden çok az ya da çok fazla gösterme sanatıdır:

Leylī hevāsıdın başım kuşlarge boldı aşiyān / Zehr-āb édi içgen aşım yutgen ta´āmım érdi kan (63a/4)

Nida (Seslenme): Hissedilen yoğun duyguların atarımı amacıyla şiirde seslenme bildiren sözcüklerin kullanılması sanatıdır:

Aydı Mecnūn sen éşit ´arzımnı ey marzā égit

Pād-şāh bolğan halāyıkğa şeyh-i dānā égit

Baht-ı ikbālīm men kim tālı ´ zībā égit

Rencni bī-hūde sen çekme güli ra´nā égit

Bilmesen derdim né kılgey-sen devāsın ey tabib (33b/8-10)

İstifham (Soru Sorma): Şair; şaşırma, hüznün, üzüntü gibi duyguları okuyucunun dikkatini çekerek aktarmak için soru yoluyla ifade eder. Bu edebî sanatta sorulara cevap beklentisi görülmez. Amaç sözü etkili söylemektir:

*Mecnûn aytur munda élim öz benim
Könlümde bir dil-bere tüz benim
Ğilmân u hûra bir tırnağın bermenim
Leylî bolsa Leylî ısı bolmas mı (64a/1-3)*

*Ey bende fi ‘âlidin tâbın uyalıp keldiñ
Bes kıysı savābıñnı aldıñda alıp keldiñ
Dünyâ édi hâşıl-gāh ekip köterip keldiñ
Kısmetge boyun sunup hâliñni bilip keldiñ
Dargāhıña rabbiñni Mecnûn né alıp keldiñ(62a/7-9)*

Telmih (Hatırlatma): Şairin herkesçe bilinen bir olayı ya da bilgiyi şiirde kullanması sanatıdır.

*Tut pendimni ger bolsañ / Hāk-i Husrav, cāh-ı Cingiz (37a/4)
Birbirige koşulsunlar / Hārūt éle Mārūt-ték (37b/5)*

Edebî metinler; bir dilin sözcük dağarcığını, dildeki gelişmişliğini, sözcüklerin anlam çeşitliliğini yansıtmaları bakımından Türk dili ve edebiyatı derslerinde dil öğretiminin de kaynağı konumundadır. Leylâ ile Mecnûn hikâyesi bu açıdan Türkçenin anlam zenginliğini ve derinliğini yansıtabilecek örnek metin özelliklerine sahiptir.

Leylâ ile Mecnûn hikâyesi farklı cümle yapılarını barındırması bakımından geniş bir içeriğe sahiptir. Mensur bölümlerde genellikle yan yargılı birleşik cümleler ve birden çok yargılı sıralı ve bağlı cümleler olmak üzere bütün cümle çeşitleri, isim ve fiil cümleleri metinde örneklenmektedir:

El-kıssa *Neyfîl Zeyddin bu sözni éşitip köñli nerm bolup Mecnûnnı kaşığa barıp dünyādın ve cāndın tamā ‘ın üzgen ādemni yahşı söz birlen rām kılıp ta ‘am yédürdi (32b/6-8)*

*Mecnûn aydı: Ey-şāh-ı ‘ālem şāyed sizni uluĝ devletiñizdin yārim maña müyesser bolsa
dép aydı.(32b/11-12)*

Bir néçe kün andak uruştilar kim köp ādam kırıldı. (34b/8-9)

*Ķayta işimni Ķayn Ķalıp köñlüme miñ ĶaĶkın / Derd-i dīlim körüp bilip bolmadı bir
devālıĶıñ (35b/2)*

*Nā-gāh kördi-kim bir şayyād dām Ķurup iki āhū-beççeni tutup baş keser, vaĶtıda
üstige bardı. (35b/7-8)*

*Ėmdi iki kelīme söz Ėbn-i Selāmdın eşitiñ kim bir kün ‘Abdü’lselām Bağdād
pāşasını oĶlı érdi. (40b/2-3)*

Abdü’lselām Leylāni atasıĶa hv[ā]s[t]ĶārlıĶĶa yiberdi.(40b/7-8)

Meni derdim anı āvāra Ķıldı / Anı derdi meni bī-çāra Ķıldı (41b/7)

Meni vaşıyyatım saña cān anam / Ķaçan kēlse séver yārim aĶrıtmā (49a/6)

Saña kimdin sitem otı / Bu nīklıĶ āh [u] zārıñ bar (51a/6)

Türkçenin anlam zenginliĶinin en net görülebildiĶi söz öbekleri deyimlerdir. Leylā ile Mecnûn hikāyesi deyim kullanımı bakımından zengin bir daĶarcıĶa sahiptir. Metinde kullanılan deyim örnekleri “Leylā ile Mecnûn Hikāyesinin Yazın Dili” başlıĶı altında ele alındıĶı için burada verilmemiştir.

Leylā ile Mecnûn hikāyesi yazın dili bakımından Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nin Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programının öğrenme çıktılarına uygundur. Hikāye, halk hikāyesi türünün özelliklerini göstermesi, Türkçenin zenginliklerini barındırması, sahip olduĶu dil ve anlatım özellikleri bakımından Ortaöğretim ders kitaplarında yer alarak Türk dili ve edebiyatı eğitime katkı sağlayacaktır.

4.4. Leylā ile Mecnûn Hikāyesinin DeĶerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

DeĶerler, “bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını saptamak ve sürdürmek için üyelerinin çoĶunluĶu tarafından doĶru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlakî ilke ya da inançlar” olarak ifade edilebilir (KurudayıoĶlu ve Çakıcı, 2003: s.43).

birakmayacak şekilde hayvanların karşılığında atını ve silahlarını vererek kurtarır. Yine metinde Mecnûn'un başında kuşların yuva yapması, etrafında sürekli hayvanların otlaması, hiçbir yeri yurt tutmadan onun arkasından yürümeleri bu merhametin bir ifadesidir. Mecnûn'un bu merhameti onu yardımsever ve nezaketli olmasını sağlamaktadır. Metin merhamet, yardımseverlik, nezaketli olma gibi değerleri Mecnûn karakteri üzerinden okyucuya aktarmaktadır.

El-kışşa Bâbây aydı: Ey balım, bul sözüni kabûl kılar érdim.(2) Kaşşāk turur-men ve 'iyāl-mend turur-men ve-lîkîn bul (3)şayyâdlik birlen avkat kılar-men dēdi. Anda Mecnûn dar-(4)-hāl Nevfîl bergen şilâhlarını berip gāvāznı aldı ve bend-i (5) pâyını alıp alışıp taşıladı ve yüzlerini ve başlarını silep (6)koya berdi. U[l] cān-var hem Mecnûnnı artıdın érkeşip (7)yürer érdi ve bularnı körüp bir néçe cān-varlar hem huzûr kılmay (8) Mecnûnnı gerdini alıp rām bolup yürer érdi.(38a/1-8)

Sabır: Hikâyede kavuşamayan iki aşığın birbirlerini, karşılıklarına çıkan zorluklara rağmen pes etmeden aşkları uğruna sabırla bekledikleri görülmektedir.

Nāmede andağ aytar érdi-kim: Ey yār-i mihr-bānım né kılayın-ki men mest bir men vanî 'ilaç kılay. Tātında cānım bar. Sendin özgege kolımnı tutturmas-men, dēdi. Köñlüñe hiç gubār kéltürmeğay-sen, dēdi. Tā men kélkünç şabr kılgıl saña rûhumnı koyup kuruğ cısmımnı alıp kéttim. Tā men kélkünç kanı Hudā 'nı hālar zinhār meni unutma. Men-hem seni unutmam. Tā men kélkünç bu nāmem seni rāzdārıñ bolsun (41a/5-12)...El-kışşa Mecnûn bu sözni aytıp, öz öziğe dil-dārılığ berip Leylî men kélgenimçe şabr ét dégeniğe şabr kılip turur érdi. Ammā bu şıfatda Mecnûn yeti yıl derd-i 'ışk çeker érdi.(44b/1-3)

İyilik ve Fedakârlık: Mecnûn bir yerde bir adama dilencilik yaptıran yaşlı bir kadınla karşılaşır, adamın kör ve fakir olduğunu öğrenir. Yaşlı kadın küçük çocukları olduğunu söyleyince kendisinin de boynuna ip takıp dilendirmelerini ve ona verilen bütün paraları da yaşlı kadının almasını ister. Burada onu bu davranışa yönelten bu ihtiyar kadının “Küçük çocuklarımız var.” cümlesi olur. İyilik yapmak için kendi özgürlüğünden ve rahatından feragat eder. Üstelik bu insanlara yardım ederken etraftaki çocuklar Mecnûn'a taş atıp vücûdunda yaralar açılmasına sebebiyet verir.

El-kışşa Mecnûn zağge bu sözni aytıp ul yerdin güzêr kılip bir kün bir mahallege dāhıl boldı. Kördi-kim bir pîre-zāl, bir ādamnı tikilep bara turur, Mecnûn aydı: Ey Māmā, bul bî-çāranı nége südreyp yürer-sen dēdi. Pîre-zāl aydı: Bul a 'mā ve kör ve 'ācız turur, kaşşāk

*turur. Yaş oğlanlarımız bar eşiklerge yürüp taleb u gedālig kıla turur-mız dēdi. Mecnūn aydı: Meni hem boynımğa ip taqıp eşiklerge alıp yürüñ her némerse bolsa sizlerge bolsun, dēdi. **Āmmā** pīre-zāl, Mecnūnnı gerdanığa ip taqıp, eşiklerge yürüp bul bī-çāralarğa bir némerse hayr kılıñlar dēp gedālig kılıp yürer érdiler. Oğlanlar Mecnūnnıñ arķasıdın érkeşip taş kések birlen urar érdiler. Ayaķ başı carāhat bolup kanlar her tarafğa aķar érdi. (38b/12-39a/11)*

Vefa ve Sadakat: Leylî ölmeden önce annesine vasiyetlerini bildirir ve annesinden Mecnûn ile ilgilenmesini ister. Bu isteği sonrasında annesi Leylî öldükten sonra Mecnûn ile karşılaşır, onun kim olduğunu öğrenir. Ardından kızının isteklerini yerine getirip Mecnûn ile ilgilenir. Böylece kızına verdiği sözü tutar.

***El-kıssa Leylî'ni** anası bu sözni eşitip bildi-kim bul dīvāna-i Mecnūn-turur. Kızımñı vaşıyyatların bir cāy kéltürey dēp öyige alıp barıp mihmān kılıp Leylîni kılgan vaşıyyatların bir bir beyān kıldı ve men seni ayađlarıña yağ sürtüp ve bitli saç rengin yuvup şāne urayın kim kızımñı ervāhı tā ki hōş-vakt mendin bolsun dēdi. **Āmmā** Mecnūn Leylîni vaşıyyatlarını bu merātibde eşitip Leylîni anasığa bu sözlerni aytur érdi: (55a/3-9)*

Leylâ ile Mecnûn hikâyesi; aşkın zorluğunu, arkadaşlığı, vefalı olmayı, sabır ve sadakati, merhametli olmayı, iyilikseverliği öğrenciye örtük mesajlarla ileten, değerler eğitimi bakımından öğrencinin düşünce dünyasını zenginleştirecek ve yeni bakış açıları kazanmasını sağlayacak bir eser olma özelliğine sahiptir.

4.5. İNCELEME

4.5.1. ESERİN İMLÂ ÖZELLİKLERİ

4.5.1.1. ÜNLÜLERİN YAZILIŞI

4.5.1.1.1. /a/ Ünlüsünün Yazılışı

İlk hecede bazen /ʌ/ şeklinde bazen de /ā/ şeklinde gösterilmiştir.

ağrıtmā 49a/6 آغريتما

aķarıp 47b/9 آقاريب

anasıǵa 47b/11 اناسيغه

Orta hecede bazen /ʌ/ bazen de /o/ şeklinde gösterilmiştir.

andaķ 34b/8 انداق

gerdanlarıǵa 34b/10 كردنلاريغه

ķandadur 36a/7 قندهدور

Son hecede bazen /ʌ/ bazen de /o/ şeklinde gösterilir.

düşmānlargā 35a/9 دشمنلارغه

vaķtıda 35b/8 وقتيده

maņa 53a/10 منكا

4.5.1.1.2. /e/ Ünlüsünün Yazılışı

İlk hecede her zaman /ʌ/ şeklinde gösterilmiştir.

eger 34b/12 اكر

pāre eyler 48b/3 پاره ايلار

eşikiñ 48b/3 اشيكينك

Orta hecede /ʌ/ şeklinde gösterilmiştir.

yüregi	48b/1	يوراكى
--------	-------	--------

bereyin	49b/10	براین
---------	--------	-------

Son hecede bazen /ʌ/ bazen /o/ şeklinde gösterilmiştir.

éşitgen	34a/13	اشیتگان
---------	--------	---------

öyige	49a/3	اویکا
-------	-------	-------

özide	49b/9	اوزیده
-------	-------	--------

4.5.1.1.3. /é/Ünlüsünün Yazılışı

Metinde é ünlüsü sadece ilk hecede kullanılmış ve /ي/ ile gösterilmiştir.

étegniñızgadır	35a/1	ایتاگینکز غەدور
----------------	-------	-----------------

égit	53b/1	یکیت
------	-------	------

dép	55a/4	دیپ
-----	-------	-----

4.5.1.1.4. /ı-i/Ünlüsünün Yazılışı

Metinde ı-i ünlüsü başta bazen /ى/ şeklinde gösterilmiş bazen de /ʌ/ ile gösterilmiştir.

izi	49b/12	ایزی
-----	--------	------

içre	57a/3	اچره
------	-------	------

Orta hecede /ى/ ile gösterilmiştir.

kırıldı	34b/9	قیریلدی
---------	-------	---------

başığa	50a/13	باشیغه
--------	--------	--------

Son hecede /ى/ ile gösterilmiştir.

anası	49b/3	اناسى
-------	-------	-------

mezārımnı 50a/1 مزاریمنی

Sonda /ی/ ünlüsünün yazımında bir sözcükte Osmanlı Türkçesi imlası etkisi görülmektedir: دیوانه *dīvānayı* “divaneyi” 53a/5.

4.5.1.1.5. /o-ö-u-ü/ Ünlülerinin Yazılışı

/o-ö-u-ü/ ünlüleri herhangi bir ayırım yapılmadan hep aynı harflerle gösterilmiştir.

Kelimenin ilk harfi /o-ö-u-ü/ ünlülerinden biri olduğunda genellikle /او/ şeklinde gösterilmiştir.

üzüp 46a/3 اوزوب

öyiçe 50a/1 اوینکا

olturdı 50a/8 اولتوردی

Bu kurala aykırı yazım aşağıdaki kelimeye karşımıza çıkmaktadır.

okup 61b/11 اقوب

Kelime ortasında gösterimi /و/ şeklindedir.

bolup 33a/2 بولوب

öldürüben 35b/3 اولدوروب

ayturdı 43b/9 ایتوردی

Son hecede /و/ şeklinde gösterilmiştir.

bolur 35b/4 بولور

mundadır 36a/8 موندەدورر

sargarmasun 43b/4 سار غرمسون

4.5.1.2. Ünsüzlerin Yazılışı

Arapçada bulunmayan /p-ç-g-η/ ünsüzleri metinde kullanılırken; /p/ ünsüzü /ب/ veya /پ/ harfleriyle, /ç/ ünsüzü /چ/ veya /ج/ harfleriyle, /g/ ünsüzü /گ/ harfi ile ve /η/ ünsüzü /نک/ harfleri ile gösterilmiştir.

4.5.1.2.1. /ç/ Ünsüzünün Yazılışı

Metinde /ç/ ünsüzü genellikle /چ/ ile gösterilmiştir.

neçük	48b/13	نچوک
çin	49a/13	چین
çekip	49b/1	چکيب

4.5.1.2.2. /η/ Ünsüzünün Yazılışı

Eski Türkçeden beri kullanılmakta olan /η/ sesi Çağataycada da karşımıza çıkmaktadır. Metinde kökte ya da eklerde /نک/ şeklinde gösterilmiştir.

saηa	33a/10	سنا
şaydnıη	36b/11	صیدینک
dāmuηnı	37b/1	دامینکنى

4.5.1.2.3. /p/ Ünsüzünün Yazılışı

Metinde /p/ ünsüzü /ب/ ve /پ/ harfleriyle gösterilmiştir. Kelime başındaki /p/ sesi /پ/ ile gösterilirken, kelime içinde kullanılan /p/ sesi için bazen /پ/ ancak genellikle /ب/ harfi kullanılmıştır. Kelime sonunda ise çoğunlukla /ب/ harfi ile gösterilmiştir. -p zarf fiil eki metinde /ب/ ile gösterilmiştir. Yabancı kelimelerdeki /p/ sesi genellikle gösterilmiş ancak Türkçe kelimelerde /p/ sesi /ب/ harfi ile gösterilmiştir.

tapsun	35b/11	تابسون
köp	36a/9	کوب
köyüp	39b/12	کویوب

pinhān 42a/8 پنهان

4.5.1.2.4. /t/ Ünsüzünün Yazılışı

Metinde Türkçe kelimelerde /t/ sesi /ت/ harfi ile gösterilmiş. Arapça ve Farsça kökenli kelimelerde ise /t/ ünsüzü kelimenin köken dilindeki imlasına uygun olarak /ت-ط/ ile yazılmıştır.

ta'am 32b/8 طعام

tapgen 33b/2 تابكان

çıktılar 34a/7 چقتیلار

4.5.1.3. Metinde Yanlış ya da Eksik Yazımlar

Metinde yanlış yazımlar genellikle noktaların eksik ya da fazla olmasından, harf eksik ya da fazla olmasından ve kaynaklanmaktadır. Bu yanlışlıklar dipnotta belirtilmiştir. Aynı zamanda eksik yazımlarda eksik olan harf ya da harfler [] şeklinde metne eklenmiştir: *sarg[ar]ıp* 47b/12, *hançer [birle]* 42a/11, *sav[u]tmam* 41b/10

4.5.1.4. Metinde Bitişik Yazımlar

Bazı kelimeler normalde ayrı yazılırken metinde bitişik yazılmıştır Özellikle *dék* kelimesinin birleşik yazıldığı pek çok örnek vardır. Bitişik yazıldığı durumlarda bu kelime kısa çizgi (-) ile önceki kelimeye bağlı yazılmıştır:

garīb-dék 32b/2,

men-dék 36b/11

4.5.1.5. Metinde Farklı Yazımlar

Metinde *mundağ* kelimesi bazen ق bazen de غ ile yazılmıştır.

mundağ 58a/11,

mundağ 53b/8.

Metinde *teg* kelimesi kimi zaman ت kimi zaman da د ile yazılmıştır.

ot-ték 37b/3

men-dék 36b/11

Metinde *oku-* fiili hem oқы- hem de oқu- şeklinde yazılmıştır.

oқыp 50a/3

oқup 50b/6

Metinde *ķuruķ* kelimesi kimi zaman قوروق, kimi zaman da قوروغ şeklinde yazılmıştır.

ķuruģ 41a/10

ķuruķ 46a/8

Metinde *ayaķ* kelimesi kimi zaman اياغ kimi zaman da اياق şeklinde yazılmıştır.

ayaģ 63a/11

ayaķ 39a/10

Metinde *ķattu* kelimesi kimi zaman قٲٲٲ kimi zaman da قٲٲٲٲ şeklinde yazılmıştır.

ķattu 56a/10

ķattuģ 44a/7

Metinde *öldür-* fiili kimi zaman الدور kimi zaman da التور şeklinde yazılmıştır.

öldür- 55b/2

öltür- 35a/6

Metinde *tanı-* fiili kimi zaman تاني kimi zaman da تانو şeklinde yazılmıştır.

tanı- 49b/5

tanu- 63b/3

Metinde *yārlıķ* kelimesi kimi zaman پارليغ kimi zaman da پارليق şeklinde yazılmıştır.

yārlıģ 56b/5

yārlık 55a/13

Metinde *yétiş-* fiili kimi zaman يتش şeklinde kimi zaman da يتوش şeklinde yazılmıştır.

yétiş- 48b/6

yétüş- 61a/10

Metinde *tofrağ* kelimesi kimi zaman تفراق kimi zaman da تفراغ şeklinde yazılmıştır.

tofrağ 36a/8

tofrağ 49b/12

4.5.2. SES BİLGİSİ

4.5.2.1. Ünlüler

Ünlüler; teşekkül noktalarına göre “kalınlık ve incelik”, telaffuz esnasında dudağın aldığı şekle göre “düz ve yuvarlak”, ağzın açıklık durumuna göre “geniş, dar ve yarı geniş” olarak tasnif edilirler:

Teşekkül noktalarına göre: Kalın ünlüler: a, ı, o, u İnce ünlüler: e, é, i, ö, ü

Dudağın aldığı şekle göre: Düz ünlüler: a, e, ı, i Yuvarlak ünlüler: o, ö, u, ü

Ağzın açıklık-kapalılık durumuna göre ünlüler şu şekilde sınıflandırılır:

Geniş ünlüler: a, e, o, ö Dar ünlüler: ı, i, u, ü Yarı geniş ünlü: é

Çağatay Türkçesinde 9 tane ünlü kullanılmıştır. Bunlar a, ā, e, é, ı, i, ī, o, ö, u, ū, ü ünlüleri olmak üzere metinde kullanılmıştır. Arapça Farşçadan alıntı kelimelerde kullanılan ā, ī, ū ünlüleri de bu ünlüler arasındadır.

4.5.2.1.1. Ünlü Değişimleri

4.5.2.1.1.1 e>ö Değişimi

Eski Türkçede bazı kelimelerdeki e ünlüsü Çağatay Türkçesinde yuvarlaklaşarak ü ünlüsüne dönüştüğü görülmektedir.

öyge (Çağ. öy ~ üy <Hak. Har. ew < ET eb) “eve” 45b/9

4.5.2.1.1.2. ı>u Değişimi

Eski Türkçe bazı kelimelerdeki ı sesi yuvarlaklaşıp u sesine dönüşmüştür.

oku- (ET okı-) “okumak” 61b/11

Bazı iki heceli kelimelerde ilerleyici ünlü benzeşmesi sonucu yuvarlaklaşma, ı>u değişimi görülür:

kuru- (ET kurı-) “kurumak” 42b/5

4.5.2.1.2. *é – i Meselesi*

Kapalı /e/ sesi (é) Türk dilinin Eski Türkçeden günümüze kadarki uzun dönemleri boyunca hep douzuncu ünlü olarak var olmuştur. Bu ses Türkçe kelimelerin ilk hecesinde yer alır. Bugün kullandığımız 29 harfli Latin kökenli Türk alfabesinde bulunmasa da Türkiye ağızlarında varlığını sürdürmektedir. İstanbul Türkçesinin etkisiyle sesin kullanım alanı gittikçe daralmaktadır. Fakat Türkiye dışındaki Türk cumhuriyet ve topluluklarının alfabelerinde bu işaret hâlâ muhafaza edilmektedir. Çağatay Türkçesinin devamı olan çağdaş Özbek Türkçesinde de kullanılmaya devam etmekte ve bir işaretle gösterilmektedir (Argunşah, 2017).

Köktürk ve Harezmi- Kıpçak metinlerinde kapalı /e/ sesi (é) metinlerde açıkça verilmiş olmasına rağmen Çağatay Türkçesi metinlerinde kapalı e /é/ sesini gösterecek bir işaret yoktur. Bu sebeple bu ses genellikle /y/ harfi ile gösterilmiştir.

Bu bilgilerden hareketle bu metinde de kullanılan kapalı /e/ sesleri (é) transkribe edilmiştir.

4.5.2.1.3. *Ünlü Düşmesi*

Başta ünlü düşmesi bir kelime tespit edilmiştir:

yiber- (<iyéber- <ıda bér-) “göndermek” *yiberdi* 42a/6.

Kelimelerin birleşmesi esnasında ünlü düşmesi görülmektedir:

birbiridin(<biri biridin) “birbiridin” 44a/4.

Bazı birleşik fiil yapılarında da aruz kalıbına uydurmak amacıyla ünlü düşmesi yapılmıştır:

bola’lmadı (<bola almak) “olabilmek” 42a/4.

İki heceli kelimelerin ünlüyle başlayan bir ek alması durumunda vurgusuz olan orta hece ünlüsü düşer. Vurgusuz orta hece ünlüsünün düşmesi metinde sıklıkla görülmektedir:

köñlin(<köñülin) “gönlün” 56a/3,

oğlı (<oğulı) “oğlu” 40b/3.

4.5.2.1.4. Ünlü Uyumu

Ünlü uyumları kelimedeki ünlülerin çeşitli bakımlardan birbirlerine uygun olması durumudur. Dilimizde Eski Türkçeden beri ünlü uyumu görülmektedir.

Türkçede iki farklı ünlü uyumu görülmektedir:

4.5.2.1.4.1. Kalınlık İncelik Uyumu

Dilimizde Eski Türkçeden beri görülen uyum, kalınlık incelik uyumudur. Bu uyuma göre kelimedeki bulunan ünlüler kalınlık incelik bakımından birbirine uygun olmalıdır. Kalın ünlüden sonra kalın ünlü, ince ünlüden sonra ince ünlü gelmelidir. Kelimelere getirilen ekler de bu kurala uygun olacak şekilde getirilmelidir.

Metnin genelinde kalınlık incelik uyumuna uyulmuştur:

kaşığa 32b/7 “yanına”, *boynıdın* 37b/11 “boynundan”, *elemlerini* 52b/2 “elemlerin”

Kalınlık incelik uyumuna aykırılık bazı Türkçe kelimelerde de görülmektedir:

dégeniğa 44b/2 “dediğine”, *kéltürmegay* 41a/8 “getirme”, *üstiga* 34a/6 “üstüne” *alarge* 34b/3 “onlara”, *turgen* 38b2 “duran”

4.5.2.1.4.2. Düzlük Yuvarlaklık Uyumu

Düzlük yuvarlaklık uyumuna göre *o,ö,u,u* ünlülerinden birini barındıran kökler, *ı, i, u, ü* ünlülü eklerden *u,ü* yuvarlak ünlülü olanlarını alır. Çağatay Türkçesinde ilk hecesi düz ünlülü kimi kelime tabanlarının ikinci hecesi yuvarlak ünlülü olabileceği gibi bunun tersi de mümkündür. Dönem dilinde bununla ilgili bir tutarsızlık söz konusudur(Argunşah, 2017).

Çağatay Türkçesi ile yazılmış eserlerde ise, ödünç kelimelere, Hakaniye Türkçesine benzer şekilde, ekseriya kalın sırada ek getirilmektedir. Ancak Çağatay edebî dilinin gerileme döneminden itibaren Özbek Türkçesine doğru gidildikçe, artan oranda -bilhassa Türkçe kökenli kelimelere getirilen eklerde- “ek uyumsuzluğu” olarak nitelendirebileceğimiz örneklere de rastlanmaktadır (Şen, 2001). Tarihi Türk lehçeleri ve bu lehçelerle yazılan metinlerde düzlük-yuvarlaklık uyumuna kalınlık incelik uyumuna nazaran daha az rastlanır. Çağatay Türkçesi metinlerinde ise uyumla ilgili bir tutarsızlık bulunmaktadır; bir kelimenin hem düz hem yuvarlak şekilli örnekleri olduğu gibi eklerin de

yalnızca ya düz ünlülü yahut yuvarlak ünlülü şekilleri vardır. Bunun da sebebi olarak Çağatay Türkçesinde düzlük-yuvarlaklık uyumunun tam olarak gelişmemiş olmaması gösterilmektedir. (Karaoğlu, 2023, s.76).

Metinde yer alan kelimelerden düzlük yuvarlaklık uyumuna uygun örneklerden bazıları şunlardır:

atasığa 33b/11 “atasına”, *olturup turur* 45a/7 “oturmuş”, *ötüptür* 51a/10 “geçmiş”.

Metinde düzlük yuvarlaklık uyumuna uymayan kelimeler de sıklıkla bulunmaktadır. Bu durum genellikle ünlü uyumlarına girmeyen eklerden kaynaklanmaktadır. Kimi ekler yalnız yuvarlak ünlüler alırken kimileri de yalnız düz ünlüler almaktadır. Metinde bu durumu örnekleyen kelimelerden bazıları şunlardır:

öydin 55b/7 “evden”, *köziñ* 57a/6 “(senin) gözün”, *sözini* 34a/5 “sözünü”, *kördi-kim* 35b/7 “gördü ki”.

4.5.2.1.5. İncelme

Eski Türkçede kalın sıradan ünlülere sahip bazı kelimelerin Çağataycada ince ünlülere sahip olduğu görülür.

yürü- (< ET yorı-) “yürümek” *yürüp* 39a/4

4.5.2.1.6. Ünlü Birleşmesi

İki kelime birleşirken birinci kelime ünlüyle bitiyor, ikinci kelime de ünlüyle başlıyorsa yan yana gelen iki ünlü arasında birleşme olayı gerçekleşir ve iki ünlü tek ünlüye düşer. Metinde bu kuralın birçok örneği görülmektedir.

bul (<bu+ol) “bu” 51a/1.

néçük (<né+çe ök) “nasıl” 48b/12,

némerse (<néme érse) “şey, nesne” 58a/5,

néylediñ (<né éyle-) “ne eyledin” 35b/1,

4.5.2.2. Ünsüzler

Metinde /b/, /p/, /c/, /ç/, /d/, /ḍ/, /ḏ/, /f/, /ğ/, /g/, /h/, /ḥ/, /ḫ/, /k/, /k/, /l/, /m/, /n/, /ñ/, /ŋ/, /r/, /s/, /ş/, /s/, /ş/, /t/, /t/, /v/, /y/, /z/, /z/, /ž/, /z/ ünsüzleri kullanılmıştır.

Metinde kullanılan ünsüzler ile ilgili önemli noktalar şunlardır:

Türkçe kökenli kelimelerde kalın ya da ince sıradan olmak fark etmeksizin /s/ ünsüzü (س) ile yazılmıştır.

Türkçe kökenli kelimelerde kalın sıradan ya da ince sıradan olmak fark etmeksizin /t/ ünsüzü (ت) ile yazılmıştır.

Damak n'si /ng/ metinde (نك) işaretiyle gösterilmiştir. Transkrip metninde ses /ŋ/ harfi ile gösterilmiştir.

4.5.2.2.1. Ünsüz Değişmeleri

4.5.2.2.1.1. b>m Değişmesi

Kelime başındaki /b/ sesi geniz sesi olan /ŋ/ sesinden önce kullanıldığında bazı örneklerde m'ye dönüşür. Bu değişim genellikle kelime ortasında veya sonunda bulunan /n/ veya /ŋ/ seslerinden

kaynaklanmaktadır. Çağatay Türkçesi metinlerinde görülen bu ses olayına metinde de rastlanmaktadır:

men (<ben) “ben” 51b/5

maŋa (<bana) “bana” 51b/2

4.5.2.2.1.2. b>w>y Değişmesi

Çağatay Türkçesinde Eski Türkçedeki kelime başı /b/ sesi korunmuştur. Metinde de kelime başı /b/ sesleri korunmuştur: *bar* “var” 49b/9, *ḥabar bereyin* “haber vereyim” 50b/8

Eski Türkçede kelime içinde ve sonunda bulunan /b/ sesleri Karahanlı ve Harezmi Türkçelerinde /w/ sesi, Çağatay Türkçesinde de /y/ sesi olmuştur.

öyige (< Çağ. öy~üy <Hak. Har. ew< ET eb) “evine” 49a/3.

4.5.2.2.1.3. *d> z>y Değişmesi*

Çağatay Türkçesi ile Harezmi Türkçesinin ses özelliklerinin en önemli farklarından biri olan bu değişmeye göre Harezmi Dönemi'nde kelime içinde ve sonunda bulunan /d/ sesi korunurken Çağatay Türkçesinde /y/ sesine dönüşmüştür. Metinde de bu değişimin örnekleri görülmektedir.

ayağ (<Çağ. *ayağ* <Har. *adağ* <ET *adağ*) “ayak” *ayağlarıge* “ayaklarına” 49a/3

koy- (Çağ. *koy* < Har. *koğ* < ET *koğ* -) “koy-“ *koyma* “koyma” 60b/6

yiber- (<Çağ. *yiber-* <Har. *ıda bér* < ET *ıd* -) “göndermek” *yiberdim* “gönderdim” 42a/4

4.5.2.2.1.4. *ğ>k Değişmesi*

Özellikle iki heceli kelimelerde, kelime sonlarıyla bazı eklerde /ğ/ ünsüzünün /k/ ünsüzüne dönüştüğü görülmektedir.

andağ (< *andağ* < *anı teg*) “onun gibi” 34b/8

ķuruk (<*kuruğ*) “kuru” 34b/4

4.5.2.2.1.5. *ķ>ğ Değişmesi*

Kelime ortasındaki /ķ/ sesinin /ğ/ sesine dönüşmesi ile karşımıza çıkan bu ses olayı Çağatay Türkçesinde az görülür. Metinde şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

Yahşı (<*yakış*) “güzel, iyi hoş” 33b/5

4.5.2.2.1.6. *p>f Değişmesi*

Çağatay Türkçesinin en önemli ses özelliklerinden birisidir. Dudak ünsüzü olan /p/ sesi birkaç yerde diş-dudak ünsüzü /f/ sesine döner (Argunşah, 2017).

Tofrakğa (<*toprak*) “toprak” 36a/8

4.5.2.2.1.7. *t>d Değişmesi*

Çağatay Türkçesinde kelime başındaki /t/ sesleri korunmuştur ancak bazı kelimelerde kelime başı /t/ sesinin /d/ sesine dönüştüğü görülmektedir.

dédi (<té-) “söylemek” 33a/4

4.5.2.2.1.8. *z>s Değişmesi*

Çağatay Türkçesinde geniş zamanın olumsuzu olan -maz eki -mas şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Tonlu olan /z/ sesi tonsuzlaşarak /s/ sesine dönüşmektedir.

sözlemes-sen “söylemezsin” 38b/8

bilmes “bilmez” 37b/8

tégmes érdi “değmezdi, dokunmazdı” 42b/1

4.5.2.2.1.9. *y>g Değişmesi*

Metinde bir örnekte tespit edilmiştir.

égem (<iye) “sahip, Tanrı” 39b/9

4.5.2.2.2. *Ünsüz Uyumu*

Metinde kelimelerin yazımında ünsüz uyumuna dikkat edilmemiştir, kelimelerde genellikle ünsüz uyumu yoktur.

kétgendin “gittikten (sonra)” 41a/4

tüşgendür “düşmüştür” 43b/13

terefdın “tarafıdan” 50a/6

bitgen “biten, hâsıl olan” 52a/2

4.5.2.2.3. *Sadalılaştırma*

Çağataycada Eski Türkçede sadasız /t/ ünsüzü ile gösterilen kelimelerin bazılarında /t/ ünsüzünün yerini sadalı /d/ ünsüzüne bıraktığı görülür.

dédi (<té-) “demek, söylemek” 55a/8

Metinde aynı zamanda sadalılaştırmanın gerçekleşmediği durumlar da görülmektedir.

atını “adını” 42a/1

4.5.2.2.4. Sedasızlaşma

Çağatay Türkçesinde geniş zamanın olumsuzu için kullanılan -maz/mez ekinin -mas/-mes şeklinde kullanıldığı görülür. Sedalı olan /z/ ünsüzü sedasızlaşarak /s/ ünsüzüne dönüşür. Metinde de bunun örneklerini görülmektedir.

tégmes érdi “değmezdi” 42b/1,

bermes-miz “vermeyiz” 34a/3

bolmas “olmaz” 58b/8

tapılmasdur “bulunmazdır” 54b/11

4.5.2.2.5. Ünsüz Düşmesi

4.5.2.2.5.1. /b/ düşmesi

a. Başta /b/ Düşmesi: Çağatay Türkçesindeki tek örneği bol- fiilinin baştaki b ünsüzünün düşmesiyle görülür. Metinde vezin gereği olduğu düşünülmektedir: *olma* “olma” 57b/10, *şıkest oldı* “kırgın oldu, kırıldı” 52a/7, *olup* “olup” 51b/2.

b. Sonda /b/ düşmesi: su <suv<sub “su”, Eski Türkçedeki *sub* kelimesi Çağatay Türkçesinde su şekline dönüşmüştür. Metinde de bu durum örneklenmektedir: *su* “su” 54b/9, *su* “su” 46a/13. Metinde aynı zamanda kelimenin *suv* şekli de görülmektedir: *suv* “su” 64a/12

4.5.2.2.5.2. /g/ düşmesi

- Birden fazla heceli kelimelerin sonunda bulunan /g/ sesi bazı kelimelerde düşer: *katı* “katı, sert” 56a/10,
- Yapım eklerinin ğ ünsüzünün düştüğü örnekler metinde görülmektedir: *kulağ* “kulak” 54b/2
- +IIG, +IUG isimden sıfat yapma ekinin son ünsüzünün özellikle klasik dönem sonrası metinlerde düştüğü görülür (Argunşah, 2017): *kanlı* “kanlı” 43b/11, *atlı* “adlı” 59a/12

4.5.2.2.5.3. /r/ düşmesi

bile(<birle) “ile 50a/11, *éken* (<érken) “iken” 39b/8

4.5.2.2.6. Ünsüz İkizleşmesi

katıg “katı, sert” 51a/9.

4.5.2.2.7 Ünsüz Türemesi

/ı/ ve /i/ ile başlayan bazı kelimelerde ön seste /y/ türemesi görülür: *yıgla-* “ağlamak”
yıgılar érdi “ ağlardı” 58b/2

4.5.2.2.8 Göçüşme(Yer Değiştirme)

-rg-<-gr-: *örgeñip*<*ögreñip* “öğrenip” 50a/3

4.5.2.2.9 Zamir n’si

İyelik ve hâl ekleri arasında kullanılan zamir n’si Çağatay Türkçesi metinlerinde görülmez: *aldıga* “yanına” 34a/7, *cānıga* “canına” 40a/3, *közleridin* “gözlerinden” 36b/2, *arķasıdın* “arkasından” 39a/9.

Metinde aynı zamanda zamir n’sinin kullanıldığı istisnai örnekler de bulunmaktadır:
özinde “(onun) özünde” 35a/2.

4.5.2.2.10. Hece Düşmesi

Metinde *dur*-(<*tur*-) yardımcı fiili 3. Tekil şahıs çekimlerinde *turur* şeklinde kullanılmakta iken bazı durumlarda *-dur/-tur* şeklinde son hecesinin düşerek kelimeyle birlikte yazıldığı görülmüştür: *éteğniñizgádur* “eteğinizdedir” 35a/1, *ķandádur* “nerededir” 36a/7, *ķarádur* “karadır” 38b/9.

4.5.3. ŞEKİL BİLGİSİ

4.5.3.1. Yapım Ekleri

4.5.3.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

+Aç

yalapaç “çıplak” 45b/6

+AK

Somut ve soyut isimler türetmek için kullanılır: *kése* “iri toprak parçası” 39a/9

+An

oğlan “oğlan” 39a/8

+Aη

yalapaç “çıplak” 45b/6

+dUz

Az kullanılmıştır: *kündüz* “gündüz” 34a/9.

+çI

Meslek adları yapımında kullanılır: *élçi* “elçi” 34a/1.

Metinde bir kere kullanılan korkuçıdın kelimesinde de -çI ekinin bulunduğu, kelimenin tahlilinin kork-u+çI şeklinde olduğu düşünülmektedir.

+DAş

Birliktelik ortaklık anlamına sahip kelimeler türetir: *karındaş* “kardeş” 36a/9

+GA

özgege “başkaya” 41a/7, *başka* “başka” 48b/4.

+GI

Aitlik ekidir: avvalgıdın “evvelkinden” 43a/11

+GInA

Küçültme eki olarak kullanılmıştır: *karakinem* “kapkara” 46a/6

+IIG, IUG, IIK, IUK

Türkçedeki en eski ve en işlek eklerdendir. Metinde daha ziyade sıfat yapmak için kullanılır: *otluğ* “ateşli” 33a/12, *uyatlığ* “utançlı” 43b/5

+II,+IU

+IIG sıfat yapma ekinin son ünsüzünün düşmesiyle oluşmuştur: *atlı* “adlı” 59a/7

+rA

Yön gösterme eki kalıplaşmış kalıcı isimler üretmiştir: *içre* “içeri” 45b/13

+sIz

İsim soylu sözcüklere gelip olumsuzluk bildiren ektir. Yokluk bildirir: *devāsız* “çaresiz” 33b/3, *nevāsız* “sessiz” 33b/2.

4.5.3.1.2. Füliden İsim Yapım Ekleri

-A

Zarf-fiil ekinin kalıplaşması ile oluşan yapım ekidir: *yana* “yine” 34b/1

-AK

bıçağını “bıçağını” 61a/2

-(I/U)G, -(I/U)K

katığ “sert, katı” 47a/11, *kuruk* “kuru” 34b/4 *tiriklikniñ* “diriliğin” 46a/12,

-GAn, -KAn

yalğan “yalan” 43b/5

-GI,- GU, -KI, -KU

Bu ek metinde üzerine **+HIK, +HUK** isimden isim yapım ekini de üstüne alarak gereklilik işlevinde kullanılmıştır: *köygülük* “yanması gereken, yanacak” 52b/7

-K, -IK, -UK

artuk “fazla” 56a/2, *tilekimni* “dileğimi” 61a/1

-mAK

Fiillerin hareket adlarını yapan mastar ekidir: *kılmağa* “kılmaya ” 57a/1, *olmak* “olmak” 49a/12

-(I/U)n

Somut, soyut isimler türetmek için kullanılır: *yalın* “alev” 51a/7

-t

Bu ek işlek bir ek değildir: *uyat* “utanç” 60b/13.

-z

Genellikle organ adlarının yapımında kullanılan bir ektir: *közleridin* “gözlerinden” 34b/7.

4.5.3.1.3. İsimden Fiil Yapım Ekleri

+A-

İsimlerden fiiller türetmek için kullanılır: *til+e* “dile”55a/6.

+Ar-

İsimlerden geçişli geçişsiz fiiller türetmek için kullanılır: *sarg+ar-masun*(<sarığ+ar-<sarar-) “sararmasın” 43b/4

+DA-

İsimlerden geçişli geçişsiz fiiller türetmek için kullanılır: *al+da-r édi* “kandırırđı” 45b/8, *is+te-rim(<iz+de-<iste-)* “isterim” 47a/3.

+GAr-, +KAr-

kut+kar-ma “kurtarma” 55a/11

+IA-

Türkçede çok işlek kullanılan bir fiil yapım ekidir: *şabr éy+le-sem(<ed+le-)* “sabreyleşem” 54b/7, *söz+le-di* “söyledi” 56a/7, *yığ+la-r érđi (<ığ+la-)* “ağlardı” 33a/6,

+IAş-

dert+leş-eli “dertleşelim” 54a/5.

4.5.3.1.4. Fiilden Fiil Yapım Ekleri

-A-

Çoğunlukla tek heceli fiil köklrine gelip pekiştirmeli fiiller türeten bu ek işlek bir ek değildir: *sor-a-* “sormak” 58a/3.

-Ar-

Geçişsiz fiillerden geçişli fiiller türetmek için kullanılır: *çık-ar-ıp* “çıkarp” 45b/5, *kayt-ar* “döndür” 60b/3.

-Aş-(<-A-ş-)

Tut-aş-ıp “tutuşup” 54a/1

-DUr-

Etken ve ettirgen fiiller türetmek için kullanılan yaygın bir ektir: *tol-dur-mek* “doldurmak” 36a/8, *köy-dür-ür érđi* “yakardı” 40a/6, *ol-tur-up turur* “oturmuş” 40a/1, *öl-dür-ür* “öldürür” 48a/5.

-GAr-, -KAr-

öt-ker-medi “geçirmedi” 58b/7.

-GUr-

yet-gür-sünler “yetiştirsinler” 44b/10, *az-gur-ur* “baştan çıkarır, azdırır” 60b/8,

-GUz-, -KUz-

(*öyige*) *kir-güz-di* “ evine girdirdi” 40a/11

-(I/U)l-

Edilgenlik ve dönüşlülük ekidir: *aç-ıl-mas* “açılmaz” 53b/3, *ayr-ıl-sun* “ayrılın” 37b/4,

-mA-

Fiilerde olumsuzluk yapım ekidir: *yığla-ma* “ağlama” 43b/1, *düz-me-di* “şiir söylemedi” 43b/3.

-(I/U)n-

Dönüşlülük ve edilgenlik ekidir: *bulğa-n-mak* “bulanmak” 36a/2, *kör-ün-ür* “görünür” 39b/10, *yaş-un-di* “gizlendi, saklandı” 53b/4.

-r-, -Ir-, -Ur-

Ettirgenlik ekidir. Geçişsiz fiilerden geçişli fiiler türetmek için kullanılır: *tapş-ur-di* (<*tapış-ur-*) “teslim etti” 47b/11, *kéç-ür-di* “geçirdi” 42b/3.

-sA-

kör-se-tür “gösterir” 56b/6

-(I/U)ş-

İsteşlik ve dönüşlülük eki olarak kullanılmaktadır: *ur-uş-tılar* “savaşılar, vuruştular” 34b/8, *yét-iş-ğay* “yetişecek” 48b/6.

-(I/U)t

Körse-t-ip “gösterip” 59a/2

-y-

Fiilden fiil yapım pekiştirme ekidir: *ko-y* “koy” 45a/13, *kö-y-üp* “yanıp” 39b/12.

4.5.3.2. İsim Çekimi

İsim çekim ekleri; aitlik, iyelik ve durum eklerinden oluşur. Çağatay Türkçesinde bu eklerin Karahanlı ve Harezmi Türkçelerine göre daha farklı olduğu görülmektedir.

4.5.3.2.1. Çokluk Eki +lAr

Türkçenin genel çokluk eki Eski Türkçeden beri +lAr ekidir. Bu durum Çağatay Türkçesinde de devam etmektedir. Ek kalınlık incelik uyumuna uygun kullanılır.

künler “günler” 60b/9, *bedenlerdin* “bedenlerden” 56b/10, *tişleriñ* “(senin) dişlerin” 57a/5, *közler* “gözler” 36a/8.

4.5.3.2.2. Hâl Ekleri

Türkçede dokuz hâl eki bulunmaktadır: sözcüğün yalın, belirtme, yönelme, bulunma ve ayrılma hâlleri, ilgi hâli, vasıta hâli, eşitlik hâli ve yön gösterme hâli.

4.5.3.2.2.1. İlgi Hâli +nIn/+nUn, +In/+Un; +nI

Çağatay Türkçesinde ilgi hâli +nIn/+nUn ekidir. Ek genellikle düz ünlülü olarak kullanılır: *dirahtnıñ* “ağacın” 38a/13, *sizniñ* “sizin” 58b/7. Bu ek yuvarlak ünlülü kelimelere eklendiğinde düzlük yuvarlaklık uyumunu bozar: *Mecnūnnıñ* “Mecnūn’un” 50a/7.

Metinde az da olsa ekin +nI versiyonu da kullanılmıştır: *Mecnūnnı nişanelerini* “Mecnūn’un alametlerini, işaretlerini” 49b/6, *bizni* “bizim” 34a/3. Özellikle zamirlerde ekin hem +nIn hem de +nI versiyonlarının kullanıldığı görülmektedir: *sizni* “sizin” 32b/11, *sizniñ* “sizin” 58b/7, *bizni* “bizim” 34a/3, *bizniñ* “bizim” 34b/13.

Metinde -i belirtme hâl ekinin ilgi eki görevinde kullanıldığı da görülmektedir: *meni derdim* “benim derdim” 41b/7.

4.5.3.2.2.2. Belirtme Hâli +nI, +n, +I

Çağatay Türkçesinde yaygın belirtme hâli olarak +nI eki kullanılır: *selāmnı* “selamı” 49b/10, *vaşıyyatlarnı* “vasiyetleri” 50a/5.

1 ve 2. Teklik kişi iyelik ekinden sonra ekin +nI şeklinin kullanıldığı görülür: *vaşıyyatımnı* “vasiyetimi” 48a/7, *bahtıñnı* “bahtını” 54a/8, *sözni* “sözü” 54a/11.

3. Teklik kişi iyelik ekinden sonra +n şeklinde kullanımı da metinde örneklenmiştir: *tırnağın* “tırnağını” 64a/3, *canın* “canını” 43b/7.

Teklik 3. Kişi eklerinden sonra nadiren kullanılan +nı biçimi de metinde örneklenmiştir: nişānelerini “alametlerini, işaretlerini” 49b/7, bergenlerini “verdiklerini” 44b/8.

Oğuzca özelliklerden olan +I belirtme hâli de metinde görülmüştür: *meni* “beni” 46b/4, *seni* “seni” 46b/1

4.5.3.2.2.3. Yönelme Hâli +GA, +A, +ηA

Yönelme hâli cümlelere sebep, belirtme, istek, yön ve yaklaşma anlamları katar. Metinde genellikle kalın ünlülü şekilde kullanılmıştır. Kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık uyumlarına aykırı kullanımları vardır: *mezārığa* “mezarına” 46b/12, *birbirleriğa* “birbirlerine” 64a/5, *va’dımğa* “vaadime” 32b/13, *melā’ikege* “meleklerle” 62b/9, *yolıge* “yoluna” 61a/4, *bularge* “bunlara” 61b/6, *ğarge* “mağaraya” 57b/12, *zāğge* “kargaya” 38b/1.

Ekin, +A ve +ηA versiyonlarına genellikle 1 ve 2. Tekil kişi zamirleri ile 1 ve 2. teklik iyelik ekinden sonra rastlanır: *sīne-çākıña* “(senin) yaralı yüreğine” 46b/1, *murādıña* “(senin) muradına” 63b/4, *hālıma* “(benim) halime” 45a/13, *saña* “sana” 37b/10, *maña* “bana” 38b/7.

Oğuzcanın etkisiyle isimlere +A versiyonun eklendiği örnekler de mevcuttur: *beyāna* “beyana” 45a/10, *yana* “tarafa” 45a/13.

4.5.3.2.2.4. Bulunma Hâli +DA

Çağatay Türkçesinde bulunma hâli yaygın olarak +DA’dır. *başıda* “başında” 46b/2, *havādaki* “havadaki” 32b/9, *meydānıda* “meydanında” 33b/2, *aṭrāfında* “etrafında” 36b/6, *ṭalebde* “talepte” 46b/5, *cezīrelerde* “adalarda” 51a/1.

Bu ekin ünsüz uyumlarına tam olarak uyduğu söylenemez: *şıfatda* “sıfatda” 44b/3.

4.5.3.2.2.5. Ayrılma Hâli +DIn

Çağatay Türkçesinde ayrılma hâli Karahanlı ve Harezmi Türkçesinde olduğu gibi +DIn şeklinde kullanılmıştır: *dünyādın* “dünyadan” 32b/7, *nigārımdın* “nigārımdan” 33a/10.

4.5.3.2.2.6 Eşitlik Hâli +çA

Metinden hareketle örnekleri şu şekildedir: *munça* “bu kadar” 55b/1, *néçe* “nice, ne kadar” 38a/7- 36b/5-38a/7, *barça* “bütün” 46a/5.

4.5.3.2.2.7. Vasıta Hâli +(ı/U)n

Metinde bir yerde örneğine rastlanmıştır: *étegin* “eteğiyle” 62b/7.

4.5.3.2.2.8. Yön Hâli +rA, +KArl

Yön eki sadece *içre* (< iç + re) kelimesinde karşımıza çıkmaktadır: *içre* “içinde” 46a/13- 46b/4- 57a/3.

4.5.3.2.3. İyelik Ekleri

4.5.3.2.3.1. Birinci Teklik Sahıs İyelik Eki +(I/U)m

Metinde birinci teklik sahis iyelik eki ünlülerden sonra +m, ünsüzlerden sonra +(I/U)m şeklinde kullanılmıştır: *gülsitānım* “gülbahçem” 56a/12, *anam* “anam” 49a/7, *dāmanım* “eteğim” 33a/13.

4.5.3.2.3.2. İkinci Teklik Sahıs İyelik Eki +(I/U)η

Metinde ikinci teklik sahis iyelik eki ünlülerden sonra +η, ünsüzlerden sonra +(I/U)η şeklinde kullanılmıştır: *şāhlıgıη* “şahlığın” 35b/4, *kucağıηda* “(senin) kucağında” 47a/12.

4.5.3.2.3.3. Üçüncü Teklik Sahıs İyelik Eki +I, +(s)I

Metinde üçüncü teklik sahis iyelik eki ünlülerden sonra +I, ünsüzlerden sonra +(S)I şeklinde kullanılmıştır: *közi* “gözü” 51a/3, *atası* “babası” 40b/8, *rahımı* “acıması” 42b/4.

4.5.3.2.3.4. Birinci Çokluk Sahıs İyelik Eki +(I/U)mIz, +(I/U)mUz

Metinde birinci çokluk sahis iyelik eki ünlülerden sonra mIz, ünsüzlerden sonra +(I/U)mIz şeklinde kullanılmıştır: *tersimiz* “ korkumuz” 34a/4, *ķavlımız* “sözümüz” 34b/13, *oğlanlarımız* “ oğullarımız” 39a/3.

4.5.3.2.3.5 İkinci Çokluk Şahıs İyelik Eki +(I/U)ηIz

Metinde ikinci çokluk sahis iyelik eki ünlülerden sonra +ηIz, ünsüzlerden sonra +(I/U)ηIz şeklinde kullanılmıştır: *gamiñızdın* ”gaminızdan” 58b/7, *étegniñızğadur* “eteğinizdedir” 35a/1, *atıñıznı* “adınızı” 58b/4.

4.5.3.2.3.6. Üçüncü Çokluk Şahıs İyelik Eki +lArI

Metinde üçüncü çokluk sahis iyelik eki +lArI şeklinde kullanılmıştır: *sözlerini* “(onların) sözlerini” 62a/5, *ayaķlarını* “(onların) ayaklarını” 36b/2.

4.5.3.2.4. Aitlik Eki +Gı, +KI

Bu ek sıfatlar türettiği gibi kelimeye aitlik ifadesi de katmaktadır (Argunşah, 2017). Metinde aitlik eki +GI, +KI şeklinde karşımıza çıkmaktadır: *köñüldeki* “gönüldeki” 37a/9, *avvalğıdın* “evvelkinden” 47b/2, *havādaki* “havadaki” 32b/9.

4.5.3.2.5. Farsça Çekim Unsurları (Ya-i Vahdet)

Metinde örneği görülmüştür: *ışķnı dāğīsı* “aşkının bir yarası” 64b/1.

4.5.3.3. Sıfatlar

Sıfatlar, ismi belirten ya da niteleyen kelimeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Niteleme ve belirtme sıfatları olmak üzere iki ayrı başlıkta incelenirler.

4.5.3.3.1 Niteleme Sıfatları

İsimlerin önüne gelerek ismi niteleyen sözcüklerdir. Metinde çokça örneği bulunmaktadır: *āşıkāna sözler* “aşıkça sözler” 33a/5, *tilsiz cān-vār* “dilsiz canlı” 36a/6, *ķara nergis köziñdin* “kara, nergis (gibi) gözünden” 43b/6, *melek hūylı* “melek huyly” 45a/9.

4.5.3.3.2. Belirtme Sıfatları

İsimleri işaret, sayı, belirsizlik, soru yoluyla belirten sıfatlardır.

4.5.3.3.2.1. İşaret Sıfatları

İsimleri işaret yoluyla belirten sıfatlardır: *ul kimerсениң* “o kimsenin” 45a/2, *uşbu elem* “işte bu elem” 46a/8, *bul fiğāna* “bu figana” 45a/12,

4.5.3.3.2.2. Sayı Sıfatları

İsimleri sayı yoluyla belirten sıfatlardır: *iki cān* “iki can” 56b/2, *ikki kelīme* “iki kelime” 40b/2,

4.5.3.3.2.3. Belgisizlik Sıfatları

İsimleri belirsizlik yoluyla belirten sıfatlardır: *kalın* kısmet “çok kısmet” 41a/2, *bir zamān* “bir zaman” 54b/2, *bir néçe* kün “birçok gün” 32b/11 *köp ādamlar* “çok adamlar” 34a/8, *bir şayyād* “herhangi bir avcı” 35b/7, *her yerige* “her yerine” 63a/2.

4.5.3.3.2.4. Soru Sıfatları

İsimleri soru yoluyla belirten sıfatlardır: *qaysı zamāndın* “hangi zamandan” 50a/14, *né miḥnetge* “hangi mihnete” 61a/2.

4.5.3.4. Zamirler

Adın yerine kullanılan kelimeler olan zamirler metinde kişi, dönüşlülük, işaret, belgisizlik ve soru, bağlama ve birliktelik zamirleri olmak üzere incelenmiştir.

4.5.3.4.1. Kişi Zamirleri

Kişi zamirleri kişi isimlerinin yerini tutan zamirlerdir. Türkçede tekil ve çoğul olmak üzere altı kişi zamiri bulunmaktadır. Zamirlerin cümlede isimler gibi hareket ederek isim çekim eklerini alabilirler.

Metinde kişi zamirleri şu şekildedir:

1. Teklik Kişi Zamiri: *men* “ben” 32b/10, *maña* “bana” 54b/5, *meni* “beni” 50a/3, *mendedür* “bendedir” 57a/7, *mendin* “benden” 55a/2, *meniñ* “benim” 38a/11

2. Teklik Kişi Zamiri: *sen* “sen” 33a/10, *seni* “seni” 52b/8, *saňa* “sana” 41a/9, sende “sende” 46a/13, *sendin* “senden” 55b/12, *seniň* “senin” 38b/10

3. Teklik Kişi Zamiri: *ul* “o” 35a/6, *anı* “onun” 33a/6, *anıň* “onun” 35a/7, *anı* “onu” 41b/7, *aňa* “ona” 41a/3, *andın* “ondan” 42a/1

1. Çokluk Kişi Zamiri: *biz*, *bizniň* “bizim” 34b/13, *bizler* “bizler” 35a/7, *bizni* “bizim” 34a/3.

2. Çokluk Kişi Zamiri: *siz* “siz” 58b/1, *sizni* “sizin” 35a/1, *sizge* “size” 58b/5, *sizdin* “sizden” 34b/13

3. Çokluk Kişi Zamiri: *alar* “onlar” 34a/2, *alarge* “onlara” 34b/3.

4.5.3.4.2. Dönüştürülük Zamirleri

Çağatay Türkçesinde dönüştürülük zamiri olarak *öz* zamiri kullanılmaktadır. Metinde *öz* dönüştürülük zamiri çeşitli isim çekim ekleri olarak karşımıza çıkmaktadır: *öz* “kendi” 45a/13, *özüm* “kendim” 45b/12, *özini* 40a/5, *öziğe* “kendine” 44b/1 *özide* 49b/9.

4.5.3.4.3. İşaret Zamirleri

İşaret zamirleri olarak *bu*, *şu*, *ul* zamirlerinin isim çekim eklerini almış halleri metinde örneklenmiştir:

bu	şu	ul
<i>bularğa</i> “bunlara” 60a/8, <i>bularnı</i> “bunları” 38a/7, <i>munı</i> “bunu” 47b/10, <i>muňa</i> “buna” 43a/2 <i>muňdın</i> “bundan” 60b/6	<i>şul</i> “şu” 53a/7, <i>şuldur</i> “şudur” 57a/11	<i>alarnı</i> “onları” 36b/5, <i>alarnı</i> “onların” 62a/5, <i>alarge</i> “onlara” 36a/13

4.5.3.4.4. Belirsizlik Zamirleri

Metinde kullanılan belirsizlik zamirlerinden bazıları şunlardır:

barça “hepsi” 64a/6, özgege”başkaya” 41a/7, némerse “şey”45a/1, kimse “kimse” 60b/5, kimersenin “kimsenin” 45a/2, heme “bütün, hep” 46a/7, bir néçeni “birçoğunu” 56a/5, başkanı “başkasının”42a/1.

4.5.3.4.5. Soru Zamirleri

Metinde kullanılan soru zamirleri şunlardır. né “ne” 35b/10, kim ”kim” 45b/1, kimi “kimi” 54a/9, kimdin “kimden” 51a/6, kimge 35a/11, kimni “kimin” 56b/7.

4.5.3.4.6. Bağlama Zamirleri

Çağatay Türkçesinde bağlama zamiri olarak kullanılan Türkçe *kim* zamiri ile Farsça *ki* zamiri metnimizde de görülmektedir: “*Ammā Leylīni anası bu sözni aydı érse Mecnūn bildi-kim bul Leylīni anası érken Mecnūn zār zār yığlap Leylīni anasını éteklerin közleriğe sürtüp bul sözni aytur érdi.*” 54a/11, “*..könlide aydı-ki: Men muña bir néçe kün hem-rāh bolup va ‘adımğa vefa..*” 32b/13

4.5.3.4.7. Birliktelik Zamirleri

Metinde birliktelik ifade eden zamirler şunlardır: *Birbirige* “birbirine” 37b/5, *birbiridin* “birbirinden” 44a/4.

4.5.3.5. Zarflar

Fiilleri, fiilimsileri, sıfatları ve zarfları; durum, miktar, yer yön, zaman ve soru bakımından niteleyen sözcükler cümlede zarf görevinde kullanılır. Zarflar; durum, miktar, zaman, yer-yön ve soru zarfları olmak üzere incelenir. Metinde kullanılan zarflar bu başlıklara göre incelenmiştir.

4.5.3.5.1. Durum Zarfları

Metinde kullanılan bazı durum zarfları şu şekildedir: andağ “öyle” 41a/5, *katıg* “sert, katı” 47a/11 zār zār “inleyerek” 48a/3, *hergiz* “asla” 48a/5.

4.5.3.5.2. Miktar Zarfları

Metinde kullanılan bazı miktar zarfları şu şekildedir: köp “çok” 45a/12, köpler “çok fazla” 48a/4, ziyāde “fazla, çok” 47b/3, bisyār “çok” 61b/1.

4.5.3.5.3. Zaman Zarfları

Metinde kullanılan bazı zaman zarfları şu şekildedir: émdi “şimdi” 61a/11, kün künden “günden güne” 47b/6, bir kün “bir gün” 48a/5, kün-be-kün “günden güne” 60b/7, keçe kündüz “gece gündüz” 34a/8, subḥ şām “sabah akşam” 42b/1.

4.5.3.5.4. Yer-Yön Zarfları

Metinde kullanılan bazı yer yön zarfları şu şekildedir: üstige “üstüne” 36b/8, astığa “altına” 54a/7, aldıda “önünde” 63a/10, içre “içeri” 46b/4.

4.5.3.5.5. Soru Zarfları

Metinde kullanılan bazı soru zarfları şu şekildedir: Kaçan 49a/6, her kaçan 34b/5 nége 39a/2 nédin 53a/11, néçük “nasıl” 45b/12, kaydın “nereden” 45a/10.

4.5.3.6. Edatlar (İlgeçler)

Edatlar, yalnız başlarına anlamları olmayan, ad ve ad soylu kelime ve kelime gruplarından sonra gelerek anlam bakımından bunlarla sıkı sıkıya bağlı bulunan, gramer bakımından onlara hâkim olan ve eklendikleri kelimeler ile cümlelerin öteki kelimeleri arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran görevli sözlerdir (Korkmaz, 2017).

4.5.3.6.1. Bağlama Edatları

Metinde kullanılan bazı bağlama edatları şunlardır:

‘ammā: Genellikle cümle başlarında kullanılan bir edattır, metinde kırmızı mürekkeple yazılarak gösterilmiştir: ‘ammā “ama” 45b/4.

bile~bilen~birle~birlen~ile: Cümleye “ile, birlikte, vasıta” anlamları katar: bile 36a/10, bilen 45b/8, birlen 47b/11, birle 48a/6, ile 51b/10.

Eger~ger: eger “eğer” 34b/11, ger “eğer” 36a/2.

çünkü: *çünkü* “çünkü” 45b/6, *çün* “çünkü” 54a/3.

ve: Cümleleri, söz öbeklerini ve sözcükleri bağlama görevinde kullanılmıştır: *vü~ve* “ve” 34b/1.

hem: Cümleye “de, da, dahi” anlamlarını katar: *hem* “hem, de, dahi” 45b/12.

meger: Cümlede “meğer” anlamında kullanılır: *meger* “meğer” 53a/7.

né.... né.... : Bağladığı söz, söz öbekleri ya da cümlelere olumsuzluk katar, her iki durumun da olumsuzluğunu ifade eder: *Né fıkır né hayālin bar* “ Ne fikir ne hayalin var” 51b/1.

kim: Cümleleri açıklama, neden-sonuç, koşul sonuç gibi ilgilerle bağlamak ya da kelimeleri, kelime gruplarını açıklamak için kullanılmıştır: *...bir tağnı damanıdın taptı kördi kim aṭrāfıda bir néçe...* “bir dağın eteğinden buldu gördü ki etrafında birkaç” 42b/10.

ve yana: Genellikle cümle başlarında kullanılmıştır: *ve yana bir ḥançerni öziğe* “ve yine bir hançeri kendine” 42a/7

4.5.3.6.2. Çekim Edatları

Çekim edatları, kendisiyle bir kelime grubunun teşkil edildiği kelimedenden sonra gelen ayrı kelimelerdir. Çekim edatları, hal ekleri ile ifade edilemeyen manaların ifadesine yararlar (Eckmann, 1988). Çekim edatlarını son çekim edatları ve ön çekim edatları olmak üzere iki grupta inceleyebiliriz.

4.5.3.6.2.1. Son Çekim Edatları

Yalın haldeki isimlerle birleşen son çekim edatları:

ara: Sonuna eklendiği kelimeye “içinde, arasında” anlamları katar: *toṣrag-arā* “toprağın içinde, arasında” 53b/2.

bile~bilen~birle~birlen~ile: Kendinden önceki kelimeye “ile, birlikte, vasıta” anlamları katar: *ḥasret bile* “hasret ile” 53b/9.

dék: Kendinden önceki kelimeye “gibi, kadar” anlamları katar: *gül-dék* “gül gibi” 44a/10.

kimin: Kendinden önceki kelimeye “gibi” anlamı katar: *kimin “gibi”* 46b/4.

içre: Kendisinden önce gelen kelimeye “içinde, altında, iç” anlamları katar: *hak içre renk* “toprak içinde, altında” 57a/3.

üçün: Kendisinden önce gelen kelimeye “sebeup, amaç” gibi anlamlar katar. *seni üçün* “senin için” 34b/1.

Ayrılma hâl eki almış isimlerle birleşen son çekim edatları:

özge: Kendisinden önce gelen kelimeye “başka” anlamı katar: *Sendin özgege* “senden başkaya” 41a/7.

soñ: Kendisinden önceki kelimeye “sonra” anlamı katar: *bir néçe zamāndın soñ* “birkaç zamandan sonra” 43a/10.

Son çekim edatları gibi kullanılan isimler:

ald: Sonuna eklendiği kelimelere “ön, huzur vb.” anlamlar katar: *Nevfîlni aldığa* “Nevfîl’in önüne” 34b/10.

ast: Kendisinden önceki kelimeye “alt, aşağı” anlamları katar: *yér astığa* “yerin altına” 54a/7.

4.5.3.6.2.2. Ön Çekim Edatları

Metinde ön çekim edatı olarak öncesinde geldiği kelimeye “kadar, zamana kadar” anlamları katan *tā* edatı örneklenmiştir: *tā men kélgenimçe* “ta ben gelinceye kadar” 41b/4.

4.5.3.6.3. Ünlem Edatları

Ünlem, söz içinde konuşanın acıma, beğenme, sevinç, korku, çaresizlik, şaşkınlık, üzüntü, dua, hayret, pişmanlık, kıskançlık, özlem gibi çok çeşitli duygu ve heyecanlarını etkili ve kısa bir biçimde anlatmaya; karşısındakilere seslenmeye, çağırmaya, cevap vermeye, göstermeye, sormaya, onları onaylamaya, redde veya tabiattaki sesleri taklit yolu ile kelimeler türetmeye yarayan bir söz türüdür (Korkmaz, 2017). Metinde sıklıkla kullanılan ünlem edatları şu şekildedir:

Vay: *Vay ‘āşık-ı pāklar* “Vay saf, temiz aşıklar!” 51a/2.

Ey: *Ey elçiler* “Ey elçiler!” 34a/3.

Metinde özel isimler de seslenme yoluyla ünlem değeri kazanmıştır: *Vay Leylî vay Leylî* 46a/1.

Ayrıca bazı cümlelerde ünlemlerin isim çekim eklerini alarak adlaştığı örnekler de görülmüştür: *Köp kıılır-sén āh-ı vāhı*. “Çok edersin ah vahı.” 45a/12.

4.5.3.7. Fiiller

4.5.3.7.1. Şahıs Ekleri

Şahıs ekleri fiil çekiminde öznenin, eylemi yapan kişi ya da varlığın belirlenmesini sağlayan ekler olarak karşımıza çıkar. Fiile zaman eklerinden sonra eklenirler. Üç ayrı başlıkta incelenirler:

4.5.3.7.1.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri

1. Tekil Şahıs Eki: *men bilmes-men* “bilmem” 45b/11.
2. Tekil Şahıs Eki: *sen kélip-dür-sen* “gelmişsin” 62b/6.
3. Tekiş Şahıs Eki: /+ø/ veya -dur/-tur, -durur/-turur *tutmuş* “tutmuş” 54a/8.
1. Çoğul Şahıs Eki: *miz bermes-miz* “vermeyiz” 34a/3.
2. Çoğul Şahıs Eki: *siz/sizler zāmīn bolur sizler* “kefil olunuz” 35a/3.
3. Çoğul Şahıs Eki: *-lar/-ler çıktılar* “çıktılar” 34a/7.

4.5.3.7.1.2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri

1. Teklik Şahıs Eki: /-m/ *aydım* “söyledim” 50b/2
2. Teklik Şahıs Eki: /-ŋ/ *keldiŋ* “geldin” 45a/10
3. Teklik Şahıs Eki: /+ø/ *aytur érdi* “söyledi” 45a/8
1. Çokluk Şahıs Eki: /-k, -k/ *kutulsak* “kurtulsak” 40b/11
2. Çokluk Şahıs Eki: /-ŋIz/, /-ŋlAr/ *alsanız* 34b/12

3. Çokluk Şahıs Eki: /+ø/, /-lAr/ aytur érdiler “söylediler” 35a/13

4.5.3.7.1.3. Emir Kipindeki Şahıs Ekleri

Bu ekler emir kipi çekimin ele alındığı başlıkta incelenecektir.

4.5.3.7.2. Fiil Çekimi

Fiil çekimi fiil kök ya da gövdesinin üzerine sırasıyla kip ve şahıs eklerinin eklenmesiyle yapılır.

4.5.3.7.2.1. Basit Çekim

4.5.3.7.2.1.1. Bildirme Kipleri

Bildirme kipleri eylemin gerçekleşme zamanını bildiren kiplerdir. Bildirme kipleri beş ayrı başlıkta incelenir: geniş zaman, görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman, şimdiki zaman ve gelecek zaman.

4.5.3.7.2.1.1.1. Geniş Zaman Kipi

Fiilin gerçekleştirdiği hareketin geniş bir zaman diliminde yapıldığını ifade eder. Çağatay Türkçesinde geniş zaman için ünlülerden sonra -r, ünsüzlerden sonra ise -Ar/-Ur ekleri kullanılır.

pāre eyler “parçalar” 48b/3, *kélür* “gelir” 49a/2, *bolur-sen* “olursun” 50a/11

Geniş zamanın olumsuzu -mAs ekiyle yapılır: *tura'lmas-sén* “duramazsın” 51b/3.

Metinde birinci teklik şahıs geniş zamanın olumsuzu çekimlerinde -mAs ekinin sonundaki -s ünsüzünün düştüğü örnekler de görülmektedir, bu durum Oğuzcanın bir etkisi olarak karşımıza çıkmaktadır: *baḡmam* “bakmam” 61a/11, *unutmam* “unutmam” 41b/10.

Aynı zamanda metinde geniş zamanın olumsuzu 1. çoğul şahıs olumsuz çekiminde Oğuzca'nın bir etkisi olarak -mAn eki kullanımı görülmüştür: *ḡıldurman* “yaptırmam, ettirmem” 62b/12.

4.5.3.7.2.1.1.2. Şimdiki Zaman Kipi

Fiilin gerçekleştirdiği hareketin içinde bulunulan zaman diliminde olduğunu ifade eder. Çağatay Türkçesinde şimdiki zaman çekimi için *-A/-y (zarf fiil eki)+turur* yapısı kullanılır: *kona-turur* “konuyor” 42b/13, *bara-turur-men* “varıyorum” 58b/13.

Şimdiki zamanın olumsuzu ise *-mAy men, -mAyduR men, mAy durur men* şeklinde yapılır: *farq kılmay turur* “fark etmiyor” 35a/5.

4.5.3.7.2.1.1.3. Gelecek Zaman Kipi

Fiilin gerçekleştirdiği hareketin gelecek zamanda olduğunu ifade eder. Çağatay Türkçesinde iki türlü gelecek zaman eki kullanılır. Asıl gelecek zaman eki olan *-GA, -GAy, -KAy* kişi zamirleriyle çekimlenir: *bolğay* “ne olacak” 44b/11-41a/1. Sıfat fiil kökenli *-GU, -KUeki* ise üzerine iyelik eki ve bazen *tur-* yardımcı fiilini de alır. Bu ekler bazen istek işleviyle de kullanılabilir (Argunşah, 2017): *bolğuş* 36a/4.

Gelecek zamanın olumsuzu *-GA, -GAy, -KAy* eklerinin öncesinde *-mA* olumsuzluk eki getirilerek yapılır. Metinde bu yapının örnekleri vardır ancak istek kipinde kullanıldığı düşünülmektedir: *meger Leylī aytgen divāne Mecnūn şul bol-(8)-mağay dēp* “meğer Leylī diyen divane Mecnūn şu olmaya deyip” 53a/7.

4.5.3.7.2.1.1.4. Görülen Geçmiş Zaman Kipi

Fiilin gerçekleştirdiği hareketin geçmiş, bilinen bir zamanda olduğunu ifade eder. Çağatay Türkçesinde görülen geçmiş zaman çekimi *-DI* eki üzerine iyelik kökenli şahıs ekleri getirilerek yapılır: *aydı* “söyledi” 49b/3, *olturdı* “oturdu” 50a/8.

Görülen geçmiş zamanın olumsuzu *-DI* ekinden önce *-mA* olumsuzluk ekinin getirilmesiyle yapılır: *tutmadım* “tutmadım” 47a/12.

4.5.3.7.2.1.1.5. Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi

Fiilin gerçekleştirdiği hareketin bilinmeyen bir geçmiş zamanda olduğunu ifade eder. Çağatay Türkçesinde öğrenilen geçmiş zaman çekimi için üç farklı ek kullanılır: *-mİş, -(I/U)p, -(I/U)ptİr, -(I/U)ptUr, -(I/U)p turur, -GAndur, -GAn turur*. Metinde *-mİş, -(I/U)p, -(I/U)ptİr, -(I/U)ptUr, -(I/U)p turur* eklerine ait örnekler görülmektedir: *kaçurmuş* “kaçırmış” 60b/10, *olturup turur* “otururmuş” 40a/1.

Öğrenilen geçmiş zamanın olumsuzu öğrenilen geçmiş zaman ekinin öncesinde -mA olumsuzluk ekinin getirilmesiyle yapılır.

4.5.3.7.2.1.2. Tasarlama- Dilek Kipleri

Tasarlama- dilek kipleri zaman yerine istek, emir gereklilik ve şart anlamlarını fiile yükler. Bu kipler emir, istek, gereklilik ve şart kipleri olmak üzere dört başlıkta incelenir:

4.5.3.7.2.1.2.1. Emir Kipi

Birinci teklik şahıs emir kipi ekleri-y, -Ay, -AyIn, -AyIm: *kılayın* “yapayım” 48a/9.

İkinci teklik şahıs emir kipi ekleri: + ø , -Gİl, Kİl, -Gİn: *aygıl* “söyle” 48a/8, *ayt* “söyle” 53a/10, *āzād kıl* “özgür bırak” 35b/13

Üçüncü teklik şahıs emir kipi ekleri:-sUn, -sU: *bolsun* “olsun” 55a/8, *şabr kılsun* “sabretsin” 41b/4.

Birinci çokluk şahıs emir kip ekleri: -AlIm, -AlI, -AlUK, -AlIη, -AlUη: *derdleşeli* “dertleşelim” 53b/1

İkinci çokluk şahıs emir kip ekleri: -(I/U)η, -(I/U)ηIz, -(I/U)ηlAr, -(I/U)ηIzlAr: *éylemeηizler* “eylemeyiniz” 63b/11

Üçüncü çokluk şahıs emir kipi ekleri: -sUnlAr: *vaşıl bolsunlar* “ vasıl olsunlar, kavuşsunlar” 61b/8.

Emir kipinin olumsuzu -mA olumsuzluk ekinin çekim ekinden önce fiile eklenmesiyle yapılır.

4.5.3.7.2.1.2.2. Şart Kipi

Fiil kök ya da gövdesine -sA eki eklenerek yapılır ve şart kipi çekiminde iyelik kökenli şahıs ekleri kullanılır: *berseη* “versen” 35a/11, *kol uzatır bolsaη* “el uzatır olsan” 42a/11, *alsaηız* “alsanız” 34b/11.

Şart kipinin olumsuzu da fiil kök ya da gövdesinin üzerine kip ekinden önce -mA olumsuzluk ekinin getirilmesiyle yapılır: *müyesser kılmam* “nasip etmesem” 32b/9.

4.5.3.7.2.1.2.3. Gereklilik Kipi

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

4.5.3.7.2.1.2.4. İstek Kipi

Fiil kök ya da gövdesinde -A eki eklenerek yapılır. Zamir kökenli şahıs ekleriyle kullanılır: *tapa-mén* “bulayım” 44b/10, *ura-sen* “yazasın” 35b/4, *kéte-sen* “gidesin” 35b/ .

Metinde Çağatay Türkçesinde gelecek zaman eki olan -GAy ekinin istek eki işleviyle de kullanıldığı görülmektedir: *kéltürgey-sen* “getiresin” 48a/7. Bu kipin olumsuzu da fiil kök ya da gövdesi üzerine kip eki öncesinde -mA olumsuzluk ekinin getirilmesiyle yapılır: *kéltürmeğay-sen* “getirmeyesin” 41a/8.

4.5.3.7.3 Fiillerde Soru ve Olumsuzluk

Çağatay Türkçesinde fiillerde soru -mU ekiyle yapılır: *barmadıñ mu* “gitmedin mi” 46b/11.

Fiillerde olumsuzluk -mA- olumsuzluk eki ile yapılır: *ferāğat étmedim* “feragat etmedim” 47a/12. Geniş zaman çekimlerinde ise geniş zamanın olumsuzu olan -mAs eki kullanılır: *maḳām kılmas* “makam kılmaz, kalmaz” 45a/2

4.5.3.7.4. Birleşik Çekimli Fiiller

4.5.3.7.4.1. Hikâye Birleşik Zaman Çekimi

Basit zamanlı fiil üzerine ér-/é- ek fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi getirilerek yapılır. Metinde; görülen geçmiş zamanın, geniş zamanın ve öğrenilen geçmiş zamanın hikayesinin örnekleri bulunmaktadır.

Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi: Metinde sadece bir örnekte görülmektedir: *aydı édi* “söylediydi” 45b/10.

Geniş Zamanın Hikâyesi: Metinde sıklıkla kullanılan birleşik zaman çekimidir: *aytur érdiler* “söylerdiler” 62b/10.

Geniş Zamanın Hikâyesi Olumsuzu: *tégmes érdi* “dokunmazdı” 42b/1.

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi: Metinde sıklıkla kullanılan bir diğer birleşik zaman çekimidir: *turup érdi* “durmuştu” 39b/11, *olturup érdi* “oturmuştu” 39b/12.

4.5.3.7.4.2. Rivayet Birleşik Zaman Çekimi

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

4.5.3.7.4.3. Şart Birleşik Zaman Çekimi

Basit zamanlı fiil üzerine ér-/é- ek fiilinin şart kipi çekimi getirilerek yapılır. Metinde sadece bir örneği görülmüştür:

Görülen Geçmiş Zamanın Şartı: *aydı érse* “söylediyse” 54a/11.

4.5.3.7.5. Birleşik Fiiler

Birleşik fiiler; bir isim veya bir isim soylu sözcüğün ya da bir yabancı kelimenin ét-, kıl- ol-, bol-, ber- gibi yardımcı fiillerle birleşmesi yoluyla ya da iki ayrı fiilin belirli kurallara tâbi olarak bir araya gelip anlamca kaynaşması yoluyla oluşur.

4.5.3.7.5.1. İsim + Yardımcı Fiilerden Oluşan Birleşik Filler

ber-: *cevāp ber* “cevap ver-“ - 40b/11.

bol- *deva bol-* “deva ol-“ 64a/12.

çek- *nefes çek-* “nefes çek-, nefes al-“ 51a/7.

ét-: *yād ét* “hatırla-“ 50a/3

eyle-: *figān eyle-* “feryat et-“ 53a/10

kıl-: *defn kıl-* “defnet-“ 50b/7

ol-: *şikest ol-* “kırıl-“ 52a/7

ur-: *söz ur-* “yaz-“ 35b/4.

4.5.3.7.5.2. Tasviri Fiiller

Tasviri fiiller; yeterlilik süreklilik ve yaklaşma fiileri olarak sınıflandırılmaktadır.

4.5.3.7.5.2.1. Yeterlilik Fiili

Çağatay Türkçesinde yeterlilik fiili *al-* yardımcı fiiliyle yapılır; *al-* yardımcı fiili, *-A*, *-y* zarf fiil eki almış fiilerin üstüne gelir. Metinde yeterlilik fiili yazımlarında *-A* zarf fiil ekinin düşürülerek yazıldığı görülür: *kıl'almadım* “kılamadım” 46b/1, *bola 'lmadı* “olamadı” 42a/4.

4.5.3.7.5.2.2. Tezlik Fiili

Çağatay Türkçesinde tezlik fiili *ber-* yardımcı fiiliyle yapılır; *ber-* yardımcı fiili, *-A*, *-U*, *-p* zarf fiil eki almış fiilerin üstüne gelir: *ķayta berdi* “dönüverdi” 35a/11, *ķoya berdi* “koyuverdi” 36b/3 *aytıp berdi* “söyleyiverdi” 34a/2.

4.5.3.7.5.2.3. Sürerlilik Fiili

Çağatay Türkçesinde sürerlilik fiili *tur-* yardımcı fiiliyle yapılmaktadır; *tur-* yardımcı fiili, *-A*, *-U*, *-y* veya *-p* zarf fiil ekini almış fiilerin üstüne gelir:

El kışsa Mecnūn zaķka bu sözni aytıp ul yerdin gūzer kılıp (13)bir kūn bir maķallege dāķıl boldı. Kōrdi-kim bir pīre-zāl, bir ādamni [39a] (1)tikilep bara turur, Mecnūn aydı: Ey Mama bul biķāreni (2)nége sūdrep yūrer-sen dēdi. Pīre zāl aydı: Bul 'āmā ve kōr (3) ve 'āciz turur ķaşķak turur yaş oķlanlarımız bar (4)eşiklerge yūrūp ķalep u gedālīg ķıla turur-mız dēdi. Mecnūn (5) aydı:

Yukarıdaki metinde geçeb *bara turur*, *ķıla turur-mız* 39a/1-4 örnekleri şimdiki zaman çekimi kabul edilmiş olduğundan metinde örneği olmadığı düşünülmektedir.

4.5.3.7.5.2.4. Yaklaşma Fiili

Çağatay Türkçesinde sürerlilik fiili *yaz-* yardımcı fiiliyle yapılmaktadır. Bu fiilin metinde örneğine rastlanmamıştır.

4.5.3.8. Fiilimsiler

4.5.3.8.1. İsim-Fiiler

Çağatay Türkçesinde isim fiil olarak *-mAK* eki kullanılır.

Metindeki bazı isim-fiil örnekleri şu şekildedir: *yüz ögürmek* “yüz çevirmek” 44a/12, *ölmekde* “ölmekte” 55a/13, *ölmekke* “ölmeye” 58b/9, *aytmak* “söylemek” 43b/5, *çıķmak* “ çıkmak” 59a/11.

4.5.3.8.2. Sıfat-Fiiler

-DUK: *ahtārdukiñ* “aradığın, araştırdığın” 58a/7

-GAn, -KAn, -An: Metinde daima -gan/-gen şekliyle kullanılmıştır: *bolğan* “olan” 48b/7

-GU, -KU: -IUK isim yapma ekiyle birleşerek hem isim hem de sıfat görevinde kelimeler yapar (Argunşah, 2017): *Meni bağrımın örter nāle / Çeksin köygülük cānıñ* “Benim bağrımı inleme örter / Yanacak canın çeksin” 52b/7.

4.5.3.8.3. Zarf-Fiiler

Metinde en çok kullanılan fiilimsiler zarf-fiiller olarak görülmektedir:

-A, -I, -U, -y: Fiile -ıp, -arak anlamları katmak için kullanılmıştır. Metinde örneğine rastlanmamıştır.

-DI érse: Görülen geçmiş zaman eki ile ek fiilin şart çekiminden oluşmuştur ve fiile -ınca anlamı katar: *Ammā Leylīni anası bu sözni aydı érse Mecnūn bildi-kim* “Ama Leylī’nin annesi bu sözü söyleyince Mecnūn bildi ki” 54a/11.

-GAç, -KAç: Eklendiği fiile -ınca anlamı katar: *körgeç* “görünce” 56b/1.

-GAlI, -KAlI: Eklendiği fiile zaman ve sebep anlamları katar: *salğalı* “salalı beri” 46b/4.

-GAndA, KAndA (<GAn+dA): *bitilgendeydür* “yazıldığı gibidir” 37a/5.

-GAndIn (<GAn+dIn) soñ: *kétgendin soñ* “gittikten sonra” 41a/4.

-GInçA, -GUnçA, -KUñA: Fiile -ınca, incaya kadar anlamları katar: *ötkünçe* “geçinceye kadar”, 57b/9 bolmagunça “olmayıncaya kadar” 56a/10.

-(I)bAn, - (U)bAn: *Köyüben* “yanarak” 60a/.

-ken: *Bīçāralar köp yaş éken* “zavallılar hep genç, taze iken” 36a/9.

-mAy: -y zarf fiil ekinin olumsuzluk ekiyle birleşmesinden oluşmuştur. Fiillere -madan, -mayıp anlamları verir: *rahm kılmay* “merhamet etmeyip” 40a/3.

-mAyIn: Eklendiği fiillere -madan anlamı katar: *tınmayın* “dinmeden” 54a/9.

-(I/U)p: Metinde en işlek kullanılan zarf-fiildir, eklendiği kelimeye durum anlamı katar: *sürtüp* “sürüp” 54b/1, *yığlap* “ağlayıp” 57b/1.

4.5.3.9. Ek Fiil

Çağatay Türkçesinde ek fiiller ér- ~é- ve -tur-‘dur. Her iki ek fiil de Türkçenin esas yardımcı fiilleridir (Argunşah, 2017).

Ek fiilin fiilleri birleşik zamanlı yapma görevi **Birleşik Çekimli Fiiler** başlığı altında ele alınmıştır.

Ek fiilin bir diğer görevi isimleri, isim soylu sözcükleri yüklem yapmaktır:

É-di~ér-di: *zehr-āb édi* “zehirli su di” 63a/4, *Bağdat pāšāsını oğlu érdi*. “Bağdat paşasının oğlu idi.” 40b/3.

ér-ür: *Kim bul érür cebr-i sitem ölsem bolup bimār-ı ‘ışk* “aşk hastası olup cefa zoruyla ölsem budur ki” 63a/11

ér-mes: *Hüb érmes* “güzel değil” 44a/12

Bunların dışındaki kullanımları şu şekildedir:

é-ken~ér-ken: *Mıhnatğa qarındaş éken* “Eziyete kardeş iken” 36a/9, *atam érken* “atam iken” 45b/11.

ér-se : yok érse “yoksa” 33b/12.

4.6. METİN

LEYLÂ İLE MECNÛN HİKÂYESİ

[32b](6) **El-kıssa** Nevfil Zeyddin bu sözni eşitip köñli nerm bolup Mecnûnnı (7) kaşığa barıp dünyâdın ve cândın tamâ'ın üzgen âdemni yahşı (8) söz birlen râm kılıp ta'âm yédürdi, aydı: Ey Mecnûn, yâriñ (9) üçün hîç ğam yémegil. Eger Leylî havâdaki kuş bolsa hem tâ saña müyesser (10) kılmam pād-şāhlıǵnı terk kıılır-men dép va'd kıldı ve men birlen (11) bir néçe kün hem-rāh yürgin, dédi. Mecnûn aydı: Ey-şāh-ı 'ālem, şāyed sizni (12) uluğ devletiñizdin yārim maña müyesser bolsa dép aydı. **Ammā** Mecnûn (13) köñlide aydı-ki: Men muña bir néçe kün hem-rāh bolup va'dımğa vefā [33a](1) kılayın dép bir néçe kün hem-rāh boldı ve bir kün 'ışkı zora (2) kılıp bī-tākat ve bī-ārām bolup Nevfilğa aydı: Ey pād-şāh, sen (3) kaçan meni yārimni müyesser kıılır-sen, dédi. Nevfil aydı: Ey Mecnûn, (4) şabr kıl ve mendin sözüñni pinhān kılmagin, dédi **ve ammā Mecnûn** (5) 'āşıkāna sözler Leylîni şāhnıǵa¹ aytıp vay Leylî vay Leylî (6) dép yıǵlar érdi ve anı sözlerige Nevfilni zevkı kélür (7) érdi. Bir kün Mecnûnnı 'ışkı zor kılıp şabr sīnesinde (8) tākat kılmay. Nevfilğa baqıp bu sözlerni aytur érdi:

(9) 'Arz-ı aḥvālımnı ızḥār éylesem men ey ḥabīb

Şabr ārāmımnı aldurdum qalıp men bir ğarīb

(10) Men saña hem-dem bolup-men sen šāh men ğarīb

Bar mu gin Leylî nigārımdın naşīb ya bī-naşīb

(11) Bilmesen derdim né kılgey-sen devāsın ey ṭabīb²

(12) Otluğ efgānım füzün feryād-ı āhım derd-nāk

Rīş-i köñlüm pāre baǵrım maǵz-ı sīnem čak čak

(13) Dāmanım ter boldı efser-i cısm-i seniym boldı čak

Zāhirī bāṭınī bilmem kim qanı bir rūḥ-ı pāk

[33b](1) Bilmesen derdim né kılgey-sen devāsın ey ṭabīb

(2) Dehr meydānıda bir murğ nevāsız men 'aceb

Men sitem tapgen ğarīb-dék āşnāsız men 'aceb

(3) Mübtelā bolğan belālarğa reḥāsız men 'aceb

Derd-i ğam üftādesi bolğan devāsız men 'aceb

(4) Bilmesen derdim né kılgey-sen devāsın ey ṭabīb

¹ Metinde شاءنيغه şeklinde yazılmıştır.

² Metinde طبيب şeklinde yazılmıştır.

(5)Sen kimü derdim meni derdımğa dermān kılğalı

Yağşı sen bir sözni aytıp soñ peşimān kılğalı

(6)Kalmadı tākāt cahān mülkiğa devrān kılğalı

Maṭlabımdın yüz ögürdüñ sözni pinhān kılğalı

(7)Bilmesen derdim né kılgey-sen devāsın ey ṭabīb

(8)Aydı Mecnūn sen eşit ‘arzımnı ey marzā égit

Pād-şāh bolğan ḥalāyıkğa şeyh-i dānā égit

(9)Baht-ı iqbālīm men kim ṭālī ‘zībā égit

Rencni bī-hūde sen çekme güli ra‘nā égit

(10) Bilmesen derdim né kılgey-sen devāsın ey ṭabīb

(Fâ’ilâtün/ Fâ’ilâtün/ Fâ’ilâtün/Fâ’ilün)

(11) **El-kıssa** Nevfil bu sözni Mecnündın eşitip Leylīni atasığa ve Benī (12) Ḥay camā‘asığa élçi yiberdi kim Leylīni Mecnūnga bersün yok érse (13) şükr tartıp üstige barıp darb-ı şemşir birlen alıp berür-men dép [34a](1) nāmeni revāne kıldı.

El-kıssa Élçi Nevfilni nāmesini ‘Arab kabīlesi (2) Benī Ḥay camā‘asığa aytıp berdi. Alar Leylī’ni atasığa kiñeşip (3) aydılar. Ey élçiler bizler Leylīni Mecnūnga bermes-miz, bizni Nevfil-(4)-din hıç tersimiz yok turur, kelse kélsün, dédiler.

El-kıssa Élçiler (5) barıp bularnı sözini Nevfilğa aydı. Nevfil Şāh der-ğazab bolup (6) şükr cem‘ kılıp Leylī’ni atasını üstige revāne boldı. Benī Ḥay camā‘ası (7) hem ‘āriyetdin cem‘ bolup Nevfilni aldığa çıktılar.

El-ğaraż (8) Bir néçe kün köp uruş bolup köp ādamlar kırıldı ammā keçe (9) kündüz Mecnūn gerdeniğa ridā salıp bu tilegini tilep Ḥudāy-ı Ta‘ālā-(10)-ğa yığlap aytur érdi-kim: Ey Ḥudāyā pāk- Perverdigārā, Leylīni (11)atasığa āb-rū bergin ve meded-i Hızır bergin ve Nevfilğa şikest (12)bergin dép yıgılar érdi ve Mecnūnnıñ bu sözlerini (13) eşitgen Nevfilni āamları aytur érdiler: Ey Mecnūn Nevfil [34b](1) seni üçün cān çeker, yāriñni alıp bermek üçün ve yana sen Nevfilni (2) şikestini tilep düşmennıñ āb-rūsın tiler mü sen, dér érdiler. (3) Anda Mecnūn alarge bakıp aytur érdi-kim: Leylī kırdı bolsa (4)men anda turur-men ve kırık cısmım munda ve rüh-ı revā-(5)-nım Leylīni kaçında turur, dér érdi ve yana her kaçan Leylīni (6) camā‘asıdın bendi tüşse yüzini gerdlerin pāk kılıp munı (7) közleri Leylīni közige tüşgendür dép közleridin buse (8) kılur érdi.

El-kıssa Bir néçe kün andağ uruştılar kim köp (9) ādam kırıldı. **El-ğaraż** Benī Ḥay camā‘ası ‘acız kélip, kılıçların (10) gerdenlarığa asıp, Nevfilni aldığa kélip ‘özr ma‘zūrātlar(11) kéltürüp aydılar: Ey-Şāh-ı ‘ālem, eger Leylī’ni özüniz alsa-(12)-nız fe[n]di bir tāre müyünüz bolsun **ve ammā** eger Mecnūnga alıp berseñiz (13) bi-ḥaqq ḥāne-i Ka‘be

sizdin bisyār ağır yér-miz, bizniñ qavlımız tıñla, [35a](1) kıyāmatda sizni étegniñızgıdur çünki Mecnūn perīşān hātır (2) ve dīvāna özinde yok turur. Ferzendimizni öldürür. Hūnığa³ (3) siz zāmin bolur siz dép tauzı‘lıklar⁴ kılur érdiler (4) ve yana Nevfılıni ādamları aydı: Ey Şāh-ı ‘ālem, bular rāst aytur; ul (5) dīvāna özinde yok turur. Fāyda ve zararını fark kılmay (6) turur, ul elbette Leylī’ni öltürür. Anı üçün kim uruş (7) künleride bizler ve sizler anıñ üçün cān çeker-miz, ul (8) dīvāna gerdenıǵa ridā salıp Hudāy-ı Ta‘ālaǵa yıǵlap aytur érdi-kim: (9) İlāhī Nevfıl şikest tapsun dép düşmenlarǵa şafar tiler érdi (10) ammā Nevfıl bu sözni éşitip Leylī’ni atasıǵa aydı: Bar kıızıǵnı (11) kimge bersen ihtıyārıñ dép kayta berdi. **Ammā** Mecnūn Nevfıl-(12)-ni kétgenıǵa qarap mest-i bī-ıhtıyār bolup na‘re-zenān (13) bir sözni aytur érdiler:

[35b](1) Nevfıl qavlı fi‘l-i bed şul aydı-mu rızalıǵıñ
Köñli tilige nā-pesend néylediñ āşınalıǵıñ
(2) Kayta işimni qayn kılıp köñlüme miñ hāqkın
Derd-i dīlim körüp bilip bolmadı bir devālıǵıñ
(3) Evlā bu yola lāf urup ādamnı munça öldürüben
Ehl-i riyānı yüz körüp ‘ār aytadur senālıǵıñ
(4) Söz ura-sen direng direng yürigen sende ‘ārıñ
Yol kéte-sen fireng fireng şöyle bolur mu şāhlıǵıñ
(5) Aydı Mecnūn sen ey şakī derdimni qozǵadıñ taķī
Hūn kılıban nibā’⁵ hāqkı sen zehī nā-sezālıǵıñ
(Müfte’ilün/Mefā’ilün/ Müfte’ilün/Mefā’ilün)

(6)**El-kıssa Mecnūn** bu sözni ayıp yüz berren-i bayābānǵa kılıp (7) barur érdi. Nā-gāh kórdi-kim bir şayyād dām qurup iki āhū-(8)-beççeni tutup baş keser, vaķtıda üstige bardı. Mecnūnnı (9)raħmı āhū-beççelerge raħmı kélip ul şayyād qarap bu sözni aytur érdi:

(10)Ey pīr-i şayyād-ı zamān
Bul āhū⁶nı kılgın rehā bā...
(11)Bī-çāralar tapsun amān
Men-hem saña éyley du ‘ā
(12)Nergislerini hābı yok
Ésgince⁷ bersen tābı yok

³ Metinde حونىغه şeklinde yazılmıştır.

⁴ Metinde توضعيلقار şeklinde yazılmıştır.

⁵ Metinde نبا şeklinde yazılmıştır.

⁶ Bul ahu ifadesi beytin ilk dizesinde yer almaktadır.

⁷ Metinde ésgince ifadesi beytin ilk dizesinde yer almaktadır.

- (13)Öldü[r]megini hūbı yok
Āzād kıl be-her Hudā
[36a](1)Kögside anı [é]t tāb
Raḥm éylegin étme kebāb
(2)Ger nāfe bolsa müşk-nāb
Yok kaṅa bulḡanmaḡ revā
(3)Raḥm éylegin nāzūk tene
Bol⁸ḡıl ġarīblerce penāh⁹
(4)Tökseṅ bu kün cān-ı bī-kīne¹⁰
Maḡşūb ḡaḡḡ bolḡuṅ şabā
(5)Nergis közi hūb-ābdār,
Leylīdin alḡan yād-gār
(6)Nā-çār tilsiz cān-vār
Ērse ġarībler bī-vefā
(7)Ḳoy ber ki cānı tendedür
Kétsün yolu her ḡandadur
(8)Bul sürme közler mundadur
Tofraḡḡa toldurmek ḡaḡā
(9)Bī-çāralar köp yaş éken
Mıḡnatḡa ḡarındaş éken
(10)Mecnūn bile sırdaş éken
Bul bī-nevā men bī-nevā
(Müstef' ilün/Müstef' ilün)

(11) **El-kıssa Bābāy**-ı şayyād bu sözni eşitip aydı: Ey balım, sö-(12)-züṅni cān-ı dil birlen ḡabūl kılur érdim. Köp ḡaşşak ve 'iyāl-(13)-mend turur-men. Alarge munı éltip ḡuvvet kılur-men dédi. [36b](1) Anda Mecnūn Nevfīl bergen atını şayyādge berdi. Dar-ḡāl āhū-beççe-(2)-lerni ayaḡlarını aşip arḡa başını silep közleridin ö-(3)-püp aytur érdi-kim Leylīdin yād-gārım dép ḡoya berdi. Āhū-(4)-beççeler Mecnūnnıṅ arḡasıdın ḡalmay irkeşip yürer (5) érdi. Alarnı tufeylīdin bir néçe cān-varlar hem-rām bolup (6) aṡrāfında otlap ḡazar ḡılmas érdiler. **Ammā** Mecnūn bara bara (7) bir yerige yétte ki bir bābāy-ı şayyād bir ḡāvāznı

⁸ Metinde bol kelimesi beytin ilk dizesinde yer almaktadır.

⁹ Metinde penāh kelimesi پناه şeklinde yazılmıştır.

¹⁰ Metinde kīn kelimesi کینه şeklinde yazılmıştır

dām birlen tutup (8)anı öldür[ür], maḥalde Mecnūn üstige bardı aydı: Ey bābāy-ı (9) şayyād, bu bī-çāranı āzād kıl ve öldürmegin dép bābāy-ı şayyād-(10)-ğa qarap bu sözni aytur érdiler:

(11)Şaydnıñ qoya ber şayyād

Dil pāre éken men-dék

(12)Çöllerni kezip yürgen

Seyyāre éken men-dék

(13) Ser-tā-ser hicrāndın

Hem-yāre éken men-dék

[37a](1) Ser-geşte ġarīb bolgen

Āvāra éken men-dék

(2)Al, dāmıñnı boynıdın

Bī-çāra éken men-dék

(3)Öldürmek üçün ḥançer

Her-dem kılasın engīz

(4)Tut pendimni ger bolsañ

Ḥāk-i Ḥusrav, cāh-ı Cingiz

(5)Kur’ānda bitilgendeydür

‘İşyān uluġı ḥūn-rīz

(6)Eşkin-resiñ şayyād

Cüftige қоşulsun tīz

(7) Al, dāmıñnı boynıdın

Bī-çāra éken men-dék

(8)Beş kün seni devriñde

Bī-çāra hırām étsün

(9)Köñüldeki ġamlarnı

Yüz kayta ḥarām étsün

(10)Her kanda kadem tartıp

Yol tapsa maḳām étsün

(11)Tā ṭāḳatı ṭāḳ olmay

yārıġa salām étsün

[37b](1)Al dāmıñnı boynıdın

Bī-çāra éken men-dék

(2)Hîz éylesün ul cān-vār

Āhū-dék urup cüft-[t]ék

(3)Barsun bu şıfat akip

Kétsün batıban ot-ték.

(4)Ġam-ğuşşadın ayrılusun

Cevzāda nişān¹¹ tut-ték

(5) Birbirige koşulsunlar

Hārūt ile Mārūt-ték

(6)Al dāmıñnı boynıdın

Bī-çāra éken men-dék

(7) ‘Işķ āfetidin Mecnūn

Çölide per boldı

(8)Öz ‘aybını él bilmes

Ahvā¹²li dīger boldı

(9)Bir öyge yüzüm tutup

Mekkege nażar boldı

(10)Güyā-ki kıyāmatlık

Bul saña siper boldı

(11) Al dāmıñnı boynıdın

Bī-çāra éken men-dék

(Mef’ûlü/ mefâ’îlün)

[38a](1) **El-kıışsa Bābāy** aydı: Ey balım, bul sözüñni qabûl kıılır érdim.(2) Kaşşāk turur-men ve ‘iyāl-mend turur-men ve-lîkîn bul (3)şayyādlik birlen avķat kıılır-men dédi. Anda Mecnūn dar-(4)-hāl Nevfîl bergen şilāhlarını berip gāvāznı aldı ve bend-i (5) pāynı alıp alışıp taşladı ve yüzlerini ve başlarını silep (6)koya berdi. U[l] cān-var hem Mecnūnnıñ artıdın érkeşip (7)yürer érdi ve bularnı körüp bir néçe cān-varlar hem hāzar kıılmay (8) Mecnūnnı gerdini alıp rām bolup yürer érdi. **Ammā Mecnūn** deşt-(9)-be-deşt kūh-be-kūh her yerde köñlini hāmuşçe maķām kıılır (10) érdi ve bir kūn bir çeşmeni başıǵa yétüşti ve ul çeşme-(11)-din sulap sāyesidin endek endek behre-mend bolup (12) oturup érdi. Nā-gāh közi bir

¹¹ Metinde بشأن şeklinde yazılmıştır.

¹² Metinde ahvāli sözcüğünün *ahvā* kısmı beytin bir önceki dizesinde yer almaktadır.

dirahtke tüşti. (13)Dirahtnıñ şāhasında bir qara zāğ oturup érdi. [38b](1) Mecnūn ul zāğge qarap bul sözni aytur érdi:

(2)Şağ üstige turgen qara tōnlı kuş

Sen-hem men-dék yārdın cūdā tüştün mi

(3)Köñlün ğamgin kördüm özün bes nā-hōş

Sen-hem men-dék yārdın cūdā tüştün mi

(4)Sülükdānlik kördüm yür[g]eñ¹³ yerlerniñ

Sevdāsıdın çıqıp behre-berlerniñ

(5)Başdın ayak qara qunduz perlerniñ

Sen-hem men-dék yārdın cūdā tüştün mi

(6) Kéydin qara tōnnı bilip sen şavāb¹⁴

‘Amelli şūfī-dék turur-sen qarap

(7)Tiliñ bolsa maña belī bir cavāb

Sen-hem men-dék yārdın cūdā tüştün mi

(8)Sözlemes sen kuşum ‘azālik mu sen

Sülūdandın kemrak īzālik¹⁵ mu sen

(9)Kéygeniñ qaradur ‘azālik mu sen

Sen-hem men-dék yārdın cūdā tüştün mi

(10) Mecnūn aytur men-dék qaradur teniñ

Sözler-men dost bilip qara kuş seniñ

(11)Ayrehlikge saldı ilāhım meniñ

Sen-hem men-dék yārdın cūdā tüştün mi

(12)El-kışsa Mecnūn zağge bu sözni aytıp, ul yerdin güzer kılıp (13) bir kün bir maħallege dāhıl boldı. Kördi-kim bir pīre-zāl, bir ādamnı [39a] (1) tiklep bara turur, Mecnūn aydı: Ey Māmā, bul bī-çāranı (2) nége südreپ yürer-sen dédi. Pīre-zāl aydı: Bul a‘mā ve kör (3) ve ‘ācız turur, qaşşak turur. Yaş oğlanlarımız bar, (4)eşiklerge yürüp taleb u gedālīg kıla turur-mız, dédi. Mecnūn (5) aydı: Meni hem boynımğa ip taqıp eşiklerge alıp yürün (6)her

¹³ Metinde يوران şeklinde yazılmıştır.

¹⁴ Metinde سواب şeklinde yazılmıştır.

¹⁵ Metinde از اليك şeklinde yazılmıştır.

némerse bolsa sizlerge bolsun, dédi. **Āmmā** pīre-zāl, Mecnūn-(7)-nı gerdenıǵa ip taqıp, eşiklerge yürüp bul bī-çāralarǵe (8) bir némerse hayr kılıqlar dép gedālıǵ kılıp yürer érdiler. Oǵlanlar (9) Mecnūnnıń arqasındın érkeşip taş kések birlen urar (10) érdiler. Ayak başı carāhat bolup qanlar her tarafǵa aqar ér-(11)-di.

El-kışsa Bara bara Leylını haymesıǵa yaqın yéttiler. Mecnūnnıń (12) meşāmıǵa Leylını ısı kélip dimāǵı mu‘athtar bolup feraħlık (13) rüy berip Mecnūnnı hātırı perişān bolup pīre-zālǵa qarap bir söz dédiler:

[39b](1) Temāşā éyleyin turgin

‘Aceb mā `vā éken bul cāy-ı

(2)Leţāfetlik né hōş menzil

Müferrih-cāy éken bul cāy

(3) Aşıp koy, kol-ayaǵımnı

Alay berdim bir dem ferāǵımnı

(4)Ki ısı tuttı dimāǵımnı

‘abīr-āsā éken bul cāy

(5)Murādımız Hudā érdi

Tün ü kün maqşadım érdi

(6)Ölüg cısmımǵa cān kirdi

Ki rüh-efzā éken bul cāy

(7)Kara tofraǵı ‘anber mi

Has hāşāki şekker mi

(8)Revānı havż-ı kevşer mi

Cahān-ārā éken bul cāy

(9)Égem şükrimiz kıl Mecnūn

Bu yerge yol berip bul-kün

(10)Körünür haymesi altun

Né-hōş-ārā éken bul cāy

(Mefā’ılün/ Mefā’ılün)

(11)**Ammā Mecnūn bu sözni aytıp turup érdi. Leylī hem Mecnūn** (12) firākında köyüp, yanıp olturup érdi. Nā-gāh közi Mecnūn-(13)-ǵa tüşti. Kördi-kim Mecnūnnıń gerdenıǵa urқан¹⁶ taqılǵan [40a](1) bir pīre-zālını qolıda intizār bolup qarap olturup turur.(2) Leylī anda zār zār yıǵlap köñlide aytur érdi-kim: Mecnūn, meni üçün (3)mundaǵ öz cānıǵa raħm

⁸Metinde ارقان şeklinde yazılmıştır.

kılmay, munça cerr kılıp yürüp-turur (4) dép her közidin āb şeş qatar revāne boldı. Hıyır-gāhıdın (5) çıkıp Mecnūnga baqıp yıǵlar érđi. Mecnūn gūyā özini şem‘ğa (6) urgen pervāne-dek köydürür érđi. Bir néçe sâ‘at iki (7) ‘aşık zār zār yıǵlar érdiler. Leylî ters-kār raqîplerdin, (8) ata ve anasını qorquçıdın Bu sâ‘illerğa¹⁷ nége baqıp yıǵlar-sen dép (9) sorsalar né déyür-men-dép tefekkür kılıp oturup (10) érđi-ki dar-hāl anası haymedin çıkıp qolıdın tutu-(11)-p haymege kirgüzdi. Mecnūn bul vāqı‘alarını körüp (12) resn-i pîre-zālını pāre pāre kılıp vay Leylî vay Leylî dép beyābānı (13) yüz urup, berren-i bayābānga qarş urup deşt-be-deşt kūh-be-kūh kéter **[40b]** (1) érđi. Pîre-zāl aydı ki: Bul meger Mecnūn érken dép anı hāli-(2)-ğa yıǵlar érđi.

Émdi iki kelîme söz İbn-i Selāmdın eşitiş kim (3) bir kün ‘Abdü’lselām Bağdād pāşasını oǵlı érđi. Leylîni dıyā-(4)-rığa kélip érđi. Leylî dü-gāneleri birlen seyr kılıp yürgende (5) Leylîni tîr-i ‘ışkı İbn-i Selāmnı köñliğe cāy bolup érđi. Āmmā bir néçe (6) kündin soñ barıp atasığa aytur érđi ki: Maña Leylîni atam (7) alıp bersin, dédi.

El-kıssa ‘Abdü’lselām Leylîni atasığa hıv[ā]s[t]gār(8)lıǵka yiberdi. Leylîni atası ve anası bir néçe hıv[ā]s[t] tabā[r]larını¹⁸ iki (9) yıǵıp maşlahat kılıp kiñeştiler, aydılar: Eger ‘Abdü’lselāmnı (10) oǵlıge bersek şāyed Mecnūnnıñ melāmetleridin qutu-(11)-lsaq dép hıv[ā]s[t]gārlarğa cavāb berip yiberdiler.

El-kıssa (12) kâ‘ide kânūnların kılıp İbn-i Selāmğa fātiḥ baḥş kıldılar.(13) Ammā Leylî öz zülfî-dék pîç¹⁹ urup eger bu sözlerni Mecnūn eşitse **[41a]** (1) anı aḥvālî né bolǵay dép yıǵlar érđi.

El-kıssa ‘Abdü’lselām (2) qalın kısmet berip 3toy kılıp Leylîni alıp kéter boldı. (3) **Ammā** Leylîni bir Bekir dégen bir qulı²⁰ bar érđi. Aña bir nāme yazıp (4) berdi-kim men kétgendin soñ zinhār bu nāmemni her yerdin Mecnūn-(5)-nıñ tapıp bergey-sen dép aytar érđi. Nāmede andağ (6) aytar érđi-kim: Ey yār-i mihr-bānım né kılayın-ki men mest bir men (7) vanī ‘ilāc kılay. Tatında cānım bar. Sendin özgege qolımnı (8) tutturmas-men, dédi. Köñlüñe hıç gubār keltürmeğay-(9)-sen, dédi. Tā men kélkünç şabr kılgıl saña rūḥumnnı qoyup (10) quruğ cısmımnı alıp kettim. Tā men kélkünç qanı Hudā’nı hālar (11) zinhār meni unutma. Men-hem seni unutmam. Tā men kélkünç bu nāmem (12) seni rāzdārıñ bolsun dép ve nāmeni tamām kılıp (13) Bekirğa berip bu sözni aytur érđi.

[41b] (1)Saña izhār kıldım rāz-ı dilni

¹⁷ Metinde سايلا رغه şeklinde yazılmıştır.

¹⁸ Metinde تبالرينى şeklinde yazılmıştır.

¹⁹ Metinde بح şeklinde yazılmıştır.

²⁰ Metinde قلى şeklinde yazılmıştır.

Muhabbet birle  ar kılgin seyl i
(2)Kırda tapsu  ul  v ra  alanı
Ta amm ldin k   rs n ay yıl ı
(3)Per    n  ylemey t    r-ı g   n 
Em  net-d  rige tap  ur  at  m n 

(4)Ki t  men k lgenim e  abr k lsun
  zi  amda k  zi yollarda bolsun
(5)Kud ret gerdini k   lidin alsun
K   i pe   nede bar n n  b lsin
(6) Per    n  ylemey t    r-ı g   n 
Em  net-d  rige tap  ur  at  m n 

(7) Men  derdim an   v ra  ıldı
An  derdi meni b -  ra  ıldı
(8)Felek cebri meni  ad-p  re  ıldı
An  za m  y  rekni y  ra  ıldı.
(9) Per    n  ylemey t    r-ı g   n 
Em  net-d  rige tap  ur  at  m n 

(10)Unutmasun meni men-hem unutmam
 ay l din dem-i k   l  m sav[u]tmam
[42a](1)Ki and n ba   an  at n  tutmam
Men  b -  ra Mecn n m  a y  tmem
(2) Per    n  ylemey t    r-ı g   n 
Em  net-d  rige tap  ur  at  m n 

(3)K tip c sm m a a r   -ı rev  n m
    ts n y  r, c  n-ı mihr-b  n m
(4) A a ay p y berdim bu ni   n m
Bola'lmadı ki bir dem r  z-d  n m
(5) Per    n  ylemey t    r-ı g   n 
Em  net-d  rige tap  ur  at  m n 
(Mef   l  n / Mef    l  n / fe   l  n)

(3)Leylî seni feryâdıngı düzmedi

Kaşın çatıp da 'vāsıdın yanmadı

(4)Hergiz sendin mihr dilin üzmedi

Sargarmasun reng-i rûyuñ yığlama

(5)'Özrin aytmak üçün keldim iziñdin

Yalğan sözlep uyatlıg men yüziñdin

(6)Kıanlar saçıp kıara nergis köziñdin

Kıandın tönüñ gülgün éylep yığlama

(7)Mecnûn atıñ müdâm anıñ tilinde

Cânın fedâ éter vaşlıñ yolında

(8)Yâriñ üçün munça hicrân çölinde

Dâdıñ füzün étip efzûn yığlama

(9)Bekir ayturdu böyle ğamgîn turmagin

Gül yüzüñe çöl ğubârın sürtmegin

(10)Kattıg taşğa nâzûk teniñ urmagin

Çeşmi kıanlı cısmı pür-hûn yığlama

(11)**El-kışşa** Bekir bu sözni aytıp Leylîniñ nâmeni çıkarıp berdi. (12) Mecnûn nâmeni alıp közige sürtüp yıgılar érdi. Bu nâmege Leylîni (13) közi tüşgendür dép ve kıolı tégendür dép yüziğe sürtüp [44a] (1)büse kıılır érdi ve andın soñ nâmeni açıp mütâla 'a kııldı ki Leylîni (2) İbni Selâmğa 'ağd bolğanı râst turur. Leylîni bî-vefâlıgğa (3) kıarap bir söz dér érdi:

(4)Mundağ érmes müdde 'â-yı âşinâlıg yârlıg

Érdi birbiridin rızâ-yı âşinâlıg yârlıg

(5)Her şabâ miñ merhabâ-yı âşinâlıg yârlıg

Şul mudur yârim vefâ-yı âşinâlıg yârlıg

(6) Ğayrge bağlap köñli, tuttuñ reh-i Bağdâdnı

Miñenim ziyâlıg kılıp tecrîd étib âbâdnı

(7)Köñli kıattıg sen éşitmey-sen füzûn-ı feryâdnı

Şul mudur yârim vefâ-yı âşinâlıg yârlıg

(8)Bî-murûvvat çarh-ı genc reftâr-ı 'âlem-i inkılap

Pâd-şâh dil-gedâlıg birle ten mülk-i harâb

(9)Dostlar mañzûn boldı düşmenlerge miyân

Şul mudur yārim vefā-yı āşinālīg yārlīg
 (10) Avvalā köñlümni gül-dék şād handān éylediñ
 Hōş mürüvvet birle her kün luţf ihsān éylediñ
 (11)Yok münāsib émdi bağrımni meni kan éylediñ
 Şul mudur yārim vefā-yı āşinālīg yārlīg.
 (12)Hūb érmes ‘ahd, peymānıñni bes sindürmegiñ
 Yüz ögürmek āşnādın köñlüñni tindürmegiñ
 (13)Dostnı maḥzūn étip ağıyārnı mihr éndürmegiñ
 Şul mudur zālīm vefā-yı āşinālīg yārlīg
 (Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün)

[44b](1)**El-kıssa** Mecnūn bu sözni aytıp, öz öziğe dil-dārlīg berip (2)Leylī men kélgenimçe şabr ét dégeniğa şabr kılıp turur érdi. (3) **Ammā** bu şıfatda Mecnūn yeti yıl derdi i ‘ışk çeker érdi.

El-kıssa (4) Mecnūn Kūh-ı Necdnıñ dāmanıda barıp vay Leylī, vay Leylī dép (5) nāle fiğān kılıp yıǵlar érdi. **Ammā** bir neçe cān-vārlar girdinde (6) ḥazar kılmaı yürer érdi ve bir neçe kuşlar başığa āşiyān kılıp (7) peşi uçup öni konar érdi. **Ammā** Seyyid-i Benī ‘Āmirī Leylīni (8) İbn-i Selāmğa bergenlerini eşitip dar-ḥāl cāylarından yürüp (9) Mecnūn balım Leylīni izidin Bağdādge barıp aña bir zārāfat²³ (10) téğürmesünler dép bu fikrni kılıp istep tapa-men, dér érdiler. (11) Meger émdi Leylīdin köñli üzülğan bolğay dép oğlını istep (12) deşt-be-deşt kūh-be-kūh yürer érdiler. Her yerde car u ğar bolsa (13) barıp körer érdiler. Nā-ğāh bir ğarige barıp nazar kılıp körseler [45a](1)Bir némerse yatur kim ul cāyda hıç kim ve hıç maḥlūk ul köhne ğarda (2) maḥām kılmas. Güyā ul kimersenıñ mağz-ı cānı érip aқğan (3) güyā bir post üstüḥvān bolup yatur. **Ammā** Seyyid-i Benī ‘Āmirī barıp (4) yüziğa baķıp tefahḥuş kıldı ki nūr-ı çeşmi Mecnūn turur. Közidin (5) kaṭra kaṭra yaş revāne bolup yıǵlar érdi ki bir neçe kaṭra yaşları (6) Mecnūnnıñ yüziğe tamdı.

El-kıssa Mecnūn közini açıp kördi, (7) başını uçında bir ādam yıǵlap olturup turur. **Ammā** Mecnūn (8)atasını fark kılmaı bu sözlerni aytur érdi:

(9)Né ādam sen melek ḥūylı nazar salıp mihr-bānā
 Çemen yüzli, serv boylı sāye salıp güyān-cānā
 (10)Қaydın keldiñ ‘azīz kişi kan қарışgen köziñ yaşı
 Böyle turur felek işi sebep nédür kıl beyāna
 (11)Nā-tuvān sen ‘aşā alıp muḥabbet köñlüñe salıp

²³ Metinde ضرافت şeklinde yazılmıştır.

Né ister-sen mendin kélip kan yığlar-sen ġarībānā
 (12)Né sözün bar ‘Arab şāhı her-dem çekip otluġ āhı
 Köp kılur-sen āh-ı vāhı sen döner-sen bul fiġāna
 (13)Mecnūn aytur-men bile-men söziñ nédür eşiteyin
 Öz ħālma koy öleyin sen ul yana men bul yanā

[45b] (1) **El-kıssa** Mecnūn bu sözni tamām kıldı ve yana aydı: Her kim bolsañ (2)eger Leylīdin söz bilsen sözlegin, Leylīdin söz bilme-(3)-señ özge sözni sözleme, bul yerdin kėtgin, dédi. (4)**Ammā** Seyyid-i Benī ‘Āmirī aydı: Ey rāygān balım, men Seyyid-i Benī (5) ‘Āmirī atañ bolur-men dép bir tōnnı çıkarıp üstige (6) saldı. Çünkü Mecnūnnı tamām ‘avratları yalanġaç érdi. (7) ‘Avratlarını yaptı ve yana oġlıġa pend ü naşihat berip (8) aldar érdi: Leylī bī-vefālık kılıp İbn-i Selāmġa tégip (9) Bağdādge kėtti émdi öyge yürġin yürġin, dédi. Mecnūn zār zār(10) yığlap aydı édi: Ey Ka‘bem vay Mevlām, söziñizni eşitip (11) bilür-men kim atam érken siz bilmes; men kim, atam kim turur. (12) Özümni hem bilmes-men ki özüm néçük turur-men ve né kıla-(13)-yın kim ezelde maña kısmet-i Ĥudāy-ı Tabārak ü Ta‘ālā şul bolġay-dép [46a] (1) vay Leylī vay Leylī dép bī-ħüdlıġ rüy berip hıç cavāb (2) bermedi. Andın soñ Seyyid-i Benī ‘Āmirī oġlıdın sıhhatlık (3) ümīdin üzüp zār zār yığlap bu sözni aytur érdi:

(4)Kısmet-i mevlid²⁴ yaman, baht-ı zebūn belākinem
 Maħrem-i hem-dem-i fiġān ġam bile mübtelākinem
 (5)Āfet-i hicrġa nişān der-be-der gedākinem
 Mıhnat barça rāygān-ı ġuşşage āşnākinem
 (6)Leylī üçün helāk cān tālī‘ı şūm karakinem
 (7)Ét vañan étti cāynı émdi saña vañan kanı
 Ul heme kerre ġirūdār-ı rāhib-i encümen kanı
 (8)Bir kuruġ üstüh‘ān bolup nāzük ġarır beden kanı
 Uşbu elem bilen vefāt tapsañ eger kefen kanı
 (9)Gülşen-i ‘ömrdür ħazān ey gül-i bī-bekākinem
 (10)Murġ-ı sitem resīde-dék bāl berse şikeste sen
 Hiç ġamı yok zamānedin derdige pay-ı beste sen
 (11)Dem-be-dem āhlar çekip émdi kanı sūsta sen
 Ĥāletī nazmda balım munça ki zār-ı ħaste sen
 (12)Émdi tiriklikniñ ġümān-ı kısmetige rızākinem

²⁴ Metinde موليد şeklinde yazılmıştır.

- (13) Sen ki aydın kuzum maña dehr -i öy içre ābrū
 Men sen üçün ciger kebāb sende bağırnı kanı su
[46b] (1) Sīne-çākıña seni hergiz kıla'lmadım rücu
 Birgine maṭlabıñ seni kılmadı kim sen ārzū
 (2) Başıda mihnat-ı cahān 'āşık bī-nevākinem
 (3) Seyyid-i 'Āmirī dédi-sen maña ölmegim yakın
 Tüşti seni ğamıñ bilen rişte-i cānıma çıkın
 (4) Boynuma salğalı meni devr-i eceldedür kimin
 Perde-i 'işmet içre kal ey meh-i mäh-ı meh-cebın
 (5) Rāh-ı talebde ola-sen 'āşık-ı pārsākinem
 (Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün)

(6) **El-kıssa** Seyyid-i Benī 'Āmirī bu sözni oğlının şıhhatlik ümīdin (7) üzüp zār zār yıǵlap, öyge barıp oğlını derdini (8) içige alıp rencür bolup yattı. Bir neçe künden soñ dārü'l-fenā-(9)-dın dārü'l-bekāğa rihlet kıldılar. Ammā Seyyid-i Benī 'Āmirīni (10) defn kılgandın soñ Zeyd barıp Mecnūnnı tapıp aydı: (11) Ey Mecnūn atañ vefāt kıldı. Atağnı ziyāratığa barmadıñ mu (12) dép habar berdi.

El-ğaraż Zeyd Mecnūnnıñ atasını mezārığa alıp (13) keltürdi. Mecnūn atasını mezārığa barıp kucaqlap zār zār **[47a]** (1) mişl-i ebr-i nev-bahār yıǵlap bu muḥammesni aytur érdiler:

- (2) Bār-ı mihnatge qarıp érdiñ meni ey şāh-ı 'Arab
 Dāğ-ı derdin üstige zām boldı hırmān 'aceb
 (3) Pendiñ almay ḥasretige²⁵ 'āsī boldum bī-edeb
 İsti'āne isterim ḥāk-i şerīfinñi tutub
 (4) İstesem émdi seni kaydın tapay 'ālī naşīb²⁶
 (5) Her qayağa yüz öğürsem rāh-berlik éylediñ
 Seyyi'den²⁷ raḥmıñnı kaṭ' étmey pederlik éylediñ
 (6) Köp maşakḫatlarnı tartıp ḥaḳ-güzlerlik éylediñ
 Cān bilen esrep meni ḥūn-ı cigerlik éylediñ
 (7) İstesem émdi seni kaydın tapay 'ālī naşīb
 (8) Ger seni pendin meni yādımğa tüşse nā-gehān
 Örtlenip çaḳğay nihānımdın meni āh-fiğān

²⁵ Metinde حصرتیکا şeklinde yazılmıştır.

²⁶ Metinde نصب şeklinde yazılmıştır.

²⁷ Metinde سيد şeklinde yazılmıştır.

(9)Der-be-der bolğan men üçün kıble-gāhım her zamān

Ravżage pendin seni tapğay-mu meni nām nişān

(10) İstesem émdi seni kaydın tapay ‘ālī naşīb

(11)Tapğayge lāyık sözüm dünyāda ka‘bem kılmadım

Ƙattıǵ aldım sözlerin derdımǵa dermān kılmadım

(12)Bir kéçe hōş-vaqt kucayıǵda ferāǵat étmedim

Merhem-i cānım bilip muhkem istegiñ tutmadım

(13) İstesem émdi seni kaydın tapay ‘ālī naşīb

(Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün)

[47b](1) Ammā Mecnūn atasını mezārıǵa bu sözni aytıp atasını ervāhıǵa (2) du‘ ā-yı fātiha kılıp zār zār yıǵlar érdiler ve yana ‘ışkı avvalǵıdın (3) hem ziyāde bolup yüz berren-i bayābanǵa kılıp vay Leylī vay Leylī dép (4) deşt-be-deşt kūh-be-kūh yürüy bersünler...

Émdi iki kelime söz (5) Leylīdin eşitiñ kim Leylī Bağdādge Mecnūnnı ‘ışkıdın şubh (6) şām belki ‘ala‘d-devām Mecnūnnıñ firāķında kün kündin rencūr-(7)-lıǵı andaǵ ziyāde boldı kim hōr u hāb kılmay vay Mecnūn (8) vay Mecnūn dép giyāh-dék Ƙurup ve üstühvān-dék (9) aƘarıp bir post üstühvān bolup ayaǵdın Ƙaldı. İbn-i (10) Selām köñliǵa aydı: Munı éltip ata anasıǵa tapşuray. Mebādā (11) bu elem birlen munda ölmesün dép ata anasıǵa tapşurdı. (12) Ammā Leylī kün-kündin lāle-dék Ƙurup ruhsāresi sarǵ[ar]ıp(13) rencūr-i Leylī ziyāde bolup rüy-ı cāy bolup nāliške kirip yattı.

[48a](1) El-Ƙışşa anasıǵa aytur érdi kim: Ey ana men bu elem birlen öler-men. (2)Ƙanım atam birlen seni boynuǵa dép közleridin Ƙatra Ƙatra (3) yaş revāne boldı. Anası zār zār yıǵlap aydı: Ey cān-ı māder men (4) né ‘ilāc Ƙılayın köpler ataǵa aytıp kūşişler²⁸ Ƙıldım. Atañ ul (5) dīvāna cinnīge bersem Leylīni bir kün urup öldürür hergiz Ƙabūl (6) Ƙılmadı ve yana Leylī aydı: Ey Ana men bu ‘ālemdin öter-men. Bu elem birle (7) bir iki kelime vaşıyyatım bar, zinhār be-şad zinhār meni vaşıyyatımnı bir cāy kéltür-(8)-gey-sen dédi. Anası aydı: Ey cān-ı māder, né sözüñ bar ayǵıl; (9) men Ƙılayın, dédi. Leylī anasıǵa bu sözni aytur érdi:

(10)Men ölgen soñ ana dīvāna kélgey

Ʀaleb éylep vişālim yā né kélgey

(11)Elem étip saña hem-hāne kélgey

Firāķım otıǵa pervāne kélgey

(12)Bolup sergeşte-i dīvāna kélgey

(13)Tolup nergisleri hūn-ābe-i yāş

²⁸ Metinde كوشيشلر şeklinde yazılmıştır.

Urup yıǵlar qoyup bu sâhıña bāş
[48b](1)Yüregi yüz pâre baǵrıdadur tāş
 Dirîǵ aytıp dégey ölsem benim kâş
 (2)Bolup sergeşte-i dīvāna kélgey
 (3)Atıñ nıklıǵ kélür avval aş tartıp
 Cigerni pâre éyler yaqa yırtıp
 (4)Bu dünyānı cefāsın başqa artıp
 Mezārım hākiǵa çün dīde sürtüp
 (5)Bolup sergeşte-i dīvāna kélgey
 (6)Eşikiñ aldıda andaǵ çekip ün
 Figānıǵa yétişǵay²⁹ yétte gerdün
 (7)Qılıp kanlı yaşıdın cāme-i gülgün
 Cahān āvārası bolǵan men üçün
 (8) Bolup sergeşte-i dīvāna kélgey
 (9)Felekni cebridin bī-dād éylep
 Éşitgen cān-var nā-şād éylep
 (10)Figān éyler bulend feryād éylep
 Mezārım tofraǵın ber-bād éylep
 (11)Bolup sergeşte-i dīvāna kélgey.
 (Mefâ‘ılün / Mefâ‘ılün / Feûlün)

(12)Ammā anası Leylīdin bu sözni eşitip zār zār yıǵlap aytur (13) érdi: Ey Leylī-cān, ul
 kara kün başımǵa tüşti néçük tākāt **[49a]**(1) táb tākāt kılur-men dép figān kılıp yıǵlar érdi ve
 yana (2) aydı: Ey ana men ölgen soñ eşitip Mecnūn kélür zinhār (3) öyige kirküzüp başını
 yuvup türāb-i ayaǵlarıǵe yaǵ sür-(4)-tüp, ‘arūsvarlık kılgin ve zinhār aǵrıtmāǵay-sen (5)
 dép anasıǵa qarap bu sözni aytur érdi:

(6) Meni vaşıyyatım saña cān anam
 Kaçan kélse séver yārim aǵrıtmā
 (7)Mihr-bānlıǵ éyle aña cān anam
 Kaçan kélse séver yārim aǵrıtmā

(8)Muḥkem anı mendin ğayre körmesün
 Baş közin tofraǵlara sürmesün

²⁹ Metinde تشليغای şeklinde yazılmıştır.

(9)İntizār³⁰ çekip girye³¹ su turmasun
Mihmān kılgın anı anam ağrıtmā

(10)Balım sözüm anam saña sözledim
Hakḳ ‘azābın yāda alıp oyladım
(11)Men yārimge sansız cefā éyledim
Hasretimde hār-ı zārım ağrıtmā

(12)Yüzin körseñ çarḥ-ı felek māhıdur
Meni birle olmaḳ köñül hāhıdur
(13)Atı Mecnūn çin ‘āşıklar şāhıdur
Merd-i meydān şāhsuvārım incitme

[49b](1)Dünyā cefāsına köñül ḳatmagen
Mıḥnat çekip rāḥatnı körmegen
(2)Leylī aytur, murādige yétmegen
Meni üçün dil-i efkārım ağrıtmā

(3)El-kıssa andın soñ Leylīdin anası bu sözlerni eşitip (4) zār zār yıǵlap aydı: Ey Leylī-
cān ul ḳara künde meni başımda (5) köp ḥalāyıḳnıñ içide men seni Mecnūnnıñnı néçük tanıp
(6) vaşıyyatıñnı bir cāy kéltürür-men dēdi. Leylī anasıge Mecnūnnı (7) nişānelerini bu söz
birlen ma‘lūm ḳılğanı bu turur:

(8) Tüşüp ot başıǵa şerāresi
Su bolup aḳǵan cigeri anıñ
(9)Elemiñi yok né şumāresi
Né özide bar ḥabarı anıñ

(10)Bereyin dēp ḥakḳnı selāmı
Kim u[l] çölñi muǵānnı keyikleri
(11)Ḳoşulup ḳılurlar fiǵānları
Dāyımā budur hūneri anıñ

³⁰ Metinde اشطارليغ şeklinde yazılmıştır.

³¹ Metinde كرنه şeklinde yazılmıştır.

(12)Ser açuḳ ser he-ne pā érür
İzi tofrağı tūṭiyā³² érür
(13)‘İlimli³³ ‘azīz reh-nümā érür
Bu yere tüşer güzeri anıḡ

[50a](1)Öyiḡe kélür ki fiḡān ḳılıp
Mezārımın aḡa nişān ḳılıp
(2)Bahār-ı ‘ömrini ḡazān ḳılıp
Tapmadı murād şehri anıḡ

(3)Meni Leylīni isimni örḡenip
Yād étip aytadur oḳıp oḳıp
(4) Köḡlini evlā kīn tanıp tanıp
Bārī nef‘ yok ḡararı anıḡ

(5)El-ḳışṣa Leylī bul vaşıyyatlarını aytıp, cemī‘ ‘azāsı süst (6) bolup bu terefdın ul terefge tura’lmadı, nālışke tüşti yattı. (7) Mecnūnnıḡ rūḡı mişl-i kebüter-dék bolup Leylīni nazarında (8) kélip olturdı. Leylī ul kebüterge ḡarap bul müstezādı³⁴ oḳıdı:

(9)Ey şūreti ‘anḳā ü ‘acāib-i cān-var-ḳuş
Nége men-dék ḡaste-nümā sen velī nā-ḡōş³⁵
(10)Cānıḡ édi ḡülşen
Öz ḡālīḡe yok sen
(11)Sīnegān körünür seng-i melāmet bile bālıḡ
ḡüyā ki şafer vaḳti bolur-sen maḡa hem ruşen
(12)Pervāz éte’l-men³⁶
Sen ḳaşıma, mesken
(13)Mecnūn başıḡa bāl-perr örḡeni körünür-sen
Bu çarḡ-ı felek mıḡnatıḡa bolduḡ hem-āḡuş
(14)Ḳandur ciḡeriḡ su
Sen ḳaysı zamāndın

[50b](1) Kél murḡ-ı kebüter saḡa Leylī elem aytur

³² Kelimenin Arapça aslı توتیا şeklindedir.

³³ Metinde عليم لی şeklinde yazılmıştır.

³⁴ Metinde مستهزاد şeklinde yazılmıştır.

³⁵ Metinde ناحوش şeklinde yazılmıştır.

³⁶ Metinde پرواز ايتيالمك şeklinde yazılmıştır.

Her yerge uçup kınsaŋ eger kılma ferāmūş

(2)Mecnūŋa beyān kıl

Aydım saña pendim

(Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün / Mef'ûlü Fe'ûlün)

(3)**El-kıışsa** andın soŋ Leylî ul kebūterge bu sözlerni aytıp vay Mecnūn (4) vay Mecnūn dēp bî-hūd bolup cān-ı bî-haqq teslīm kıldı. (5) ³⁷ **قالوا اللّٰه دانا للیہی راجعون** Amma anası gūyā ki kıyāmat-(6)-ni başıġa ber-pā kıldı. **El-ġaraż**: Leylîni cenāzesini okup (7) defn kıldılar. Andın soŋ Zeyd Leylîni ħabarın barıp (8) Mecnūŋa ħabar bereyin dēp yüz berren-i bayābangā kılıp izlep (9) yürer érdi. Bir néçe kündin soŋ Mecnūnnı bir ceziredin (10) tapıp kördi-kim gerinde bir néçe cān-vārlar üns kılıp yürür-(11)-ler ve bir néçe kuşlar, başıġa āşiyān kılıp peşi uçup (12) öni konup ġalā ġül kılıp tururlar. **Ammā** Mecnūn nāle feryād (13) birlen vay Leylî vay Leylî dēp oturup-turur. Zeyd Leylîni **[51a]** (1) anda vefāt kılğanını körüp ve Mecnūn bul cezirelerde bul ħāl-(2)-de yürüniġa vay 'āşık-ı pāklar dēp zār zār yıġlap (3)barıp oturup érdi-ki Mecnūnnı közi Zeydġa tü-(4)-şti ki bî-ťākat bolup oturup turur. Dar-ħāl Mecnūn Zeyd (5) ħarap bu sözni aytur érdiler:

(6)Saña kimdin sitem otı

Bu nīklıġ āh [u] zārıŋ bar

(7)Nefes çekseŋ yalın çıktı

'Aceb otluġ fiġānıŋ bar

(8)Açıŋ ġamdın bolup taşgen

Başındın seyl-i ġam aşgen

(9) Yaman kıattıġ işe tüşgen

Bu yerlerde ġüzārıŋ bar

(10) Ĥazān urgen yüzün bāġı

Ötüptür 'işretin çağı

(11)Yamandur dil-berin dāġı

Cahāndın né ħabarıŋ³⁸ bar

(12)Közün seylābesi cāri

Ƙılur-sen dem-be-dem zāri

(13)Ƙaddnıŋnı ħam kılıp yāri

Sarargan gül-'izārıŋ bar

³⁷ "Şüphesiz Allah bizi Allah'a döndürdü, biz de döneceğiz" dediler.

³⁸ Metinde خبرينك şeklinde yazılmıştır.

[51b] (1) Libāsiṅdur ƙara ƙunduz

Yürüĝen keçe ve kûndüz

(2)Maṇa ul söz olup yalguz

Né fikr né ḥayālîṅ bar

(3)Ki bir yerde tura'lmas-sen

Cavāb ḥōṣ bere'lmes-sen

(4)Ferāĝat oltura'lmas-sen

Né ṣabr u né ƙarārîṅ bar

(5)Men dīvāna Mecnūn

Elem āĝūṣta sen-maḥzūn

(6)Men-dék ĝamda sen niçūn

Leṭāfetsiz bahārîṅ bar

(Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Mefâ'îlün)

(7)Ammā Zeyd Mecnūndın bu sözni eşitip, zār zār yıĝlap (8) Leylîni ölgenni Mecnūṅa
bu söz birlen aytur érdiler:

(9) Siz kim ṭālî'îṅ ü açkun bolup

Ey āṣîḳ-ı şeydā

(10) Bolup gül 'arızı bülbülĝa

Tüṣti āḥ u od ile

(11)Nefes çekĝünçe bî-endîşe

Birle ötti bul dünyā

(12)'Adem mülkiĝa lāyîḳ boldı

Bul-kūn ƙāmati zībā

(13)Saṇa tapşurdı dāĝ-ı derd

Dünyādın ötüp Leylā

[52a](1)Cahān bāĝîke āfet yétti

Bes-ki perî kétti

(2)İpsiz gül-zārını bitgen

Gül-i berg-i teri kétti

(3)Köṅül şāhbāzı uçmaĝdın

Ƙalıp bāl-ı perî kétti

(4) Süreyyā³⁹ devridin çarḥ

Felekni envārı⁴⁰ ketti

(5) Saḡa tapşurdı dāğ-ı derd

Dünyādın ötüp Leylā

(6) Cemendin sürür u ğınālar⁴¹

Ġamıñdın yerge pest oldı

(7) Cahān bernālarıġa çarḥ-ı

gerdün⁴²dın şikest oldı

(8) Tekellümdin devr-i efsānelerni

Ağzı mūm-best oldı

(9) Melek ra‘nāları āḥır laḥdge

Pāy-best oldı

(10) Saḡa tapşurdı dāğ-ı derd

Dünyādın ötüp Leylā

(11) Ġamıñdın baġladı yür[e]gin

Bekā sevdā-geri men-dép

[52b](1) Žamīr pāk-ı ṭal‘at dü

‘Āşık⁴³lar serveri men-dép

(2) Yağı-ber elemlerni ḥamūşān

Leşkeri men-dép

(3) Başında kūh-ı mıḥnat ketti

Maḥşer-i bāradur men-dép

(4) Saḡa tapşurdı dāğ-ı derd

Dünyādın ötüp leylā

(5) Men bī-çāra Zeyd, ḥaste-dil

Ḥāṭır-ı perīşānıñ

(6) Anı bir qaysı dāğın aytayın

³⁹ Metinde سُورِيَا şeklinde yazılmıştır.

⁴⁰ Metinde انورى şeklinde yazılmıştır.

⁴¹ Metinde عنالار şeklinde yazılmıştır.

⁴² Kelimenin gerdün kısmı dizenin birinci bölümünde yazılmıştır.

⁴³ Kelimenin ‘āşık kısmı dizenin birinci bölümünde yer almıştır.

Men zār hayrānıñ
(7)Meni bağırmnı örter nāle
Çeksin köygülük cānıñ
(8)Seni bul yerde kördüm
Ölmegendür çeşm-i giryānıñ
(9)Saña tapşurdı dāğ-ı derd
Dünyādın ötüp Leylā
(Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün)

(10)Ammā Mecnūn Zeyddin bu sözni eşitip özini taşğa (11) bir urdı. Bî-hüş bolup bir néçe sâ'at yattı. Zeyd başnı (12) uçında zār zār yığlap oturup érdi. Bir néçe sâ'at-[53a](1)-din soñ Mecnūn öziğe kélip vay Leylî vay Leylî dép (2) Leylîni dıyārığa kélip qolında taş kögsiğa urup feryād figān (3) kılıp yığlar érdi. Nā-gāh kördi-kim Leylîni anası kızını dāğı (4) birlen zār zār yığlap oturup érdi. Bi-nā-gāh közi tüşti (5) kim bir dīvāna-i qolında taş her zamān gögsiğa urup (6) feryād nāle kılur. Leylîni anası ul dīvānanı özi-dék köygen (7) bilip gümān kıldı-kim meger Leylî aytgen dīvāna Mecnūn şul bol-(8)-mağay dép qaşığa barıp hem-derd bolup Leylîni anası (9) Mecnūnğa qarap bu sözni aytur érdi:

(10)Kim-sen maña atıñnı ayt
Kim munça éyler-sen figān
(11)'Arz-ı dil-dāрім eşit
Nédin urar-sen bağır qan
(12) Sözlegin derdiñni balam
Hāl-i diliñni kıl beyān
(13)Sen oturup derdiñni ayt
Toldı ğamıñdın āsmān
[53b] (1)Kél derdleşeli ey égit
Sen bir zamān men bir zamān

(2)Boldı lahd tofrağ-ara
Ul nūr-ı hūrşīdim balam
(3)Bād-ı hazān urdı gülüm
Açılmas ötti gül balam
(4)Men munda fırkat-ı şāmīde
Yerge yaşundı ber balam
(5)Bilmem bu kün barsam kayan

Ḥayrān-ı ser-san men balam
(6)Kél dertleşeli ey égit
Sen bir zamān men bir zamān

(7)Kéldiñ né maṭlab birle sen
Ḥāl-i diliñni éyle fāş
(8)Āhıñ cānım gevherī ḥaşemiñde
Mundaḵ kanlı yaş
(9)Ġam tīgıñdın bağıñıñ ḥırāş
Ḥasret bile ‘ömr otı fāş
(10)Sen-hem kimiñdin ayrılıp
Her-dem urar-sen yerge baş
(11)Kél dertleşeli ey égit
Sen bir zamān, men bir zamān

[54a] (1) ‘Ālemğa sıgmas nālişıñ⁴⁴
Otğa tutaşıp peykeriñ
(2) ‘Ālemni kim pāy-māl éter
Bir bād urup ḥākisteriñ
(3)Çün baḥr boldı güyyā
Her yān aqıp çeşm-i teriñ
(4)Kim mendin hem artuḵ mıdur
Oğlum seni derd-i serniñ
(5) Kél dertleşeli ey égit
Sen bir zamān, men bir zamān

(6)Bī-çāra men miskīn za‘īf
Derdimni bolmas çāresi
(7)Kirdi ḵara yer astıḡa
Cān-ı dīlimni pāresi.
(8)Tutmış felek mānend-i dūd
Baḥtıñnı baḡlap ḵarası

⁴⁴ Metinde نالیشينك şeklinde yazılmıştır.

(9)Feryād aytar sen tınmayın

Bolduñ kimi āvārası

(10)Kél derdleşeli ey balam

Sen bir zamān men bir zamān

(Müstef' ilün/Müstef' ilün)

(11)Ammā Leylīni anası bu sözni aydı érse Mecnūn bildi-kim bul (12) Leylīni anası érken Mecnūn zār zār yığlap Leylīni anasını [54b] (1)éteklerin közleriğe sürtüp bul sözni aytur érdi:

(2)'Arzım eşit közi yaşlı cān anam

Ğulağ salgin men bir zāman yığlayın

(3)Uluğ yaşlı bağı taşı cān anam

Ğulağ salgin men bir zāman yığlayın

(4)Yağşı sözge uçar kuşlar él bolur

Yaman sözge peşşe küçi fil bolur

(5)Bu ahvāla maña néçe yıl bolur

Örter meni dāğ-ı hicrān yığlayın

(6)Tālān salıp bād-ı hazān bahārım

Ğül şevkına artıp meni humārım

(7)Şabr éylesem felek bermes qarārım

Bu hicrāndın balım amān yığlayın

(8)Ğül açıldı bülbül qanı saçıldı

Başdın néçe maşakkatlar kéçildi

(9)Su berürde köz bulağı açıldı

Cısmım öyin kılip vīrān yığlayın

(10) Felek māhir yer koynığa kırıptür

Sendin mendin şabr u tākāt kétiptur

(11)Émdi bıçağ üstühvāna yétiptur

Tapılmasdur derde dermān yığlayın

(12)Tākātım yok émdi munda turmekke

Hicālatdin su bolmuşam akmekke
(13)Lāzım boldı fānī öyin kaçmekke
‘Āşıklarge boldı zindān yığlayın

[55a](1)Çarh-ı felek cebri meni kurıttı
İrenlignı dāğı meni éritti
(2)Mecnūn aytur émdi nevbet maña yétte
Émdi ketti mendin devrān yığlayın

(3)El-kışsa Leylî’ni anası bu sözni eşitip bildi-kim bul dīvāna-i (4) Mecnūn-turur.
Kızımın vaşıyyatların bir cāy keltürey dép (5) öyige alıp barıp mihmān kılıp Leylîni kılgen
vaşıyyatların bir bir (6) beyān kıldı ve men seni ayağlarıña yağ sürtüp ve bitli saç (7)rengin
yuvup şāne urayın kim kızımın ervāhı tā ki hūş-vaqt (8)mendin bolsun dédi. Ammā Mecnūn
Leylîni vaşıyyatlarını bu merātibde (9) eşitip Leylîni anasığa bu sözlerni aytur érdi:

(10)Ana koy haqq-güzārlıkdın
İñretme reh-güzārlıkdın
(11)Bu nev’ érmes dü-yārlıkdın
Kutkarma āşikārlıkdın
(12)Hāzān tégdı gülüm soldı

Közüm yaşı yolum tuttı
(13)Ki ölmekde nişān yétte
Yok aḥḍardur bu yārlıkdın

[55b](1)Munça meni ser-efrāz éyleme
Bīgāne-dék imtiyāz éyleme
(2)Maḥṣad yolın dırāz éyleme
Öldürme bed ḥumārıkdın
(3)‘Azmim édi penāhı anıñ
Parma édi ḥāk-ı rāhı anıñ
(4)Maṭlabımdur ravza-gāhı anıñ
Kélip-men cān-sipārıkdın
(5)Sen ana men ‘āşık-ı zār
Sen sīne-çāk men dil-efgā[r]⁴⁵
(6)Mecnūnğa müyesser étse bir yār

⁴⁵Metinde افكا şeklinde yazılmıştır.

Leylî bile hem-râzlıkdın

(7) **Ammā** Mecnūn bu sözni aytıp öydin çıkıp rakş urup (8) çün bād-ı şarşar-dek her terefge revān bolup tura’lmay Leylîni (9) mezārını istep yügürür érdi.

El-kışşa andın soñ Mecnūn (10) Leylîni mezārın tapıp, Leylîni mezārını hāķini başıǵa ber-bād (11) berip, felekdiñ şekve kılıp bu sözni aytur érdi:

(12) Hīç kimseni sendin éşi tapmadı

Munça hem cebrli, cefālı felek

(13) Murād tapıp birev sendin ötmedi

Mıhnatlı külfetli belālı felek

[56a](1) Müflislerni vefā bilen körmegen

Ġanīlerni ḥased bilen körmegen

(2) Va‘de kılıp ikrārıda turmagen

Kün-kündin artuǵdur izā’lı⁴⁶ felek

(3) Çemenlerni ḥazān bilen soldurup

Bülbül köñlin figān bilen toldurup

(4) Bir néçeni tōhmet bilen öldürüp

Nā-ḥaqq kandin qolı hınālı felek

(5) Bir néçeni şād u ḥurrem éyleyüp

‘İşret sarāyına maḥrem éyleyüp

(6) Bir néçeni ġamge hem-dem éyleyüp

Elemli ḥicrānlı cefālı felek

(7) Bir néçeni murādına yüzledi

Bir néçeni kışın yaz-dék yazladı

(8) Bir néçege köñlin açıp sözledi

Bir néçedin köñli ibālı felek

(9) Mecnūn aytur feryadımnı eşitme

Qulaq salıp bī-dādımnı eşitme

⁴⁶ Metinde ايزالى şeklinde yazılmıştır.

(10)Maḥşer küni bolmagünçe eşitme

Kara taşdın kattı **ḳabāl**ı felek

(11)**Ve yana Mecnūn Leylīni mezārıḡa ḳarap bu sözni aytur érdiler:**

(12)Bād-ı ecel étgen ḥazān

Ey gülsitānım sen ḳalay!

(13)Raḥt-ı sefer bağlap ḥannān-ārām

Cānım sen ḳalay

[56b](1)Dār’ül-beḳāḡa miḥmān

Ey ḥōş ‘inānım sen ḳalay

(2)Bir tende iki cān édük

Rūḥ-ı revānım sen ḳalay

(3)Ḥāk-ı mezelletḡa nihān

Bolḡan nigārım sen ḳalay

(4) Yā-rabb ḥamūşān şehriḡa

Kim birle ḳıldın yārlıḡ

(5)Éyler néçük tofraḡ-ara

Mestāne közüñ yārlıḡ

(6)Yüzüñni ‘aksī körsetür

Munda gül gül-zārlıḡ

(7)Şeker tiliñ kimni bilen

Boldı şīrīn⁴⁷-güftārlıḡ

(8)Ḥālīñ néçükdür bul-zamān

Ey mihr-bānım sen ḳalay

(9) Serv ü ḳaddıñnı sāyesi

Taptı zemīn astıḡa cā

(10)Néçe cān-var éylegen

Nāzük bedenlerdin recā

(11)Körgeç mülkler sevreti

Açtı mu kin dest-i du‘ā

[57a](1)Kéldim mezārıñ başıḡa

⁴⁷ Metinde شرین şeklinde yazılmıştır.

- (6)Çıkıp rahmat suyu yerdin koşulup āb-ı kevserdin
Ki riḍvān kuşları yerdin başında sāye-bān bo[lsun]
(7) Felekni ṭāḳ-ı nevāsı eşikiñ ḥāk-i pā-būsı
Heme rūḥān-ı ḫuddūsı közüñe pās-bān bolsun
(8)Şarāfatlı mu sen, boldım égemdin mu ‘aşşar dem-be-dem
Ḥudānı rahmatı her-dem mezārına revān bolsun
(9)Ḥayāt-ı ‘ālem ötgünçe medār u dehr kétgünçe
Ḳıyāmat tañı atḳunça bu ravẓıñ büstān bolsun
(10)Men-dék ⁴⁹ olma ğam meyli ki men Mecnūn sen Leylī
Ziyārat-ğāh-ı ‘ışḳ ehli şarāfatlı maña⁵⁰ bolsun
(Mefâ’ilün/Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün/Mefâ’ilün)

(11)**Ammā Mecnun** bu du‘ānı kılıp, közini yaşı birlen Leylīni mezarıǵa su sepip, (12)zār zār yıǵlap bir ğarge barıp kirip nāle fiğān kılıp, (13) yıǵlap olturur érdi. **Ammā** künde kélip, Leylīni ḥākini başıǵa **[58a]**(1)ber-bād berip, feryād fiğān kılıp kéter érdi. Nā-ğāh aldıdın (2)bir rāh-güzer renc-i rāh tartıp qolında ‘aşā -yı nā-tuvānlik (3) yolını ğubārı yüzige olturgen Mecnūnnı aḥvālını sorap bu sözni aytur érdi:

- (4)Men-dék vādī-yi ārmānǵa tüşgen nā-tuvān kim-men
Bu nıklıǵ bārı miḥnetdin ḳaddı bolgen ğümān kim sen
(5)Ġubār-ı ehvenı gül ‘ārızı solgen elem tartıp
Yétürgen bir némerse tapmagen andın nişān kim sen
(6)‘İnān-ı iḥtiyārıñ bes kétip-dür dost pāyındın
Men-dék mübtelālik kesb étip ey baǵrı ḳan kim sen
(7)Ḳırdın sen nédür aḥtardukūñ⁵¹ ey ḳadeḥim ḳāmat
Başı bolǵan heme miḥnat kuşıǵa āşiyān kim sen
(8)Atıñ nédür seni boldım men Mecnūnǵa hem-dem sen
Yétürgen rāh-ı maḳşūdını bolup her yan duran kim sen
(Mefâ’ilün / Mefâ’ilün / Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün)

(9)**El-ḳışsa andın sonǵ** ul renc-i rāh-i tār tégen munı Mecnūn (10) égenin bilip ḥacālat deryāsıǵa ğarḳ bolup Mecnūnnı ayakıǵa (11) yıǵılıp yıǵlap berdi. Mecnūn aydı: Ey birāder nége mundaǵ (12) bī-ṭāḳat bolup yıǵlar-sen ve sen kim-turur-sen, ḳaydın kélip ve ḳayda (13) barur-sen, dédi. Ul renc-i reh-i ṭār tégen édi: Men İbn-i Selām, **[58b](1)** men Baǵdāddın

⁴⁹ Metinde من هم şeklinde yazılmıştır.

⁵⁰ Metinde مكا şeklinde yazılmıştır.

⁵¹ Metinde اختاردوكونك şeklinde yazılmıştır.

kélür-men, dédi. Ey ‘āşık pāk éken siz (2) meni bī-edebliğimnı ‘afv kılsañ dép yığlar érdi. **Ammā** Mecnūn (3)aydı: Ey İbn-i Selām, meni birlen avval sâzlığnıñ yok érdi (4) émdi néçük maña kéldiñ, dédi. İbn-i Selām aydı: Sizni atıñızdı (5) Leylîdin eşitip bilip érdim. Ğāyibāne sizge ihlās kéltürüp (6) érdim. Bir körğeni müştāk érdim. Çünkī Leylî vay Mecnūn vay Mecnūn (7) dép sizniñ ğamıñızdıñ bir dem hōş ötkermedi. Bi-ħaqq (8) āferīde-kārim ki Leylîğa nazar-ı bed birlen baqqenim bolmas, dédi.

(9)**El-kıssa** Leylî sizni eleminizdin ölmekke yétte. Hālā néçe vaqt (10) turur kim kéltürüp, ata anasığa tapşurup kétip érdim. (11)El-ħāl bir ħabar alayın dép kélgenim érdi. Hālā Leylî-i vefādār-(12)-ıñız birlen néçükler-siz dédi. **Ammā** Mecnūn aydı: Ey İbn-i (13) Selām men Leylî’ni körğeni bara-turur-men. Meni birlen hem-rāh [59a](1) yürgil, dédi. İbn-i Selām Mecnūn Leylîni mezārığa alıp bardı. (2)Yana meni yār-i vefādārim dép Leylî’ni mezārını körsetip (3) Mecnūn İbn-i Selāmğa qarap bu sözni aytur érdi:

(4)İbn-i Selam aytay eşit

Dāğ-ı dilim izhārı şul

(5)Kim talh-kām étgen meni

‘Ālemde şekkervārı şul

(6)Közge bolgen ħāk-i pāy

Ṭūṭıyā devr-kārı şul

(7)Bes helāk⁵² cānım ölgen

Leylî atlı yār şul

(8)Vaşl ümīdinde érdim

Dāğ-ı hicrān boldı söz

(9)La‘ldın şekker taleb boldum

Ciger kân berdi yüz

(10)Zülfini sevdāsıdın

Āhır perīşān berdi yüz

(11)Her zamān her-dem maña

Çıkmağ üçün cān berdi yüz

(12) Bes helāk⁵³ cānım ölgen

Leylî atlı yār şul

⁵² Metinde حلاك şeklinde yazılmıştır.

⁵³ Metinde حلاك şeklinde yazılmıştır.

[59b](1)Naḥl-i ‘ömrüm eşk-i çeşmim birle

Sîr-âb éylegen,

(2)Hem ğarra-yı kuvveti ruhumnı

Hûn-âb éylegen

(3)Ten hişārın⁵⁴ bağırmı

Ka⁵⁵nığa ğarkâb éylegen

(4) Üstühvânım kûh-ı mîḥnat birle

Bî-tâb éylegen.

(5) Bes helāk⁵⁶ cānım ölgen

Leylî atlı yâr şul

(6)Mâh-ı tâbânım batıban boldı

Boldım zîr-i ḥāk

(7)Men qalıp-men böyle ḥasret

Birle yığlap sîne-çāk

(8)Bend bendimdîn şadâ çıktı

Ġamıñdın⁵⁷ derd-nāk

(9) Ḥabar meni cısmımğa ot

Qo⁵⁸yğan meni şul rûḥ-ı pāk

(10) Bes helāk⁵⁹ cānım ölgen

Leylî atlı yâr şul

(11)Néçe tündür iki közüm

Ravzasında şeb-i çerāĝ

[60a](1)Köyüben ölgen tirigdür

Men ser-â-ser derd-i dāĝ

(2)Başıma kuşlar oyası

Bir tapa’lmas men ferāĝ

⁵⁴ Metinde حسارين şeklinde yazılmıştır.

⁵⁵ Kelimenin ilk iki harfi dizinin bir önceki bölümünden yazılmıştır.

⁵⁶ Metinde حلاك şeklinde yazılmıştır.

⁵⁷ Metinde غمننكدین şeklinde yazılmıştır.

⁵⁸ Kelimenin ilk iki harfi dizinin birinci bölümünde yazılmıştır.

⁵⁹ Metinde حلاك şeklinde yazılmıştır.

(3)Dāyıma Mecnūn-men érmes-men

Zamānī ‘aķıl sāğ

(4)Bes helāk cānım ölgen

Leylī atlığ yār şul

(Fâ’ilâtün / Fâ’ilâtün / Fâ’ilâtün / Fâ’ilün)

(5)**El-kışşa** andın soñ İbn-i Selām bu sözlerni Mecnūndın eşitip (6)bildi-kim Leylī ölgen érken vay ‘aşık-ı pākılar dép (7) yığlar érdi. Ve ammā ul vaķtī-ki Leylīni ul hālıda körüp (8) gümān kılıp ér[d]im ki meger bular ‘aşık bolğay dép (9)**El-ğaraż** bir néçe vaķt Mecnūn birlen hem-rāh bolup Mecnūnnı (10) du‘āsın alıp ve yana Bağdādge kéttiler. **El-kışşa** Mecnūn(11) bir néçe kündin soñ Leylīni mezārıǵa barıp Hūdāy-ı (12)Ta‘ālāǵa bul münācātıların kılur ér-(13)-diler dér:

[60b](1)Kādir Allāh miñ bir atıñ haķķıdın

Cefāsı köp bī-vefādın al meni

(2)On sıfātıñ yekke zātıñ haķķıdın

Cefāsı köp bī-vefādın al meni

(3) Maña⁶⁰ reh-i dünyānı cefāsı yéter

Öz luṭfıña alıp köñlümni kaytar

(4)Kün-kündin ziyāde mılhnatım artar

Cefāsı köp bī-vefādın al meni

(5)Kimse kélip yétte sende murāda

Maķşad yolu tapmay qaldı arada

(6)Mundın artıķ qoyma meni dünyāda

Cefāsı köp bī-vefādın al meni

(7)Rencim artıp hālım zebūn kün-be-kün

Ƙan yıǵlatıp ‘aķlım alıp tün-be-tün

(8)Özüñ bolgin ‘aşıklarge memnūn

Yol azğurur yüz qaradın al meni

(9) ‘Aşık dégen qattıǵ künler kéçürmiş

⁶⁰ Metibde مَنا şeklinde yazılmıştır.

Zi'l⁶¹-dünyā ciger kanın içürmiş
(10)Mihri kızkık bir körsetip kaçurmuş
Kolu yaman bî-hayādın al meni

(11)Bir néçeni yürek bağrın dağladı
Bir néçeni yaman yola çağladı
(12)Merdāneler mundın yükin bağladı
Zi'l-mel'un eşğalatdın al meni

(13)Munı né bir ikrārı bar né şebāt
Munı né bir hayāsı bar né uyat
[61a](1)Bergin tilekimni kâzî'l-hacāt
Köñül üzdüm bu dünyādın al meni

(2)Miskîn başım né mihnatge tutuldı
Bıçağını üstüh'āna yétürdi
(3)Bir şādına yüz miñ külfet yétürdi
Cefāsı köp bî-vefādın al meni

(4) 'Āşık dégen 'ışk yolıge tolaşur
Cānın berip cānānığa ulaşur
(5)Leylî üçün men-hem ölsem yaraşur
Rāzīdur-men bî-bekādın al meni

(6)Kızıl yüzüm za'ferān-dék soldurup
Haste köñlüm elem birlen toldurup
(7)Bu dünyāda hasret birlen öltürüp
Cefāsı köp bî-vefādın al meni

(8) Ruḥsat bergin cān kavuşsun cānığa
Vāşıl bolsun ul gevherni kanığa
(9)Köñül kuşı pervāz aytar yanığa

⁶¹ Metinde ذالدنيا şeklinde yazılmıştır.

Beķāsı yok bī-beķādın al meni

(10)Mecnūn aytur: Hāķķ yétüşgin dādıma

‘Aķlım ħayrān közüm giryān yārıma

(11)Baķmam émdi sāğım bile solıma

Köğli üzdüm bu dünyādın al-meni

(12) **El-kışşa andın** soğ bul münācātlarını Mecnūn Ĥudāy-ı Tabārak (13) ü Ta‘ālānıñ dergāhıǵa aytıp bī-ħūd bolup, vay Leylī vay Leylī dép, nāle ü zārını **[61b]**(1) bisyār kılıp özini Leylīni ħabrıǵa taşlap ħabr üstıǵa (2) cān bi-ħaķķ teslīm kıldı. ⁶² قالوا اللّٰه وانا اليه ي راجعون (3)Ammā ħalāyıķ Mecnūnnı ölgenin ħabarını tapıp ehl-i ‘Arab (4) cem‘ bolup, Benī Ĥay Camā‘ası ve Benī ‘Āmirī Camā‘ası ve Mecnūnnıñ (5)ħ‘ıř tabārları ħabar tapıp kélip bir birevǵa aytur érdiler (6) kim: Ey yārānlar, bular ‘āřık-ı pāk érkenler bularge (7) til téğürmeñler **ammā** bul ikilerini bir ħabrde defn kılray (8) ħattā iki ‘āřık-ı ma‘řūķ birbirleriǵa vāřıl bolsunlar, (9) dédiler. **El-ğaraş** ‘Arab ħaķķı ri‘āye-dār érdi. Benī Ĥay (10) Camā‘ası ve Leylī’ni atası ve ħ‘ıř tabārları ħabūl kılmadı.

El-kıřřa (11)Mecnūnǵa cenāze oķup Leylīni bir ħarafında defn kıldılar. (12) **Ammā** ul camā‘anı içinde bir ‘azīz bar érdiler. Atlarını (13) Zeyd dér érdiler. Ul ‘azīz Leylī ve Mecnūnnıñ ħasb-ı **[62a]**(1) ħālidin ħabardār érdiler. Mecnūnnıñ aħvālātidin bir ħabar (2) alayın dép zāhir közlerin yumup bāñın közlerin açıp (3) nazar kıldılar. Kördiler kim iki melek Mūnker Nekir kélip (4) Mecnūdın bu suvālnı kılı[r] érdiler. **Ammā** řāĥib-i suĥanlar (5) alarnı sözlerini nażm kılıp tururlar. Mūnker ve Nekīr Mecnūdın (6) suvāl kılǵanları bu turur:

(7)Ey bende fi‘ālidin tābın uyalıp kélđıñ

Bes ħaysı řavābıñnı⁶³ aldında alıp kélđıñ

(8)Dünyā édi ħāřıl-gāĥ ekip köterip kélđıñ

Ķıřmetge boyun sunup ħālīñni bilip kélđıñ

(9)Dargāhıña rabbiñni Mecnūn né alıp kélđıñ

(10)Her ‘ilm ‘amel bolsa ħoř éyle řumāriñnı

Bir pılge⁶⁴ ħiři almas ħalgey ser ü pāyıñnı

(11)Salar cahān érđıñ körse yok barıñnı

Men sendin suvāl éyley řāñı-çe ħubāriñnı

⁶² "şüphesiz Allah bizi Allah'a döndürdü, biz de döneceğiz" dediler.

⁶³ Metinde سوابيكني şeklinde yazılmıştır.

⁶⁴ Metinde پلگا şeklinde yazılmıştır.

(12) Dargāhiņa rabbiņni Mecnūn né alıp kélđiņ

(13)Pāy-mālīņa ‘ālemni bir țarafa basāt étti

Rızkıñ talebin kılmay aldıña ta‘ayyūn étti

[62b](1)Bir zerre édi aşıñ rūḥuñnı ‘azīz étti

Muḥtār édiñ ‘ālemde ul öyde ölüp kétti

(2) Dargāhiņa rabbiņni Mecnūn né alıp kélđiņ

(3)Şanī‘ımnı temāşā kıl dép saña başar berdi

Ey bende muḥayyer sen Qur’ānda ḥabar berdi

(4)Ét ḥayr-ı saḥāvet⁶⁵ dép elgiñe hūner berdi

Aldıñda kıyāmatnı sevdāsı eşer berdi

(5)Dargāhiņa rabbiņni Mecnūn né alıp kélđiņ

(6)Ey bende kélip-dür-sen kaytıp kéteriñ bolmas

Bul yerde tutup mesken birden kéteriñ bolmas

(7)Her nef‘ zarar bolsa étegin yaşurup bolmas

Maqşad yolu kıttıñ yol aytıp eşitip bolmas,

(8) Dargāhiņa rabbiņni Mecnūn né alıp kélđiņ

(Mef ‘ülü/Me‘fâilün/ Mef ‘ülü/Me‘fâilün)

(9)Ammā iki melā’ike Mecnūndın bul suvālını kıldılar. Mecnūn dar-ḥāl (10) rabbim Allāh dép ikki melā’ikege bul cavābnı⁶⁶ aytur érdiler:

(11)Rabbimge ey Mūnker Nekīr āh-ı şahr kéltürmişem

Cısmımğa bir tã‘at émes ḥūn-ı ciger kéltürmişem

(12) ‘İşyānlı kıldurman faḳīr-i ruḥsā[r] zerd kéltürmişem

Derd-i elemdin bī-țaraf dād-ı sıfr kéltürmişem

(13)Bolğay mu maña dest-gīr tã çeşm-i ter kéltürmişem

[63a](1)Fikrim né bir ādam bilen rusvālıgım meşhūr édi

Bīmār cısmım ğam bilen tã‘atğa⁶⁷ nā-maḳdūr édi

(2)Her yerge barsam rām bilen kim korse mendin dūr édi

Ḥasret bilen hem-ğam éken köñlüm öyi ma‘mūr édi

(3)Başımda mıḥnatdın siper-i ğam birle siper kéltürmişem

(4)Leylī hevāsıdın başım kuşlarge boldı āşiyān

⁶⁵ Metinde سخاوت şeklinde yazılmıştır.

⁶⁶ Metinede جواب جوابی şeklinde yazılmıştır.

⁶⁷ Metinde تاعته şeklinde yazılmıştır.

Zehr-âb édi içgen aşım yutgen ta‘āmım érdi an
 (5)K n-k ndin artıp k hişim Leyl     n bes her zam n
 Dem-dem t k p an k z yaşım d yım  ekip  h fiġ n
 (6) ‘Iş   yledi bir dem, ab r   lide ser k lt rmişem
 (7)Mışnat y ki addim b k p fikr ġamı Leyl   dim
 Seyl b  eşmimdin t k p bir ‘ şık-ı şeyd   dim
 (8)Anış ub rın bes s k p d v na-i rusv   dim
 R h-ı h k katdın   k p alġan lubbi a‘m   dim
 (9)B - ara men misk n   fak r k p-derd bes k lt rmişem
 (10)H lk aldıda Mecn n  z m bir n -tuv n-ı z r-ı ‘ış 
 Derd-i mışnat  ekt ġ m ser-ta-ser efg r-ı ‘ış 
 (11)Kim bul  r r cebr   sitem olsam bolup b m r-ı ‘ış 
 Yok H k   a‘at uvvetim koydı ayaġdın y r-ı ‘ış 
 (12)Rabbimge tiley n -geh n ‘acz niy z k lt rmişem
 (M stef’il n/M stef’il n/M stef’il n/M stef’il n)

(13)**Amm  Mecn n** M nker ve Nek rġa bul cav bnı berdi  rdi. Mecn nnı bul cav bı
[63b](1) H d y-ı Ta‘ laġa h ş k lip udreti birlen h rni Leyl niş ş retinde (2) ılıp iki
 melekge berip yiberdi kim az bar y imtiġ n⁶⁸    n anı (3) Leyl ni teniş tanur mu d p
 amm  ul h rniş Mecn nnı aldıġa (4)k lt r p aydılar: Ey Mecn n, al Leyl ni,  mdi mur dına
 (5) y tġin, d diler. Dar-h l Mecn n, ul h rni k r p iki melekge baıp (6) bu s zni aytur
  rdiler:

(7)‘Arzım  şit H knı k len  l isi
 Leyl  bolsa, Leyl  ısı bolmas mı
 (8) H k katdur tar katnı yol ısı
 Leyl  bolsa Leyl  ısı bolmas mı
 (9) Yekke san ar g l-d p yaşa her h sni
 Her tikendin k lmes turur g l ısı
 (10)Leyl  s phe boldı andur uması
 Leyl  bolsa Leyl  ısı bolmas mı
 (11)N  sevd ġa saldı meni bul-felek

⁶⁸ Metinde امتھان şeklinde yazılmıştır.

Aldap meni éylemeñizler melek
(12)Meni Leylīm émes meger bul melek
Leylī bolsa dāğ-ı ‘ışķı bolmas mı

(13)Néler étti bī-vefānı cefāsı
Né dép çıksun başdın anı havāsı
[64a](1)Yüreginde bardur ‘ışķnı dāğısı
Leylī bolsa dāğ-ı ‘ışķı bolmas mı

(2)Mecnūn aytur munda élim öz benim
Köñlümde bir dil-bere tüz benim
(3)Ġilmān u hūra bir tırnağın bermenim
Leylī bolsa Leylī ısı bolmas mı

(4)El-kıssa andın soñ Mecnūnnı bul sözleri Hudāy-ı Ta‘āla-(5)-ğa hōş kélip ikilerini rûhlarını birbirleriğa (6) koştılar, **İlāhī** barça murādığa yétsünler. ⁶⁹ (7)Ammā bul vāķı‘alarını Zeyd bātındın körüp halāyıkğa beyān (8) kıldılar. **Ammā** ul ikki ‘āşık-ı (9) pākını rûhları koşuldı, ravzaları (10) ziyārat-gāh bolup yahşı bir çeşme (11) peydā boldı. **Ammā** ul çeşmeni (12) suvı gül ‘illatğa deva bolu- (13)-p-turur. ⁷⁰ (14) ⁷¹ **بالا لصواب** ⁷² **فی قریته ر یورتون غفرذنوبجاوستی عیو بنجا** (15)Raķamı Mollā ‘Ārif bin Mollā Ma‘rūf 1358 (16)

72 73 ۱۳۵۸

⁶⁹ Amin ve Alemlerin Rabbi.

⁷⁰ Allah en iyisini bilir.

⁷¹ Bu doğru.

⁷² Duyurtuk(?) köyünde Allah günahlarımızı bağışlasın ayıplarımızı örtsün.

⁷³ 1358

4.7. AÇIKLAMALI DİZİN

Sıra: a b c ç d ğ e é f g ğ ğ h ħ ħ i j k k
l m n ñ ŋ o ö p r s ş t u ü v w y z z z z

A

- āb** Far. Su.
ā. édi 63a/4
ā.-ı Kevser 57b/6
ā. şeş 40a/4
ā. (zehr-āb) 63a/4
[=4]
- āb-rū** Far. Yüz suyu, şeref.
ā. ber- 34a/11
ā.+sın 34b/2
ā. 46a/13
[=3]
- ābād** Far. Şen, neşeli.
ā.+nı 44a/6
[=1]
- ābdār** Far. Zarif, güzel.
ā. (hūb-ābdār) 36a/5
[=1]
- ‘Abdü’lselām** Bağdat paşasının oğlunun ve Leylî’nin eşinin adı.
‘A. 40b/3, 40b/7, 41a/1
‘A.+nı 40b/9
[=4]
- abīr** Far. Gözyaşları.
a. çöli 63a/6
[=1]
- ‘abīr** Ar. Misk, sandal ağacı ve gül suyundan oluşan güzel koku.
‘a. āsā 39b/4
[=1]
- ‘acāib** Ar. Garip, alışılmışın dışında, değişik.
‘a.-i cān-vār-kuş 50a/9
[=1]
- ‘aceb** Ar. Acaba, şaşılacak şey, hayret.
‘a. 33b/2, 33b/2, 33b/3, 33b/3, 39b/1, 47a/2, 51a/7
[=7]
- ‘ācız** Ar. Güçsüz, kudrestsiz, zayıf.
‘a. kél- 34b/9
‘a. turur 39a/3
[=2]
- ‘acz** Ar. Gücü yetmeme, güçsüzlük.
‘a. 63a/12

- [=1]
- aç-** Açmak.
a.-ıp 44a/1, 45a/6, 56a/8, 62a/2
a.-kun bol- 51b/9
a.-tı mu kin 56b/11
[=6]
- açı** Acı, üzüntü, keder, ıstırap.
a.+ŋ 51a/8
[=1]
- açıl-** Açılmak.
a.-dı 54b/8, 54b/9
a.-mas 53b/3
[=3]
- açuğ** Açık.
a. 49b/12
[=1]
- ādam** Ar. İnsan
ā. 34b/9, 45a/7
ā. bilen 63a/1
ā.+lar 34a/8
ā.+ları 34a/13, 35a/4
ā. (né ādam) 45a/9
ā.+nı 32b/7
ā.+nı 35b/3, 38b/13
[=10]
- ‘adem** Ar. Hiçlik, yokluk.
‘a. mülki 51b/12
[=1]
- āferīde-kār** Far. Yaratan, Allah, Tanrı.
ā.+ım ki 42a/11, 58b/8
[=2]
- āfet** Ar. 1. Büyük felaket, belā, musibet.
ā.-i hicr 46a/5
ā.+idin 37b/7
2. İnsanı afet gibi etkileyen güzel.
a. 52a/1
[=3]
- ‘afv** Ar. Bağışlama, af.
‘a. kıl- 58b/2
[=1]
- ağır** Kıymetli, değerli, gösterişli.
a. 34b/13
[=1]
- ağız** İnsan ve hayvanın başının ön kısmında burun ve çene arasında bulunan, nefes alıp vermeye,

yemek yemeye, konuşmaya ve ses çıkarmaya yarayan organ.
a.+ı (ağız) 52a/8
 [=1]
ağrı- Acıtmak, gücendirmek.
a.-ma 49a/11, 49a/6, 49a/7, 49a/9, 49b/2
a.-mağay-sen dép 49a/4
 [=6]
āgūş Far. Kucak.
ā.+ta 51b/5
 [=1]
āgyār Ar. Başkaları, yabancılar.
a.+nı 44a/13
 [=1]
āh Kullanıldığı yere ve ses tonuna göre fizikî ya da ruhanî acıları, ağrı ve pişmanlığı ifade etmeye yarayan söz.
ā. figān 47a/8
ā. figān çek- 63a/5
ā.+ı (otluğ āh) 45a/12
ā.-ı şahr 62b/11
ā.-ı vāh 45a/12
ā.+ım (feryād-ı ah) 33a/12
ā.+ıṇa 53b/8
ā.+lar çek- 46a/11
ā. u od 51b/10
ā. u zār 51a/6
 [=10]
‘ahd Ar. Yemin, ant.
‘a. 44a/12
 [=1]
aḥḍar Ar. Yeşil, yemyeşil.
a.+dur 55a/13
 [=1]
āhır Ar. Son, akıbet, nihayet.
ā. 52a/9, 59a/10
ā.+da 57a/10
 [=3]
aḥtar- Aramak, araştırmak.
a.-dukūṇ 58a/7
 [=1]
āhū Far. Ceylan.
ā. 35b/10
ā.+dék 37b/2
 [=3]
āhū-beççe Far. Ceylan yavrusu.
ā. 35b/7
ā.+ler 36b/3

ā.+lerge 35b/9
ā.+lerni 36b/1
 [=3]
aḥvāl Ar. Durumlar, hâller.
a.+a 54b/5
a.+ımnı (‘arż-ı aḥvāl) 33a/9
a.+ını 58a/3
a.+i 37b/8, 41a/1
a.+ige (hāl aḥvāl) 43a/13
 [=6]
aḥvālāt Ar. Ahvaller, durumlar, haller.
a.+idin 62a/1
 [=1]
aḥ- Akmak.
a.-ar érđi 39a/10
a.-ğan 45a/2, 49b/8
a.-ıp 54a/3
a.-ıp kêt- 37b/3
a.-mekke 54b/12
 [=6]
aḥar- Ağarmak, beyazlaşmak.
a.-ıp 42b/6, 47b/9
 [=2]
‘aḥd Evlenme işlemi, nikahlanma.
‘a. bol- 44a/2
‘a. kııl- 43a/7
 [=2]
‘aḥıl Bk. **‘aḥl.**
‘a. 60a/3
 [=1]
‘aḥl Ar. Düşünme, kavrama becerileri; us, akıl.
‘a.+ım (‘aḥl al-) 60b/7, 61a/10
 [=3]
‘aksī Ar. Huysuz, hırçın.
‘a. 56b/6
 [=1]
al- Almak.
a. 37a/2, 37a/7, 37b/1, 37b/11, 37b/6, 60b/1, 60b/10, 60b/12, 60b/2, 60b/4, 60b/6, 60b/8, 61a/1, 61a/11, 61a/3, 61a/5, 61a/7, 61a/9, 63b/4
a.-ay berdim 39b/3
a.-ayın dép 58b/11, 62a/2
a.-dı 38a/4, 42a/9
a.-dım 47a/11
a.-ğan 36a/5
a.-ıp 33b/13, 34b/1, 34b/12, 38a/5, 38a/8, 39a/5, 40b/7,

	41a/10, 41a/2, 42b/8, 43b/12, 45a/11, 46b/12, 46b/8, 49a/10, 55a/5, 59a/1, 60a/10, 60b/3, 60b/7, 62a/12, 62a/7, 62a/9, 62b/2, 62b/5, 62b/8		
	a.-mas 62a/10		
	a.-may 47a/3		
	a.-saңыз 34b/11		
	a.-sun 41b/5		
	[=56]		
	‘ aql al- 60b/7		
	habar al- 58b/11, 62a/2		
	içige al- 46b/8		
	karār al- 42a/9		
	[=5]		
	‘ ala’ d-devām Far. Devamlı, sürekli.		
	‘ a. 42b/1, 47b/6		
	[=2]		
ald	Ön.		
	a.+ıda 48b/6, 63a/10		
	a.+ıdın 58a/1		
	a.+ıga 34a/7, 34b/10, 63b/3		
	a.+ında 43a/1		
	a.+ıņa 62a/13		
	a.+ında 62a/7, 62b/4		
	[=10]		
alda-	Aldatmak.		
	a.-p 63b/11		
	a.-r érdi 45b/8		
	[=2]		
aldur-	Aldırmak.		
	a.-dum 33a/9		
	[=1]		
‘ ālem	Ar. Yeryüzü, dünyā, cihan.		
	‘ ā. (şāh-ı ‘ālem) 32b/11, 34b/11, 35a/4		
	‘ ā.+de 59a/5, 62b/1		
	‘ ā.+dın (bu ‘ālem) 48a/6		
	‘ ā.+ğa 54a/1		
	‘ ā. (hayāt-ı ‘ālem) 57b/9		
	‘ ā.-i (reftār-ı ‘ālem-i inqılāp) 44a/8		
	‘ ā.+ni 54a/2, 62a/13		
	[=11]		
alış-	Ar. Muavaza ve bedel olarak vermek		
	a.-ıp 38a/5		
	[=1]		
‘ ālī	Ar. Yüce, ulu.		
	‘ ā. naşīb 47a/10, 47a/13, 47a/4, 47a/7		
	[=4]		
Allāh	Ar. Yaratıcı, her şeyin üzerinde olan mutlak güç, Tanrı.		
	A. dép 62b/10		
	A. (Qādir Allāh) 60b/1		
	[=2]		
altun	Altın		
	a. 39b/10		
	[=1]		
a’ mā	Ar. Kör.		
	a. 39a/2		
	a. édim 63a/8		
	a. (lubb-i a’ mā) 63a/8		
	[=3]		
amān	Ar. 1. Güvende ve emin olma.		
	a. 54b/7		
	2. Bağışlama		
	a. 35b/11		
	[=2]		
‘ amel	Ar. Yapılan iş, eylem.		
	‘ a. 62a/10		
	[=1]		
‘ amelli	Ar. Dini emirleri yerine getirmek için eyleme geçen.		
	‘ a. şūfī-dék 38b/6		
	[=1]		
‘ Āmirī	Ar. Seba neslinden ‘Arab kabilelerinden bir tanesi.		
	‘ Ā. (Benī ‘Āmirī) 61b/4		
	‘ Ā.+ni (Seyyid-i Benī ‘Āmirī) 46b/9		
	‘ Ā. (Seyyid-i ‘Āmirī) 46b/3		
	‘ Ā. (Seyyid-i Benī ‘Āmirī) 44b/7, 45a/3, 45b/4, 45b/5, 46a/2, 46b/6		
	[=9]		
ammā	Ar. Ama.		
	a. 32b/12, 33a/4, 34a/8, 34b/12, 35a/10, 35a/11, 36b/6, 38a/8, 39a/6, 39b/11, 40b/13, 40b/5, 41a/3, 42b/11, 42b/2, 42b/3, 42b/4, 42b/7, 43a/1, 43a/8, 44b/3, 44b/5, 44b/7, 45a/3, 45a/7, 45b/4, 46b/9, 47b/1, 47b/12, 48b/12, 50b/12, 50b/5, 51b/7, 52b/10, 54a/11, 55a/8, 55b/7, 57b/11, 57b/13, 58b/12, 58b/2, 60a/7, 61b/12,		

	61b/3, 61b/7, 62a/4, 62b/9, 63a/13, 63b/3, 64a/11, 64a/7, 64a/8 [=52]		ā.-ı cān 57a/2 ā.+ımnı 33a/9 [=3]
ana	Anne a. 48a/1, 48a/10, 49a/2, 55a/10, 55b/5 a.+m 49a/10, 49a/6, 49a/7, 49a/9, 54b/2, 54b/3 a.+sı 40a/10, 40b/8, 48a/3, 48a/8, 48b/12, 49b/3, 50b/5, 53a/3, 53a/6, 53a/8, 54a/11, 55a/3 a.+sı erken 54a/12 a.+sığa 47b/10, 47b/11, 48a/1, 48a/9, 49a/5, 55a/9, 58b/10 a.+sığa (ata u ana) 43a/4 a.+sige 49b/6 a.+sını 40a/8, 54a/12 [=35]		‘arız Ar. Yanak. ā.+ı (gül ‘arızı) 58a/5, 51b/10 [=2]
		‘ariyet Ar. Geçici. a.+din 34a/7 [=1]	
		arğa Bir şeyin önünün zıddı, arka. a. 36b/2 a.+sıdın 36b/4, 39a/9 [=3]	
		ārmān Far. Hasret, özlem. ā.+ğa (vādī-yi ārmān) 58a/4 [=1]	
		art Arka, art. a.+ıdın 38a/6 [=1]	
		art- Artmak a.-ar 60b/4 a.-ıp 48b/4, 54b/6, 60b/7, 63a/5 [=5]	
‘anber	Ar. Güzel koku. ‘a.-mi 39b/7 [=1]		
‘anķā	Ar. Kaf Dağı’nda yaşadığına inanılan efsanevi kuş, simurg. ‘a. 50a/9 [=1]	artuķ Bundan sonra, bundan böyle. a. 60b/6 [=1]	
‘ār	Ar. Utanma, utanç. ‘ā. 35b/3 ‘ā.+nıñ 35b/4 [=2]	artuķ Fazla. a.+dur 56a/2 a.+mıdur 54a/4 [=2]	
ārā	Far. Süsleyen, süsleyici ā. (hōş-ārā) 39b/10 ā. éken 39b/10 [=1]	‘arüsvārlik Gelin gibi olma durumu. ‘a. 49a/4 [=1]	
ara	1. Arasında, içinde. a. (tofraķ-ara) 56b/5 a. (tofrağ-ara) 53b/2 [=1] 2. İki şeyin arasında, ortada. a.+da 60b/5 [=1]	‘arż Ar. Bidirme, saygı ile anlatma, sunu. ‘a.-ı aḥvāl 33a/9 ‘a.-ı dīl-dār 53a/11 ‘a.+ım 43b/1, 54b/2, 63b/7 ‘a.+ımnı 33b/8 [=6]	
‘Arab	Ar. Sami bir kavmin adı. ‘a. (ehl-i ‘Arab) 61b/3 ‘a. halkı 61b/9 ‘a. ķabīlesi 34a/1 ‘a. (şāh-ı ‘Arab) 47a/2 ‘a. şāhı 45a/12 [=5]	ārzū Far. İstek, dilek. ā. 46b/1 [=1]	
		as- Asmak. a.-ıp 34b/10 [=1]	
ārām	Far. 1. Durma, dinlenme. ā. (ḥannān-ārām) 56a/13	‘aşā Ar. Sopa, değnek. ‘a. 45a/11 ‘a.-yı nā-tuvānlik 58a/2 [=2]	

āsā	Far. Gibi. ā. éken 39b/4 [=1]	ā. (rızā-yı āşinālġ yārġ) 44a/4 ā. (vefā-yı āşinālġ yārġ) 44a/11, 44a/13, 44a/5, 44a/7, 44a/9 [=9]
‘āsī	Ar. Baskaldıran, isyan eden. ‘ā. bol- 47a/3 [=1]	āşiyān Far. Kuş yuvası ā. bol- 58a/7, 63a/4 ā. kıl- 42b/12, 44b/6, 50b/11 [=5]
aşl	Ar. Kaynak, başlangıç noktası, kök, asıl. a.+ıñ 62b/1 [=1]	āşikārġ Bellilik, açıklık, ortadalık. ā.+dın 55a/11 [=1]
āsmān	Far. Sema, gök. ā. 53a/13 [=1]	āşnā Far. Tanıdık, bildik. ā.+dın 44a/12 ā.+kinem 46a/5 ā. 33b/2 [=3]
ast	Alt. a.+ığa 56b/9, 54a/7 [=2]	at I Ad, isim. a.+ı 49a/13 a.+ın 43b/7 a.+ını tut- 42a/1 a.+ıñıñı 53a/10 a.+ıñ 48b/3, 58a/8, 60b/1 a.+ıñızın 58b/4 a.+larını 61b/12 [=9]
aş	Yemek, yiyecek. a. tart- 48b/3 a.+ım 63a/4 [=2]	at II Binek hayvanı, at. a.+ını 36b/1 [=1]
aş-	Aşmak. a.-gen 51a/8 a.-ıp 36b/2, 39b/3 [=3]	at- Atmak a.-kuncha 57b/9 [=1]
‘āşık	Ar. Birine karşı aşırı sevgi duyan kişi, tutkun. ‘ā. 46b/2, 46b/5, 58b/1, 60b/9, 61a/4 ‘ā. (iki ‘āşık) 40a/7 ‘ā. bol- 60a/8 ‘ā.-ı ma ‘şūk 61b/8 ‘ā.-ı pāk 51a/2, 61b/6, 64a/8 ‘ā.-ı pākġar 60a/6 ‘ā.-ı pārsā 46b/5 ‘ā.-ı şeydā 51b/9, 63a/7 ‘ā.-ı zār 55b/5 ‘ā.+lar 52b/1 ‘ā.+lar şāhı 49a/13 ‘ā.+lara 54b/13 ‘ā.+large 60b/8 [=20]	ata Baba. a. 40a/8, 47b/10, 47b/11, 58b/10 a.+m 40b/6, 45b/11 a.+m birlen 48a/2 a.+m érken 45b/11 a.+ñ 45b/5, 46b/11, 48a/4 a.+ña 48a/4 a.+ñıñı 46b/11 a.+sı 40b/8, 61b/10 a.+sığa 33b/11, 34a/11, 34a/2, 35a/10, 40b/6, 40b/7 a.+sını 34a/6, 45a/8, 46b/12, 46b/13, 47b/1, 47b/1 a. u anasığa 43a/4 [=28]
‘āşıkānā	Ar. Aşıkçasına, aşkla. ‘ā. 33a/5 [=1]	ath ... adını taşıyan, isimli. a. 59a/12, 59a/7, 59b/10, 59b/5, [=4]
āşinālġ	Tanıdık, bildik olma. ā.+ıñ 35b/1 ā. (müdde ‘ā-yı āşinālġ yārġ) 44a/4 ā. (merħabā-yı āşinālġ yārġ) 44a/5	

athğ Adlı, adını taşıyan, isimli.
a. 60a/4
 [=1]
aṭrāf Ar. Etraf, çevre.
a.+ıda 42b/10
a.+ında 36b/6
 [=2]
āvāra Far. şaşkın,perişan, avare.
a. 41b/2
a. éken 37a/1
a. kıl- 41b/7
a.+sı 54a/9
a.+sı 48b/7
 [=5]
avkat Ar. Vakitler.
a. kıl- 38a/3
 [=1]
‘avrat Ar. Vücudun görünmesi ayıp olan yerleri.
‘a.+ları 45b/6
‘a.+larını 45b/7
 [=2]
avval Ar. Önce
a. 48b/3, 58b/3
a.+ğıdın 43a/11, 47b/2
 [=4]
avvalā Ar. İlk önce
a. 44a/10
 [=1]
ay Yılın on iki bölümünden biri.
a. yılını 41b/2
 [=1]
ay- Söylemek.
a.-dı 32b/11, 32b/12, 32b/8, 33a/2, 33a/3, 33b/8, 34a/5, 35a/10, 35a/4, 35b/5, 36a/11, 36b/8, 38a/1, 39a/1, 39a/2, 39a/5, 42a/10, 43a/2, 43a/5, 45b/1, 45b/4, 46b/10, 47b/10, 48a/3, 48a/6, 48a/8, 49a/2, 49b/4, 58a/11, 58b/12, 58b/3, 58b/4
a.-dı-ki 32b/13
a.-dı édi 45b/10
a.-dı érse 54a/11
a.-dı ki 40b/1
a.-dı mu 35b/1
a.-dılar 34a/3, 34b/11, 40b/9, 63b/4
a.-dım 50b/2
a.-dıñ 46a/13

a.-ğıl 48a/8
 [=44]
ayağ Bk. **ayağ**
a.+dın koy- (mahrum etmek) 63a/11
a.+dın kal- (hareket edecek hali kalmamak) 47b/9
a.+ımmı (kol-ayağ) 39b/3
a.+larıge (türāb-i ayağ) 49a/3
 [=4]
ayağ Ayak.
a. 39a/10
a. (başdın ayağ) baştan ayağa 38b/5
a.+ığa 58a/10
a.+larını 36b/2
a.+larıña 55a/6
 [=5]
‘ayb Ar. Utanılacak hal ve davranışlar, ayıp.
‘a.+ını 37b/8
 [=1]
ayrehlik Far. Çöl.
a.+ge sal- 38b/11
 [=1]
ayrıl- Ayrılmak.
a.-ıp 53b/10
a.-sun 37b/4
 [=2]
ayt- Söylemek.
a. 53a/10
a. 53a/13
a.-adur 35b/3, 50a/3
a.-ar 61a/9
a.-ar-sen 54a/9
a.-ar érdi 41a/5
a.-ar érdi-kim 41a/6
a.-ay 59a/4
a.-ayın 43a/2, 52b/6
a.-ğanıdın 43a/9
a.-gen 43a/12, 53a/7
a.-ıp 33a/5, 34a/2, 35b/6, 38b/12, 42a/4, 42a/6, 43b/11, 44b/1, 47b/1, 48a/4, 48b/1, 50a/5, 50b/3, 55b/7, 57b/2, 61a/13, 62b/7
a.-ıp son 33b/5
a.-ıp turur érdi 39b/11
a.-mağ üçün 43b/5
a.-ur 35a/4, 38b/10, 49b/2, 50b/1, 55a/2, 56a/9, 61a/10, 64a/2

a.-ur-men 45a/13
a.-ur érdi 33a/8, 35b/9, 38b/1, 41a/13, 43a/13, 43a/5, 45a/8, 46a/3, 48a/9, 48b/12, 49a/5, 53a/9, 54b/1, 55a/9, 55b/11, 58a/3, 59a/3
a.-ur érdi-kim 34a/10, 34b/3, 35a/8, 36b/3, 40a/2
a.-ur érdi ki 40b/6
a.-ur érdi kim 48a/1
a.-ur érdiler 34a/13, 35a/13, 36b/10, 47a/1, 51a/5, 51b/8, 56a/11, 57b/3, 62b/10, 63b/6
a.-ur érdiler kim 61b/5
 [=78]
feryād ayt- 54a/9
rast ayt- 35a/4
 [=2]
aytur- Söyletmek.
a.-dı 43b/9
 [=1]
az Az.
a. 63b/2
 [=1]
‘azā Ar. Organ.
‘a.+sı 50a/5
 [=1]
‘azāb Ar. Organlarda hissedilen büyük acı, ‘ışkence.
‘a.+ın 49a/10
 [=1]
āzād Ar. Serbest, özgür, hür.
ā. kıl- 35b/13, 36b/9
 [=2]
‘azālik Ar. Yasta olan, yaşlı.
‘a. mu sen 38b/8, 38b/9
 [=2]
azğur- Azdırmak, baştan çıkarmak.
a.-ur 60b/8
 [=1]
‘azīz Ar. 1. Kıymetli, değerli.
‘a. 61b/12, 61b/13
‘a. ét- 62b/1
‘a. kişi 45a/10
 2. Saygı duyulan, hürmet edilen kişi, dost.
‘a. (‘ilimli ‘azīz) 49b/13
 [=5]
‘azm Ar. Bir şeyi yapmak için gösterilen gayret, çaba.

‘a.+im édi 55b/3
 [=1]
B
ba Kelime okunmuş ancak anlamladırılamamıştır.
b. 35b/10
 [=1]
bābā Baba.
b.+y 38a/1
b.+y-ı şayyād 36b/7 36a/11, 36b/8, 36b/9
 [=5]
bād Far. Yel, rüzgâr, esinti.
b.-ı ecel 56a/12
b.-ı hāzān 53b/3, 54b/6
b.-ı şarşar 55b/8
 [=4]
bāğ Far. Bağ, bahçe.
b.+ı 51a/10
b.+ıke 52a/1
 [=2]
Bağdād Bağdat.
B. 40b/3
B.+dın 58b/1
B.+ge 42a/8, 42b/7, 43a/7, 44b/9, 45b/9, 47b/5, 60a/10
B.+nı (reh-i Bağdād) 44a/6
 [=10]
bağır mec. Kalp, yürek, gönül.
b.+ı (bağrı) 54b/3, 53a/11
b.+ı (bağrı kan) 58a/6
b.+ı taşlı (bağrı taşlı) 54b/3
b.+ıdadur (bağrıdadur) 48b/1
b.+ım (bağrım) 33a/12
b.+ımı (bağrımı) 59b/3
b.+ımını (bağrımını) 44a/11, 52b/7
b.+ın (bağrın) 60b/11
b.+ıñ (bağrıñ) 53b/9
b.+nı 46a/13
 [=12]
bağla- Bağlamak.
b.-dı 52a/11, 60b/12
b.-p 44a/6, 54a/8, 56a/13
 [=5]
bahār Far. ilkbahar.
b.-ı ‘ömr 50a/2
b.+ım 54b/6
b.+ıñ 51b/6

baħr	[=3] Ar. Deniz. b. bol- 54a/3	b.-a turur-men 58b/13 b.-dı 35b/8, 36b/8, 59a/1 b.-ıp 32b/7, 33b/13, 34a/5, 40b/6, 43a/1, 43a/3, 44b/13, 44b/13, 44b/4, 44b/9, 45a/3, 46b/10, 46b/13, 46b/7, 50b/7, 51a/3, 53a/8, 55a/5, 57b/12, 60a/11 b.-madıñ mu dép 46b/11 b.-sam 53b/5, 63a/2 b.-sun 37b/3 b.-ur-sen 58a/13 b.-ur érdi 35b/7 [=37]
baħş	[=1] Far. Verme. b. kıl- 40b/12 [=1]	bār Far. mec. Manevi ağırlık, üzüntü, eziyet, keder. b.+ı 58a/4 b.-ı mılñnat 47a/2 [=2]
baħt	Talih, kismet, şans. b.-ı iķbāl 33b/9 b.+ıñnı 54a/8 b.-i zebün-i belākinem 46a/4 [=3]	bārā Far. Tanrı. b.+dur (maħşer-i bārā) 52b/3 [=1]
baķ-	Bakmak. b.-genım 58b/8 b.-ıp 33a/8, 34b/3, 40a/5, 40a/8, 45a/4, 63b/5 b.-mam 61a/11 [=8]	barāy Far. İçin, çünkü. b. 63b/2 [=1]
bāl	Far. Kanat. b. 46a/10 b.-ı perī 52a/3 b. perr 50a/13 b.+ıñ 50a/11 [=4]	barça Bütün, hep, hepsi. b. 46a/5, 64a/6 [=2]
bal	Arıların çiçeklerden topladığı öz, bal. b.+ım 36a/11, 38a/1, 44b/9, 45b/4, 46a/11, 49a/10, 54b/7 [=7]	bārī Far. Hiç olmazsa b. 50a/4 [=1]
bala	Yavru, küçük çocuk. b.+m 53a/12, 53b/2, 53b/3, 53b/4, 53b/5, 54a/10 [=6]	başar Ar. Göz. b. 62b/3 [=1]
bar	Var, mevcut. b. 39a/3, 41a/7, 45a/12, 48a/7, 48a/8, 49b/9, 51a/11, 51a/13, 51a/6, 51a/7, 51a/9, 51b/2, 51b/4, 51b/6, 60b/13, 60b/13 b.-dur 64a/1 b. érdi 41a/3 b. érdiler 61b/12 b.+ım 41b/5 b.+ıñnı 62a/11 b. mu kin 33a/10 [=22]	basāt Far. Yayılmış, engin. b. ét- 62a/13 [=1]
bar-	Varmak, ulaşmak, erişmek. b. 35a/10 b.-a 36b/6, 36b/6, 39a/11, 39a/11 b.-a bara 36b/6, 39a/11 b.-a turur 39a/1	baş Vücudun boyundan üst kısmı, kafa. b. 48a/13, 53b/10 b.+dın 54b/8, 63b/13 b.+dın-ayaķ (baştan ayağa) 38b/5 b.+ı 39a/10, 58a/7 b.+ı yarıl- 43a/9 b.+ıda 46b/2 b.+ıģa 38a/10, 42b/12, 44b/6, 49b/8, 50a/13, 50b/11, 50b/6, 55b/10, 57a/1, 57b/13 b.+ım 63a/4 b.+ım (miskın baş) 61a/2 b.+ıma 60a/2

b.+ımda 49b/4, 63a/3
b.+ımğa 48b/13
b.+ında 52b/3
b.+ını 36b/2, 43a/8, 45a/7, 49a/3
b.+ıñda 57b/6
b.+ıñdın 51a/8
b. kes- 35b/8
b. közin 49a/8
b.+larını 38a/5
b.+nı 52b/11
 [=36]
başka 1. Diğerlerinden farklı, diğerlerine benzemeyen.
b. 48b/4
 2. ...den gayrı.
b.+nı 42a/1
 [=2]
bat- Batmak.
b.-ıban 37b/3, 59b/6
 [=2]
bāṭın Ar. İç yüz, iç dünyā, dâhil.
b.+dın 64a/7
b. köz 62a/2
 [=2]
bāṭınī Ar. İçte dünyā ile ilgili, içte olan.
b. (zāhirī bāṭınī) 33a/13
 [=1]
bayābān Far. Çöl.
b.+ğa (berren-i bayābān) 35b/6, 40a/13, 47b/3, 50b/8
b.+ı 40a/12
 [=5]
be-her Far. İçin
b. 35b/13
 [=1]
be-şad Far. Yüze kadar.
b. 48a/7
 [=1]
beççe Far. Hayvan yavrusu.
b.+ni (āhū beççe) 35b/8
b.+ler (āhū beççe) 36b/3
b.+large (āhū beççe) 35b/9
b.+lerni (āhū beççe) 36b/1
 [=4]
bed Far. Kötü, çirkin, fena.
b. 55b/2
b. (fi' l-i bed) 35b/1
b. (naẓar-ı bed) 58b/8
b. birlen 58b/8
 [=4]

beden Ar. Vücut.
b. 46a/8
b.+lerdin 56b/10
 [=2]
behişt Far. Cennet.
b.-i ḥūr u ḡilmān 57b/5
 [=1]
behre-ber Far. Pay alan, pay götüren.
b.+lerniñ 38b/4
 [=1]
behre-mend Far. Nasiplenmiş.
b. 38a/11
 [=1]
beķā Ar. Ölümsüzlük, ebedilik.
b. 52a/11
b.+kinem (ḡül-i bi-beķākinem) 46a/9
b.+sı 61a/9
 [=3]
Bekir Leylī'nin kullarından birinin adı.
B. 41a/3, 42b/8, 42b/9, 43a/1, 43a/12, 43a/5, 43a/9, 43b/11, 43b/9
B.+ğa 41a/13
B.+ge 42a/6
B.+ni 43a/2
 [=12]
belā Ar. Keder, dert, ğam, sıkıntı.
b.+kinem (baḥt-ı zebūn belā-kine) 46a/4
b.+larğa 33b/3
 [=2]
belālī Ar. Kederli, dertli, sıkıntılı.
b. 55b/13
 [=1]
belī Ar. Evet, peki.
b. 38b/7
 [=1]
belki Far. Olabilir, muhtmelen.
b. 42b/1, 47b/6
 [=2]
bend Far. Bağ.
b. 59b/8
b.-i pāynı 38a/4
b.+imdin 59b/8
 [=3]
bende Far. Kul, köle.
b. 62a/7, 62b/3, 62b/6
 [=3]
bendī Far. Esir, mahkum.

b. 34b/6
 [=1]
Benī Ar. Oğulları. [Aile isimlerinin başında kullanılır.]
b. ‘**Āmirī** 61b/4
b. **Ḥay** 33b/11, 34a/2, 34a/6, 34b/9, 61b/4, 61b/9
b. (**Seyyid-i Benī ‘Āmirī**) 44b/7, 45a/3, 45b/4, 45b/5, 46a/2, 46b/6, 46b/9
 [=14]
ber Far. Yemiş meyve.
b. 53b/4
 [=1]
ber- 1. Vermek.
b.-di 34a/2, 36b/1, 43b/11, 46b/12, 59a/10, 59a/11, 59a/9, 62b/3, 62b/3, 62b/4, 62b/4
b.-di-kim 41a/4
b.-di érđi 63a/13
b.-diler 43a/7
b.-e’lmes-sen 51b/3
b.-eyin-dép 49b/10
b.-eyin dép 50b/8
b.-gen 36b/1, 38a/4
b.-genlerini 44b/8
b.-gey-sen dép 41a/5
b.-gin 34a/11, 34a/11, 61a/1, 61a/8
b.-gin dép 34a/12
b.-ip 38a/4, 39a/13, 39b/9, 40b/11, 41a/13, 41a/2, 42a/6, 44b/1, 45b/7, 46a/1, 55b/11, 58a/1, 61a/4, 63b/2
b.-medi 46a/2
b.-mek üçün 34b/1
b.-menim 64a/3
b.-mes 54b/7
b.-mes miz 34a/3
b.-se 46a/10
b.-sek 40b/10
b.-sem 48a/5
b.-señ 35a/11, 35b/12
b.-señiz 34b/12
b.-sin 40b/7
b.-sün 33b/12
b.-ür men dép 33b/13
b.-ürde 54b/9
 [=55]
āb-rū ber- 34a/11

ber-bād ber- 55b/11
cān ber- 59a/11
cānın ber- 61a/4
cavāb ber- 40b/11, 46a/2
dil-dārhlğ ber- 44b/1
ḥabar ber- 46b/12, 50b/8, 62b/3
meded-i Ḥızır ber- 34a/11
pend ü naşlḥat ber- 45b/7
ruḥşat ber- 61a/8
rūy ber- 39a/13, 46a/1
şikest ber- 34a/12
yol ber- 39b/9
 [=17]
 2. -ivermek, tezlik fiili.
b. 36b/11, 52b/2
b. ki 36a/7
b.-di 35a/11, 36b/3, 38a/6, 58a/11
b.-dim 39b/3
b.-sünler 47b/4
 [=9]
alay ber- 39b/3
ḳayta ber- 35a/11
ḳoya ber- 36a/7, 36b/11, 36b/3, 38a/6
yağı-ber- 52b/2
yıḡlap ber- 58a/11
yürüy ber- 47b/4
 [=9]
ber-bād Far. Yele verilmiş.
b. 58a/1
b. ber- 55b/10
b. éyle- 48b/10
 [=3]
ber-pā Far. Yıkılmamış, ayakta.
b. ḳıl- 50b/6
 [=1]
berg Far. Yaprak
b.-i (gül-i berg-i ter) 52a/2
 [=1]
bernā Far. Genç, delikanlı.
b.+larlğa 52a/7
 [=1]
berren Ar. Kara yoluyla, karadan.
b.-i bayābān 35b/6, 40a/13, 47b/3, 50b/8
 [=4]
bes Far. Yeter, yetişir.

b. 38b/3, 44a/12, 57b/5, 58a/6, 59a/12, 59a/7, 59b/10, 59b/5, 60a/4, 62a/7, 63a/5, 63a/8, 63a/9
b. ki 52a/1
 [=14]
best Far. Bağlanmış, bağlı.
b. ol- 52a/8
 [=1]
beste Far. Bağlı.
b. (pāy-ı beste) 46a/10
 [=1]
beş Dörtten sonra, altıdan önce gelen rakam.
b. kün 37a/8
 [=1]
beyān Ar. Açıklama, anlatma, söyleme.
b.+a 45a/10
b. kıl- 50b/2, 53a/12, 55a/6, 64a/7
 [=5]
bıçak Kesme işlerinde kullanılan alet.
b. 54b/11
b.+ını (bıçağını) 61a/2
 [=2]
bī-ārām Far. Huzursuz.
b. (bī-ṭāḳat ve bī-ārām bol-) 33a/2
 [=1]
bī-bekā Far. Geçici, istikrarsız.
b.+dın 61a/5, 61a/9
 [=2]
bī-çāra Far. Çaresiz.
b. 37a/8, 42a/1, 43a/3, 52b/5, 54a/6, 63a/9
b. éken 37a/2, 37a/7, 37b/1, 37b/11, 37b/6
b. kıl- 41b/7
b.+lar 35b/11, 36a/9
b.+large 39a/7
b.+nı 36b/9, 39a/1
 [=17]
bī-dād Far. Adaletsiz.
b. éyle- 48b/9
b.+ımnı 56a/9
 [=2]
bī-direng Far. Gecikmeden, hızlı, aniden.
b. 57a/4
 [=1]
bī-edeb Ar. Edepsiz, terbiyesiz.
b. 47a/3
 [=1]

bī-edebliğ Edepsizlik, terbiyesizlik.
b.+ımnı 58b/2
 [=1]
bī-endişe Far. Düşüncesiz, korkusuz.
b. birle 51b/11
 [=1]
bi-haḳḳ Ar. Hakkıyla, tam mânâsıyla.
b. 34b/13, 42a/11, 58b/7, 61b/2
b. (cān-ı bi-haḳḳ) 50b/4
 [=5]
bī-hayā (<Far. bī- +Ar. hayā') Utanmaz, küstah.
b.+dın 60b/10
 [=1]
bī-hūd Far. Kendinden geçmiş.
b. bol- 43a/9, 50b/4, 61a/13
 [=3]
bī-hūde Far. Boşuna, beyhude, faydasız.
b. 33b/9
 [=1]
bī-hūdlıg Kendinden geçmişlik.
b. 46a/1
 [=1]
bī-hūş Far. Kendinden geçmiş, akıllı başında olmayan.
b. bol- 52b/11
 [=1]
bī-ıhtıyār Far. Elde olmadan, kendiliğinden, iradesi dışında.
b. (mest-i bī-ıhtıyār-bol-) 35a/12
 [=1]
bī-kīne Far. Kinsiz, düşmanlık beslemeyen.
b. (cān-ı bī-kīne) 36a/4
 [=1]
bi-murūvvat Ar. Kaba, cömert olmayan, nezaketsiz.
b. 44a/8
 [=1]
bī-nā-gāh Far. Ansızın.
b. 53a/4
 [=1]
bī-naşīb Ar. Nasipsiz, kısmetsiz.
b. 33a/10
 [=1]
bī-nevā Far. Nasipsiz.
b. 36a/10, 36a/10
b.+kinem 46b/2
 [=3]

bī-reh-nümün Far. Yol rehberi olmadan, rehbersiz.

b. 57a/4

[=1]

bī-tāb Far. Halsiz, güçsüz, yorgun, baygın.

b. éyle- 59b/4

[=1]

bī-tākat Ar. Güçsüz, kuvvetsiz, dermansız.

b. bol- 51a/4, 58a/12

b.+ve bī-ārām bol- 33a/2

[=3]

bī-ṭaraf Ar. Tarafsız.

b. 62b/12

[=1]

bī-vefā Ar. Vefasız, sözünde durmayan.

b. 36a/6

b.+dın 60b/1, 60b/2, 60b/4, 60b/6, 61a/3, 61a/7

b.+nı 63b/13

[=8]

bī-vefālīg Ar. Vefasızlık, sözünde durmama.

b.+ğa 44a/2

[=1]

bī-vefālik Bk. **bī-vefālīg**

b. kıl- 43a/6, 45b/8

[=2]

bīgāne Far. Yabancı.

b. dék 55b/1

[=1]

bil- Bilmek.

b.-di-kim 54a/11, 55a/3, 60a/6

b.-e-men 45a/13

b.-ip 35b/2, 38b/10, 38b/6, 47a/12, 53a/7, 58a/10, 62a/8

b.-ip érdim 58b/5

b.-me-señ 45b/2

b.-mem 53b/5, 57a/9

b.-mem kim 33a/13

b.-mes 37b/8, 45b/11

b.-mes-men ki 45b/12

b.-meseñ 33a/11, 33b/1, 33b/10, 33b/4, 33b/7

b.-sen 45b/2

b.-sin 41b/5

b.-ür-men 45b/11

[=27]

bile İle edatı.

b. 36a/10, 50a/11, 53b/9, 55b/6, 61a/11

[=5]

bilen İle edatı.

b. 46a/4, 46a/8, 46b/3, 47a/6, 56a/1, 56a/1, 56a/3, 56a/3, 56a/4, 56b/7, 63a/1, 63a/1, 63a/2, 63a/2

[=14]

bīmār Far. Hasta.

b. 63a/1

b.-ı 'ışk 63a/11

[=2]

bir 1. Bir.

b. 33a/13, 33b/2, 34b/12, 41a/3

b. ādam 45a/7

b. cavāb 38b/7

b. cāy 48a/7

b. dil-ber 64a/2

b. hançer 42a/7

b. iki kelime 48a/7

b. kul 41a/3

b. miñ bir 60b/1

b. nāme 41a/3

b. şayyād 35b/7

b. ten 56b/2

b. ton 45b/5

b. yār 55b/6

2. Belgisizlik sıfat olarak herhangi bir şeyi, yeri veya birini gösterir.

b. 37b/9, 41a/6, 53a/5, 58b/6, 60b/13, 60b/13, 62a/10, 62b/11, 63a/1, 63a/7

b. adamni 38b/13

b. 'aziz 61b/12

b. bābā-yı şayyād 36b/7

b. bād 54a/2

b. birevğa 61b/5

b. cāy 49b/6, 55a/4

b. cezire 50b/9

b. çeşme 64a/10

b. çeşmeni 38a/10

b. dem 39b/3, 42a/4, 58b/7, 63a/6

b. devālīg 35b/2

b. dirāhtke 38a/12

b. ğar 44b/13, 57b/12

b. ğarīb 33a/9

b. ğāvāz 36b/7

b. habar 58b/11, 62a/1

b. hançer birle 42a/11

b. kara zağ 38a/13

b. kaysı 52b/6
b. kéce 47a/12
b. kuruğ 46a/8
b. kün 33a/1, 33a/7, 38a/10, 38b/13, 40b/3, 48a/5
b. mahallege 38b/13
b. nā-tuvān 63a/10
b. néce 44b/5, 44b/6, 45a/5, 50b/10, 50b/11, 50b/9, 56a/4, 56a/5, 56a/6, 56a/7, 56a/7, 56a/8, 56a/8, 60b/11, 60b/11
b. néce cān-vārlar 36b/5, 38a/7, 42b/10
b. néce h^viş tabār 40b/8
b. néce kün 32b/11, 32b/13, 33a/1, 34a/8, 34b/8, 40b/5, 46b/8, 60a/11
b. néce maḥal 42b/2
b. néce sā'at 40a/6, 52b/11, 52b/12
b. néce söz 42a/7
b. néce vaqt 60a/9
b. néce zamān 43a/10
b. némerse 39a/8, 45a/1, 58a/5
b. pīre-zāl 38b/13, 40a/1
b. post üstüh^vān bol- 42b/6, 45a/3, 47b/9
b. rāh-güzer 58a/2
b. söz 33b/5, 35a/13, 39a/13, 43a/13, 43a/2, 44a/3
b. şād 61a/3
b. tağ 42b/10
b. taraf 61b/11, 62a/13
b. tırnağ 64a/3
b. yer 36b/7, 51b/3
b. zamān 53b/1, 53b/1, 53b/11, 53b/11, 53b/6, 53b/6, 54a/10, 54a/10, 54a/5, 54a/5, 54b/2, 54b/3
b. zārāfat 44b/9
b. zerre 62b/1
 3. Bir kere bir defa anlamında zarf.
b. 43a/8, 52b/11, 60a/2, 60b/10
 4. Birer birer, teker teker.
b. bir 55a/5
 5. Ortak, aynı.
b. kabır 61b/7
 [=139]
birāder Far. Arkadaş gibi bir hitap sözü.
b. 58a/11

[=1]
birbiri Birbiri.
b.+dīn 44a/4
b.+ge 37b/5
 [=2]
birbirleri Birbirleri.
b.+ğa 61b/8, 64a/5
 [=2]
birden Bir anda, aniden, ansızın.
b. 62b/6
 [=1]
birev Biri, birisi.
b. 55b/13, 57a/6
b.+ğa 61b/5
 [=3]
birgine Azcık, biraz, endek.
b. 46b/1
 [=1]
birle İle edatı.
b. 41b/1, 44a/10, 44a/8, 48a/6, 49a/12, 51b/11, 53b/7, 56b/4, 59b/1, 59b/4, 59b/7, 63a/3
 [=11]
birlen İle edatı, birlikte.
b. 32b/10, 32b/8, 33b/13, 36a/12, 36b/7, 38a/3, 40b/4, 42b/13, 43a/7, 47b/11, 48a/1, 48a/2, 49b/7, 50b/13, 51b/8, 53a/4, 57b/11, 58b/12, 58b/13, 58b/3, 58b/8, 60a/9, 61a/6, 61a/7, 63b/1
 [=25]
bisyār Far. Çok, çok fazla.
b. 34b/13
b. kıl- 61b/1
 [=2]
bit- Bitmek, hasıl olmak.
b.-gen 52a/2
 [=1]
bitil- Yazılmak.
b.-gendeydür 37a/5
 [=1]
bitli Bitli.
b. 55a/6
 [=1]
biz Birinci çoğul kişi zamiri, biz.
b.+ler 34a/3, 35a/7
b.+ni 34a/3
b.+niğ 34b/13
 [=4]
bol- Olmak.

b.-a'lmadı ki 42a/4
b.-dı 33a/1, 33a/13, 33a/13, 34a/6, 37b/10, 37b/7, 37b/8, 37b/9, 38b/13, 40a/4, 41a/2, 42a/10, 42a/9, 43a/10, 47a/2, 48a/3, 51b/12, 53b/2, 54a/3, 54b/13, 54b/13, 56b/7, 57a/5, 59a/8, 59b/6, 63a/4, 63b/10, 64a/11
b.-dı-kim 47b/7
b.-dı-mu 57a/3
b.-dım 57b/8, 58a/8, 59b/6
b.-du 44a/9
b.-dum 47a/3, 59a/9
b.-duş 50a/13, 54a/9
b.-ğan 33b/3, 33b/3, 33b/8, 47a/9, 48b/7, 56b/3, 58a/7
b.-ğanı 44a/2
b.-ğay dép 41a/1, 44b/11, 45b/13, 60a/8
b.-ğay mu 62b/13
b.-gen 37a/1, 58a/4, 59a/6
b.-ğıl 36a/3
b.-gin 60b/8
b.-guş 36a/4
b.-madı 35b/2
b.-mağay dép 53a/7
b.-magünçe 56a/10
b.-mas 54a/6, 58b/8, 62b/6, 62b/6, 62b/7, 62b/7
b.-mas mı 63b/10, 63b/12, 63b/7, 63b/8, 64a/1, 64a/3
b.-mışam 54b/12
b.-sa 32b/9, 34b/3, 36a/2, 38b/7, 39a/6, 44b/12, 57b/5, 62a/10, 62b/7, 63b/10, 63b/12, 63b/7, 63b/8, 64a/1, 64a/3
b.-sa dép 32b/12
b.-sañ 37a/4, 42a/11, 45b/1
b.-sun 34b/12, 39a/6, 41b/4, 55a/8, 57a/10, 57b/10, 57b/4, 57b/4, 57b/5, 57b/6, 57b/7, 57b/8, 57b/9, 61a/8
b.-sun dép 41a/12
b.-sunlar 61b/8
b.-up 32b/13, 32b/6, 33a/2, 34a/5, 34a/7, 34a/8, 35a/12, 36b/5, 38a/11, 38a/8, 39a/10, 39a/12, 39a/13, 40a/1, 42b/11, 42b/7, 43a/11, 43a/12, 43a/9, 45a/3, 45a/5, 46a/8, 46b/8,

47b/13, 47b/13, 47b/3, 47b/9, 48a/12, 48b/11, 48b/2, 48b/5, 48b/8, 49b/8, 50a/6, 50a/7, 50b/4, 51a/4, 51a/8, 51b/10, 51b/9, 52b/11, 53a/8, 55b/8, 57b/4, 58a/10, 58a/12, 58a/8, 60a/9, 61a/13, 61b/4, 63a/11, 64a/10

b.-up érđi 40b/5

b.-up men 33a/10

b.-up turur 64a/12

b.-ur 54b/4, 54b/4, 54b/5

b.-ur-men dép 45b/5

b.-ur-sizler dép 35a/3

b.-ur mu 35b/4

b.-ur sen 50a/11

[=170]

açkun bol- 51b/9

‘ağd bol- 44a/2

‘aşı bol- 47a/3

‘aşıq bol- 60a/8

āşiyān bol- 58a/7, 63a/4

baħr bol- 54a/3

bī-hūd bol- 43a/9, 50b/4, 61a/13

bī-hūş bol- 52b/11

bī-ṭāḳat bol- 51a/4, 58a/12

bī-ṭāḳat ve bī-aram bol- 33a/2

bir post üstühvān bol- 42b/7, 45a/3, 47b/9

būstān bol- 57b/9

cāvidān bol- 57b/4

cāy bol- 40b/5

cem ‘bol- 34a/7, 61b/4

carāḥat bol- 39a/10

dāğ-ı hicrān bol- 59a/8

dāhıl bol- 38b/13

der-be-der bol- 47a/9

devā bol- 64a/12

diger bol- 37b/8

él bol- 54b/4

ğarīb bol- 37a/1

ğark bol- 58a/10

gem ‘inān bol- 57b/5

gümān bol- 58a/4

hem-dem bol- 33a/10, 42a/9, 58a/8

hem-derd bol- 53a/8

hem-rāh bol- 32b/13, 33a/1, 60a/9
hem-rām bol- 36b/5
hem-rāz bol- 57a/5
intizār bol- 40a/1
kéter bol- 41a/2
qol uzatır bol- 42a/10, 42a/11
lāyık bol- 51b/12
lāzım bol- 54b/13
maḥzūn bol- 44a/9
mest-i bī-ıhtıyār bol- 35a/12
mihr-bān bol- 57b/4
mu‘aṣṣar bol- 57b/8
mu‘aṭṭar bol- 39a/12
mübtelā bol- 33b/3
müyesser bol- 32b/12
naẓar bol- 37b/9
nerm bol- 32b/6
niḥān bol- 56b/3
pās-bān bol- 57b/7
penāh bol- 36a/3
per bol- 37b/7
perīṣān bol- 39a/13
peṣīmān-ı deh bol- 43a/10, 43a/12
peydā bol- 64a/11
rām bol- 38a/8, 42b/11
rāzdār bol- 41a/12
rencūr bol- 46b/8
reng bol- 57a/3
revān bol- 55b/8, 57b/8
revāne bol- 34a/6, 40a/4, 45a/5, 48a/3
sāye-bān bol- 57b/6
siper bol- 37b/10
süst bol- 50a/6
şirīn-güftārīḡ bol- 56b/7
şüphe bol- 63b/10
ṭaleb bol- 59a/9
ter bol- 33a/13
üstüḥvān bol- 46a/8
vāşıl bol- 61a/8, 61b/8
ẓam bol- 47a/2
ẓāmin bol- 35a/3
zindān bol- 54b/13
ziyāde bol- 43a/11, 47b/13, 47b/3, 47b/7
ziyārat-gāh bol- 64a/10
 [=94]

būstān Far. Bahçe.

b. bol- 57b/9
 [=1]
boyılı Boylu.
b. (serv boy) 45a/9
 [=1]
boyun Baş ve omuzlar arasında kalan vücut bölümü, boyun.
b.+ıdın (boynıdın) 37a/2, 37b/1, 37b/11, 37b/6
b.+ıdın (boynıdın) 37a/7
b.+ımga (boynımga) 39a/5
b. sun- 62a/8
b.+uma (boynuma) 46b/4
b.+uṅa (boynuṅa) 48a/2
b.+uṅa dép 48a/2
 [=10]
böyle Böyle, bunun gibi.
b. 43b/9, 59b/7
b. turur 45a/10
 [=3]
bu 1. İşaret bildiren sıfat. Karş. **bul** 1.
b. 32b/6, 33a/8, 33b/11, 34a/12, 34a/9, 35a/10, 35b/3, 35b/6, 35b/9, 37b/3, 39b/11, 39b/9, 40b/13, 41a/11, 41a/13, 41a/4, 42a/4, 42a/6, 44b/3
b. aḥvāl 54b/5
b. ‘ālem 48a/6
b. bī-ṣāra 36b/9
b. ṣarḥ-ı felek 50a/13
b. du‘ā 57b/11
b. dünyā 48b/4, 61a/1, 61a/11, 61a/7
b. elem 48a/6, 47b/11, 48a/1
b. fikr 44b/10
b. ḥālını 42b/4
b. hicrān 54b/7
b. kün 36a/4, 53b/5
b. merātib 55a/8
b. muḥammes 47a/1
b. nāmege 43b/12
b. nev‘ 55a/11
b. nīklıḡ 51a/6, 58a/4
b. ravz 57b/9
b. sā’ illerga 40a/8
b. sāḥ 48a/13
b. söz 43b/11, 45b/1, 46b/6, 47b/1, 48a/9, 48b/12, 49a/5, 49b/7, 50b/3, 51a/5, 51b/7, 51b/8, 52b/10, 53a/9, 54a/11,

55a/3, 55a/9, 55b/11, 55b/7,
56a/11, 57b/2, 57b/3, 59a/3,
60a/5, 63b/6
b. sözlerni 45a/8, 49b/3.
b. sözni 36a/11, 36b/10, 38b/12,
43a/8, 46a/3, 58a/3
b. suvāl 62a/4
b. teref 50a/6
b. yārlik 55a/13
b. yer 49b/13, 51a/9
2. İşaret zamiri.
b. 44b/1
b.+dur 49b/11, 57b/4
b.+lar 35a/4, 60a/8, 61b/6
b.+large 61b/6
b.+larnı 34a/5, 38a/7
munça 35b/3, 40a/3, 43a/5,
43b/8, 46a/11, 53a/10, 55b/1,
55b/12
munda 34b/4, 47b/11, 53b/4,
54b/12, 56b/6
mundadur 36a/8
mundag 40a/3, 42b/3, 58a/11
mundağ érmes 44a/4
mundağ 53b/8
mundın 60b/12, 60b/6
munı 34b/6, 36a/13, 47b/10,
58a/9, 60b/13, 60b/13
muğa 32b/13, 43a/2
b. turur 49b/7, 62a/6
[=123]
bul 1. Bk. **bu 1.**
b. 35b/10, 36a/8, 38a/1, 38a/2,
38b/1, 39a/7, 39b/1, 39b/10,
39b/2, 39b/4, 39b/6, 39b/8,
40a/11, 43a/3, 61a/12, 61b/7
b. bī-çāra 39a/1
b. cavāb 62b/10, 63a/13, 63a/13
b. cezīre 51a/1
b. dünyā 51b/11
b. felek 63b/11
b. fiğān 45a/12
b. hāl 51a/1
b. kün 39b/9, 51b/12
b. melek 63b/12
b. münacāt 60a/12
b. müstezād 50a/8
b. söz 54b/1, 64a/4
b. suvāl 62b/9
b. vāqı‘a 64a/7

b. vaşıyyat 50a/5
b. yan 45a/13
b. yer 45b/3, 52b/8, 62b/6
b. zamān 56b/8
2. Bk. **bu 2.**
b. 36a/10, 37b/10, 39a/2, 40b/1,
54a/11, 55a/3
b. érür 63a/11
b. munda 64a/2
[=48]
bulağ Pınar, çeşme.
b.+ı 54b/9
[=1]
bulend Yüksek, yüce, ulu.
b. 48b/10
[=1]
bulğan- Bulanmak, karışmak.
b.-mak 36a/2
[=1]
kağa bulğan- 36a/2
[=1]
büse Far. Öpücük.
b. kıl- 34b/7, 44a/1
[=2]
bük- Bükmek.
b.-üp 63a/7
[=1]
bülbül Far. Bülbül.
b. 54b/8, 56a/3
b.+ğa 51b/10
[=3]
C
cā Bk. **cāy**
c. 56b/9
[=1]
cāh Ar. Yüksek makam, mevki, rütbe.
c.-ı Cingiz 37a/4
[=1]
cahān Far. Cihan, evren, dünya.
c. 33b/6, 48b/7, 52a/1, 52a/7,
62a/11
c.+dın 51a/11
c. (mıñnat-ı cahān) 46b/2
c. (serv-i ra‘nā-yı cahān) 57b/1
[=8]
cahān-ārā Far. Cihan süsleyen.
c. éken 39b/8
[=1]
camā‘a Ar. Cemaat, topluluk.

c.+nı 61b/12
c.+sı 34a/6, 34b/9, 61b/10, 61b/4,
 61b/4
c.+sıdın 34b/6
c.+sığa 33b/12, 34a/2
 [=9]
cāme Far. Elbise, giysi, giyecek şey.
c.-i gülgün 48b/7
 [=1]
cān Far. Canlıların yaşamasını
 sağlayan şey, ruh, insanın özü.
c. 46a/6, 49a/6, 49a/7, 54b/2,
 54b/3, 61a/8, 61b/2
c.+a (gūyān-cān) 45a/9
c. (ārām-ı cān) 57a/2
c. ber- 59a/11
c. bilen 47a/6
c. çek- 34b/1, 35a/7
c.+dın 32b/7
c. édük 56b/2
c.+ı 36a/7
c.+ı (mağz-ı cān) 45a/2
c.-ı dıl birlen 36a/12
c.-ı bī-kīne 36a/4
c.-ı bi-ḥaḳḳ 50b/4
c.-ı dıl 54a/7
c.-ı māder 48a/3, 48a/8
c.-ı mihr-bān 42a/3
c.+ığa 40a/3, 61a/8
c.+ım 41a/7, 53b/8, 56a/13,
 59a/12, 59a/7, 59b/10, 59b/5,
 60a/4
c.+ım (merhem-i cān) 47a/12
c.+ıma (rişte-i cān) 46b/3
c.+ın ber- 61a/4
c.+ın fedā ét- 43b/7
c.+ıñ 52b/7
c.+ıñ édi 50a/10
c.+ıñge 43a/6
c. kir- 39b/6
c. (Leylī-cān) 48b/13, 49b/4
 [=44]
cān-sipārlık Canını feda etme.
c.+dın 55b/4
 [=1]
cān-vār Far. Canlı.
c. 37b/2, 38a/6, 48b/9
c. (‘acāib-i cān-var-ḳūş) 50a/9
c. érse 36a/6
c.+lar 44b/5, 50b/10

c.+lar (bir néçe cān-vārlar)
 36b/5, 38a/7, 42b/11
c. (néçe cān-vār) 56b/10
 [=11]
cānān Far. Sevgili.
c.+ığa 61a/4
 [=1]
car Far. Hendek.
c. u ğar 44b/12
 [=1]
carāḥat Ar. Yara, irin.
c. bol- 39a/10
 [=1]
cārī Ar. Akan, akmakta olan.
c. 51a/12
 [=1]
cavāb Ar. Yanıt, cevap.
c. 51b/3
c.+ber- 46a/1, 40b/11
c. (bir cavāb) 38b/7
c.+ı 63a/13
c.+nı 62b/10, 63a/13
 [=6]
cāvidān Far. Ebedi, bâki.
c. bol- 57b/4
 [=1]
cāy Far. Yer, mahal.
c. 39b/10, 39b/2, 39b/4, 39b/6,
 39b/8, 48a/7, 49b/6, 55a/4
c. bol- 40b/5
c.+da (ul cāy) 45a/1
c. éken 39b/2
c.+ı leṭāfetlik 39b/1
c.+larıdın 44b/8
c. cāy 39b/2
c.+nı 46a/7
c. (rūy-ı cāy) 47b/13
 [=16]
cebīn Far. Alın.
c. (meh-i māh-ı meh-cebīn)
 46b/4
 [=1]
cebr Zorla, zorlama, zor.
c. 63a/11
c.+ı 41b/8, 55a/1
c.+idin 48b/9
c. ü cefā çek- 57a/11
c. ü cefā ḳıl- 43a/6
 [=6]
cebrli Zorlayıcı.

c. 55b/12
[=1]
cefā Ar. Eziyet, sıkıntı.
c. (cebr ü cefā çek-) 57a/11
c. (cebr ü cefā kıl-) 43a/6
c. éyle- 49a/11
c.+sı 60b/1, 60b/2, 60b/3, 60b/4,
60b/6, 61a/3, 61a/7, 63b/13
c.+sın 48b/4
c.+sına 49b/1
[=13]
cefālī Eziyetli, sıkıntılı.
c. 55b/12
c. felek 56a/6
[=2]
cem Ar. Toplanma, bir araya gelme.
c. bol- 34a/7, 61b/4
c. kıl- 34a/6
[=3]
cemī Ar. Bütün.
c. 50a/5
[=1]
cenāze Gömülmeye hazırlanan ölü,
mefta.
c. 61b/11
c.+sini 50b/6
[=2]
cerr Ar. kendine çekme, çekme.
c. kıl- 40a/3
[=1]
cevvā Ar. İkizler burcu, İkizler takım
yıldızı.
c.+da 37b/4
[=1]
cezīre Ar. Ada.
c.+din (bir cezīre) 50b/9
c.+lerde 51a/1
[=2]
cısm Ar. Vücut, beden
c.+(efser-i cısm-i senīy) 33a/13
c.-ı pür-hūn 43b/10
c.+ım 42a/3, 54b/9, 63a/1
c.+ım (kuruğ cısm) 34b/4
c.+ımğa 39b/6, 59b/9, 62b/11
c.+ımnı (kuruğ cısm) 41a/10
[=10]
ciger Far. Ciğer,
c. 60b/9
c. (hūn-ı ciger) 62b/11
c.+i 49b/8

c.+iñ 50a/14
c. kan 59a/9
c. kebāb 46a/13
c.+ni 48b/3
[=7]
cigerlik Ciğerli.
c. (hūn-ı cigerlik éyle-) 47a/6
[=1]
Cingiz Moğol hükümdarı Cengiz Han.
c. (cāh-ı Cingiz) 37a/4
[=1]
cinnī Cinli,
c.+ge 48a/5
[=1]
cüdā Far. Ayrı.
c. tüş- 38b/11, 38b/2, 38b/3,
38b/5, 38b/7, 38b/9
[=6]
cüft Çift; eş, zevce.
c.+ige қош- 37a/6
c. ték(dék) 37b/2
[=2]
Ç
çağ Zaman, çağ.
ç.+ı 51a/10
[=1]
çağla- İntihap etmek, sağlamlaştırmak,
tasavvur-güman etmek.
ç.-dı 60b/11
[=1]
çāk Far. Yırtılmış, yırtık.
ç. 33a/13
ç. çāk 33a/12
ç.+ıña (sīne-çāk) 46b/1
ç. (sīne-çāk) 59b/7, 55b/5
[=5]
çaķ- Kazık kakmak, sokmak.
ç.-ğay 47a/8
[=1]
çāre Far. Deva, ilaç.
ç.+si 54a/6
[=1]
çarh Far. Dönen, devreden, çark.
ç. 52a/4
ç.-ı felek 49a/12, 50a/13, 55a/1
ç.-ı genc 44a/8
ç.-ı gerdūn 52a/7
[=6]
çat- Çatmak.

çek- çekmek.
çek- **çek-** **çek-** 34b/1
çek- **çek-** **çek-** 44b/3
çek- **çek-** **çek-** 35a/7
çek- **çek-** 51b/11
çek- **çek-** 45a/12, 46a/11, 48b/6, 49a/9, 49b/1, 63a/5
çek- **çek-** 33b/9
çek- **çek-** 51a/7
çek- **çek-** 52b/7
çek- **çek-** 57a/11
çek- **çek-** 63a/10
[=15]
çek- **çek-** 63a/5
çek- **çek-** 46a/11
çek- **çek-** 34b/1, 35a/7
çek- **çek-** 57a/11
çek- **çek-** 49a/9
çek- **çek-** 49b/1
çek- **çek-** 51a/7, 51b/11
çek- **çek-** 48b/6
[=10]
çek- Far. Çimen.
çek- 45a/9
çek- **çek-** 52a/6
çek- **çek-** 56a/3
[=3]
çek- Far. Kadar.
çek- (yüz çek) 43a/11
[=1]
çek- Far. Kadar.
çek- (né çek) 57b/5
[=1]
çek- Far. Kandil, yağla bulanmış yanarak ışık veren fitil.
çek- (şeb-i çek) 59b/11
[=1]
çek- Far. Göz.
çek- **çek-** (nūr-ı çek) 45a/4
çek- **çek-** 52b/8
çek- **çek-** 43b/10
çek- **çek-** 54a/3, 62b/13
çek- **çek-** (eşk-i çek) 59b/1
çek- **çek-** 59b/1
çek- **çek-** 63a/7
[=8]

çek- Çekmek.
çek- **çek-** 38a/10
çek- **çek-** 64a/11
çek- **çek-** (bir çekmeni) 38a/10
[=3]
çek- Çıkmak.
çek- **çek-** 38b/4, 40a/10, 40a/5, 55b/7, 57b/6
çek- **çek-** 59a/11
çek- **çek-** 63b/13
çek- **çek-** 51a/7, 59b/8
çek- **çek-** 34a/7
[=10]
çek- **çek-** 59b/8
[=1]
çek- Çıkarmak.
çek- **çek-** 43b/11, 45b/5
[=2]
çek- (<ET çek) Sağlam, doğru, gerçek, öz, katıksız.
çek- 49a/13
[=1]
çek- Far. Nakış.
çek- 46b/3
[=1]
çek- Çökmek.
çek- **çek-** 63a/8
[=1]
çek- Çöl
çek- 43b/9
çek- **çek-** 37b/7
çek- **çek-** (abîr çöli) 63a/6
çek- **çek-** (hicrân çöli) 43b/8
çek- **çek-** 36b/12
çek- **çek-** 49b/10
[=6]
çek- Far. Çünkü, mademki.
çek- 48b/4, 54a/3, 55b/8
[=3]
çek- Far. Çünkü, şu sebepten dolayı.
çek- 35a/1, 45b/6, 58b/6
[=3]
D
dād Far. Adalet.
dād **dād** 57a/8
dād **dād** 62b/12
dād **dād** 61a/10
dād **dād** 43b/8
[=4]

dāğ Aşk, elem gibi dertlerin yarası, yara.
d. (derd-i dāğ) 60a/1
d.+ı 51a/11, 55a/1
d.+ı birlen 53a/3
d.-ı derd 47a/2, 51b/13, 52a/10, 52a/5, 52b/4, 52b/9
d.-ı dil 59a/4
d.-ı hicrān 54b/5
d.-ı hicrān bol- 59a/8
d.-ı ʿışk 63b/12, 64a/1, 64a/1
d.+ın 52b/6
d.+isi 64a/1
d. u fiğān 57a/7
[=19]
dağla- Dağlamak, yaralamak.
d.-dı 60b/11
[=1]
dāhl İçinde, içinde bulunan.
d. bol- 38b/13
[=1]
dām Far. Tuzak.
d. birlen 36b/7
d.+ınnı 37a/2, 37a/7, 37b/1, 37b/11, 37b/6
d. kıur- 35b/7
[=7]
dāman Far. Etek, kenar, uç.
d.+ıda 44b/4
d.+ıdın 42b/10
d.+ım 33a/13
[=3]
dānā Far. Alim, bilgili.
d. (şeyh-i dānā) 33b/8
[=1]
dāne Far. Tohum.
d. (müşk dāne hāl) 57a/3
[=1]
dār'ül-bekā Ar. Ahiret.
d.+ğa 46b/9, 56b/1
[=2]
dār'ül-fenā Ar. Dünya hayatı, fani alem.
d.+dın 46b/8
[=1]
dar-hāl Far. Derhal, hemen, o anda.
d. 36b/1, 38a/3, 40a/10, 44b/8, 51a/4, 62b/9, 63b/5
[=7]
darb Ar. vurma, vuruş.
d.-ı şemşir 33b/13

[=1]
dargāh Huzur, eşik.
d.+ıña 62a/12, 62a/9, 62b/2, 62b/5, 62b/8
d.+ığa 61a/13
[=6]
da'vā Doğruluğuna inanılan ülkü, amaç, gaye.
d.+sıdın 43b/3
[=1]
dāyım Far. Devamlı.
d. 63a/5
[=1]
dāyımā Far. Her zaman, sürekli daima.
d. 49b/11, 60a/3
[=2]
defn Far. Gömme.
d. kııl- 46b/10, 50b/7, 61b/11, 61b/7
[=4]
deh Far. On sayısı.
d. (peşimān-ı deh bol-) 43a/10, 43a/12
[=2]
dehr Ar. Dünya, cihan, alem, zaman.
d. 33b/2, 57b/9
d.-i öy 46a/13
[=3]
dem Far. Zaman.
d. 58b/7, 63a/6
d. (bir dem) 39b/3, 42a/4
d. dem 63a/5
d. (her-dem) 37a/3, 45a/12, 53b/10, 57b/4, 57b/8, 59a/11
d.+i 43a/4
d.-i köğül 41b/10
[=13]
dem-be-dem Far. Daima.
d. 46a/11, 51a/12, 57b/8
[=3]
der-be-der Far. Dağınık, perişan.
d. 46a/5
d. bol- 47a/9
[=2]
der-ğazab Ar. Öfke, kızgınlık, hışım içinde.
d. 34a/5
[=1]
derd Dert

d. (dāğ-ı derd) 51b/13, 52a/10, 52a/5, 52b/4, 52b/9
d.+e 54b/11
d.+ımğa 33b/5, 47a/11
d.+i 41b/7, 43a/11
d.-i dāğ 60a/1
d.-i dil 35b/2
d.-i elem 62b/12
d.-i ğam 33b/3
d.-i 'ışk 44b/3
d.-i mihnat 63a/10
d.-i ser 54a/4
d.+idin 42b/5
d.+ige 46a/10
d.+im 33a/11, 33b/1, 33b/10, 33b/4, 33b/5, 33b/7, 41b/7
d.+imni 35b/5, 54a/6
d.+in (dāğ-ı derd) 47a/2
d.+ini 46b/7
d.+iğni 53a/12, 53a/13
d. köp derd 63a/9
[=33]
d. derd-nāk Far. Dertli, kederli.
d. 33a/12, 59b/8
[=2]
d. derleş- Dertleşmek.
d.-eli 53b/1, 53b/11, 53b/6, 54a/10, 54a/5
[=5]
dermān Far. Çare, ilaç, şifa.
d. 54b/11
d. kıl- 33b/5, 47a/11
[=3]
deryā Far. Deniz.
d.+sığa 58a/10
[=1]
dest Far. El.
d.-i du'ā 56b/11
[=1]
dest-gīr Far. Yardımcı.
d. 62b/13
[=1]
deşt Far. Çöl.
d.-be-deşt 38a/8, 40a/13, 42b/8, 44b/12, 47b/4
[=5]
devā Ar. Şifa, ilaç, derman.
d. bol- 64a/12
d.+sın 33a/11, 33b/1, 33b/10, 33b/4, 33b/7

[=6]
devālīg Far. Devalık.
d.+ıñ 35b/2
[=1]
devāsız Far. Çaresiz, dermansız.
d. 33b/3
[=1]
devlet Far. Ululuk, büyüklük, yüksek makam sahibilik.
d.+iñizdin 32b/12
[=1]
devr Ar. Zaman.
d.-i ecel 46b/4
d.-i efsāne 52a/8
d.+idin 52a/4
d.+iñde 37a/8
[=4]
devr-kār Ar. Devreden.
d.+ı 59a/6
[=1]
devrān Ar. Dünya, felek, zaman, çağ.
d. 55a/2
d. kıl- 33b/6
[=2]
dé- Demek, söylemek.
d.-di 32b/11, 33a/3, 33a/4, 36a/13, 38a/3, 39a/2, 39a/4, 39a/6, 40b/7, 41a/8, 41a/9, 42a/12, 43a/7, 45b/3, 45b/9, 48a/8, 48a/9, 49b/6, 55a/8, 58a/13, 58b/1, 58b/12, 58b/4, 58b/8, 59a/1
d.-di sen 46b/3
d.-diler 34a/4, 39a/13, 61b/9, 63b/5
d.-gen 41a/3, 42b/8, 60b/9, 61a/4
d.-geniğa 44b/2
d.-gey 48b/1
d.-p 32b/12, 33a/1, 33a/6, 33b/13, 34a/12, 34b/7, 35a/11, 35a/9, 36b/3, 36b/9, 39a/8, 40a/12, 40a/4, 40a/8, 40a/9, 40b/1, 40b/11, 41a/1, 41a/12, 41a/5, 42b/13, 42b/2, 43a/5, 43a/5, 43b/13, 43b/13, 44b/10, 44b/11, 44b/4, 45b/13, 45b/5, 46a/1, 46b/12, 47b/11, 47b/3, 47b/8, 48a/2, 49a/1, 49a/5, 50b/13, 50b/4, 50b/8, 51a/2, 52a/11, 52b/1, 52b/2, 52b/3,

	53a/1, 53a/8, 55a/4, 58b/11, 58b/2, 58b/6, 59a/2, 60a/6, 60a/8, 61a/13, 62a/2, 62b/10, 62b/3, 62b/4, 63b/13, 63b/3, 63b/9		[=1]
	d.-r 60a/13		
	d.-r érđi 34b/5, 44a/3		
	d.-r érdiler 34b/2, 44b/10, 61b/13		
	d.-yür-men dép 40a/9		
	[=107]		
dék	Gibi, kadar.	diger	Far. Başka, öteki.
	d. 33b/2, 36b/11, 36b/12, 36b/13, 37a/1, 37a/2, 37a/7, 37b/1, 37b/11, 37b/2, 37b/6, 38b/10, 38b/11, 38b/2, 38b/3, 38b/5, 38b/6, 38b/7, 38b/9, 40b/13, 42b/5, 42b/6, 42b/6, 44a/10, 46a/10, 47b/12, 47b/8, 47b/8, 50a/7, 50a/9, 51b/6, 53a/6, 55b/1, 55b/8, 56a/7, 57a/5, 57b/10, 58a/4, 58a/6, 61a/6 ték 37b/2, 37b/3, 37b/4, 37b/5	d. bol-	37b/8
	[=44]		[=1]
dép	Deyip, söyleyip.	dil	Far. Gönül, yürek.
	d. 32b/12, 33a/1, 33a/6, 33b/13, 34a/12, 34b/7, 35a/11, 35a/9, 36b/3, 36b/9, 39a/8, 40a/12, 40a/4, 40a/8, 40a/9, 40b/1, 40b/11, 41a/1, 41a/12, 41a/5, 42b/13, 42b/2, 43a/5, 43a/5, 43b/13, 43b/13, 44b/10, 44b/11, 45b/13, 45b/5, 46a/1, 46b/12, 47b/11, 47b/3, 47b/8, 48a/2, 49a/1, 49a/5, 50b/13, 50b/4, 50b/8, 51a/2, 52a/11, 52b/1, 52b/2, 52b/3, 53a/1, 53a/8, 55a/4, 58b/11, 58b/2, 58b/7, 59a/2, 60a/6, 60a/8, 61a/13, 62a/2, 62b/10, 62b/3, 62b/4, 63b/13, 63b/3, 63b/9	d. 36b/11	
	[=63]	d. (cân-ı dil birlen)	36a/12
dırāz	Far. Uzun.	d. gedāhğ birle	44a/8
	d. éyle- 55b/2	d. (haste-dil)	52b/5
	[=1]	d.-i efkār	49b/2
dıyār	Far. Ülke, memleket.	d.+im (dāğ-ı dil)	59a/4
	d.+ığa 40b/3, 53a/2	d.+im (derd-i dil)	35b/2
	[=2]	d.+in	43b/4
dīde	Far. Göz.	d.+ıgni (hāl-i dil)	53a/12, 53b/7
	d. 48b/4	d.+ni (rāz-ı dil)	41b/1
			[=12]
		dil-ber	Far. Gönül alan, güzel.
		d.+e	64a/2
		d.+ıñ	51a/11
			[=2]
		dil-dār	Far. Birisinin gönlünü almış, güzel.
		d.+ım (‘arż-ı dil-dār)	53a/11
			[=1]
		dil-efgār	Far. Gönlü yaralı.
		d.	55b/5
			[=1]
		dil-dārhlğ	Far. Birisinin gönlünü almış olma durumu.
		d. ber-	44b/1
			[=1]
		dimāğ	Ar. Şuur, bilinç, akıl.
		d.+ı	39a/12
		d.+ımnı	39b/4
			[=2]
		diraht	Far. Ağaç.
		d.+ke (bir dirah̄tke)	38a/12
		d.+nıñ	38a/13
			[=2]
		direng	Far. Durma, bekleme, yavaşlık.
		d. direng	35b/4
			[=1]
		diriğ	Far. Esirgeme, kıyamama.
		d.	48b/1
			[=1]
		dīvāna	Far. Çılgın, deli, mecnun.
		d.	35a/2, 35a/5, 35a/8, 48a/10, 48a/5, 51b/5, 53a/7
		d.+i	53a/5

d.-i Mecnūn 55a/3
d.-i rüsvā 63a/8
d.+ni 53a/6
d. (sergeşte-i divāna) 48a/12, 48b/11, 48b/2, 48b/5, 48b/8
d.
 [=16]
dost Far. Dost.
d. 38b/10, 58a/6
d.+lar 44a/9
d.+nı 44a/13
 [=4]
dön- Dönmek.
d.-er-sen 45a/12
 [=1]
du‘ā Ar. Yakarış, dua.
d. (dest-i du‘ā) 56b/11
d. éyle- 35b/11
d.+nı 57b/11
d.+sın 60a/10
d.-yı fātiha 47b/2
 [=5]
dūd Far. Duman.
d. (mānend-i dūd) 54a/8
 [=1]
dur- Durmak.
d.-an 58a/8
 [=1]
dü Far. İki.
d. 52b/1
d.-yārlık 55a/11
 [=2]
dü-gāne Far. İkiz, çift.
d.+leri birlen 40b/4
 [=1]
dünyā Ar. Dünya.
d. 49b/1, 51b/11
d.+da 47a/11, 60b/6, 61a/7
d.+dın 32b/7, 51b/13, 52a/10, 52a/5, 52b/4, 52b/9, 61a/11
d.+dın (bu dünyā) 61a/1
d.+édi 62a/8
d.+nı 48b/4
d.+nı (reh-ı dünyā) 60b/3
d. (zi‘l-dünyā) 60b/9
 [=17]
dūr Far. Uzak.
d. édi 63a/2
 [=1]
dürr Ar. İnci.

d.-i yümn 57a/5
 [=1]
düşmen Far. Düşman.
d.+larğa 35a/9
d.+lerge 44a/9
d.+niğ 34b/2
 [=3]
düz- Düzmek.
d.-medi 43b/3
 [=1]
E
ebr Far. Bulut.
e.-i (mişl-i ebr-i nev-bahār) 47a/1
 [=1]
ecel Ar. Ölüm zamanı.
e. (bād-ı ecel) 56a/12
e.+dedür (devr-i ecel) 46b/4
 [=2]
efgān Ar. İstırapla bağırma, haykırma, feryat.
e.+ım (otluğ efgān) 33a/12
 [=1]
efgār Far. Yaralı.
e.-ı ‘ışk 63a/10
 [=1]
efkār Ar. Endişe, kaygı, tasa, keder.
e.+ım (dil-i efkār) 49b/2
 [=1]
efsāne Far. Hayal ürünü eser, söylence, masal.
e.+lerni (devr-i efsāne) 52a/8
 [=1]
efser Far. Taç
e.-i cısm-ı seni 33a/13
 [=1]
efzūn Far. Fazla, çok.
e. 43b/8
 [=1]
eger Far. Eğer.
e. 32b/9, 34b/11, 34b/12, 40b/13, 40b/9, 42a/11, 45b/2, 46a/8, 50b/1
 [=9]
ehl Ar. Sahip, malik.
e.-i ‘Arab 61b/3
e.-i riya 35b/3
e. (‘ışk ehli) 57b/10
 [=1]

[=3]
ehven Ar. Daha zararsız, daha hafif.
e.+i (ğubār-ı ehven) 58a/5
 [=1]
ek- Ekmek.
e.-ip 62a/8
 [=1]
el El.
e.+giçe 62b/4
 [=1]
el-ğaraž Ar. “Maksadım şu ki, şunu demek isterim ki” gibi anlamlarda kullanılan bir ifade.
e. 34a/7, 34b/9, 42a/12, 43a/1, 43a/10, 46b/12, 50b/6, 60a/9, 61b/9
 [=9]
el-ḥāl Ar. Şimdi, şimdiki zaman mânâsındadır.
e. 58b/11
 [=1]
el-kıssa Ar. Hikâye, kıssa, ibretli hikâye.
e. 32b/6, 33b/11, 34a/4, 34b/8, 35b/6, 36a/11, 38a/1, 38b/12, 39a/11, 40b/11, 40b/7, 41a/1, 42a/6, 42a/8, 42b/9, 43b/11, 44b/1, 44b/3, 45a/6, 45b/1, 46b/6, 48a/1, 49b/3, 50a/5, 50b/3, 55a/3, 55b/9, 57b/2, 58a/9, 58b/9, 60a/10, 60a/5, 61a/12, 61b/10, 64a/4
 [=35]
elbette Ar. Elbette.
e. 35a/6
 [=1]
elem Ar. Derti keder, tasa, ızdırıp, hüzn.
e. 48a/11, 50b/1, 51b/5
e. bilen 46a/8
e. birle 48a/6
e. birlen 48a/1, 61a/6, 47b/11
e.+din (derd-i elem) 62b/12
e.+ini 49b/9
e.+iñizdin 58b/9
e.+lerni 52b/2
e. tart- 58a/5
 [=13]
elemli Dertli, kederli, tasalı, hüznü.
e. felek 56a/6
 [=1]

emānet-dār Ar. Emanetçi.
e.+ige 41b/3, 41b/6, 41b/9, 42a/2, 42a/5
 [=5]
encümen Far. Cemiyet, topluluk.
e. (gīrūdār-ı rāhib-i encümen) 46a/7
 [=1]
endek Far. Az.
e. endek 38a/11
 [=1]
engīz Far. Yükseltilmiş, yükselten.
e. kıl- 37a/3
 [=1]
envār Ar. Nurlar, ışıklar.
e.+ı 52a/4
 [=1]
ervāh Ar. Ruhlar.
e.+ı 55a/7
e.+ıga 47b/1
 [=2]
eşer Ar. İz, nişan.
e. 62b/4
 [=1]
esre- Korumak.
e.-p 47a/6
 [=1]
eşğalat Ar. İşler, uğraşılacak şeyler, meşguliyetler.
e.+dın 60b/12
 [=1]
eşik Kapı.
e.+iñ 48b/6, 57b/7
e.+lerge 39a/4, 39a/5, 39a/7
 [=5]
eşk Far. Göz yaşı.
e.+i-çeşm 59b/1
 [=1]
eşkin Açık ve düzenli adımlarla yürüyen at.
e. res 37a/6
 [=1]
evlā Ar. Daha uygun, daha iyi.
e. 35b/3 50a/4
 [=1]
ey Seslenme edatı.
e. 32b/11, 32b/8, 33a/11, 33a/2, 33a/3, 33a/9, 33b/1, 33b/10, 33b/4, 33b/7, 33b/8, 34a/10,

34a/13, 34a/3, 34b/11, 35a/4, 35b/10, 35b/5, 36a/11, 38a/1 e. ana 48a/1, 48a/6, 49a/2 e. ‘aşıq 58b/1 e. ‘aşıq-ı şeydā 51b/9 e. bābā-yı şayyād 36b/8 e. bağrı kan 58a/6 e. balam 54a/10 e. bende 62a/7, 62b/3, 62b/6 e. birāder 58a/11 e. cān-ı māder 48a/3, 48a/8 e. égit 53b/1, 53b/11, 53b/6, 54a/5 e. gül-i bī-beḳākinem 46a/9 e. gül-‘izār 57b/1 e. gülistān 57a/7 e. gülsitān 56a/12 e. hōş ‘inān 56b/1 e. İbn-i Selām 42a/10, 58b/12, 58b/3 e. Ka‘bem 45b/10 e. ḳadeḥim 58a/7 e. Leylī-cān 48b/13, 49b/4 e. Leylī-nām 57a/2 e. māmā 39a/1 e. Mecnūn 43a/5, 46b/11, 63b/4 e. meh-i māh-ı meh-cebīn 46b/4 e. mihr-bān 56b/8 e. Münker Nekīr 62b/11 e. rāy-gān 45b/4 e. serv-i ra‘nā-yı cahān 57b/1 e. şūret-i ‘anḳā 50a/9 e. şāh-ı ‘Arab 47a/2 e. yār-i Hudā 57a/8 e. yār-i mihr-bānım 41a/6 e. yārānlar 61b/6 [=65] e. ezel Ar. Başlangıcı olmayan zaman. e. +de 45b/13 [=1] é- 1 Birinci görevi İsimleri yüklem yapmak olan i- yardımcı fiili. Krş. ér-1 é. -di 50a/10, 55b/3, 55b/3, 58a/13, 62a/8, 62b/1, 63a/1, 63a/1, 63a/2, 63a/2, 63a/4 é. -dim 63a/7, 63a/7, 63a/8, 63a/8 é. -diñ 62b/1 é. -dük 56b/2 é. -ken 36a/10, 36a/9, 36a/9, 36b/11, 36b/12, 36b/13, 37a/1, 37a/2, 37a/7, 37b/1, 37b/11, 37b/6, 39b/1, 39b/10, 39b/2, 39b/4, 39b/6, 39b/8, 57a/11, 58b/1, 63a/2 é. -mes 62b/11, 63b/12 2 İkinci görevi fiilleri birleşik zamanlı yapmak olan i- yardımcı fiili. Krş. ér- 2 é. -di édi 45b/10 [=41] ége Sahip. é. +m 39b/9 é. +mdin 57b/8 é. +nin 58a/10 [=3] égit Yiğit. é. 33b/8, 33b/8, 33b/9, 33b/9, 53b/1, 53b/11, 53b/6, 54a/5 [=8] él 1 Halk, başkaları, herkes. é. 37b/8 é. bol- 54b/4 2 El. é. +im 64a/2 [=3] élçi Elçi, ulak. é. 33b/12, 34a/1 é. +ler 34a/3, 34a/4 é. +si 63b/7 [=5] élt- İletmek, ulaştırmak. é. -ip 36a/13, 47b/10 [=2] émdi Şimdi. é. 40b/2, 44a/11, 44b/11, 45b/9, 46a/11, 46a/12, 46a/7, 47a/10, 47a/13, 47a/4, 47a/7, 47b/4, 54b/11, 54b/12, 55a/2, 55a/2, 58b/4, 61a/11, 63b/4 [=19] éndür- İndirmek. é. -megiñ 44a/13 [=1] ér- 1 Bk. e- 1 é. -di 39b/5, 39b/5, 40b/3, 41a/3, 44a/4, 45b/6, 58b/11, 58b/3, 61b/9, 63a/4 é. -diler 61b/12, 62a/1 é. -dim 58b/6, 59a/8 é. -ken 45b/11, 54a/12, 60a/6

é.-ken dép 40b/1
é.-kenler 61b/6
é.-mes 44a/12, 44a/4, 55a/11
é.-mes men 60a/3
é.-se 33b/12, 36a/6
é.-ür 49b/12, 49b/12, 49b/13, 63a/11
2 Bk. é- 2
é.-ar érđi 39a/10, 41a/5, 44b/7
é.-ar érđi-kim 41a/6
é.-ar érđiler 39a/10
é.-ar érđiđ 62a/11
é.-dı érse 54a/11
é.-er érđi 36b/4, 38a/7, 38a/8, 40a/13, 42b/11, 44b/3, 44b/6, 50b/9, 58a/1
é.-er érđiler 39a/8, 44b/12, 44b/13
é.-érđi 63a/13
é.-ip érđim ki 60a/8
é.-ip érđiđ 47a/2
é.-ip érđi 40b/4
é.-ip érđim 58b/10, 58b/5
é.-mas érđiler 36b/6
é.-mes erđi 42b/1
é.-p érđi 53a/4
é.-r érđi 33a/6, 34a/12, 34b/5, 35a/9, 40a/5, 40b/2, 41a/1, 42b/2, 42b/9, 43a/11, 43b/12, 44a/3, 44b/5, 45a/5, 45b/8, 49a/1, 53a/3, 58b/2, 60a/7
é.-r érđiler 34b/2, 40a/7, 44b/10, 47b/2, 61b/13
é.-up érđi 38a/12, 38a/13, 39b/11, 39b/12, 40b/5, 52b/12
é.-up érđi-ki 51a/3, 40a/10
é.-ur erđi-kim 34a/10
é.-ur érđi 33a/8, 34b/8, 35b/7, 35b/9, 38a/9, 38b/1, 41a/13, 42b/4, 43a/13, 43a/5, 44a/1, 44b/2, 45a/8, 46a/3, 48a/9, 48b/13, 49a/5, 53a/9, 54b/1, 55a/9, 55b/11, 57b/13, 58a/3, 59a/3
é.-ur érđi-kim 34b/3, 35a/8, 36b/3, 40a/2
é.-ur érđi ki 40b/6
é.-ur érđi kim 48a/1
é.-ur érđiler 34a/13, 35a/13, 35a/3, 36b/10, 47a/1, 51a/5,

51b/8, 56a/11, 57b/3, 60a/12, 62a/4, 62b/10, 63b/6
é.-ur érđiler kim 61b/5
é.-ur érđim 36a/12, 38a/1
é.-üp érđim 58b/6
é.-ür érđi 33a/7, 40a/6, 55b/9 [=130]
éri- Erimek.
é.-p 45a/2 [=1]
érit- Eritmek.
é.-ti 55a/1 [=1]
érkeş- Toplaşmak, birikmek.
é.-ip 38a/6, 39a/9 [=2]
és- Esmek.
é.-gince 35b/12 [=1]
éş Eş, dost, akran.
é.+i 55b/12 [=1]
éşit- İşitmek, duymak.
é. 33b/8, 43b/1, 53a/11, 54b/2, 59a/4, 63b/7
é.-eyin 45a/13
é.-gen 34a/13, 48b/9
é.-iğ 47b/5
é.-iğ kim 40b/2
é.-ip 32b/6, 33b/11, 35a/10, 36a/11, 43a/8, 44b/8, 45b/10, 48b/12, 49a/2, 49b/3, 51b/7, 52b/10, 55a/3, 55a/9, 58b/5, 60a/5, 62b/7
é.-me 56a/10, 56a/9, 56a/9
é.-mey-sen 44a/7
é.-se 40b/13
é.-sün 42a/3 [=34]
ét- Etmek
é.- 36a/1, 44b/2, 46a/7, 46a/7, 62b/4
é.-e'l-men 50a/12
é.-er 43b/7, 54a/2
é.-gen 56a/12, 59a/5
é.-ib 44a/6
é.-ip 43b/2, 43b/8, 44a/13, 48a/11, 50a/3, 58a/6
é.-me 36a/1
é.-medim 47a/12

	é.-mey 47a/5 é.-se 55b/6 é.-sün 37a/10, 37a/11, 37a/8, 37a/9 é.-ti 62a/13, 62a/13, 62b/1, 63b/13 [=29] ‘azīz ét- 62b/1 basāt ét- 62a/13 cānīn fedā ét- 43b/7 ferāgat ét- 47a/12 feryād ét- 43b/2 füzūn ét- 43b/8 ḥarām ét- 37a/9 ḥirām ét- 37a/8 kaṭ’ ét- 47a/5 kebāb ét- 36a/1 kesb ét- 58a/6 maḥzūn ét- 44a/13 maḥām ét- 37a/10 müyesser ét- 55b/6 pāy-māl ét- 54a/2 pervāz ét- 50a/12 ṣabr ét- 44b/2 salām ét- 37a/11 şümār ét- 62a/10 ta‘ayūn ét- 62a/13 tāb ét- 36a/1 talḥ-kām ét- 59a/5 tecrīd ét- 44a/6 vaṭan ét- 46a/7 yād ét- 50a/3 [=25]	é.-me 55b/1, 55b/1, 55b/2 é.-mey 41b/3, 41b/6, 41b/9, 42a/2, 42a/5 é.-p 43b/6, 48a/10, 48b/10, 48b/10, 48b/9, 48b/9 é.-r 48b/10, 48b/3, 56b/5 é.-r-sen 53a/10 é.-sem 33a/9, 54b/7 é.-sün 37b/2 é.-y 35b/11, 62a/11 é.-yin 39b/1 é.-yüp 56a/5, 56a/5, 56a/6 é.-yür 57a/8 [=48] ber-bād éyle- 48b/10 bī-dād éyle- 48b/9 bī-tāb éyle- 59b/4 cefā éyle- 49a/11 dād éyle- 57a/8 dırāz éyle- 55b/2 du‘ā éyle- 35b/11 fāş éyle- 53b/7 feryād éyle- 48b/10 figān éyle- 48b/10, 53a/10 garḳāb éyle- 59b/3 gūlgūn éyle- 43b/6 ḥaḳ-güzerlik éyle- 47a/6 hem-dem éyle- 56a/6 ḥīz éyle- 37b/2 ḥūn-āb éyle- 59b/2 ḥūn-ı cigerlik éyle- 47a/6 iẓhār éyle- 33a/9 iḥsān éyle- 44a/10 imtiyāz éyle- 55b/1 ḳan éyle- 44a/11 maḥrem éyle- 56a/5 melūl éyle- 43b/1 mihr-bānlıg éyle- 49a/7 nā-şād éyle- 48b/9 n’ éyle- 35b/1 pāre éyle- 48b/3 pederlik éyle- 47a/5 perīşān éyle- 41b/3, 41b/6, 41b/9, 42a/2, 42a/5 rāh-berlik éyle- 47a/5 raḥm éyle- 36a/1, 36a/3 recā éyle- 56b/10 ṣabr éyle- 54b/7 ser-efrāz éyle- 55b/1 sir-āb éyle- 59b/1
étek	Etek. é.+in 62b/7 é.+lerin 54b/1 é.+niñızgādur 35a/1 [=3]	
éyle-	Oyalamak. é.-di 63a/6 é.-meñizler 63b/11 [=2]	
éyle-	Eylemek, yapmak. é.- 49a/7, 53b/7, 62a/10 é.-dim 43b/1, 49a/11 é.-diñ 35b/1, 44a/10, 44a/10, 44a/11, 47a/5, 47a/5, 47a/6, 47a/6 é.-gen 56b/10, 59b/1, 59b/2, 59b/3, 59b/4 é.-gin 36a/1, 36a/3	

	suvāl éyle- 62a/11		f.+i 34b/12
	şād ḥandān éyle- 44a/10		[=1]
	şād u ḥurrem éyle- 56a/5	ferāġ	Ar. Vazgeçme.
	ṭaleb éyle- 48a/10		f. 60a/2
	temāşā éyle- 39b/1		f.+ımnı 39b/3
	[=46]		[=2]
F		ferāġat	Ar. Hakkından gönüllü olarak vazgeçme.
faķır	Ar. Yoksul.		f. 51b/4
	f. 63a/9		f.+ét- 47a/12
	f.+i ruḥsār 62b/12		[=2]
	[=2]	ferahlik	Gönül açıklığı; sevinçli, neşeli olma durumu.
fānī	Ar. Sonu olan, ölümlü.		f. 39a/12
	f. 54b/13		[=1]
	[=1]	ferāmūş	Far. Unutma.
farķ	Ar. Başkalık, iki şeyin birbirinden ayrılan yönleri.		f. 50b/1
	f. kıl- 35a/5, 45a/8		[=1]
	[=2]	feryād	Far. Yüksek sesli bağırış, bağırma, haykırış.
fāş	Far. Meydana çıkmış, açığa çıkmış.		f. ayt- 54a/9
	f. 53b/9		f. birlen 50b/12
	f. éyle- 53b/7		f. ét- 43b/2
	[=2]		f. éyle- 48b/10
fātiḥ	Ar. Fetheden kişi.		f. fiġān kıl- 53a/2, 58a/1
	f. 40b/12		f.+ı āh 33a/12
	[=1]		f.+ımnı 56a/9
fātiḥa	Ar. Kur'an-ı Kerîm'in ilk sûresi.		f.+ınge 43b/3
	f. (du 'ā-yı fātiḥa) 47b/2		f. (nāle feryād) 50b/12
	[=1]		f. nāle kıl- 53a/6
fāyıda	Ar. Yarar, işe yarama.		f.+nı (füzün-ı feryād) 44a/7
	f. 35a/5		[=12]
	[=1]	ferzend	Far. Çocuk.
fedā	Ar. Bir şeyi başka bir şeyi elde etmek için vermek, uğruna vermek.		f.+imizni 35a/2
	f. (cānın feda ét-) 43b/7		[=1]
	[=1]	fi'āl	Ar. Eylemler, yapılan işler.
felek	Ar. Gökyüzü, sema.		f.+idin 62a/7
	f. 41b/8, 45a/10, 54a/8, 54b/10, 54b/7, 55b/12, 55b/13, 56a/10, 56a/6, 56a/8		[=1]
	f. (çarḥ-ı felek) 49a/12, 50a/13, 55a/1	fiġān	Far. Acıyla bağırma, haykırış, feryat.
	f.+din 55b/11		f.+a (bul fiġān) 45a/12
	f. (ḥınālı felek) 56a/4		f. (āh-fiġān) 47a/8
	f. (izā' lı felek) 56a/2		f. (āh fiġān çek-) 63a/5
	f.+ni 48b/9, 52a/4, 57b/7		f. bilen 56a/3
	[=19]		f. (dāġ u fiġān) 57a/7
fend	Far. Hile, yalan.		f. éyle- 48b/10, 53a/10
			f. (feryād fiġān kıl-) 53a/2, 58a/1
			f.+ıġa 48b/6
			f.+ıı (otluġ fiġān) 51a/7
			f. kıl- 49a/1, 50a/1

	f.+ları 49b/11		ğ.+ıñdın 52a/11, 52a/6, 53a/13, 59b/8
	f. (maḥrem-i hem-dem-i fiğān		ğ.+ıñızdın 58b/7
	ğam bilen) 46a/4		ğ.+larını 37a/9
	f. nāle birlen 42b/13		ğ.+maḥrem-i hem-dem-i fiğān
	f. nāle fiğān kıl- 57b/12		ğam bilen 46a/4
	[=17]		ğ.+seyl-i ğam 51a/8
fıkr	Ar. Düşünce.		ğ.+siper-i ğam birle 63a/3
	f. 51b/2, 63a/7		ğ.+yé- 32b/9
	f.+im 63a/1		[=23]
	f.+ni (bu fıkr) 44b/10	ğamgīn	Far. Kederli, gamlı.
	[=4]		ğ. 38b/3, 43b/9
fi'l	Ar. Eylem, yapılan iş.		[=2]
	f.+i bed 35b/1	ğanī	Ar. Zengin,
	[=1]		ğ.+lerni 56a/1
fil	Fil, Afrika ve Asya'nın sıcak bölgelerinde yaşayan en büyük memeli hayvan.		[=1]
	f. 54b/4	ğar	Far. Çatlak, yarık, çukur.
	[=1]		ğ. car u ğar 44b/12
fırāk	Ar. Ayrılık.		ğ.+da (ul köhne ğar) 45a/1
	f.+ım 48a/11		ğ.+ge (bir ğar) 57b/12
	f.+ında 39b/12, 47b/6		ğ.+ige (bir ğar) 44b/13
	[=3]		[=4]
fireng	Ar. Avrupa.	ğarīb	Ar. Kimsesi olmayan, zavallı kimse.
	f. fireng 35b/4		ğ. 33a/10
	[=1]		ğ. (bir ğarīb) 33a/9
fırkat	Ar. Ayrılık, ayrılış		ğ. bol- 37a/1
	f.+ı Şāmī 53b/4		ğ. dék 33b/2
	[=1]		ğ.+ler 36a/6
füzūn	Far. Fazla, çok.		ğ.+large 36a/3
	f. 33a/12		[=6]
	f. ét- 43b/8	ğarīban	Ar. Garipler, zavallı biçare kimseler.
	f.-ı feryād 44a/7		ğ.+a 45a/11
	[=3]		[=1]
G Ğ		ğarīr	Far. Basit, deneyimsiz.
ğalā	(Ar. < ğalā') Pahalı, pahalılık		ğ. 46a/8
	ğ. ğūl. 50b/12		[=1]
	[=1]	ğarķ	Ar. Suyu batma, suda boğulma.
ğam	Ar. Kaygı, tasa, keder.		ğ. bol- 58a/10
	ğ. 53b/9, 57b/10		[=1]
	g. (derd-i ğam) 33b/3	ğarķāb	Far. Suyu batmış, boğulmuş.
	ğ. bilen 63a/1		ğ. éyle- 59b/3
	ğ.+da 41b/4, 51b/6		[=1]
	ğ.+dın 51a/8	ğarrā	Ar. Park, gösterişli, şaşalı.
	ğ.+ge 56a/6		ğ.+yı kuvvet 59b/2
	ğ. guşşadın 37b/4		[=1]
	ğ. hem-ğam 63a/2	ğāvāz	Far. Bir çeşit av hayvanı.
	ğ.+ı 46a/10, 63a/7		ğ.+nı 38a/4
	ğ.+ıñ bilen 46b/3		ğ.+nı (bir ğāvāznı) 36b/7

[=2]
ğayibāne Far. Arkadan, gizlice, görünmeden.
ğ. 58b/5
 [=1]
ğayr Ar. Başkası, başka,
ğ.+e 49a/8
ğ.+ge 44a/6
 [=2]
gedā Far. Dilenci, yoksul.
g.+kinem 46a/5
 [=1]
gedālġ Dilencilik.
g. (ṭaleb u gedālġ) 39a/4
g. (dil-gedālġ birle) 44a/8
g. kıl- 39a/8
 [=3]
gem Atın ağzına takılan demir alet.
g. 'inān bol- 57b/5
 [=1]
genc Far. Hazine.
g. (çarġ-ı genc) 44a/8
 [=1]
ger Far. Eğer, şayet.
g. 36a/2, 37a/4, 47a/8
 [=3]
gerd Far. Toz, toprak.
g.+inde 50b/10
g.+ini 38a/8
g.+ini 41b/5
g.+lerin 34b/6
 [=4]
gerden Far. Boyun.
g.+ıġa 34a/9, 35a/8, 39a/7, 39b/13
g.+larıġa 34b/10
 [=5]
gerdün Far. Dönen, devreden, dönücü.
g. 48b/6
g.+dın (çarġ-ı gerdün) 52a/7
 [=2]
gevher Far. Cevher, mücevher.
g.+ī ḥaşem 53b/8
g.+ni 61a/8
 [=2]
ġilmān Far. Cennete hizmet eden delikanlılar.
ğ. 64a/3
ğ.+ı (behişt-i hūr u ġilmān) 57b/5
 [=2]

ġmā Far. Zenginlik.
ğ.+lar (sürūr u ġmā) 52a/6
 [=1]
gird Far. Çevre.
g.+inde 44b/5
 [=1]
gīrūdār Far. Mücadele, kavga, savaş.
g.+ı (gīrūdār-ı rāhib-i encümen) 46a/7
 [=1]
giryān Far. Ağlayan, ağlayıcı.
g. 61a/10
g.+ıñ (çeşm-i giryān) 52b/8
 [=2]
giryē Far. Göz yaşı.
g. 49a/9
 [=1]
giyah Far. Ot.
g. dék 42b/5, 47b/8
 [=2]
gögüs Vücudun boyun ile karın arasında kalan, hayatî organları içe alan bölgesi, bağır, sine.
g.+ıġa (gögsiġa) 53a/5
 [=1]
ġubār Ar. Toz.
g. 41a/8
g.+ı 58a/3
g.-ı ehven 58a/5
g.+ın 43b/9
g.+ıñnı 62a/11
 [=5]
ġül Far. Sarhoşluk, baş ağrısı.
ğ. (ġalā' ġül) 50b/12
 [=1]
ġuşşa Ar. Keder, tasa, gam.
ğ.+dın (ġam-ġuşşa) 37b/4
ğ.+ge (rāy-gān-ı ġuşşa) 46a/5
 [=2]
gūyā Far. Sanki, sözde.
g. 40a/5, 42b/6, 45a/2, 45a/3
g. ki 37b/10, 50a/11, 50b/5
 [=7]
gūyān Far. Söyleyen, söyleyci.
g. cān 45a/9
 [=1]
gül Gül çiçeği, çiçek.
g. 43b/9, 53b/3, 54b/6, 54b/8, 63b/9, 64a/12
g. 'ārızı 51b/10

g. dék 44a/10
g. dép 63b/9
g. gül-zârlıg 56b/6
g.-i ‘arız 58a/5
g.-i berg-i ter 52a/2
g.-i bi-bekâkinem 46a/9
g.+ni (tümâr-ı gül) 41b/3, 41b/6, 41b/9, 42a/2, 42a/5
g.+üm 53b/3, 55a/12
 [=20]
gül-‘izâr Far. Gül yanaklı, gül gibi pembe yanaklı.
g.+ım 57b/1
g.+ıñ 51a/13
 [=2]
gül-zâr Far. Gül bahçesi, gülistan.
g.+nı 52a/2
 [=1]
gül-zârlıg Gül bahçesi olma.
g. 56b/6
 [=1]
gülgün Far. Gül renkli, pembe.
g.(câme-i gülgün) 48b/7
g. éyle- 43b/6
 [=2]
güli ra ‘nâ Far. Sarı, kırmızı gül çeşidi.
g. 33b/9
 [=1]
gülistân Far. Gül bahçesi.
g.+ım 57a/7
g.+ım (gülsitân) 56a/12, [=2]
gülşen Far. Gül bahçesi.
g. 50a/10
g.-i ‘ömr 46a/9
 [=2]
gümân Far. Şüphe, zan.
g. bol- 58a/4
g.-ı kısmet 46a/12
g. kıl- 53a/7, 60a/8
 [=4]
güyya Bk. **güyâ**
g. 54a/3
 [=1]
güzâr Far. Geçme, geçiş.
g.+ıñ 51a/9
 [=1]
güzer Bk. **güzâr**
g.+i 49b/13
g. kıl- 38b/12

[=2]

H H H

hâ Far. (<h^vâh) İster... ister.
h. (hâ şâh) 57a/10
h. (h^vâh gedâ) 57a/10
 [=2]
hâb Far. Uyku.
h. (h^or u hâb kıl-) 47b/7
h.+ı 35b/12
 [=2]
habar Ar. Haber, gerçekleşmiş ya da gerçekleşmek üzere olan bir olay ile ilgili bilgi.
h. 59b/9
h. al- 58b/11, 62a/1
h. ber- 46b/12, 50b/8, 62b/3
h.+ı 49b/9
h.+ım 50b/7
h.+ını 61b/3
h.+ıñ 51a/11
h. tap- 61b/5
 [=11]
habardâr Ar. Haberi olan, haberli.
h. érdiler 62a/1
 [=1]
habîb Ar. Sevilen kişi, sevigili, dost.
h. 33a/9
 [=1]
hacâlat Ar. Utanma, utanç.
h.+din 54b/12
h. deryâsı 58a/10
 [=2]
hâcât Ar. Hacetler, ihtiyaçlar.
h. (kâzî’l-hâcât) 61a/1
 [=1]
hâh Far. (h^vâh) İstek, isteme.
h.+ıdur 49a/12
 [=1]
hâk Far. Toprak.
h.-ı mezellet 56b/3
h.-ı râh 55b/3
h.-i Husrav 37a/4
h.-i pâ-büs 57b/7
h.-i pây 59a/6
h.-i şerîf 47a/3
h. içre 57a/3
h.+ığa 48b/4
h.+ini 55b/10, 57b/13

ḥ. (zīr-i ḥāk) 59b/6
[=11]
ḥaḳīkat Ar. Gerçek, aslolan şey.
ḥ.+dın (rāh-ı ḥaḳīkat) 63a/8
ḥ.+dur 63b/8
[=2]
ḥākister Far. kül.
ḥ.+iṅ 54a/2
[=1]
ḥaḳḳ 1. Tanrı, Allah.
ḥ. 49a/10, 61a/10
ḥ.+a 63a/11
ḥ.+nı 49b/10, 63b/7
[=5]
2 Hisse, pay.
ḥ.+ıdın 60b/1, 60b/2
ḥ.+ı (nibā ḥaḳḳı) 35b/5
ḥ. (mağşūb ḥaḳḳ) 36a/4
[=4]
ḥakk Ar. Oyma.
ḥ.+ın 35b/2
[=1]
ḥaḳḳ-güzārlik Hakkı yerine getirme,
haktan ayrılmama.
ḥ.+dın 55a/10
[=1]
ḥaḳḳ-güzerlik Bk. **ḥaḳḳ-güzārlik**
ḥ. éyle- 47a/6
[=1]
ḥāl Ar. Durum.
ḥ. aḥvālige 43a/13
ḥ.+de 51a/1
ḥ.+ıda 60a/7
ḥ.+ım 60b/7
ḥ.+ıma 45a/13
ḥ.-i dil 53a/12, 53b/7
ḥ.+iḡa 40b/1
ḥ.+ini 42b/4
ḥ.+iṅ 56b/8
ḥ.+iṅe 50a/10
ḥ.+iṅni 62a/8
[=12]
ḥāl Far. Vücuttaki siyah benek, ben.
ḥ.+larıṅ (müşk-dāne ḥāl) 57a/3
[=1]
ḥālā Ar. Henüz, şimdi.
ḥ. 58b/11, 58b/9
[=2]
ḥalāyık Ar. Esir edilmiş ya da satın
alınmış kız veya kadın.

ḥ. 61b/3
ḥ.+ḡa 33b/8, 64a/7
ḥ.+nıṅ 49b/5
[=4]
ḥālet Hal, nitelik, keyfiyet.
ḥ.+ī naẓm 46a/11
[=1]
ḥalk Ar. Halk, bir ülkede yaşayan insan
topluluğu.
ḥ. 63a/10
ḥ.+ı (‘Arab ḥalkı) 61b/9
[=2]
ḥam Far. Eğri, bükülmüş.
ḥ. kıl- 51a/13
[=1]
ḥamūṣān Far. Suskunlar, sessizler.
ḥ. 56b/4
ḥ. leşker 52b/2
[=2]
ḥāmuṣiçe Sessizce, suskunca.
ḥ. 38a/9
[=1]
ḥançer Ar. Küçük, ucu eğri ve sivri, iki
tarafı keskin bıçak.
ḥ. 37a/3
ḥ. birle 42a/11
ḥ.+ni 42a/7
[=3]
ḥandān Far. Gülen, neşeli, şen.
ḥ. (ṣād ḥandān éyle-) 44a/10
[=1]
ḥāne Far. Ev.
ḥ. (hem-ḥāne) 48a/11
ḥ.-i Ka‘be 34b/13
[=2]
ḥannān Ar. Çok merhametli, çok
merhamet eden, acıyan
anlamındaki Allah’ın
sıfatlarındandır.
ḥ.-ārām 56a/13
[=1]
ḥār Far. Diken.
ḥ.-ı zār 49a/11
[=1]
ḥarāb Ar. Yıkık, dökük, harap olmuş,
viran.
ḥ. mülk-i ḥarāb 44a/8
[=1]
ḥarām Ar. İslam dininin yasakladığı şey.
ḥ. ét- 37a/9

[=1]
harem Ar. 1 Erkeğin eşi, zevce.
h.+iğa 42a/8
 2 Herkesin girmesine izin
 verilmeyen yer
h.+iğa 42a/9
 [=2]
Hārūt Ar.Yer yüzüne insanlara büyü
 öğretmek için gönderilen
 meleklerden biri.
h. ile Mārūt 37b/5
 [=1]
has Far. Dal parçası, yonga, çöp
h. hāşāk 39b/7
 [=1]
hasb-ı hāl Ar. Görüşme,konuşma,
 dertleşme, sohbet.
h.+idin 61b/13
 [=1]
hased Ar. Kıskançlık dolayısıyla
 çekememe.
h. bilen 56a/1
 [=1]
hāşıl-gāh Ar. Meydana gelme, ortaya
 çıkma yeri. .
h. 62a/8
 [=1]
hasret Ar. Kavuşma arzusu, özlem,
h. bile 53b/9
h. bilen 63a/2
h. birle 59b/7
h. birlen 61a/7
h.+ige 47a/3
h.+imde 49a/11
 [=6]
haste Far. Hasta.
h. 61a/6
h. dil 52b/5
h. (zār-ı haste-sen) 46a/11
 [=3]
haste-nümā Far. Hasta görünen.
h. 50a/9
 [=1]
h^vast-gār Far. İsteyen, isteyici.
h.+largā 40b/11
 [=1]
h^vast-gārılığ İsteyicilik.
h.+ka 40b/7
 [=1]
hāşāk Far. Çöp.

h.+i (has hāşāk) 39b/7
 [=1]
haşem Bir kimsenin yanındaki
 yardımcıları, adamları.
h.+inde (gevherī haşem) 53b/8
 [=1]
haṭ Ar. Yazı.
h.+ımmı 41b/3, 41b/6, 41b/9,
 42a/2, 42a/5
 [=5]
haṭā (<Ar. ḥatā') Hata, yanlış.
h. 36a/8
h. kıl- 43b/2
 [=2]
hāṭır Ar. Düşünme yeteneği, zihin,
 hafıza.
h. 35a/1
h.+ı 39a/13
h.-ı perīşān 52b/5
 [=3]
hattā Ar. Hem de, üstelik.
h. 61b/8
 [=1]
havā Ar. Hava.
h.+daki 32b/9
 [=1]
havās Ar. Duyular.
h.+ı 63b/13
 [=1]
havz Ar. Havuz.
h.-ı kevşer 39b/8
 [=1]
Hay Ar. Leylî'nin kabilesinin adı.
H. (Benī Hay) 33b/11, 34a/2,
 34a/6, 34b/9, 61b/4, 61b/9
 [=6]
hayā (<Ar. ḥayā') Utanma, Ar.
h.+sı 60b/13
 [=1]
hayāl Ar. Düş.
h.+idin 41b/10
h.+iğ 51b/2
 [=2]
hayāt Ar. Yaşam, ömür.
h.-ı 'ālem 57b/9
 [=1]
hayme Ar. Çadır.
h.+din 40a/10
h.+ge 40a/11
h.+si 39b/10

h.+siğa 39a/11
[=4]
hayr Ar. İyilik, yardım.
h.-ı saḥāvet 62b/4
h. kııl- 39a/8
[=2]
hayr-gāh Ar. İyilik yapılan yer.
h.+ıdın 40a/4
[=1]
hayrān Ar. Bir şeyi ya da durumu çok beğenmiş, ona şaşırıp kalmış kimse.
h. 53b/5, 61a/10
h.+ıı 52b/6
[=3]
hazān Far. Güz, sonbahar.
h. 46a/9, 51a/10, 55a/12, 56a/12
h. (bād-ı hazān) 53b/3, 54b/6
h. bilen 56a/3
h. kııl- 50a/2
[=8]
hazar Far. Bir yere yerleşme, yerleşik olma.
h kııl- 36b/6, 38a/7, 42b/1, 44b/6
[=4]
hazar Far. Kaçınmak, korkmak.
h. kııl- 42b/11
[=1]
he-ne Far. Ya da, veya.
h. 49b/12
[=1]
helāk Ar. Mahvolma, yok olma, helak.
h. 59a/12, 59a/7, 59b/10, 59b/5, 60a/4
h. cān 46a/6
[=6]
hem 1 Far. Ayrıca, üstelik, bir de, dahi, şu var ki, zaten.
h. 32b/9, 34a/7, 38a/6, 38a/7, 38b/11, 38b/2, 38b/3, 38b/5, 38b/7, 38b/9, 39a/5, 39b/11, 41a/11, 41b/10, 43a/11, 45b/12, 47b/3, 50a/11, 53b/10, 54a/4, 55b/12, 59b/2, 61a/5
h. (men-hem) 35b/11
2 Far. Birlikte kullanıldığı kelimeye ortaklık, -daş anlamı katan ön ek.
h.-hāne 48a/11
[=25]

heme Far. Bütün, hep, cümle, hepsi.
h. 46a/7, 57b/7, 58a/7
[=3]
hem-āguş Far. Kucak kucağa.
h. 50a/13
[=1]
hem-dem Far. Samimi, canciğer arkadaş; dost, yaren.
h. bol- 33a/10, 42a/9, 58a/8
h. éyle- 56a/6
h.-i (maḥrem-i hem-dem-i fiğān) 46a/4
[=5]
hem-derd Far. Dert ortağı.
h. bol- 53a/8
[=1]
hem-ğam Far. Dert ortağı.
h. éken 63a/2
[=1]
hem-rāh Far. Yoldaş, yol arkadaşı.
h. 32b/11, 58b/13
h. bol- 32b/13, 33a/1, 60a/9
[=5]
hem-rām Far. Birlikte itaat eder olma.
h. bol- 36b/5
[=1]
hem-rāz Far. Sırdaş.
h. bol- 57a/5
[=1]
hem-rāzlık Sırdaşlık.
h.+dın 55b/6
[=1]
hem-yāre Far. Aynı yaraya sahip olan.
h. éken 36b/13
[=1]
hemīşe Ar. Daima, hep, her zaman.
h. 57b/4
[=1]
her Far. Her, bütün.
h. 63b/9, 63b/9
h. (be-her) 35b/13
h. dem 37a/3, 45a/12, 53b/10, 57b/4, 57b/8, 59a/11
h. ilm 62a/10
h. kaçan 34b/5
h. kıanda 37a/10
h. kıandadur 36a/7
h. kıayan 47a/5
h. kim 45b/1
h. köz 40a/4

h. kün 44a/10
h. nef 62b/7
h. némerse 39a/6
h. şabā 44a/5
h. taraf 39a/10
h. teref 55b/8
h. yān 54a/3, 58a/8
h. yer 38a/9, 41a/4, 44b/12, 50b/1, 63a/2
h. zamān 47a/9, 53a/5, 59a/11, 63a/5
 [=33]
hergiz Far. Asla, hiçbir zaman.
h. 43b/4, 46b/1, 48a/5
 [=3]
hevā Ar. İstek, arzu.
h.+sıdın 63a/4
 [=1]
hınālī Kınalı.
h. felek 56a/4
 [=1]
hırām Far. Salınarak yürüme.
h. ét- 37a/8
 [=1]
hırān Ar. İnatçılık, çekingenlik.
h. kal- 42b/4
 [=1]
hırāş Far. Yaralanmış, tırmalanmış.
h. 53b/9
 [=1]
hırmān Ar. Nasipsizlik, mahrumiyet.
h. 47a/2
 [=1]
Hızır Ar. Ölümsüzlük suyundan içerek sonsuz bir ömrü olduğuna inanılan, sürekli dünyayı dolaşarak zorda kalanlara yardım ettiğine inanılan, veli, peygamber.
H. (meded-i Hızır) 34a/11
 [=1]
hicr Ar. Ayrılık, ayrılış.
h.+ğa (āfet-i hicr) 46a/5
 [=1]
hicrān Ar. Ayrılık, ayrılık acısı.
h. çöli 43b/8
h. (dāğ-ı hicrān) 54b/5
h. (dāğ-ı hicrān bol-) 59a/8
h.+dın 36b/13, 54b/7
 [=5]
hicrānlı Ayrılık acılı, ayrılık bulunduran.

h. felek 56a/6
 [=1]
hiç Fars. Hiç, katiyen, asla.
h. 32b/9, 34a/4, 41a/8, 46a/1, 46a/10
h. kim 45a/1
h. kimse 55b/12
h. maḥlūk 45a/1
 [=8]
hişār Ar. Küçük kale.
h.+ın 59b/3
 [=1]
hıvış Far. Akraaba.
h. (hıvış tabār) 40b/8, 61b/10, 61b/5, 43a/4
 [=4]
hız Far. Kalkmak, sıçramak, atılmak.
h. éyle- 37b/2
 [=1]
hūr Far. Yemek.
h. u hāb kıl- 47b/7
 [=1]
hōş Far. Hoş.
h. 39b/2, 43a/4, 44a/10, 51b/3, 56b/1, 58b/7
h. (hōş-ārā) 39b/10
h. kél- 63b/1, 64a/5
h. vakt 47a/12, 55a/7
 [=11]
hüb Far. Güzel.
h. érmes 44a/12
h. (hüb-ābdār) 36a/5
h.+ı 35b/13
 [=3]
Hudā Far. Tanrı, Allah. Ta‘ālā
H. 35b/13, 45b/13, 57b/4
H. érdi 39b/5
H. (kısmet-i Hudāy-ı Tabārak ü Ta‘ālā) 45b/13
H.+nı 57b/8
H.+nı hālar 41a/10
H.+y-ı 64a/4
H.+y-ı Ta‘ālā 60a/11, 34a/9, 35a/8, 63b/1
H.+y-ı Tabārak ü Ta‘ālā 61a/12
H. yā 34a/10
H. (yār-i Hudā) 57a/8
H. yımge 57b/4
 [=16]
humār Ar. Uyuşukluk, sarhoşluk.

h.+ım 54b/6
[=1]
humārlik Uyuşukluk, sarhoşluk.
h.+dın 55b/2
[=1]
hün Far. Kan.
h. (cısmı pür-hün) 43b/10
h.-ı ciger 62b/11
h.-ı cigerlik éyle- 47a/6
h.+ığa 35a/2
h. kıl- 35b/5
[=5]
hün-âb Far. Kanlı su.
h. éyle- 59b/2
[=1]
hün-âbe Far. Kanlı su.
h.-i yaş 48a/13
[=1]
hün-rîz Far. Kan dökücü.
h. 37a/5
[=1]
hūr Ar. Cennet kızı, huri.
h. (behişt-i hūr u ğılmān) 57b/5
h.+a 64a/3
h.+ni 63b/1, 63b/5
h.+niğ 63b/3
[=5]
hurāk Far. Yiyecek, yemek.
h.+dın kal- 42b/7
[=1]
hurrem Far. Sevinçli, şen, gönül açıcı.
h. (şād u hurrem éyle-) 56a/5
[=1]
hūrşîd Far. Güneş.
h.+ım (nūr-ı hūrşîd) 53b/2
[=1]
Husrav Far. Şah, padişah, hükümdar.
H. (hāk-i Husrav) 37a/4
[=1]
hūy Ar. Tabiat, mizaç.
h.+lı (melek hūylı) 45a/9
[=1]
hüner Far. Maharet, beceri.
h. 62b/4
h.+i 49b/11
[=2]
hüsn Ar. Güzellik.
h.+i 63b/9
[=1]

I

iẖtiyār Ar. Seçme, seçim yapma.
i.+ıñ dēp 35a/11
i+ıñ ('inān-ı iẖtiyārıñ) 58a/6
[=2]
'ıllat Ar. Hastalık.
'i.+ğa 64a/12
[=1]
ırak Uzak.
i. tüş- 57a/9
[=1]
ıs Koku.
i. 39b/4
i.+ı 39a/12, 63b/10, 63b/7, 63b/8, 63b/9, 64a/3
[=7]
'ışk Ar. Aşk
'i. 61a/4, 63a/6
'i. âfetidin 37b/7
'i. (bīmār-ı 'ışk) 63a/11
'i. (derd-i 'ışk) 44b/3
'i. (efgār-ı 'ışk) 63a/10
'i.+ı 33a/1, 33a/7, 47b/2
'i.+ı (tūr-i 'ışk) 40b/5
'i.+ı (dāğ-ı 'ışk) 63b/12, 64a/1
'i.+ıdın 47b/5
'i. (nā-tuvān-ı zār-ı 'ışk) 63a/10
'i.+nı 64a/1
'i. (yār-ı 'ışk) 63a/11
'i. (ziyarāt-gāh-ı 'ışk) 57b/10
[=17]
ızhār Ar. Açığa çıkarma, meydana çıkarma, gösterme.
i. éyle- 33a/9
[=1]
İ
ibāl (<Ar. ibā') Çekinmeli, kaçınmalı
i. felek 56a/8
[=1]
ibn Ar. Oğul.
i.-i Selām 40b/12, 40b/2, 40b/5, 42a/10, 42a/8, 42a/9, 42b/1, 42b/3, 42b/3, 43a/6, 43a/7, 44a/2, 44b/8, 45b/8, 47b/9, 58a/13, 58b/13, 58b/3, 58b/4, 59a/1, 59a/3, 59a/4, 60a/5
[=23]
iç İç.
i.+ide 49b/5

	i.+ige 46b/8	ilāhī Ar. Ey benim Allah'ım anlamında bir söz.
	i.+inde 61b/12	i. 35a/9, 64a/6
	[=3]	[=2]
iç-	İçmek.	ile ile edatı.
	i.-gen 63a/4	i. 37b/5, 51b/10
	[=1]	[=1]
içre	İçinde, arasında.	'ilimli İlim sahibi.
	i. 46a/13, 46b/4, 57a/3	'i. 'azîz 49b/13
	[=3]	[=1]
içür-	İçirmek.	'ilm Ar. İlim, bilgi, bilme, biliş.
	i.-miş 60b/9	'i. 62a/10
	[=1]	[=1]
ihlâş	Ar. Temiz ve gönülden gelen sevgi, dostluk, bağlılık.	īmān Ar. İnanç.
	i. keltür- 58b/5	ī.+ı 57b/5
	[=1]	[=1]
ihsân	Ar. Bağışlama, bağış, iyilik, lütuf.	imtiḥān Ar. Sınama, deneme, sınav.
	i. éyle- 44a/10	i. üçün 63b/2
	i.+ı 57b/5	[=1]
	[=2]	imtiyāz Ar. Ayrıcalık.
iḳbāl	Ar. Talih, baht açıklığı.	i. éyle- 55b/1
	i.+im (baht-ı ikbal) 33b/9	[=1]
	[=1]	'inān Ar. Dizgin.
iki	İki.	'i. (gem 'inān bol-) 57b/5
	i. 35b/7, 40b/2, 40b/8	'i.-ı ihtiyār 58a/6
	i. 'aşıq 40a/6	'i.+ım 56b/1
	i. ('aşıq-ı ma 'şūḳ) 61b/8	[=3]
	i. (bir iki kelime) 48a/7	incit- İncitmek.
	i. cān 56b/2	i.-me 49a/13
	i. kelime 47b/4	[=1]
	i. köz 59b/11	inḳılāp Ar. Dönüşme.
	i.+lerini 61b/7, 64a/5	i. (reftār-ı 'ālem-i inḳılāp) 44a/8
	i. melā'ike 62b/9	[=1]
	i. melek 62a/3, 63b/2, 63b/5	intizār Ar. Bekleme, bekleyiş.
	[=15]	i. bol- 40a/1
ikki	Bk. İki.	[=1]
	i. 'aşıq 64a/8	intizārḳıḳ Bekleme, bekleyiş içinde olma.
	i. melā'ike 62b/10	i. çek- 49a/9
	[=2]	[=1]
iḳrār	Ar. Kabul etme, tasdik etme.	iḳret- İnletmek.
	i.+ı 60b/13	i.-me 55a/10
	i.+ıda 56a/2	[=1]
	[=2]	ip İp.
'ilāc	Ar. İlaç, deva, çare.	i. 39a/5, 39a/7
	'i. ḳıl- 41a/7, 48a/4	[=2]
	[=2]	ipsiz İpsiz.
ilāh	Ar. Tanrı, Allah.	i. 52a/2
	i.+ım 38b/11	[=1]
	[=1]	irenḳıḳ Erenlik, eren olma durumu.
		i.+nı 55a/1

irkeş- [=1]
Birikmek, toplanmak.
i.-ip 36b/4
[=1]
isim Ar. Ad.
i.+ni 50a/3
[=1]
iste- İstemek.
i.-p 44b/10, 44b/11, 55b/9
i.-r-sen 45a/11
i.-rim 47a/3
i.-sem 47a/10, 47a/13, 47a/4,
47a/7
[=9]
istek İstek.
i.+iñ (istegin) 47a/12
[=1]
isti'âne Ar. Yardım.
i. 47a/3
[=1]
'ișyân Ar. Baş kaldırı.
'i. 37a/5
[=1]
'isyanlı Baş kaldıran, baş kaldırılı.
'i. 62b/12
[=1]
iş İş, amel.
i.+e 51a/9
i.+i 45a/10
i.+imni 35b/2
[=3]
'ișret Ar. İçki içme, içki.
'i. 56a/5
'i.+iñ 51a/10
[=2]
'iyâl-mend Ar. Aile sahip
'i. turur-men 36a/12, 38a/2
[=2]
iz İz.
i.+i 49b/12
i.+idin 44b/9
i.+iñdin 43b/5
[=3]
izâ'lı Her şeye karşı çıkan.
i. felek 56a/2
[=1]
izâlik Eziyet etmelik, eziyetlik.
i. mu sen 38b/8
[=1]
izhâr Ar. Gösterme, âşikar etme.

i.+ı 59a/4
i. kıl- 41b/1
[=2]
izle- Aramak.
i.-p 42b/9, 50b/8
[=2]
K K
ķabālı Cübbeli, kaftanlı.
ķ. felek 56a/10
[=1]
Ka'be Müslümanların kıblesi,
Mekke'deki kutsal bina,
Beytullah.
K. (hâne-i Ka'be) 34b/13
K.+m 45b/10, 47a/11
[=3]
ķabīle Ar. Boy, kabile.
ķ.+si ('Arab ķabīlesi) 34a/1
[=1]
ķabr Ar. Mezar.
ķ. 61b/1
ķ.+de 61b/7
ķ.+ıga 61b/1
ķ.+iñde 57a/8
[=4]
ķabūl Ar. Razi olma.
ķ. kıl- 36a/12, 38a/1, 48a/5,
61b/10
[=4]
ķaç- Kaçmak.
ķ.-mekke 54b/13
[=1]
ķaçan Ne zaman.
ķ. 33a/3, 34b/5, 49a/6, 49a/7
[=4]
ķaçur- Kaçırma.
ķ.-mıș 60b/10
[=1]
ķadd Ar. Boy.
ķ.+ı 58a/4
ķ.+iñ 57a/6
ķ.+ıñnı (serv u ķaddıñnı) 56b/9
ķ.+im 63a/7
ķ.+nıñnı 51a/13
[=5]
ķadeh Ar. İçki içmek için kullanılan
küçük bardak.
ķ.+im 58a/7
[=1]

ka-dem Ar. Ayak.	ka.+ıga 59b/3, 61a/8
ka. tart- 37a/10	ka.+ım 48a/2
[=1]	ka.+ın 60b/9
ka-dir Ar. Kudret sahibi.	ka.+lar 39a/10, 43b/6
ka. Allāh 60b/1	ka. yıgla- 45a/11
[=1]	ka. yıglat- 60b/7
ka-hiş Far. Azalış, tükeniş.	[=21]
ka.+im 63a/5	ka-nda Nerede, nereye.
[=1]	ka. (her ka-nda) 37a/10
ka-ide Ar. Davranışları yönlendiren	ka.+dur (her ka-nda) 36a/7
kural, usûl.	[=2]
ka. 40b/12	ka-nı Hani.
[=1]	ka. 33a/13, 41a/10, 46a/11, 46a/13,
kal- Kalmak.	46a/7, 46a/7, 46a/8, 46a/8, 63b/2
ka. 46b/4	[=9]
ka.-anı 41b/2	ka-nlı Kanlı.
ka.-ay 56a/12, 56a/13, 56b/1,	ka. (çeşmi ka-nlı) 43b/11
56b/2, 56b/3, 56b/8, 57a/2, 57a/7,	ka. yaş 48b/7, 53b/8
57b/1	[=3]
ka.-dı 42b/7, 47b/9, 60b/5	ka-nün Ar. Kural.
ka.-gan 63a/8	ka.+ların 40b/12
ka.-gey 62a/10	[=1]
ka.-ıp 33a/9, 52a/3	ka-r- Karıştırmak, karmak.
ka.-ıp-men 59b/7	ka.-ıp ér-diğ 47a/2
ka.-madı 33b/6	[=1]
ka.-may 36b/4	ka-ra Kara, siyah.
ka.-ur ér-di 42b/4	ka. 38b/5, 38b/6
[=22]	ka. (bir ka-ra zāğ) 38a/13
ayağdın ka-l- 47b/9	ka.+dın (yüz ka-ra) 60b/8
hırān ka-l- 42b/4	ka.+dur 38b/10, 38b/9
hurākdın ka-l- 42b/7	ka.+kinem 46a/6
[=3]	ka. kundu-z 51b/1
ka-lın Çok, pek çok.	ka. kuş 38b/10
ka. 41a/2	ka. kün 49b/4
[=1]	ka. nergis köz 43b/6
ka-mat Ar. Boy.	ka.+sı 54a/8
ka. 58a/7	ka. taş 56a/10
ka.-ı zībā 51b/12	ka. tofrağ 39b/7
[=2]	ka. tonlu kuş 38b/2
ka-n Kan.	ka. (ul ka-ra kün) 48b/13
ka. 45a/10, 53a/11, 63a/4, 63a/5	ka. yer astı 54a/7
ka. (bağrı ka-n) 58a/6	[=17]
ka. (ciger ka-n) 59a/9	ka-ra- Bakmak.
ka.+dın 56a/4	ka.-p 35a/12, 35b/9, 36b/10, 38b/1,
ka.+dın ton 43b/6	38b/6, 39a/13, 40a/1, 43a/13,
ka.+dur 50a/14, 63b/10	44a/3, 49a/5, 50a/8, 51a/5, 53a/9,
ka. éyle- 44a/11	56a/11, 57b/2, 59a/3
ka.+ga bulğan- 36a/2	[=16]
ka.+ı 54b/8	ka-rār Ar. Rahat, huzur, dinlenme.
	ka. al- 42a/9

ķ.+ım 54b/7
ķ.+ıı 51b/4
 [=3]
ķarındaş Kardeş.
ķ. éken 36a/9
 [=1]
ķariş- Karışmak.
ķ.-gen 45a/10
 [=1]
ķars Yumruk.
ķ. ur- 40a/13
 [=1]
ķaş Karşı, ön, kat, huzur.
ķ.+ıġa 32b/7, 53a/8
ķ.+ıma 50a/12
ķ.+ında 34b/5
 [=4]
ķaş Kaş.
ķ.+ın çat- 43b/3
 [=1]
kāş Far. Keşke.
k. 48b/1
 [=1]
ķaşşak Sefil, sefalet içinde olan kimse.
ķ. (köp ķaşşak) 36a/12
ķ. turur 39a/3
ķ. turur-men 38a/2
 [=3]
ķat^c Ar. Kesmek.
k. ét- 47a/5
 [=1]
ķat- Katmak.
k.-magen 49b/1
 [=1]
ķatar Defa, kez, kere.
k.-ar 40a/4
 [=1]
ķatıra Ar. Katre, damla.
ķ. 45a/5
ķ. ķatıra yaş 45a/5, 48a/2
 [=3]
ķattı Katı, sert.
ķ. 56a/10
 [=1]
ķattıġ Bk. **ķattı.**
ķ. 44a/7, 47a/11, 51a/9, 60b/9
ķ. taş 43b/10
ķ. yol 62b/7
 [=6]
ķavl Ar. Söz.

ķ.+ı 35b/1
ķ.+ımız 34b/13
 [=2]
ķavuş- Kavuşmak.
ķ.-sun 61a/8
 [=1]
ķayan Nere, nereye.
ķ. 53b/5
ķ.+ķa 47a/5
 [=2]
ķayda Nerede.
ķ. 58a/12
 [=1]
ķaydın Nereden.
ķ. 45a/10, 47a/10, 47a/13, 47a/4,
 47a/7, 58a/12
 [=6]
ķayn Far. Şekillendirme,
 biçimlendirme.
ķ. ķıl- 35b/2
 [=1]
ķaysı Hangi, hangisi.
ķ. 50a/14, 57a/5, 62a/7
ķ. bir ķaysı 52b/6
 [=4]
ķayt- Dönmek.
ķ.-a ber- 35a/11
ķ.-ar 60b/3
ķ.-ıp 62b/6
 [=3]
ķayta Tekrar, yeniden,
ķ.-a 35b/2, 37a/9
 [=2]
ķāzī Ar. Kadı,
ķ.+’l-hācāt 61a/1
 [=1]
kebāb Ar. mec. Yanmış, yanık.
k. (ciger kebāb) 46a/13
k. ét- 36a/1
 [=2]
kebüter Far. Güvercin.
k. dék 50a/7
k.+ge 50a/8, 50b/3
k. (mişl-i kebüter) 50a/7
k. (murġ-ı kebüter) 50b/1
 [=5]
keçe Gece.
k. 51b/1
k. kündüz 34a/8
 [=2]

kefen Ar. Kefen.
k. 46a/8
 [=1]
kel- Gelmek.
k.-ip 62a/3
 [=1]
kelime Ar. Kelime, söz, sözcük.
k. 40b/2, 47b/4
k. (bir iki kelime) 48a/7
 [=3]
kemrak Far. Daha az.
k. 38b/8
 [=1]
kes- Kesmek.
k.-er 35b/8
 [=1]
baş kes- 35b/8
 [=1]
kesb Ar. Kazanma, çalışarak kazanma.
k. ét- 58a/6
 [=1]
ket- Gitmek.
k.-geniğa 35a/12
k.-ti 45b/9
k.-tim 41a/10
 [=3]
kevşer Ar. Cennete bir havuz, nehir.
k. (havz-ı kevşer mi) 39b/8
k.+din (āb-ı kevşer) 57b/6
 [=2]
keyik Geyik.
k.+leri 49b/10
 [=1]
kez- Gezmek.
k.-ip 36b/12
 [=1]
kéçil- Geçilmek.
k.-di 54b/8
 [=1]
kéçür- Geçirmek.
k.-di 42b/3
k.-miş 60b/9
k.-sün 41b/2
 [=3]
rüz-gār kéçür- 42b/3
 [=1]
kél- Gelmek.
k. 50b/1, 53b/11, 53b/6,
 54a/10, 54a/5
k.-dim 43b/5, 57a/1

k.-diğ 45a/10, 53b/7, 58b/4,
 62a/12, 62a/7, 62a/7, 62a/8, 62a/8,
 62a/9, 62b/2, 62b/5,
 62b/8
k.-en 63b/7
k.-genim érđi 58b/11
k.-genimçe 41b/4, 44b/2
k.-gey 48a/10, 48a/10, 48a/11,
 48a/11, 48a/12, 48b/11, 48b/2,
 48b/5, 48b/8
k.-ip 34b/10, 34b/9, 35b/9,
 39a/12, 42b/4, 43a/10, 43a/2,
 45a/11, 50a/8, 53a/1, 53a/2, 57a/8,
 57b/13, 58a/12, 60b/5, 61b/5,
 63b/1, 64a/5
k.-ip-dür-sen 62b/6
k.-ip-men 55b/4
k.-ip érđi 40b/4
k.-künç 41a/10, 41a/11, 41a/9
k.-mes turur 63b/9
k.-se 34a/4, 49a/6, 49a/7
k.-sün 34a/4
k.-ür 48b/3, 49a/2
k.-ür-men 58b/1
k.-ür érđi 33a/6
k.-ür ki 50a/1
 [=67]
‘ācız kél- 34b/9
hōş kél- 63b/1, 64a/5
özige kél- 43a/10, 53a/1
rahımı kél- 35b/9, 42b/4, 43a/2
 [=8]
kéltür- Getirmek.
k.-di 46b/13
k.-ey-dép 55a/4
k.-gey-sen 48a/7
k.-meğay-sen 41a/8
k.-mişem 62b/11, 62b/11, 62b/12,
 62b/12, 62b/13, 63a/12, 63a/3,
 63a/6, 63a/9
k.-üp 34b/11, 58b/10, 63b/4
k.-üp érđim 58b/5
k.-ür-men 49b/6
 [=18]
iğlāş kéltür- 58b/5
 [=1]
kése İri toprak parçası.
k. birlen 39a/9
 [=1]
két- Gitmek.

k.-e sen 35b/4
k.-er boldı 41a/2
k.-er érđi 40a/13, 58a/1
k.-eriñ 62b/6, 62b/6
k.-gendin soñ 41a/4, 42b/7
k.-gin 45b/3
k.-günçe 57b/9
k.-ip 42a/3
k.-ip-dür 58a/6
k.-ip érđim 58b/10
k.-iptur 54b/10
k.-sün 36a/7, 37b/3
k.-ti 42a/8, 43a/7, 52a/1, 52a/2, 52a/3, 52a/4, 52b/3, 55a/2, 62b/1
k.-tiler 60a/10
 [=26]
aķıp kêt- 37b/3
yol kêt- 35b/4
 [=2]
kéy- Giymek.
k.-din 38b/6
k.-geniñ 38b/9
 [=2]
kıble-gâh Kible yeri.
k.+ım 47a/9
 [=1]
kıl- Kılmak, yapmak, etmek, eylemek.
k. 33a/4, 35b/13, 36b/9, 39b/9, 45a/10, 50b/2, 53a/12
k.- dép 62b/3
k.-a'lmadım 46b/1
k.-a turur-miz 39a/4
k.-asın 37a/3
k.-ay 41a/7, 61b/7
k.-ayın 48a/4, 48a/9
k.-ayın-ki 41a/6
k.-ayın-kim 45b/12
k.-ayın dép 33a/1
k.-dı 32b/10, 34a/1, 41b/7, 41b/7, 41b/8, 41b/8, 42a/7, 45b/1, 46b/11, 50b/4, 50b/6, 55a/6, 61b/2
k.-dı-kim 53a/7
k.-dı ki 44a/1, 45a/4
k.-dılar 40b/12, 46b/9, 50b/7, 61b/11, 62a/3, 62b/9, 64a/8
k.-dım 41b/1, 48a/4
k.-dın 56b/4
k.-ğalı 33b/5, 33b/5, 33b/6, 33b/6
k.-ğandın soñ 46b/10
k.-ğanı 49b/7

k.-ğanımı 51a/1
k.-ğanları 62a/6
k.-gen 55a/5
k.-gey-sen 33a/11, 33b/1, 33b/10, 33b/4, 33b/7
k.-gül 41a/9
k.-gin 35b/10, 41b/1, 49a/4, 49a/9
k.-ıban 35b/5
k.-ıñlar dép 39a/8
k.-ip 32b/8, 33a/2, 33a/7, 34a/6, 34b/6, 35b/2, 35b/6, 38b/12, 39a/8, 40a/12, 40a/3, 40a/9, 40b/12, 40b/4, 40b/9, 41a/12, 41a/2, 42a/8, 42b/1, 42b/12, 43a/6, 43a/7, 43b/2, 44a/6, 44b/10, 44b/13, 44b/5, 44b/6, 45b/8, 47b/2, 47b/3, 48b/7, 49a/1, 50a/1, 50a/1, 50a/2, 50b/10, 50b/11, 50b/8, 51a/13, 53a/3, 54b/9, 55a/5, 55b/11, 56a/2, 57b/11, 57b/12, 58a/1, 61b/1, 63b/2
k.-ip érđim ki 60a/8
k.-ip turur érđi 44b/2
k.-ip tururlar 50b/12, 62a/5
k.-ma 50b/1
k.-madı 48a/6, 61b/10
k.-madı kim 46b/1
k.-madım 47a/11, 47a/11
k.-magin 33a/4
k.-makğa 57a/1
k.-mas 45a/2
k.-mas érđiler 36b/6
k.-masam 32b/9
k.-may 33a/8, 38a/7, 40a/3, 42b/11, 44b/6, 45a/8, 47b/7, 62a/13
k.-may turur 35a/5
k.-sañ dép 58b/2
k.-sun 41b/4, 57b/5
k.-ur 53a/6
k.-ur-men 36a/13, 38a/3
k.-ur-men dép 49a/1
k.-ur-sen 43a/6, 45a/12, 51a/12
k.-ur érđi 34b/8, 38a/9, 44a/1
k.-ur érđiler 35a/3, 60a/12, 62a/4
k.-ur érđim 36a/12, 38a/1
k.-ur men dép 32b/10
k.-ur sen 33a/3
k.-urlar 49b/11

[=160]

‘afv kıl- 58b/2
‘akd kıl- 43a/7
aṣṣiyān kıl- 42b/12, 44b/6,
50b/11
āvāra kıl- 41b/7
avḳat kıl- 38a/3
āzād kıl- 35b/13, 36b/9
baḥṣ kıl- 40b/12
ber-pā kıl- 50b/6
beyān kıl- 50b/2, 53a/12,
55a/6, 64a/8
beyāna kıl- 45a/10
bī-ḥāra kıl- 41b/7
bī-vefālīk kıl- 43a/6, 45b/8
bisyār kıl- 61b/1
būse kıl- 34b/8, 44a/1
cebr ü cefā kıl- 43a/6
cem‘ kıl- 34a/6
cerr kıl- 40a/3
defn kıl- 46b/10, 50b/7,
61b/11, 61b/7
dermān kıl- 33b/5, 47a/11
devrān kıl- 33b/6
du‘ā kıl- 57b/11
engīz kıl- 37a/3
fark kıl- 35a/5, 45a/8
feryād fiḡān kıl- 53a/2, 58a/1
feryād nāle kıl- 53a/6
fiḡān kıl- 49a/1, 50a/1
gedālīḡ kıl- 39a/4, 39a/8
gümān kıl- 53a/7, 60a/8
gūzer kıl- 38b/12
ḥam kıl- 51a/13
ḥaṭā kıl- 43b/2
ḥayr kıl- 39a/8
ḥazān kıl- 50a/2
ḥazar kıl- 36b/6, 38a/7, 42b/1,
44b/6
ḥazar kıl- 42b/11
ḥōr u ḥāb kıl- 47b/7
ḥūn kıl- 35b/5
‘ilāc kıl- 41a/7, 48a/4
izhār kıl- 41b/1
ḳabūl kıl- 36a/12, 38a/1,
48a/6, 61b/10
ḳayn kıl- 35b/2
köp kıl- 45a/12
ḳuvvet kıl- 36a/13
maḳām kıl- 38a/9, 45a/2

ma‘lūm kıl- 49b/7
maṣlaḥat kıl- 40b/9
merḥabā kıl- 57a/1
mihmān kıl- 49a/9, 55a/5
mūṭāla‘a kıl- 44a/1
müyesser kıl- 32b/9, 33a/3,
57b/5
nāle fiḡān kıl- 44b/5, 57b/12
naẓar kıl- 44b/13, 62a/3
naẓm kıl- 62a/5
niṣān kıl- 50a/1
pāk kıl- 34b/6
pāre pāre kıl- 40a/12
peṣīmān kıl- 33b/5
pinhān kıl- 33a/4, 33b/6, 42a/8
raḥm kıl- 40a/3
rām kıl- 32b/8
revāne kıl- 34a/1
riḥlet kıl- 46b/9
ṣabr kıl- 33a/4, 41a/9, 41b/4,
44b/2
ṣad-pāre kıl- 41b/8
seyr kıl- 40b/4
suvāl kıl- 62a/6
ṣekve kıl- 55b/11
tāb ṭāḳat kıl- 49a/1
ṭāḳat kıl- 33a/8
ṭaleb u gedālīḡ kıl- 39a/4
tamām kıl- 41a/12, 45b/1
ṭar kıl- 41b/1
tefaḥḥuṣ kıl- 45a/4
tefekḳūr kıl- 40a/9
terk kıl- 32b/10
teslīm kıl- 50b/4, 61b/2
tauẓī‘līḳlar kıl- 35a/3
toy kıl- 41a/2
ūns kıl- 50b/10
va‘d kıl- 32b/10
va‘de kıl- 56a/2
vefā kıl- 33a/1
vefāt kıl- 46b/11, 51a/1
vīrān kıl- 54b/9
yakīn kıl- 42a/7
yara kıl- 41b/8
yārlīḡ kıl- 56b/4
ziyālīḡ kıl- 44a/6
zor kıl- 33a/7
zora kıl- 33a/2
[=128]

ḳıldur- Kıldırmak, yaptırmak, ettirmek.

	ķ.-man 62b/12 [=1]		45b/12, 46a/11, 46a/13, 50a/1, 50a/11, 50b/5, 51a/3, 51a/3, 51b/3, 52a/1, 55a/13, 55a/7, 57b/10, 57b/6, 58b/8, 60a/7, 60a/8 [=33]
ķılıç	ķılıç. ķ.+ların 34b/9 [=1]		
ķır	ķır, boş arazi. ķ.+da 34b/3, 41b/2 [=2]	ķim	1 Hangi ķiři anlamında soru zamiri. ķ. 45a/1, 45b/1, 45b/11, 45b/11, 54a/2, 57a/11, 57a/11, 58a/4, 58a/4, 58a/5, 58a/6, 58a/7, 58a/8, 63a/2 ķ. birle 56b/4 ķ.+din 51a/6 ķ.+ge 35a/11 ķ.+i 54a/9 ķ.+iņdin 53b/10 ķ.+ni bilen 56b/7 ķ. sen 53a/10 ķ. turur 45b/11 ķ. turur-sen 58a/12 2. Bağlama edatı. ķ. 33a/13, 33b/12, 33b/9, 34a/10, 34b/3, 34b/8, 35a/6, 35a/8, 35b/7, 36b/3, 38b/13, 39b/13, 40a/2, 40b/2, 41a/4, 41a/6, 42b/10, 45a/1, 45b/13, 46b/1, 47b/5, 47b/7, 48a/1, 49b/10, 50b/10, 51b/9, 53a/10, 53a/3, 53a/5, 53a/7, 54a/11, 54a/4, 55a/3, 55a/7, 57a/3, 58b/10, 59a/5, 60a/6 61b/6, 62a/3, 63a/11, 63b/2 ķ. ķin 33a/10, 56b/11 [=67]
ķır-	ķırmak. ķ.-dın 58a/7 [=1]		
ķırıl-	Öldürölmek. ķ.-dı 34a/8, 34b/9 [=2]		
ķısmet	Ar. Nasip. ķ. 41a/2 ķ.+ge 62a/8 ķ.-i Ĥudāy-ı Tabārak ü Ta‘ālā 45b/13 ķ.-i mevlid 46a/4 ķ.+ige (gümān-ı ķısmet) 46a/12 ķ.+imge 57a/11 [=6]		
ķışın	ķış mevsiminde. ķ. 56a/7 [=1]		
ķıyāmat	Ar. Kıyamet. ķ.+da 35a/1 ķ.+ni 50b/5, 62b/4 ķ. taņı 57b/9 [=4]		
ķıyāmatlık	Kıyametlik. ķ. 37b/10 [=1]	ķimerse	(<ķim érse) Kimse ķ.+niņ (ul ķimerse) 45a/2 [=1]
ķız	Dişi cinsten olan evlat. ķ.+ımnı 55a/4, 55a/7 ķ.+ını 53a/3 ķ.+ıņnı 35a/10 [=4]	ķimi	Gibi ķimin 46b/4 ķimü 33b/5 [=2]
ķızık	Sıcak. ķ. (mihri ķızık) 60b/10 [=1]	ķimse	ķimse. ķ. 60b/5 ķ.+ni (hıç ķimse) 55b/12 [=2]
ķızıl	ķızıl, kırmızı. ķ. yüz 61a/6 [=1]	ķın	Far. alçakgönüllü ve itaatkar olmak. ķ. 50a/4
ķi	Bk. ķim 2 ķ. 36a/7, 36b/7, 37b/10, 39b/4, 39b/6, 40a/10, 40b/1, 40b/6, 41a/6, 41b/4, 42a/1, 42a/11, 42a/4, 43a/3, 44a/1, 45a/4, 45a/5,	ķiņeř-	Danışmak, görüşmek. ķ.-ip 34a/2 ķ.-tiler 40b/9

kir- [=2]
Girmek.
k.-di 54a/7
k.-di ki 39b/6
k.-ip 42a/9, 47b/13, 57b/12
k.-iptür 54b/10
[=6]
cân kir- 39b/6
nâliške kir- 47b/13
[=2]
kirgüz- Giydirmek.
k.-di 40a/11
k.-üp 49a/3
[=2]
kişi Kişi.
k. 41b/5, 62a/10
k. ('azîz kişi) 45a/10
[=3]
köl El.
k. ayağ 39b/3
k.+ı 43b/13, 56a/4
k.+ı yaman 60b/10
k.+ıda 40a/1
k.+ıdın 40a/10
k.+ımnı 41a/7
k.+ında 53a/2, 53a/5, 58a/2
k. téğür- 42a/10
k. uzatır bol- 42a/10, 42a/11
[=13]
kön- Konmak.
k.-a tur- 42b/13
k.-ar érdi 44b/7
k.-sağ 50b/1
k.-up 50b/12
[=4]
korkuç Korku.
k.+ıdın 40a/8
[=1]
koş- Koşmak, katmak, birleştirmek.
k. 62a/10
k.-tılar 64a/6
[=2]
koşul- Bağlanmak, eklenmek.
k.-dı 64a/9
k.-sun 37a/6
k.-sunlar 37b/5
k.-up 43a/4, 49b/11, 57b/6
[=6]
çüftige koşul- 37a/6
[=1]

koy- 1. Bir şeyi bir yere koymak, bırakmak, yerleştirmek.
k.-a berdi 36b/3, 38a/6
k.-ğan 59b/9
k.-up 48a/13
2. Bırakmak.
k., 45a/13, 55a/10
k.-a ber 36b/11
k.-a ber (koy ber-) 36a/7
k.-ma 60b/6
k.-up 41a/9
3. Tasviri fiiler yapar.
k. 39b/3
4. Yardımcı fiil olarak kullanılır.
k.-dı 63a/11
[=12]
ayağdın koy- (mahrum bırakmak) 63a/11
[=1]
koyun Koyun, koltuk altı, kucak.
k.+ığa (koyınığa) 54b/10
[=1]
közğa- Harekete geçirmek.
k.-dın 35b/5
[=1]
kögüs Göğüs, sine.
k.+ide (kögside) 36a/1
k.+ığa (kögsiğa) 53a/2
[=2]
köhne Far. Eski.
k. (ul köhne ğar) 45a/1
[=1]
könül Gönül.
k. 49a/12, 49b/1, 52a/3
k.+deki 37a/9
k.+i (köñli) 32b/6, 35b/1, 43b/2, 44a/6, 44a/7, 44b/11, 56a/8, 61a/11
k.+i üz- 61a/11
k.+i üzül- 44b/11
k.+ide (köñlide) 32b/13, 40a/2, 43a/2
k.+idin (köñlidin) 41b/5
k.+ığa (köñliğa) 47b/10
k.+ige (köñlige) 40b/5
k.+in (köñlin) 56a/3, 56a/8
k.+ini (köñlini) 38a/9, 50a/4
k. kuşu 61a/9
k.+üm (dem-i köñül) 41b/10

k.+üm (könlüm) 41b/10, 61a/6, 63a/2
k.+üm (rîş-i könlüm) 33a/12
k.+ümde (könlümde) 64a/2
k.+üme (könlüme) 35b/2
k.+ümni (könlümni) 44a/10, 60b/3
k.+üñ (köñlün) 38b/3
k.+üñe (köñlüne) 41a/8
k.+üñe (köñlüñe) 45a/11
k.+üñni (köñlüñni) 44a/12
k. üz- 61a/1
 [=39]
köp Çok.
k. 34a/8, 34a/8, 34b/8, 36a/9, 47a/6, 49b/5, 60b/1, 60b/2, 60b/4, 60b/6, 61a/3, 61a/7
k. derd 63a/9
k. kaçşak 36a/12
k. kıl- 45a/12
k.+ler 48a/4
 [=16]
kör Görme engeli olan kimse, kör.
k. 39a/2
 [=1]
kör- Görmek.
k.-di 45a/6
k.-di-kim 35b/7, 38b/13, 39b/13, 50b/10, 53a/3
k.-di kim 42b/10
k.-diler kim 62a/3
k.-düm 38b/3, 38b/4, 52b/8
k.-er érdiler 44b/13
k.-geç 56b/11
k.-geni 58b/13, 58b/6
k.-megen 49b/1, 56a/1, 56a/1
k.-mesün 49a/8
k.-se 62a/11, 63a/2
k.-seler 44b/13
k.-señ 49a/12
k.-üp 35b/2, 35b/3, 38a/7, 40a/11, 42b/4, 51a/1, 60a/7, 63b/5, 64a/7
 [=32]
körset- Göstermek.
k.-ip 59a/2, 60b/10
k.-ür 56b/6
 [=3]
körün- Görünmek.
k.-ür 39b/10, 50a/11
k.-ür-sen 50a/13

[=3]
köter- Kaldırmak.
k.-ip 62a/8
 [=1]
köy- Yanmak.
k.-gen 53a/6
k.-gülük 52b/7
k.-üben 60a/1
k.-üp 39b/12
 [=4]
köydür- Yakmak.
k.-ür érdi 40a/6
 [=1]
köz Görme organı, göz.
k. bulağı 54b/9
k.+ge 59a/6
k.+i 39b/12, 41b/4, 43b/13, 51a/3, 53a/4, 54b/2
k.+i (nergis közi) 36a/5
k.+i tüş- 38a/12
k.+idin 40a/4, 45a/4
k.+ige 34b/7, 43b/12
k.+in (baş közin) 49a/8
k.+ini 45a/6, 57b/11
k.+iñ 45a/10
k.+iñdin (kara nergis köz) 43b/6
k.+ler (sürme közler) 36a/8
k.+leri 34b/7
k.+leridin 34b/7, 36b/2, 48a/2
k.+lerige 54b/1
k.+lerin 62a/2, 62a/2
k.+üm 55a/12, 61a/10
k.+üm (iki közüm) 59b/11
k.+üñ 51a/12, 56b/5
k.+üñe 57b/7
k. yaşı 63a/5
 [=34]
ķubūr Ar. Kabirler.
ķ.+ın 63a/8
 [=1]
ķucaķ Kucak.
ķ.+ıñda (ķucağıñda) 47a/12
 [=1]
ķucaķla- Kucaklamak.
ķ.-p 46b/13
 [=1]
ķuddūs Ar. Düşünülebilecek bütün noksanlıklardan münezzeh anlamında Allâh'ın sıfatlarından biri.

ķ.+ı (rūhān-ı ķuddūs) 57b/7
[=1]
ķudret Ar. Güç, Allāh'ın her şeyi yapabilmeye muhktedir olması.
ķ.+i birlen 63b/1
[=1]
ķudūret Ar. Kaygılar.
k. gerdi 41b/5
[=1]
kūh Far. Dağ
k.-be-kūh 38a/9, 40a/13, 42b/9, 44b/12, 47b/4
k.-ı mihnat 52b/3
k.-ı mihnat birle 59b/4
k.-ı Necd 44b/4
[=8]
ķul Kul, köle.
ķ.+ı (bir ķul) 41a/3
ķ.+ları 42b/8
[=2]
ķulaķ Kulak.
ķ. sal- 54b/2, 54b/3, 56a/9
[=3]
ķuma Kuma.
ķ.+sı 63b/10
[=1]
ķunduz Kunduz.
ķ. (ķara ķunduz) 38b/5, 51b/1
[=2]
ķur'ān Allāh tarafından Hz. Muhammet'e indirilen kutsal kitap.
ķ.+da 37a/5, 62b/3
[=2]
ķur- Kurmak.
ķ.-up 35b/7
[=1]
dām ķur- 35b/7
[=1]
ķurit- Kurutmak.
ķ.-tı 55a/1
[=1]
ķuru- Kurumak.
ķ.-p 42b/5, 47b/12, 47b/8
[=3]
ķuruğ Kuru.
ķ. cısm 41a/10
[=1]
ķuruķ Bk. **ķuruğ**
ķ. 46a/8

ķ. cısm 34b/4
[=2]
ķuş Kuş.
ķ. 32b/9
ķ. (ķara ķuş) 38b/10
ķ. (ķara tonlı ķuş) 38b/2
ķ. (acāib-i cān-vār-ķuş) 50a/9
ķ.+ı (ķöñül ķuşı) 61a/9
ķ.+ığa 58a/7
ķ.+lar 42b/11, 44b/6, 50b/11, 54b/4, 60a/2
ķ.+large 63a/4
ķ.+ları (rıdvān ķuşları) 57b/6
ķ.+um 38b/8
[=14]
ķuşış Far. Çalışma, çabalama.
k.+ler 48a/4
[=1]
ķutķar- Kurtarmak.
ķ.-ma 55a/11
[=1]
ķutul- Kurtulmak.
ķ.-saķ dēp 40b/10
[=1]
ķuvvet Ar. Güç, kuvvet.
ķ.+i (ğarrā-yı ķuvvet) 59b/2
ķ.+im 63a/11
ķ. ķıl- 36a/13
[=3]
ķuzu Koyunun yavrusu, yavru.
ķ.+m 46a/13
[=1]
ķüç Güç, kuvvet.
k.+i 54b/4
[=1]
ķulfetli Zor uğraştırıcı.
k. 55b/13
[=1]
ķün 1 Yirmi dört saatlik zaman dilimi, gün.
k. 51b/12
k. (beş ķün) 37a/8
k. (bir ķün) 33a/1, 33a/7, 38a/10, 38b/13, 40b/3
k. (bir néçe ķün) 32b/11, 32b/13, 33a/1, 34a/8, 34b/8
k. (bu ķün) 36a/4, 53b/5
k. (bul-ķün) 39b/9
k.+de 57b/13
k.+de (ķara ķün) 49b/4

k.+din (bir néçe kün) 40b/6, 46b/8, 60a/11
k.+din (kün-kündin) 47b/12, 60b/4, 63a/5
k.+din (kün kündin) 42b/5, 47b/6, 56a/2
k.+din soñ 40b/6, 46b/8, 50b/9, 60a/11
k. (her kün) 44a/10
k.+i 56a/10
k.+kündin 42b/4, 47b/12, 47b/6, 56a/2, 60b/4, 63a/5
k.+ler 60b/9
k.+leride 35a/7
k. (ul qara kün) 48b/13
 2. Gündüz.
k. (tün ü kün) 39b/5
 [=42]
kün-be-kün Günden güne, gittikçe.
k. 60b/7
 [=1]
kündüz Gündüz.
k. 51b/1
k. (keçe kündüz) 34a/9
 [=2]
küvviret Ar. Kur'an-ı Kerîm'de Tekvir suresinin birinci ayetinde geçen "dürüldü, sarıldı" anlamındaki kelime, Tekvir suresinin halk arasındaki adı.
k.+niñ 57a/6
 [=1]
L
lāf Far. Söz.
l. ur- 35b/3
 [=1]
laḥd Lahit, mezar.
l. 53b/2
l.+ge 52a/9
 [=2]
la'ī Ar. mec. Sevgilinin kırmızı dudağı.
l.+din 59a/9
 [=1]
lāle Far. Lale.
l. dék 47b/12
 [=1]
lāyık Ar. Uygun, münasip.
l. 47a/11

l. bol- 51b/12
 [=2]
lāzım Ar. Gerekli.
l. bol- 54b/13
 [=1]
leşker Far. Asker.
l.+i (ḥamūşān leşker) 52b/2
 [=1]
leṭāfetlik Hoşluk, incelik.
l. (cāy-ı leṭāfetlik) 39b/2
 [=1]
leṭāfetsiz İnceliksiz.
l. 51b/6
 [=1]
Leylā Bk. **Leylī**
L. 51b/13, 52a/10, 52a/5, 52b/4, 52b/9
 [=5]
Leylī Ar. Leylā ile Mecnûn hikayesinin kadın kahramanı.
L. 32b/9, 33a/10, 33a/5, 34b/3, 39b/11, 40a/12, 40a/2, 40a/7, 40b/13, 40b/4, 42a/10, 42b/1, 42b/13, 42b/4, 42b/7, 43a/6, 43b/3, 44b/2, 44b/4, 45b/8, 46a/1, 47b/12, 47b/3, 47b/5, 48a/6, 48a/9, 49b/2, 49b/6, 50a/5, 50a/8, 50b/1, 50b/13, 50b/3, 53a/1, 53a/7, 57b/10, 58b/6, 58b/9, 59a/12, 59a/7, 59b/10, 59b/5, 60a/4, 60a/6, 61a/13, 61b/13, 63a/4, 63b/10, 63b/10, 63b/10, 63b/12, 63b/7, 63b/7, 63b/8, 63b/8, 64a/1, 64a/3, 64a/3
L. bile 55b/6
L. cān 48b/13, 49b/4
L. dép 33a/5, 40a/12, 42b/13, 43a/5, 44b/4, 46a/1, 47b/3, 50b/13, 53a/1, 61a/13
L.+din 36a/5, 36b/3, 44b/11, 45b/2, 45b/2, 47b/5, 48b/12, 49b/3, 58b/5
L. édim 63a/7
L.+ğa 42a/9, 58b/8
L.-i vefādār (Leylī-i vefādār) 58b/11
L.+m émes 63b/12
L. nām 57a/2
L.+ni 33a/5, 33b/11, 33b/12, 34a/10, 34a/2, 34a/3, 34a/6,

- 34b/11, 34b/5, 34b/5, 34b/7,
35a/10, 35a/6, 39a/11, 39a/12,
40b/3, 40b/5, 40b/6, 40b/7, 40b/8,
41a/2, 41a/3, 42a/9, 42b/3, 43a/3,
43a/7, 43b/12, 44a/1, 44a/2,
44b/7, 44b/9, 48a/5, 50a/3, 50a/7,
50b/13, 50b/6, 50b/7, 51b/8,
53a/2, 53a/3, 53a/6, 53a/8, 54a/11,
54a/12, 54a/12, 55a/3, 55a/5,
55a/8, 55a/9, 55b/10, 55b/10,
55b/8, 56a/11, 57b/11, 57b/13,
57b/2, 58b/13, 59a/1, 59a/2,
60a/11, 60a/7, 61b/1, 61b/10,
61b/11, 63b/3, 63b/4
L.+niḡ 43b/11, 63b/1
L. (rencūr-i Leylī) 47b/13
L. üçün 46a/6, 61a/5, 63a/5
[=158]
libās Ar. Elbise.
L.+ıḡdur 51b/1
[=1]
luṭf Ar. Lütuf, iyilik, hoşluk.
L. 44a/10
L.+ıḡa 60b/3
[=2]
lubb Far. Kalp, ruh, akıl.
Li a‘mā 63a/8
[=1]
māder Far. Anne, valide.
m. (cān-ı māder) 48a/3, 48a/8
[=2]
maḡşūb Ar. Gasp edilmiş, zorla alınmış.
m. ḡakḡḡ 36a/4
[=1]
maḡz Far. Öz, iç.
m.-ı cān 45a/2
m.-ı sīne 33a/12
[=2]
māh Far. Ay.
m.-ı (meh-i māh-ı meh-cebīn)
46b/4
m.-ı tābān 59b/6
m.+ıdur 49a/12
[=3]
maḡal Ar. Yer, mekan, mevki.
m.+de 36b/8
m.+dīn (bir neçe maḡal) 42b/2
m.+dīn soḡ 42b/2
[=3]
māhir Ar. Becerikli, usta.
m. 54b/10
[=1]
maḡlūk Ar. Yaratılan şey, insan, hayvan.
m. 45a/1
[=1]
maḡrem Ar. Başkaları tarafından
bilinmesi, görülmesi istenmeyen;
gizli.
m. éyle- 56a/5
**m.-i (maḡrem-i hem-dem-i
fiḡān)** 46a/4
[=2]
maḡşer Ar. Kıyametten sonra ahirette
insanların hesap vermek için
toplanacağı yer.
m. 56a/10
m.-i bāra 52b/3
[=2]
maḡzūn Ar. Hüzünlü, üzüntülü.
m. 43b/2, 51b/5
m. bol- 44a/9
m. ét- 44a/13
[=4]
maḡām Ar. Durulacak yer, mevki.
m. ét- 37a/10
m. ḡıl- 38a/9, 45a/2
[=3]
maḡşad Ar. Amaç, gaye.
m. 55b/2, 60b/5, 62b/7
m.+ım érđi 39b/5
[=4]
maḡşūd Ar. Amaç, gaye.
m.+nı (rāh-ı maḡşūd) 58a/8
[=1]
ma‘lūm Ar. Herkes tarafından bilinen.
m. ḡıl- 49b/7
[=1]
māmā Far. Anne, valide, ana.
m. 39a/1
[=1]
ma‘mūr Ar. Gelişip güzelleşerek
bayındır duruma gelmiş.
m. éđi 63a/2
[=1]
mānend Far. Benzer, eş, gibi.
m.-i dūd 54a/8
[=1]
Mārūt Ar. Yer yüzüne insanlara büyü
öğretmek için gönderilen
meleklerden diğeri.

M.-ték 37b/5
[=1]
marzā Ar. Marazlı, hasta, sakat.
m. 33b/8
[=1]
maşlahat Ar. İyiliğe sebep olan şey.
m. kıl- 40b/9
[=1]
maşakḳat Ar. Güçlük, zorluk, sıkıntı.
m.+lar 54b/8
m.+lerni 47a/6
[=2]
ma'şūk Ar. Aşık olunan kişi.
m. ('āşık-ı ma'şūk) 61b/8
[=1]
maṭlab Ar. İstek, istenilen şey.
m. birle 53b/7
m.+ımdın 33b/6
m.+ımdur 55b/4
m.+ıñ 46b/1
[=4]
mā'vā Far. Yer, sığınak, konak.
m. éken 39b/1
[=1]
ma'zūrat Ar. Özürü olanlar, mazeretliler.
m.+lar ('özr ma'zūrat) 34b/10
[=1]
mebādā Far. Olmaya ki, hiçbir şekilde,
Allâh korusun.
m. 47b/10
[=1]
Mecnûn Ar. Leylâ ile Mecnûn
hikâyesinin erkek kahramanı.
M. 32b/11, 32b/12, 32b/8, 33a/3,
33a/4, 33b/8, 34a/13, 34a/9,
34b/3, 35a/1, 35a/11, 35b/5,
35b/6, 36b/1, 36b/6, 36b/8, 37b/7,
38a/3, 38a/8, 38b/1, 38b/10,
38b/12, 39a/1, 39a/4, 39b/11,
39b/11, 39b/9, 40a/11, 40a/2,
40a/5, 40b/13, 42b/12, 42b/2,
43a/10, 43a/3, 43a/8, 43b/12,
43b/7, 44b/1, 44b/3, 44b/4, 44b/9,
45a/13, 45a/6, 45a/7, 45b/1,
45b/9, 46b/11, 46b/13, 47b/1,
47b/7, 49a/13, 49a/2, 50a/13,
50b/12, 50b/3, 51a/1, 51a/4,
51b/5, 52b/10, 53a/1, 53a/7,
54a/11, 54a/12, 55a/2, 55a/8,
55b/7, 55b/9, 56a/11, 56a/9,

57a/8, 57b/10, 57b/11, 58a/11,
58a/9, 58b/12, 58b/2, 58b/6,
59a/1, 59a/3, 60a/10, 60a/3,
61a/10, 61a/12, 62a/12, 62a/9,
62b/2, 62b/5, 62b/8, 62b/9,
63a/10, 63a/13, 63b/5, 64a/2
M. bile 36a/10
M. birlen 60a/9
M. dép 42b/2, 47b/8, 50b/4, 58b/6
M.+dın 33b/11, 51b/7, 60a/5,
62a/4, 62a/5, 62b/9
M. (ey Mecnûn) 43a/5
M. érken 40b/1
M.+ğa 33b/12, 34a/3, 34b/12,
39b/12, 40a/5, 43a/2, 50b/2,
50b/8, 51b/8, 53a/9, 55b/6, 58a/8,
61b/11
M.+ımgâ 42a/1
M.+nı 32b/6, 33a/7, 35b/8, 38a/8,
39a/13, 39a/6, 45b/6, 46b/10,
47b/5, 49b/6, 50b/9, 51a/3,
58a/10, 58a/3, 60a/9, 61b/3,
63a/13, 63b/3, 64a/4
M.+nıñ 34a/12, 36b/4, 38a/6,
39a/11, 39a/9, 39b/13, 40b/10,
41a/4, 42b/5, 42b/9, 43a/12,
45a/6, 46b/12, 47b/6, 50a/7,
61b/13, 61b/4, 62a/1
M.+nıñnı 49b/5
M. (şāh-ı Mecnûn) 43b/1
M. turur 45a/4, 55a/4
[=163]
medār Ar. Dönüş, dönme.
m. 57b/9
[=1]
meded Ar. İmdat, yardım.
m.-i Hızır 34a/11
[=1]
meger Far. Meğer, oysaki, halbuki.
m. 40b/1, 44b/11, 53a/7, 60a/8,
63b/12
[=5]
meh Bk. mäh
**m. cebîn (meh-i mäh-ı meh-
cebîn)** 46b/4
m.-i mäh-ı meh-cebîn 46b/4
[=2]
mekân Ar. Yer, mahal.
m.+ıñ 57b/4
[=1]

Mekke Ar. Müslümanların kıblesi olan
Kâbe'nin bulunduğu şehir.

M.+ge 37b/9

[=1]

melâ'ike Ar. Melekler.

m.+ge 62b/10

m. (iki melâ'ike) 62b/9

[=2]

melâmet Ar. Azarlama, kınama,
ayıplama.

m.+leridin 40b/10

m. (seng-i melâmet bile) 50a/11

[=2]

melek Ar. Melek.

m. 62a/3, 63b/11

m.+ge 63b/2, 63b/5

m. hûy 45a/9

m. ra'nâ 52a/9

[=6]

melûl Ar. Boynu bükük, üzgün, mahzun.

m. éyle- 43b/1

[=1]

mel'un Ar. Lanetli, lanetlenmiş.

m. (zi'l-mel'un) 60b/12

[=1]

memnûn Far. İyilik görmüş, minnettar.

m. 60b/8

[=1]

men Ben, birinci tekil kişi zamiri.

m. 32b/13, 33a/10, 33a/10, 33a/9,

33a/9, 33b/2, 33b/2, 33b/2, 33b/3,

33b/3, 33b/9, 34b/4, 36a/10,

41a/10, 41a/11, 41a/4, 41a/6,

41a/6, 41a/9, 41b/4, 43a/2, 43b/5,

44b/2, 45a/13, 45b/11, 45b/4,

46a/13, 48a/1, 48a/10, 48a/3,

48a/6, 48a/9, 49a/11, 49a/2, 49b/5,

51b/5, 52b/5, 52b/6, 53b/1,

53b/11, 53b/4, 53b/5, 53b/6,

54a/10, 54a/5, 54a/6, 54b/2,

54b/3, 55a/6, 55b/5, 55b/5,

57b/10, 58a/13, 58a/4, 58a/8,

58b/1, 58b/13, 59b/7, 60a/1,

60a/2, 60a/3, 62a/11, 63a/9

m. birlen 32b/10

m.+dedür 57a/7

m.-dék 36b/11, 36b/12, 36b/13,

37a/1, 37a/2, 37a/7, 37b/1,

37b/11, 37b/6, 38b/10, 38b/11,

38b/2, 38b/3, 38b/5, 38b/7, 38b/9,
50a/9, 51b/6, 57b/10, 58a/4, 58a/6

m. dép 52a/11, 52b/1, 52b/2,
52b/3

m.+dîn 33a/4, 45a/11, 49a/8,
54a/4, 54b/10, 55a/2, 55a/8,

57a/9, 63a/2

m.-hem 41a/11, 41b/10, 61a/5

m.+i 33a/3, 33b/5, 35b/11, 39a/5,

41a/11, 41b/10, 41b/7, 41b/7,

41b/8, 42a/1, 44a/11, 46b/4,

47a/2, 47a/6, 47a/8, 47a/8, 47a/9,

48a/7, 49a/6, 49b/4, 50a/3, 52b/7,

54b/5, 54b/6, 55a/1, 55a/1, 55b/1,

58b/2, 59a/2, 59a/5, 59b/9, 59b/9,

60b/1, 60b/10, 60b/12, 60b/2,

60b/4, 60b/6, 60b/6, 60b/8, 61a/1,

61a/11, 61a/3, 61a/5, 61a/7, 61a/9,

63b/11, 63b/11, 63b/12

m.+i birle 49a/12

m.+i birlen 58b/13, 58b/3

m.+i üçün 40a/2, 49b/2

m.+im 48b/1, 64a/2, 64a/2

m.+iğ 38b/11

mağa 32b/12, 38b/7, 40b/6,

42a/10, 45b/13, 46a/13, 46b/3,

50a/11, 51b/2, 53a/10, 54b/5,

55a/2, 57b/10, 58b/4, 59a/11,

60b/3, 62b/13

m. üçün 47a/9, 48b/7

[=179]

menzil Ar. Yolcuların durup
konakladıkları yer.

m. 39b/2

[=1]

merâtib Ar. Mertebeler, rütbeler.

m.+de 55a/8

[=1]

merd Far. Yiğit, kahraman kimse.

m.-i meydân 49a/13

[=1]

merdâne Far. Mert insana yakışacak
biçimde.

m.+ler 60b/12

[=1]

merhabâ Far. Merhaba, selamlaşma
sözü.

m. kıl- 57a/1

m.-yî âşinâlg yârlg 44a/5

[=2]

merhem Ar. cilde sürölmek suretiyle uygulanan kıvamlı ilaç.
m.-i cān 47a/12
 [=1]
mesken Ar. Oturulan yer, ev, konut.
m. 50a/12
m.+i 57a/10
m. tut- 62b/6
 [=3]
mest Far. Kendinden geçmiş, sarhoş.
m. 41a/6
m.-i bī-ıhtıyār bol- 35a/12
 [=2]
mestāne Far. Kendincen geçmişcesine, sarhoşcasına.
m. 56b/5
 [=1]
meřām Ar. Burun.
m.+ıga 39a/12
 [=1]
meřhūr Ar. Herkes tarafından bilinen, ünlü.
m. édi 63a/1
 [=1]
Mevlā Ar. Her şeyin sahibi, efendisi olan Allah.
M.+m 45b/10
 [=1]
mevlid Ar. Doğum, doğuş, doğma.
m. (kışmet-i mevlid) 46a/4
 [=1]
meydān Ar. Düz, geniş arazi.
m.+ıda 33b/2
m.(merd-i meydān) 49a/13
 [=2]
meyl Ar. Meyil, eğilim, ilgi gösterme.
m.+i 57b/10
 [=1]
mezār Ar. Mezar, insanın öldükten sonra gömüldüğü yer.
m. 55b/10
m.+ıga 46b/12, 46b/13, 47b/1, 56a/11, 57b/11, 57b/2, 59a/1, 60a/11
m.+ım 48b/10, 48b/4
m.+ımını 50a/1
m.+ın 55b/10
m.+ını 55b/9, 59a/2
m.+ıı 57a/1
m.+ııa 57b/8

[=17]
mezellet Ar. Alçalma, hâkir olma, bayağılaşma.
m.+ga (hâk-ı mezellet) 56b/3
 [=1]
mıhnat Ar. Sıkıntı, zorluk.
m. 46a/5, 63a/7
m. çek- 49b/1
m. (derd-i mıhnat) 63a/10
m.+dın 58a/4, 63a/3
m.+ga 36a/9
m.+ge 61a/2
m.+ge (bār-ı mıhnat) 47a/2
m.-ı cahān 46b/2
m.+ıga 50a/13
m.+ım 60b/4
m. (kūh-ı mıhnat) 59b/4, 52b/3
m. kuşı 58a/7
 [=15]
mıhnatlı Sıkıntılı.
m. 55b/13
 [=1]
mihen Ar. Mihnetler, eziyetler.
m.+ım 44a/6
 [=1]
mihmān Far. Misafir, konuk.
m. 56b/1
m. kıl- 49a/9, 55a/5
 [=3]
mihr Far. Güneş.
m. 43b/4
m. éndür- 44a/13
m.+i kıızık 60b/10
 [=3]
mihr-bān Far. şefkatli, güteryüzlü kimse, dost.
m.+ā 45a/9
m. bol- 57b/4
m.+ım 56b/8
m.+ım (cān-ı mihr-bān) 42a/3
m.+ım (yār-i mihr-bān) 41a/6
 [=5]
mihr-bānlıę Dostluk.
m. éyle- 49a/7
 [=1]
miı Bin sayısı.
m. 35b/2, 44a/5
m. bir 60b/1
m. dāę u fięān 57a/7
m. (yüz miı) 61a/3

[=5]
miskīn Ar. Aciz, zavallı kimse.
m. 54a/6, 63a/9
m. baş 61a/2
 [=3]
mişl Ar. Benzer, eş, gibi.
m.-i ebr-i nev-bahār 47a/1
m.-i kebūter 50a/7
 [=2]
miyān Far. Orta, vasat.
m. 44a/9
 [=1]
Mollā ‘Ārif bin Mollā Ma‘rūf
 İncelediğimiz Leylâ ile Mecnûn
 hikâyesinin yazarı.
M. 64a/15
 [=1]
mu‘aşşar Far. Sığınılacak yer.
m. bol- 57b/8
 [=1]
mu‘aţţar Ar. Güzel kokulu, ıtırılı.
m. bol- 39a/12
 [=1]
mugānī Far. Şarkıcı.
m. 49b/10
 [=1]
muḥabbet Ar. Sevgi , muhabbet.
m. 45a/11
m. birle 41b/1
 [=2]
muḥammes Ar. Beş mısralık bentlerden
 oluşan nazım biçimi.
m.+ni (bu muḥammes) 47a/1
 [=1]
muḥayyer Ar. İsteddiğini seçmekte ve
 istediği gibi davranmakta özgür
 olan kimse.
m. 62b/3
 [=1]
muḥkem Ar. Sağlam, kuvvetli, metin.
m. 47a/12, 49a/8
 [=2]
muhtār Ar. Seçilmiş.
m. édiḡ 62b/1
 [=1]
mūm Far. Mum.
m. 52a/8
 [=1]
murād Ar. Arzu, ulaşılmak istenen şey.
m.+a 60b/5

m.+iḡa 64a/6
m.+ımız 39b/5
m.+ına 56a/7
m.+ıḡa 63b/4
m.+ige 49b/2
m. şehri 50a/2
m. tap- 55b/13
 [=8]
murḡ Far. Kuş
m. 33b/2
m.-ı sitem 46a/10
m.-ı kebūter 50b/1
 [=3]
mūy Far. Tüy, saç teli.
m.+uḡuz 34b/12
 [=1]
mübtelā Ar. Aşık, tutkun.
m.bol- 33b/3
m.+kinem 46a/4
 [=2]
mübtelālik Aşıklık, tutkunluk.
m. 58a/6
 [=1]
müdām Ar. Devamlı, sürekli.
m. 43b/7
 [=1]
müdde‘a Ar. İddia edilen şey, savunulan
 düşünce, tez.
m.+yı 44a/4
 [=1]
müferriḡ Ar. Ferahlık veren, iç açıcı.
m. cāy 39b/2
 [=1]
müflis Ar. iflas eden kimse.
m.+lerni 56a/1
 [=1]
mülk Ar. Sahip olunan taşınmaz mallar
 bütünü.
m.-i ḡarāb 44a/8
m.+iḡa 33b/6, 51b/12
m.+ler 56b/11
 [=4]
münācāt Ar. Allah’a yakarış.
m.+larnı 60a/12, 61a/12
 [=2]
münāsib Ar. Uygun, yerinde.
m. 44a/11
 [=1]
Münker Ar. Öldükten sonra insanı
 sorguya çeken meleklerden biri.

m. 62a/3, 62a/5, 62b/11, 63a/13
[=4]
mürüvvet Ar. İnsanca davranma,
insanlık.
m. birle 44a/10
[=1]
müstezād Ar. Her mısrasının altına önceki
mısradan kısa bir ziyade eklemek
yoluyla yapılan nazım biçimi.
m.+nı 50a/8
[=1]
müşk Far. Misk, güzel koku.
m.-dāne ḥāl 57a/3
[=1]
müşk-nāb Far. Saf misk.
m. 36a/2
[=1]
müşṭāk Ar. Arzu eden, gönülden isteyen.
m. érdim 58b/6
[=1]
müṭāla‘a Ar. Geniş çapta düşünme,
inceleme
m. kıl- 44a/1
[=1]
müyesser Ar. Nasip olan, nasip.
m. bol- 32b/12
m. ét- 55b/6
m. kıl- 32b/9, 33a/3, 57b/5
[=5]
N
nā-gāh Far. Ansızın, aniden, apansız.
n. 35b/7, 38a/12, 39b/12, 44b/13,
53a/3, 58a/1
[=6]
nā-gehān Far. Ansızın, birdenbire.
n. 47a/8, 63a/12
[=2]
nā-ḥaḳḳ Haksız.
n. 56a/4
[=1]
nā-ḥōṣ Hoş olmayan.
n. 38b/3, 50a/9
[=2]
nā-maḳdūr Ar. Güçsüz.
n. édi 63a/1
[=1]
nā-pesend Far. Beğenmeme,
onaylamama, takdir etmeme.
n. 35b/1

[=1]
nā-sezālīg Far. Uygunsuzluk.
n.+ıñ 35b/5
[=1]
nā-ṣād Far. Üzüntülü, kederli, tasalı.
n. éyle- 48b/9
[=1]
nā-tuvān Far. Güçsüz, kuvvetsiz.
n. 45a/11, 58a/4
n.-ı zār-ı ‘ışk 63a/10
[=3]
nā-tuvānlik Güçsüzlük, kuvvetsizlik.
n. (‘aşā-yı nā-tuvānlik) 58a/2
[=1]
nā-çār Far. Çaresiz, devasız.
n. 36a/6
[=1]
nāfe Far. Misk ceylanının göbeğindeki
koku dolu kese.
n. 36a/2
[=1]
naḥl Ar. Hurma ağacı.
n.-i ‘ömr 59b/1
[=1]
nāle Far. İnleme, inilti.
n. 52b/7, 61a/13
n. feryād 50b/12
n. (feryād nāle kıl-) 53a/6
n. fiḡān kıl- 44b/5, 57b/12
n.(fiḡān nāle) 42b/13
n. birlen 42b/13
[=8]
nāliṣ Far. İnleme, inilti.
n.+ıñ 54a/1
n.+ke kir- 47b/13
n.+ke tüş- 50a/6
[=3]
nām Far. Ad.
n. (Leylī-nam) 57a/2
n. niṣān 47a/9
[=2]
nāme Far. Mektup.
n. (bir nāme) 41a/3
n.+de 41a/5
n.+ge (bu nāme) 43b/12
n.+m 41a/11
n.+mni 41a/4
n.+ni 34a/1, 41a/12, 42a/6, 42b/8,
43b/11, 43b/12, 44a/1
n.+sini 34a/1

[=13]
nāʿre Ar. Haykırma.
n. zenān 35a/12
 [=1]
naşīb Ar. Nasip.
n. (ʿālī naşīb) 47a/10, 47a/13, 47a/4, 47a/7
n. 33a/10
 [=5]
naşīhat Ar. Öğüt.
n. (pend ü naşīhat ber-) 45b/7
 [=1]
naẓar Ar. Bakış, bakma.
n. bol- 37b/9
n.-ı bed birlen 58b/8
n.+ında 50a/7
n. kııl- 44b/13, 62a/3
n. sal- 45a/9
 [=6]
naẓm Ar. Vezin ve kafiyeli sözlerin oluşturduğu bütün, şiir.
n.+da (hāletī naẓm) 46a/11
n. kııl- 62a/5
 [=2]
nāzūk Far. Nazik.
n. 46a/8
n. beden 56b/10
n. ten 36a/3, 43b/10
 [=4]
Necd Ar. Arap yarımadasında bir dağ adı.
N.+niñ (kūh-ı Necd) 44b/4
 [=1]
nefʿ Ar. Fayda.
n. 50a/4, 62b/7
 [=2]
nefes Ar. Soluk, nefes.
n. çek- 51a/7, 51b/11
 [=2]
Nekīr Ar. Öldükten sonra insanı sorguya çeken meleklerden diğeri.
n. 62a/3, 62a/5, 62b/11
n.+ğa 63a/13
 [=4]
nergis Far. Nergis çiçeği.
n. (kara nergis köz) 43b/6
n. közi 36a/5
n.+leri 48a/13
n.+lerini 35b/12
 [=4]

nerm Far. Yumuşak.
n. bol- 32b/6
 [=1]
nevʿ Ar. Cins, tür.
n. érmes 55a/11
 [=1]
nev-bahār Far. İlkbahar.
n. (mişl-i ebr-i nev-bahār) 47a/1
 [=1]
nevā Far. Ses, nağme.
n.+sı (tāḳ-ı nevā) 57b/7
 [=1]
nevāsız Sessiz.
n. 33b/2
 [=1]
nevbet Ar. Nöbet.
n. 55a/2
 [=1]
Nevfīl Leylâ ile Mecnûn hikâyesinde Mecnûn'a yardım etmeye çalışan padişah.
N. 32b/6, 33a/3, 33b/11, 34a/13, 35a/10, 35a/9, 35b/1, 36b/1, 38a/4
N.+dīn 34a/3
N.+ğa 33a/2, 33a/8, 34a/11, 34a/5
N.+ni 33a/6, 34a/1, 34a/13, 34a/7, 34b/1, 34b/10, 35a/11, 35a/4
N. şah 34a/5
 [=23]
né 1 (Zamir) Ne, hangi şey.
n. 33a/11, 33b/1, 33b/10, 33b/4, 33b/7, 40a/9, 41a/1, 41a/6, 45a/11, 45b/12, 51a/11, 62a/12, 62a/9, 62b/2, 62b/5, 62b/8, 63a/1,
n. éyle-(néyle-) 35b/1,
n.+dür 45a/10, 45a/13, 58a/7, 58a/8
n. dép 63b/13
n.+ler 63b/13
 2 (Sıfat) Hangi.
n. söz 45a/12, 48a/8,
n. ʿilāc 48a/4
n. ādam 45a/9
n. maṭlab 53b/7
n. çendān 57b/5
n. mihnat 61a/2
n. sevdā 63b/11
 3 (Zarf) .
n. Çok. 39b/2, 39b/10, 41b/5,

n.+ge Niye. 39a/2, 40a/8, 43a/5, 50a/9, 58a/11,
n.+din Neden. 53a/11
 4. Bağlama edatı
n. (né...né) 49b/9, 51b/2, 51b/4, 60b/13, 60b/13
 [=47]
néçe Çok, pek çok, birçok.
n. (bir néçe cān-vār̄lar) 36b/5, 38a/7, 42b/10
n. (bir néçe ḥīṣ tabār) 40b/8
n. (bir néçe kūn) 32b/11, 32b/13, 33a/1, 34a/8, 34b/8, 40b/5, 46b/8, 60a/11
n. (bir néçe sā'at) 40a/6, 52b/11, 52b/12
n. (bir néçe söz) 42a/7
n. (bir néçe) 44b/5, 44b/6, 45a/5, 50b/10, 50b/11, 50b/9
n. (bir néçe maḥal) 42b/2
n. (bir néçe vaḳt) 60a/9
n. (bir néçe zamān) 43a/10
n. (cān-vār) 56b/10
n.+din (bir néçe) 56a/8
n.+ge (bir néçe) 56a/8
n. maṣaḳḳat 54b/8
n.+ni (bir néçe) 56a/4, 56a/5, 56a/6, 56a/7, 56a/7, 60b/11, 60b/11
n. tūn 59b/11
n.vaḳt turur 58b/9
n. yıl 54b/5
 [=39]
néçük Nasıl.
n. 48b/13, 49b/5, 56b/5, 57a/9, 58b/4
n.+dür 56b/8
n.+ler-siz 58b/12
n. turur-men 45b/12
 [=8]
némerse Eşya, şey, nesne.
n. 58a/5
n. (bir némerse) 39a/8, 45a/1
n. (her némerse) 39a/6
 [=4]
nibā' Far. Haber.
n. ḥaḳḳı 35b/5
 [=1]
niçün Niçin, neden.
n. 51b/6

[=1]
nigār Far. Resim gibi güzel sevgili.
n.+ım 56b/3
n.+ımdın 33a/10
 [=2]
nihān Far. Gizli, saklı.
n. bol- 56b/3
n.+ımdın 47a/8
 [=2]
nīklıḡ İyilik.
n. 48b/3, 51a/6, 58a/4
 [=3]
nişān Far. Belirti, iz, alamet.
n. 46a/5, 55a/13, 58a/5
n.+ım 42a/4
n. kıl- 50a/1
n. nām nişān 47a/9
n. tut-ték 37b/4
 [=7]
nişāne Far. İşaret, alamet.
n.+lerini 49b/7
 [=1]
niyāz Far. Dua, yalvarma, yakarış.
n. 63a/12
 [=1]
nūr Ar. Işık.
n.-ı ḥūrşid 53b/2
n.-ı çeşmi 45a/4
 [=2]
O
od Ateş.
o. āh u od 51b/10
o. ile 51b/10
 [=2]
oḡul Oḡul.
o.+anlar (oḡlanlar) 39a/8
o.+anlarımız (oḡlanlarımız) 39a/3
o.+anlarımız (yaş oḡlan) 39a/3
o.+ı (oḡlı) 40b/3
o.+ı érđi 40b/3
o.+ıdın (oḡlıdın) 46a/2, 46b/6
o.+ıḡa (oḡlıḡa) 45b/7
o.+ıḡe (oḡlıḡe) 40b/10
o.+ını (oḡlını) 44b/11, 46b/7
o.+um (oḡlum) 54a/4
 [=12]
oḡı- Okumak.
o.-dı 50a/8

o.-p 50a/3
o.-p okıp 50a/3
 [=3]
oku- Bk. **okı-**
o.-p 50b/6, 61b/11
 [=2]
ol- Olmak.
o.-a-sen 46b/5
o.-dı 52a/6, 52a/7, 52a/8, 52a/9
o.-ma 57b/10
o.-mağ 49a/12
o.-may 37a/11
o.-sam 63a/11
o.-up 51b/2
 [=10]
best ol- 52a/8
pāy-best ol- 52a/9
pest ol- 52a/6
şikest ol- 52a/7
ṭākatı ṭāk ol- 37a/11
 [=5]
oltur- Oturmak.
o.-a-lmas-sen 51b/4
o.-dı 43a/1, 50a/8
o.-dı-mu 57a/4
o.-gen 58a/3
o.-up 53a/13
o.-up-turur 50b/13
o.-up érdi 38a/12, 38a/13, 39b/12, 52b/12, 53a/4
o.-up érdi-ki 51a/3
o.-up érdi-kim 40a/9
o.-up turur 40a/1, 43a/1, 45a/7, 51a/4
o.-ur érdi 57b/13
 [=19]
on On sayısı.
o. şıfāt 60b/2
 [=1]
ot Bk. **od**
o. 49b/8, 59b/9
o.+ğa 54a/1
o.+ı 53b/9
o.+ı (sitem otı) 51a/6
o.+ığa 48a/11
o.-ték 37b/3
 [=7]
otla- otlamak.
o.-p 36b/6
 [=1]

otluğ Ateşli.
o. āhı 45a/12
o. efgān 33a/12
o. fiğān 51a/7
 [=3]
oya Oya, ip ile yapılan süslü örgü.
o.+sı 60a/2
 [=1]
oyla- Düşünmek, fikretmek.
o.-dım 49a/10
 [=1]
Ö
ögür- Çevirmek, döndürmek.
ö.-dün 33b/6
ö.-mek 44a/12
ö.-sem 47a/5
 [=3]
yüz ögür- 33b/6, 44a/12, 47a/5
 [=3]
öl- Ölmek.
ö.-er-men 48a/1
ö.-eyin 45a/13
ö.-gen 59a/12, 59a/7, 59b/10, 59b/5, 60a/1, 60a/4
ö.-gen érken 60a/6
ö.-gen soğ 48a/10, 49a/2
ö.-genin 61b/3
ö.-genni 51b/8
ö.-megendür 52b/8
ö.-megim 46b/3
ö.-mekde 55a/13
ö.-mekke 58b/9
ö.-mesün dép 47b/11
ö.-sem 48b/1, 61a/5
ö.-üp 62b/1
 [=21]
öldür- Öldürmek.
ö.-me 55b/2
ö.-megin dép 36b/9
ö.-megini 35b/13
ö.-mek üçün 37a/3
ö.-üben 35b/3
ö.-üp 56a/4
ö.-ür 35a/2, 36b/8, 48a/5
 [=9]
öltür- Bk. **öldür-**
ö.-üp 61a/7
ö.-ür 35a/6
 [=2]

ölüg	Ölü. ö. cısm 39b/6 [=1]	ö. 37b/8, 40a/3, 40b/13, 45a/13, 50a/10, 60b/3, 64a/2 ö.+i 41b/4 ö.+i-dék 53a/6 ö.+ide 49b/9 ö.+ığa 42a/7 ö.+ige (öz özige) 44b/1 ö.+ige kél- 43a/10, 53a/1 ö.+inde 35a/2, 35a/5 ö.+ini 40a/5, 52b/10, 61b/1 ö. özige 44b/1 ö.+üm 45b/12, 63a/10 ö.+ümni 42a/12, 45b/12 ö.+üñ 38b/3, 60b/8 ö.+üñiz 34b/11 [=27]
‘ömr	Yaşam süresi, ömür. ‘ö. 53b/9 ‘ö.+dür (gülşen-i ‘ömr) 46a/9 ‘ö.+ini (bahār-ı ‘ömr) 50a/2 ‘ö.+üm (nahl-i ‘ömr) 59b/1 [=4]	özge Başka. ö.+ge (sendin özge) 41a/7 ö. söz 45b/3 [=2]
ön	Sırt, art, arka. ö.+i 42b/12, 44b/7, 50b/12 [=3]	‘özü Özür, af dileme. ‘ö.+in 43b/5 ‘ö.+ma ‘zürātlar 34b/10 [=2]
öp-	Öpmek. ö.-üp 36b/2 [=1]	P
ör-	Örmek, dokumak. ö.-geni 50a/13 [=1]	pā Far. Ayak. p. érür 49b/12 [=1]
örge-	Öğrenmek. ö.-ip 50a/3 [=1]	pā-būs Far. Ayak öpme. p.+ı (hāk-i pā-būs) 57b/7 [=1]
ört-	Yanmak. ö.-er 52b/7, 54b/5 [=2]	pād-şāh Far. Hükümdar. p. 33a/2, 33b/8, 44a/8 [=3]
örten-	Yakılıp, kavrulmak. ö.-ip 47a/8 [=1]	pād-şāhlıg Hükümdarlık. p.+nı 32b/10 [=1]
öt-	Geçmek. ö.-er-men 48a/6 ö.-günçe 57b/9 ö.-medi 55b/13 ö.-ti 51b/11, 53b/3 ö.-üp 51b/13, 52a/10, 52a/5, 52b/4, 52b/9 ö.-üptür 51a/10 [=11]	pāk Far. Temiz, p. (rūḥ-ı pāk) 33a/13, 59b/9 p. perverdigār 34a/10 p. (‘āşık-ı pāk) 61b/6 p. éken 58b/1 p. érkenler 61b/6 p.-ı ṭal‘at 52b/1 p. kıl- 34b/6 p.+lar (‘āşık-ı pāklar) 51a/2, 60a/6 p.+lar dép 51a/2, 60a/6 p.+nı (‘āşık-ı pāk) 64a/9
ötke-	Geçirmek ö.-medi 58b/7 [=1]	
öy	Ev ö.+de 62b/1 ö. (dehr-i öy) 46a/13 ö.+din 55b/7 ö.+ge 37b/9, 45b/9, 46b/7 ö.+i 63a/2 ö.+ige 49a/3, 55a/5 ö.+in 54b/13, 54b/9 ö.+iñe 50a/1 [=12]	
öz	Öz, kendi.	

[=13]
pāre Far. Parça.
p. 33a/12, 48b/1
p. éken 36b/11
p. éyle- 48b/3
p. kıl- 40a/12
p.+si 54a/7
[=6]
parma Far. Bir şey, bir parça, bir burğu.
p. édi 55b/3
[=1]
pārsā Far. Dinine çok bağlı, takva sahibi kimse.
p.+kinem (‘āşık-ı pārsā) 46b/5
[=1]
pās-bān Far. Gece bekçisi.
p. bol- 57b/7
[=1]
paşa Paşa.
p.+sını 40b/3
[=1]
pāy Bk. pā.
p. (hāk-i pāy) 59a/6
p.-ı beste 46a/10
p.+ırdın 58a/6
p.+ırdnı 62a/10
p.+nı (bend-i pāynı) 38a/4
[=5]
pay-best Far. Hareketsiz.
p. ol- 52a/9
[=1]
pāy-māl Far. Ayaklar altına alınmış.
p. ét- 54a/2
p.+ırdnı 62a/13
[=2]
pederlik Babalık.
p. éyle- 47a/5
[=1]
penāh Far. Sığınılacak yer.
p. bol- 36a/3
p.+ı 55b/3
[=2]
pend Far. Nasihat, öğüt.
p.+im 50b/2
p.+imni 37a/4
p.+in 47a/8, 47a/9
p.+ırdnı 47a/3
p. ü naşihat ber- 45b/7
[=6]
per Far. Kanat.

p. bol- 37b/7
p.+lerni 38b/5
p. (bāl-per) 50a/13
[=3]
perde-i ‘işmet Far. Namus.
p. içre 46b/4
[=1]
perī Far. mec. Çok güzel kadın.
p. 52a/1
p.+bāl-ı perī 52a/3
[=2]
perīşān Far. Acınacak durumda, zavallı.
p. 35a/1, 59a/10
p. bol- 39a/13
p. éyle- 41b/3, 41b/6, 41b/9, 42a/2, 42a/5
p.+ırdnı (hātır-ı perīşān) 52b/5
[=9]
pervāne Ateşin etrafında dönen küçük kelebek.
p. 48a/11
p.dék 40a/6
[=2]
pervāz Far. Uçma, uçuş.
p. 61a/9
p. ét- 50a/12
[=2]
perverdigār Far. Bütün yaratıkları yetiştiren, doyuran Allah.
p.+ā (pāk-perverdigār) 34a/10
[=1]
pest Far. Aşağı, alçak.
p. ol- 52a/6
[=1]
peş Far. Arka, art.
p.+ı 44b/7, 50b/11
p.+ı uç- 42b/12
[=3]
peşane Far. Geçit.
p.+de 41b/5
[=1]
peşimān Far. Pişman
p.-ı deh bol- 43a/12, 43a/9
p. kıl- 33b/5
[=3]
peşşe Far. Sivrisinek.
p. 54b/4
[=1]
peydā Far. Açıkta, görünür.

p. bol- 64a/11
[=1]
peyker Far. Yüz, surat.
p.+iḡ 54a/1
[=1]
peymān Far. Ant, yemin
p.+iḡnı 44a/12
[=1]
pīç Far. Kıvrım, büküm.
p. ur- 40b/13
[=1]
pīl Far. Fil.
p.+ge 62a/10
[=1]
pinhān Far. Gizli.
p. kıl- 33a/4, 33b/6, 42a/8
[=3]
pīr Far. Yaşlı, ihtiyar.
p.-i ṣayyād-ı zamān 35b/10
[=1]
pīre-zāl Yaşlı yardımcı kadın.
p. 39a/2, 39a/6, 40b/1
p.+(bir pīre-zāl) 38b/13
p.+ḡa 39a/13
p.+nı 40a/12
p.+nı (bir pīre-zāl) 40a/1
[=7]
post Far. Deri.
p. (bir post üstüḥvān bol-) 42b/6, 45a/3, 47b/9
[=3]
pūr Far. Dolu.
p. (cısmı pūr ḥūn) 43b/10
[=1]
R
rabb Ar. Yaratılan her şeyi terbiye eden, yetiştiren Allah.
r. 56b/4
r.+im 62b/10
r.+imge 62b/11, 63a/12
r.+iḡni 62a/12, 62a/9, 62b/2, 62b/5, 62b/8
[=9]
radde Ar. Aşama, derece.
r.+sidür 57a/6
[=1]
rāh Far. Yol.
r.+ı (ḡāk-ı rāh) 55b/3
r.-ı ḡaḡīḡat 63a/8

r.-ı maḡṣūd 58a/8
r.-ı ṡaleb 46b/5
r. (renc-i rāh) 58a/2
[=5]
rāh-berlik Far. Rehberlik.
r. éyle- 47a/5
[=1]
rāh-güzer Far. Geçilen yol.
r. 58a/2
[=1]
rāḡat Ar. Üzüntüsüz, sıkıntısız olma.
r.+nı 49b/1
[=1]
rāhib Ar. Bazı dinlerde din adamı, rahip,
r.-i (ḡirūdār-ı rāhib-i encümen) 46a/7
[=1]
raḡm Ar. Merhamet, acıma.
r. éyle- 36a/1, 36a/3
r.+ı 35b/9
r.+ı kél- 35b/9, 42b/4, 43a/2
r.+iḡnı 47a/5
r. kıl- 40a/3
[=8]
raḡmat Ar. Merhamet, acıma, rahmet.
r. 57b/6
r.+ı 57b/8
[=2]
raḡt Ar. Yolda gerekli olan eşya, yiyecek.
r.-ı sefer 56a/13
[=1]
raḡam Ar. Yazı yazma, yazan.
r.-ı Mollā ‘Ārif bin Mollā Ma‘rūf 64a/15
[=1]
raḡip Ar. Aynı şeyi elde etmek isteyen insanlar.
r.+lérđin 40a/7
[=1]
raḡṣ Far. Dans, oyun.
r.+ur- 55b/7
[=1]
rām Far. İtaat etme, boyun eğme.
r. bilen 63a/2
r. bol- 38a/8, 42b/11
r. kıl- 32b/8
[=4]
ra‘nā Ar. Güzel, hoş, latif.

	r.+ları (melek ra' nā) 52a/9		
	r.+yı (serv-i ra' nā yı cahān) 57b/1		
	[=2]		[=1]
rāst	Far. Doğru,	reh-nümā	Far. yol gösteren, kılavuz.
	r. ayt- 35a/4	r. érür	49b/13
	r. turur 44a/2	[=1]	
	[=2]	rehā	Far Kurtulma, kurtuluş.
ravz	Far. Mutfak veya çiçek bahçele	r. 35b/10	
	r.+ıñ 57b/9	[=1]	
	[=1]	rehāsız	Kurtuluşu olmayan.
ravza	Far. Bahçe.	r. 33b/3	
	r.+ge 47a/9	[=1]	
	r.+ları 64a/9	renc	Far. Eziyet, ıstırap.
	r.+sında 59b/11	r.-i rāh	58a/2
	[=3]	r.-i reh-i țār	58a/13, 58a/9
ravza-gāh	Far. Bahçe yeri.	r.+im	60b/7
	r.+ı 55b/4	r.+ni	33b/9
	[=1]	[=5]	
rāy-gān	Far. Karşılıksız, değersiz.	rencür	Far. Sıkıntılı, eziyet çekmiş.
	r. 45b/4	r. bol-	46b/8
	r.-ı ğuşşa 46a/5	r.+i	Leylî 47b/13
	[=2]	[=2]	
rāz	Far. Sır.	rencürlğ	Sıkıntı ve eziyet çekmişlik.
	r.-ı dil 41b/1	r.+ı	47b/6
	r.+ım 57b/4	[=1]	
	[=2]	reng	Far. Renk
rāz-dān	Far. Sırrı bilen kişi, dost.	r. bol-	57a/3
	r.+ım 42a/4	r.-i rüy	43b/4
	[=1]	[=2]	
rāzdār	Far. Sır tutan kişi.	rengin	Far. Parlak, renkli.
	r.+ıñ 41a/12	r. 55a/7	
	[=1]	[=1]	
rāzī	Ar. Uygun gören, kabul eden kişi.	res	Far. Ulaştıran.
	r.+dur-men 61a/5	r.+ıñ (eşkin-resiñ)	37a/6
	[=1]	[=1]	
recā	(<Ar. recā`) Arzu, istek.	reside	Far. Erişmiş, ulaşmış,
	r. éyle- 56b/10	olgunlaşmış.	
	[=1]	r. dék	46a/10
reftār	Far. Gidiş, yürüyüş.	[=1]	
	r.-ı 'ālem-i inķilāp 44a/8	resn	Far. İp, urgan.
	[=1]	r.-i pīre-zāl	40a/12
reh	Bk. rāh.	[=1]	
	r.-i (renc-i reh-i țār) 58a/13,	revā	Far. Uygun, yerinde.
	58a/9	r. 36a/2	
	r.-i Bağdād 44a/6	[=1]	
	r.-i dünyā 60b/3	revān	Far. Yürüyen, giden.
	[=4]	r. bol-	55b/8, 57b/8
reh-güzārhlķ	Geçilen yol.	r.+ı	39b/8
	r.+dın 55a/10	r.+ım (rūh-ı revān)	34b/4,
		42a/3, 56b/2	
		[=6]	
		revāne	Far. Yüyüyen, akan olmak.

r. bol- 34a/6, 40a/4, 45a/5, 48a/3
r. kıll- 34a/1
 [=5]
rıhlet Ar. Göç.
r. kıll- 46b/9
 [=1]
rızā Ar. Memnuniyet, razı olma.
r.+kinem 46a/12
r.-yī āşinālıġ yārılıġ 44a/4
 [=2]
rızālġ Razılık, Memnunluk.
r.+ıı 35b/1
 [=1]
rızķ Ar. Yiyecek, azık.
r.+ıı 62a/13
 [=1]
ri āye-dār Far. Kuralcı.
r. érđi 61b/9
 [=1]
ridā Ar. Örtü, şal.
r. sal- 34a/9, 35a/8
 [=2]
rīş Far. Yara.
r.-i kōñül 33a/12
 [=1]
rişte Far. iplik.
r.-i cān 46b/3
 [=1]
riđvān Ar. Hoşnutluk, rıza.
r. kuşları 57b/6
 [=1]
riyā Ar. İki yüzlülük.
r.+nı (ehl-i riyā) 35b/3
 [=1]
rūh Ar. İnsanın can kaynağı, Allāh tarafından bedene üflenene can.
r.+ı 50a/7
r.-ı pāk 33a/13, 59b/9
r.-ı revān 34b/4, 42a/3, 56b/2
r.+ları 64a/9
r.+larını 64a/5
r.+umnı 41a/9, 59b/2
r.+uġnı 62b/1
 [=11]
rūh-efzā Far. Ruha canlılık veren.
r. éken 39b/6
 [=1]
rūhān Ar. Ruhla ilgili.
r.-ı ķuddūs 57b/7
 [=1]

ruhsār Far. Yanak, yüz.
r. (faķır-i ruhsār) 62b/12
 [=1]
ruhsāre Far. Yanak, yüz.
r.+si 47b/12
 [=1]
ruşat Ar. İzin.
r. ber- 61a/8
 [=1]
rusvā Far. Rezil.
r. (dīvāna-i rūsvā) 63a/8
r. édim 63a/8
 [=2]
rusvālġ Far. Rezillik.
r.+ım 63a/1
 [=1]
rūşen Far. Parlak, aydınlık.
r. 50a/11
 [=1]
rūy Far. Yüz.
r. ber- 39a/13, 46a/1
r.-ı cāy 47b/13
r.+uġ (reng-i rūy) 43b/4
 [=4]
rūz-gār Far. Zaman, devir.
r. kéçür- 42b/3
 [=1]
rūcū (Ar. rūcū´) Dönme, dönüş, geri dönme.
r. 46b/1
 [=1]
S Ş S
sā´il Ar. Dilenci.
s.+largā 40a/8
 [=1]
sā´at Far. Yirmi dört saatlik zaman dilimi.
s. (bir néçe sā´at) 40a/6, 52b/11
s.+dın (bir néçe sā´at) 52b/12
s.+dın soġ 52b/12
 [=4]
şabā Far. Sabahları kuzeydoğudan esen hafif rüzgār.
ş. 36a/4
ş. (her şabā) 44a/5
 [=2]
şabr Ar. Katlanma, dayanma, tahammül etme, sabır.
ş. 33a/7, 33a/9, 51b/4

ş. ét- 44b/2
ş. éyle- 54b/7
ş. kıl- 33a/4, 41a/9, 41b/4, 44b/2
ş. u tākāt 54b/10
 [=10]
saç Saç, insanın başındaki kılları.
s. 55a/6
 [=1]
saç- Saçmak.
s.-ip 43b/6
 [=1]
saçıl- Saçılmak.
s.-dı 54b/8
 [=1]
şad-pāre Far. Yüz parça.
ş kıl- 41b/8
 [=1]
şadā Far. Ses.
ş. 57a/9
ş. çık- 59b/8
 [=2]
şafar Far. Anlayış.
ş. 35a/9
 [=1]
şafēr Ar. Hicri takvimde Muharrem ayından sonraki, ikinci ay.
ş. vakti 50a/11
 [=1]
sāğ **I** Sol karşıtı, sağ.
s.+ım bile 61a/11
 [=1]
sāğ **II** Hayatta olan, canlı.
s. 60a/3
 [=1]
sāh Far. Toplanmış, dizilmiş, birikmiş.
s.+ıña 48a/13
 [=1]
saḥāvet Ar. Cömertlik, el açıklığı.
s. (ḥayr-ı saḥāvet) 62b/4
s. dép 62b/4
 [=1]
şāhib Ar. Sahip.
ş.-i suḥan 62a/4
 [=1]
saḥr Far. Güneş dolayısıyla oluşan baş ağrısı.
s. (āh-ı saḥr) 62b/11
 [=1]
sal- Salmak.
s.-ar érđiñ 62a/11

s.-dı 38b/11, 45b/6, 63b/11
s.-ğalı 46b/4
s.-gin 54b/2, 54b/3
s.-ip 34a/9, 35a/8, 45a/11, 45a/9, 45a/9, 54b/6, 56a/9
 [=14]
ayrelikge sal- 38b/11
kulağ sal- 54b/2, 54b/3, 56a/9
naẓar sal- 45a/9
ridā sal- 34a/9, 35a/8
sāye sal- 45a/9
tālān sal- 54b/6
 [=9]
salām Selam.
s. ét- 37a/11
 [=1]
saman Tahılların tohumları alındıktan sonra geride kalan sapları.
s. dék 42b/6
 [=1]
sanç- Saplamak.
s.-ar 63b/9
 [=1]
sānī Ar. İkinci.
s.+çe 62a/11
 [=1]
şanī Ar. İş, eylem.
ş.+ımnı 62b/3
 [=1]
sansız Sayısız.
s. 49a/11
 [=1]
sarar- Sararmak
s.-ğan 51a/13
 [=1]
sarāy Far. Saray.
s.+ına 56a/5
 [=1]
sargār- Sararmak.
s.-ip 42b/6, 47b/12
s.-masun 43b/4
 [=3]
şarşar Far. Soğuk esen rüzgâr.
ş. (bād-ı şarşar) 55b/8
ş. dék 55b/8
 [=2]
şavāb Ar. Hayırlı iş ve davranış.
ş. 38b/6
ş.+ıñmı 62a/7
 [=2]

savut- Soğutmak.
s.-mam 41b/10
 [=1]
şayd Ar. Av.
ş.+nı 36b/11
 [=1]
sāye Far. Gölge.
s. sal- 45a/9
s.+si 56b/9
s.+siddin 38a/11
 [=3]
sāye-bān Far. Gölgelek.
s. bol- 57b/6
 [=1]
şayyād Ar. Avcı.
ş. 35b/7, 35b/9, 36b/11, 37a/6
ş. (bābā-yı şayyād) 36a/11, 36b/9
ş. (bir bābā-yı şayyād) 36b/7
ş.+ğa (bābā-yı şayyād) 36b/9
ş.+ge 36b/1
ş.-ı (pīr-i şayyād-ı zamān)
 35b/10
 [=10]
şayyādlik Avcılık.
s. birlen 38a/3
 [=1]
sāzlıg Far. Uyumluluk.
s.+nı 58b/3
 [=1]
sebāt Ar. Kararlılık.
s. 60b/13
 [=1]
sebeb Gerekçe, sebep.
s. 45a/10
 [=1]
sefer Ar. Yolculuk, seyahat.
s. (raht-ı sefer) 56a/13
 [=1]
selām Ar. 1 Bir insana ya da topluluğa yakıllık, samimiyet bildirme sözü, merhaba.
s.+nı kim 49b/10
 2 Leylî'nin eşinin adı, İbn-i Selām.
S. birlen 43a/6
S. (İbn-i Selām) 42a/10, 42a/9, 42b/1, 42b/3, 42b/3, 43a/6, 47b/10, 58a/13, 58b/13, 58b/3, 58b/4, 59a/4, 60a/5
S.+dın (İbn-i Selām) 40b/2

S.+ğa (İbn-i Selām) 40b/12, 43a/7, 44a/2, 44b/8, 45b/8, 59a/3
S.+nı (İbn-i Selām) 40b/5, 42a/8, 59a/1
 [=25]
sen İkinci tekil kişi zamiri.
s. 33a/10, 33a/2, 33b/5, 33b/5, 33b/8, 33b/9, 34b/1, 35b/5, 35b/5, 38b/6, 44a/7, 45a/11, 45a/13, 45a/9, 46a/10, 46a/10, 46a/11, 46a/11, 46a/13, 46b/1, 50a/10, 50a/12, 50a/14, 50a/9, 51b/5, 51b/6, 53a/13, 53b/1, 53b/10, 53b/11, 53b/6, 53b/7, 54a/10, 54a/5, 55b/5, 55b/5, 56a/12, 56a/13, 56b/1, 56b/2, 56b/3, 56b/8, 57a/2, 57a/7, 57b/1, 57b/10, 57b/8, 57b/8, 58a/12, 58a/4, 58a/5, 58a/6, 58a/7, 58a/8, 62b/3
s.+de 35b/4, 46a/13, 60b/5
s.+din 43b/4, 54b/10, 55b/12, 55b/13, 62a/11
s.+din özge 41a/7
s.-hem 38b/11, 38b/2, 38b/3, 38b/5, 38b/7, 38b/9
s.+i 37a/8, 41a/11, 41a/12, 42a/12, 43b/1, 43b/3, 46b/1, 46b/1, 46b/3, 47a/10, 47a/13, 47a/4, 47a/7, 47a/8, 47a/9, 48a/2, 49b/5, 52b/8, 54a/4, 55a/6, 58a/8
s.+i için 34b/1
s.+iğ 38b/10
sağa 32b/9, 33a/10, 35b/11, 37b/10, 41a/9, 41b/1, 46a/7, 48a/11, 49a/10, 49a/6, 50b/1, 50b/2, 51a/6, 51b/13, 52a/10, 52a/5, 52b/4, 52b/9, 57a/9, 57b/5, 62b/3
s. için 46a/13
 [=115]
senālg Övgülü.
s.+ı 35b/3
 [=1]
seng Far. Taş
s. 57a/5
s.-i melāmet 50a/11
 [=2]
seniy Ar. Yüksek, yüce, ulu.
s.+im(esfer-i cısm-ı seniy) 33a/13

sep- [=1]
Serpmeek.
s.-ip 57b/11
[=1]
su sep- 57b/11
[=1]
ser Far. Baş.
s. 49b/12, 49b/12, 62a/10, 63a/6
s.+niş (derd-i ser) 54a/4
s.-tā-ser 63a/10
[=6]
ser-a-ser Far. Baştan başa, tamamıyla.
s. 60a/1
[=1]
ser-efrāz Far. Yüceltmek.
s. éyle- 55b/1
[=1]
ser-geşte Far. Başı dönmüş, kafası
karışmış, şaşkın.
s. 37a/1
s.-i dīvāna 48a/12, 48b/11, 48b/2,
48b/5, 48b/8
[=6]
ser-sān Far. Korku, dehşet, şaşkınlık.
s. 53b/5
[=1]
ser-tā-ser Far. Baştan başa.
s. 36b/13
[=1]
serv Ar. mec. Sevgilinin boyu.
s. boy 45a/9
s.-i ĉemen-ārā 57a/6
s.-i ra' nā-yı cahān 57b/1
s. ü şadd 56b/9
[=4]
server Far. Bir topluluğun başkanı, başı.
s.+i 52b/1
[=1]
sevdā Far. Ticaret.
s.+sıdın 38b/4
[=1]
sevdā Far. Yoğun hissedilen aşk,
muhabbet duygusu.
s.+ęa 63b/11
s.+sı 62b/4
s.+sıdın 59a/10
[=3]
sevdā-ger Far. Sevdalı, aşık.
s.+i 52a/11
[=1]

sevret Ar. şiddet.
s.+i 56b/11
[=1]
seyl Far. Sel.
s.-i ğam 51a/8
s.+ni 41b/1
[=2]
seylāb Far. Sel suyu.
s. 63a/7
[=1]
seylābe Far. Sel suyu.
s.+si 51a/12
[=1]
seyr Ar. Gezinme, gezip dolanma.
s. şıl- 40b/4
[=1]
seyyāre Ar. Gezegen.
s. éken 36b/12
[=1]
seyyi Ar. Kötü, fena, bet.
s.+den 47a/5
[=1]
seyyid Ar. Efendi, reis.
s.-i 'Āmiri 46b/3
s.-i Beni 'Āmiri 44b/7, 45a/3,
45b/4, 45b/4, 46a/2, 46b/6, 46b/9
[=8]
sév- Sevmek.
s.-er 49a/6, 49a/7
[=2]
şıfat Ar. Sıfat, nitelik, özellik.
ř. 37b/3
ř.+da 44b/3
[=2]
řıfāt Ar. Sıfatlar.
ř.+ıı (on řıfāt) 60b/2
[=3]
şıfr Far. Boş.
ř. (dād-ı şıfr) 62b/12
[=1]
şığ- Sığmak.
s.-mas 54a/1
[=1]
şışhatlık Sağlık.
ř. 46a/2, 46b/6
[=2]
şırdaş Aynı sırrı paylaşan kişiler.
s. éken 36a/10
[=1]
sil- Silmek.

s.-ep 36b/2, 38a/5
[=2]
silāh Ar. Düşmanı öldürmek amacıyla kullanılan her türlü alet.
s.+larını 38a/4
[=1]
sindür- Sindirmek.
s.-megiñ 44a/12
[=1]
sīne Far. Göğüs, bağır.
s.+m (mağz-ı sīnem) 33a/12
s.+sinde 33a/7
[=2]
sīne-çāk Far. Yüreği yaralı.
s.ıña 46b/1
s.55b/5, 59b/7
[=3]
sīnegān Far. Sineler, bağırılar.
s. 50a/11
[=1]
siper Far. Kalkan, korunma amacıyla arkasına saklanan şey.
s. 63a/3
s. bol- 37b/10
s.-i ğam birle 63a/3
[=3]
sir-āb Far. Suya doymuş.
s. éyle- 59b/1
[=1]
sitem Far. Eziyet, zulüm, cefa.
s. 33b/2, 63a/11
s. (murğ-i sitem) 46a/10
s. otı 51a/6
[=4]
siz İkinci çoğul kişi zamiri.
s. 35a/3, 45b/11, 51b/9, 58b/1
s.+din 34b/13
s.+ge 58b/5
s.+ler 35a/7
s.+large 39a/6
s.+ni 32b/11, 35a/1, 58b/4, 58b/9
s.+niñ 58b/7
[=13]
sol İnsanın kalbinin bulunduğu taraf, sağ karşıtı.
s.+ıma 61a/11
[=1]
sol- Solmak.
s.-dı 55a/12
s.-gen 58a/5

[=2]
soldur- Soldurmak.
s.-up 56a/3, 61a/6
[=2]
soñ Sonra.
s. 33b/5, 40b/6, 41a/4, 42b/3, 42b/8, 43a/10, 44a/1, 46a/2, 46b/10, 46b/8, 48a/10, 49a/2, 49b/3, 50b/3, 50b/7, 50b/9, 53a/1, 55b/9, 58a/9, 60a/11, 60a/5, 61a/12, 64a/4
[=23]
sor- Sormak.
s.-salar 40a/9
[=1]
sora- Sormak.
s.-p 58a/3
[=1]
sök- Sökmek.
s.-üp 63a/8
[=1]
söz Söz.
s. 40b/2, 45b/2, 45b/2, 47b/4, 51b/2, 59a/8
s. (bir söz) 39a/13, 43a/13, 43a/2, 44a/3
s. birlen 32b/8, 49b/7, 51b/8.
s.+ge 54b/4, 54b/4
s.+ini 34a/5
s.+iñ 45a/13
s.+iñizni 45b/10
s.+ler 33a/5
s.+leri 64a/4
s.+lerige 33a/6, 43a/12
s.+lerin 47a/11
s.+lerini 34a/12, 62a/5
s.+lerni 33a/8, 40b/13, 42a/6, 45a/8, 49b/3, 50b/3, 55a/9, 60a/5
s.+ni 32b/6, 33b/11, 33b/5, 33b/6, 35a/10, 35a/13, 35b/6, 35b/9, 38b/1, 38b/12, 39b/11, 41a/13, 42a/7, 43a/8, 43b/2, 43b/11, 44b/1, 45b/1, 45b/3, 46a/3, 46b/6, 47b/1, 48a/9, 48b/12, 49a/5, 51a/5, 51b/7, 52b/10, 53a/9, 54a/11, 54b/1, 55a/3, 55b/11, 55b/7, 56a/11, 57b/2, 57b/3, 58a/3, 59a/3, 63b/6
s. ur- 35b/4
s.+üm 47a/11, 49a/10

	s.+ün 45a/12, 48a/8		[=1]
	s.+ünni 33a/4, 36a/11, 38a/1	suvāl Ar. (<su‘āl) Soru, sual.	
	[=83]	s. éyle- 62a/11	
sözle-	Söylemek.	s. kııl- 62a/6	
	s.-di 56a/8	s.+nı 62a/4, 62b/9	
	s.-dim 43b/2, 49a/10	[=4]	
	s.-gin 45b/2, 53a/12	südre- Çekmek, sürmek, sürüklemek.	
	s.-me 45b/3	s.-p 39a/2	
	s.-mes sen 38b/8	[=1]	
	s.-p 43b/1, 43b/5	sülūdan Far. Teselli etmeyi bilen.	
	s.-r-men 38b/10	s.+dın 38b/8	
	[=10]	[=1]	
	yalğan sözle- 43b/1, 43b/5	sülükdanlık Alametli, izli.	
	[=2]	s. 38b/4	
su	Su.	[=1]	
	s. 46a/13, 49a/9, 49b/8, 50a/14,	süphe Ar. Kuşku, tereddüt.	
	54b/12, 54b/9	s. bol- 63b/10	
	s. sep- 57b/11	[=1]	
	s.+yı 57b/6	sür- Sürmek.	
	[=8]	s.-mesün 49a/8	
şubh	Ar. Sabah.	[=1]	
	ş. şām 42b/1, 47b/5	süreyyā Ar. Boğa burcunda yer alan ve	
	[=2]	yedi yıldızdan oluşan bir yıldız	
şüfi	Ar. Tasavvufu benimsemiş kimse,	takımı, ülker.	
	derviş.	s. 52a/4	
	ş. dék 38b/6	[=1]	
	[=1]	sürme Sürme.	
suhan	Far. Söz.	s. közler 36a/8	
	s.+lar 62a/4	[=1]	
	[=1]	sürt- Sürtmek.	
şuhbet	Ar. Sohbet.	s.-megin 43b/9	
	ş. tut- 57a/4	s.-üp 43b/12, 43b/13, 48b/4,	
	[=1]	49a/3, 54b/1, 55a/6	
sula-	Sulamak.	[=7]	
	s.-p 38a/11	sürür Ar. Sevinç.	
	[=1]	s. u ğınā 52a/6	
sun-	Sunmak.	[=1]	
	s.-up 62a/8	süst Far. Gevşek, zayıf.	
	[=1]	s. bol- 50a/5	
	boyun sun- 62a/8	[=1]	
	[=1]	Ş	
şüret	Ar. Görünüş, biçim.	şād Far. Sevinçli.	
	ş.+i 50a/9	ş. handān éyle- 44a/10	
	ş.+inde 63b/1	ş.+ına (bir şād) 61a/3	
	[=2]	ş. u hurrem éyle- 56a/5	
sūs	Far. Doğa, mizaç.	[=3]	
	s.+ta-sen 46a/11	şāh Far. Hükümdar, şah.	
	[=1]	ş. 33a/10, 57a/10	
suv	Bk. su	ş. (Nevfil şāh) 34a/5	
	s.+ı 64a/12		

ş.+ı 38b/2
 ş.+ı ('Arab şāhı) 45a/12
 ş.-ı 'ālem 32b/11, 34b/11, 35a/4
 ş.-ı 'Arab 47a/2
 ş.-ı Mecnūn 43b/1
 ş.+ıdur ('āşıklar şāhı) 49a/13
 ş.+nığa 33a/5
 [=12]
şāh Far. Kanat.
 ş.+sında (şāhasında) 38a/13
 [=1]
şāh-bāz Far. mec. Yiğit ve mert kimse.
 ş.+ı 52a/3
 [=1]
şāhlıg Hükümdarlık.
 ş.+ı 35b/4
 [=1]
şāhsuvār Far. İyi at binen, çok usta at
 binicisi.
 ş.+ım 49a/13
 [=1]
şakī Ar. Haydut, yol kesen, eşkıya.
 ş. 35b/5
 [=1]
şām Far. Akşam.
 ş.+subh şām 42b/1, 47b/6
 ş.+ide (fırkat-ı şāmi) 53b/4
 [=3]
şāne Far. Tarak.
 ş. ur- 55a/7
 [=1]
şarāfatlı Şerefli, Şeereflik.
 ş. 57b/10
 ş. mu 57b/8
 [=2]
şāyed Far. Eğer, eğer ki, ola ki.
 ş. 32b/11, 40b/10
 ş. ki 43a/3
 [=3]
şeb Far. Gece.
 ş.-i çerāg 59b/11
 [=1]
şehir Ar. Şehir, vilayet, kent.
 ş.+i (murād şehri) 50a/2
 ş.+iğa 56b/4
 [=2]
şeker Far. Şeker.
 ş. til 56b/7
 [=1]

şeker-feşān Far. Şeker saçan, tatlı tatlı
 konuşan.
 ş.+ım 57a/2
 [=1]
şekker Bk. şeker
 ş. 59a/9
 ş. mi 39b/7
 [=2]
şekker-vār Far. Şeker gibi.
 ş.+ı 59a/5
 [=1]
şekve Ar. Şikayet.
 ş. kıl- 55b/11
 [=1]
şem Ar. Mum.
 ş.+ğa 40a/5
 [=1]
şemşir Far. Kılıç
 ş. (darb-ı şemşir) 33b/13
 ş. birlen 33b/13
 [=2]
şerāre Ar. Kıvılcım.
 ş.+si 49b/8
 [=1]
şerif Far. Kutsal, mübarek, şerefli.
 ş.+inşi (hāk-i şerif) 47a/3
 [=1]
şevk Ar. Yoğun istek, arzu.
 ş.+ma 54b/6
 [=1]
şeydā Far. Çılgın, divane, meczup.
 ş. ('āşık-ı şeydā) 51b/9, 63a/7
 ş. édim 63a/7
 [=3]
şeyh Ar. Yaşlı adam, ihtiyar, .
 ş.-i dānā 33b/8
 [=1]
şikest Far. Kırılmış, kırık.
 ş. ber- 34a/11
 ş.+ini 34b/2
 ş. ol- 52a/7
 ş. tap- 35a/9
 [=4]
şikeste Far. Kırılmış, kırık.
 ş. 46a/10
 [=1]
şirīn-güftārīg Far. Hoşsohbet, tatlı
 sözlü.
 ş. bol- 56b/7
 [=1]

şöyle	Şöyle. ş. 35b/4 [=1]	ţāʿat	Ar. İbadet, takva. ţ. 63a/11 ţ. émes 62b/11 ţ.+ğa 63a/1 [=3]
şul	İşaret zamiri, şu. ş. 35b/1, 45b/13, 53a/7, 59a/12, 59a/4, 59a/5, 59a/6, 59a/7, 59b/10, 59b/5, 59b/9, 60a/4 ş.+dur 57a/10 ş.+dur éken 57a/11 ş. mudur 44a/11, 44a/13, 44a/5, 44a/7, 44a/9 [=19]	taʿayyün	Ar. Açığa çıkma, meydana çıkma. t. ét- 62a/13 [=1]
şüm	Ar. Uğursuz. ş. 46a/6 [=1]	tāb	Far. Güç, kuvvet. t. ét- 36a/1 t.+ı 35b/12 t.+ın 62a/7 t. tākat kıl- 49a/1 [=4]
şumār	Far. Sayı. ş.+ıñnı 62a/10 [=1]	tābān	Far. Parlak, ışıklı. t.+ım (māh-ı tābān) 59b/6 [=1]
şumāre	Far. Sayı. ş.+si 49b/9 [=1]	tabār	Far. Soy, nesil. t.+ları (hʿış tabār) 61b/10, 61b/5 t.+larığa (hʿış tabār) 43a/4 t.+larımı (bir néçe hʿış tabār) 40b/8 [=4]
şükr	Ar. Şükür. ş. 34a/6 ş.+imiz 39b/9 ş. tart- 33b/13 [=3]	Tabārak	Ar. “Ulu, yüce, mukaddes ve münezzeh oldu” anlamında Kurʿan-ı Kerim’de Mülk suresi ilk ayette geçen kelime. T. (Hudāy-ı Tabārak ü Taʿālā) 45b/13, 61a/12 [=2]
T T		tabīb	Ar. Doktor, hekim. t. 33a/11, 33b/1, 33b/10, 33b/4, 33b/7 [=5]
tā	Far. Bir şeyin başladığı ya da sona erdiği zamanı anlatırken söze abartma katar. t. 32b/9, 37a/11, 41a/10, 41a/11, 41a/9, 41b/4, 55a/7, 62b/13 [=8]	tag	Dağ. t.+nı (bir tag) 42b/10 [=1]
Taʿālā	Ar. “Şanı yüce olsun” anlamına gelen Hak, Tanrı, Allah kelimelerinden sonra kullanılan bir ifade. T. 64a/4 T.+ğa (Hudāy-ı Taʿālā) 34a/9, 35a/8, 60a/12, 63b/1, 64a/4 T. (kışmet-i Hudāy-ı Tabārak ü Taʿālā) 45b/13 T.+nıñ (Hudāy-ı Tabārak ü Taʿālā) 61a/13 [=8]	taḥammül	Ar. Dayanma, katlanma. t.+dın 41b/2 [=1]
taʿām	Ar. Yemek. ţ.+ım érđi 63a/4 ţ. yédür- 32b/8 [=2]	tāk	Far. Tuhaf bir ses veya yankı. ţ.-ı nevā 57b/7 ţ. tākatı tāk ol- 37a/11 [=2]
		taḳ-	Takmak. t.-ıp 39a/5, 39a/7 [=2]
		tākat	Far. Güç, kuvvet. ţ. 33b/6, 48b/13

t.+a 62a/13
t.+ğa (her taraf) 39a/10
t.+ında 61b/11
 [=3]
tāre Far. Taç.
t. 34b/12
 [=1]
tarīkat Ar. Allâh'a ulaşmak maksadıyla tutulan yol.
t.+nı 63b/8
 [=1]
tart- Çekmek.
t.-ip 33b/13, 37a/10, 47a/6, 48b/3, 58a/2, 58a/5
 [=6]
elem tart- 58a/5
kadem tart- 37a/10
şükr tart- 33b/13
aş tart- 48b/3
 [=4]
taş Taş.
t. 39a/9, 48b/1, 53a/2, 53a/5
t.+dın 56a/10
t.+ğa 43a/8, 52b/10, 43b/10
 [=8]
taş- Taşmak.
t.-gen 51a/8
 [=1]
taşla- Atmak, çıkarmak.
t.-dı 38a/5
t.-p 61b/1
 [=2]
taşlı Taşlı.
t. (bağrı taşlı) 54b/3
 [=1]
tat Tat.
t.+ında 41a/7
 [=1]
tauzî'lık Moral bozuculuk.
t.+lar kıl- 35a/3
 [=1]
tecrîd Ar. Ayrı tutma, ayırma.
t. ét- 44a/6
 [=1]
tefahhuş Ar. İyice, etraflica araştırma.
t. kıl- 45a/4
 [=1]
tefekür Ar. Düşünme.
t. kıl- 40a/9
 [=1]

tekellüm Ar. Söz söyleme, konuşma.
t.+dın 52a/8
 [=1]
temâşâ Ar. Seyretmek, hayranlıkla izlemek.
t. éyle- 39b/1
t. kıl- 62b/3
 [=2]
ten Ten, cilt.
t. 44a/8, 59b/3
t.+de 56b/2
t.+dedür 36a/7
t.+e (nâzük ten) 36a/3
t.+iğ 38b/10, 63b/3
t.+iğ (nâzük ten) 43b/10
 [=8]
ter Far. Islak, yaş.
t. bol- 33a/13
t. (çeşm-i ter) 62b/13
t.+i (gül-i berg-i ter) 52a/2
t.+iğ (çeşm-i ter) 54a/3
 [=4]
teref Bk. **taraf**
t.+dın 50a/6
t.+ge 50a/6, 55b/8
 [=3]
terk Ar. Bırakma, vazgeçme.
t. kıl- 32b/10
 [=1]
ters Far. Korku.
t.+imiz 34a/4
 [=1]
ters-kâr Far. Kokutucu, korkutan.
t. 40a/7
 [=1]
teslîm Ar. Emaneti yerine geri verme.
t. kıl- 50b/4, 61b/2
 [=2]
té- Demek.
t.-mes 57a/9
 [=1]
tég- Değmek, dokunmak.
t.-di 55a/12
t.-en 58a/9
t.-en édi 58a/13
t.-endür dép 43b/13
t.-ip 45b/8
t.-mes érdi 42b/1
 [=6]
tégür- Değirmek, dokunmak.

t.-meğıl 42a/10
t.-meğler 61b/7
t.-mesünler dép 44b/10
 [=3]
kol téğür- 42a/10
til-tégür- 61b/7
 [=2]
tın- Dinlemek.
t.-mayın 54a/9
 [=1]
tıñla- Dinlemek.
t. 34b/13
 [=1]
turnağ Tırnak.
t.+ın 64a/3
 [=1]
tığ Far. Kılıç.
t.+ındın 53b/9
 [=1]
tiken Diken.
t.+dın 63b/9
 [=1]
tikle- Dikmek.
t.-p 39a/1
 [=1]
til Ağız içinde yer alan organ, dil.
t.+ige 35b/1
t.+inde 43b/7
t.+ıñ 38b/7
t.+ıñ (şeker til) 56b/7
t. téğür- 61b/7
 [=5]
tile- Dilemek.
t.-p 34a/9, 34b/2
t.-r érđi 35a/9
t.-r mü sen 34b/2
t.-y 63a/12
 [=5]
tilek Bk. tileg
t.+imni 61a/1
t.+ini 34a/9
 [=2]
tilsiz Dilsiz, konuşma yetisi olmayan.
t. 36a/6
 [=1]
tindür- Dindirmek.
t.-megiñ 44a/12
 [=1]
tır Far. Ok.
t.-i ışk 40b/5

[=1]
tirig Diri, canlı.
t.+dür 60a/1
 [=1]
tiriklik Dirilik, canlılık.
t.+niñ 46a/12
 [=1]
tiş Diş.
t.+leriñ 57a/5
 [=1]
tız Far. Çabuk, tez.
t. 37a/6
 [=1]
tofrağ Toprak.
t.-ara 53b/2, 56b/5
t.+ı 49b/12, 39b/7
t.+ın 48b/10
t.+lara 49a/8
 [=6]
tofrağ Bk. tofrağ
t.+ğa 36a/8
 [=1]
tol- Dolmak.
t.-dı 53a/13
t.-up 48a/13
 [=2]
tolaş- Dolaşmak.
t.-ur 61a/4
 [=1]
toldur- Doldurmak.
t.-mek 36a/8
t.-up 56a/3, 61a/6
 [=3]
ton Giysi.
t.+nı 38b/6, 45b/5
t.+uñ 43b/6
 [=3]
tonlı Giysili, giyinmiş olan.
t. (kara tōnlı kuş) 38b/2
 [=1]
toy Ziyafet, düğün yemeği.
t. kıl- 41a/2
 [=1]
töhmet Ar. Suçu ispat edilmemiş birine suç yükleme, kabahat.
t. bilen 56a/4
 [=1]
tök- Dökmek.
t.-señ 36a/4
t.-üp 63a/5, 63a/7

[=3]
ṭufeylī Ar. Sonradan eklenen, sığıntı.
t.+dīn 36b/5
 [=1]
ṭūmār Ar. Tomar, yığın, deste.
ṭ.-ī gül 41b/3, 41b/6, 41b/9, 42a/2, 42a/5
 [=5]
tur- 1. Durmak, hareketsiz kalmak.
t.-a'lmağı 50a/6
t.-a'lmas-sen 51b/3
t.-a'lmay 55b/8
t.-gen 38b/2
t.-gin 39b/1
t.-magen 56a/2
t.-magin 43b/9
t.-masun 49a/9
t.-mekke 54b/12
t.-ur 34b/5
t.-ur men 34b/4
t.-ur sen 38b/6
 2. İsimleri yüklem yapar.
t.-ur 34a/4, 35a/2, 35a/5, 39a/3, 39a/3, 44a/2, 45a/10, 45a/4, 45b/11, 49b/7, 55a/4, 62a/6
t.-ur-men 36a/12, 38a/2, 38a/2, 45b/12
t.-ur-sen 58a/12
t.-ur kim 58b/10
 3. Süreklilik işleviyle tasviri fiiller yapar.
t.-up érđi 39b/11
t.-ur 35a/5, 39a/1, 40a/1, 40a/3, 42b/13, 43a/1, 44b/2, 45a/7, 50b/13, 51a/4, 58b/13, 63b/9, 64a/12
t.-ur-miz 39a/4
t.-urlar 50b/12, 62a/5
 [=47]
aytıp tur- 39b/11
bara tur- 39a/1, 58b/13
bolup tur- 64a/13
kélmes tur- 63b/9
ķıla tur- 39a/4
ķılıp tur- 44b/2, 50b/12, 62a/5
ķılmay tur- 35a/5
ķona tur- 42b/13
olturup-tur- 40a/1, 43a/1, 45a/7, 50b/13, 51a/4
yürüp-tur- 40a/3

[=17]
tut- Tutmak,
t. 37a/4
t.-ték 37b/4
t.-madım 47a/12
t.-mam 42a/1
t.-mış 54a/8
t.-tı 39b/4, 55a/12
t.-tuğ 44a/6
t.-ub 47a/3
t.-up 35b/8, 36b/7, 37b/9, 40a/10, 57a/4, 62b/6
 [=15]
atını tut- 42a/1
mesken tut- 62b/6
şuħbet tut- 57a/4
 [=3]
tutaş- Tutuşmak, alev almak.
t.-ıp 54a/1
 [=1]
ṭūṭī Ar. İřittiđi sesleri taklit eden, papađan türünden bir kuř, dudu kuřu.
ṭ.+yā 59a/6
ṭūṭiyā (<Ar. tūtyā) Göze sürülen sürme tařının tozu.
ṭ. érür 49b/12
 [=2]
tuttur- Tutturmak,
t.-mas-men 41a/8
 [=1]
tutul- Tutulmak.
t.-dı 61a/2
 [=1]
tün Gece.
t.-be-tün 60b/7
t.+dür (néçe tün) 59b/11
t. ü kün 39b/5
 [=3]
türāb Far. Toprak.
t.-i ayağ 49a/3
 [=1]
tüş- Düşmek.
t.-er 49b/13
t.-gen 51a/9, 58a/4
t.-gendür dép 34b/7, 43b/13
t.-se 34b/6, 47a/8
t.-ti 38a/12, 39b/13, 46b/3, 48b/13, 50a/6, 51b/10

t.-ti-ki 51a/3	u. kimerse 45a/2
t.-ti kim 53a/4	u. köhne ğar 45a/1
t.-tün 57a/9	u. nür-ı ħurşîd 53b/2
t.-tün mi 38b/11, 38b/2, 38b/3, 38b/5, 38b/7, 38b/9	u. öy 62b/1
t.-üp 49b/8	u. renc-i reh-i târ 58a/13, 58a/9
[=23]	u. söz 51b/2
cüdâ tüş- 38b/11, 38b/2, 38b/3, 38b/5, 38b/7, 38b/9	u. teref 50a/6
ırak tüş- 57a/9	u. vakti-ki 60a/7
közi tüş- 38a/12	u. yan 45a/13
nâlişke tüş- 50a/6	2. (Zamir) O.
[=9]	u. 35a/6, 64a/8
tüz Doğru, denk, eş.	alar Onlar. 34a/2
t. 64a/2	alarge Onlara. 34b/3, 36a/13
[=1]	alarmı Onları. 36b/5, 62a/5
U Ū	anda Onda, orada. 34b/3, 34b/4, 36b/1, 38a/3, 40a/2, 51a/1
u Bk. ve	andağ O kadar, onca. 41a/5, 47b/7, 48b/6
u. 39a/4, 44b/12, 47b/7, 51a/6, 51b/10, 51b/4, 52a/6, 54b/10, 56a/5, 57a/7, 57b/5, 57b/9, 64a/3	andağ O kadar, onca. 34b/8
[=13]	andın Ondan. 58a/5
uç Bir şeyin baş veya son kısmı, uç.	andın başka Ondan başka. 42a/1
u.+ında 45a/7, 52b/12	andın son Ondan sonra. 44a/1, 46a/2, 49b/3, 50b/3, 50b/7, 55b/9, 58a/9, 60a/5, 61a/12, 64a/4
[=2]	anı Onu. 33a/6, 36a/1, 36b/8, 40b/1, 41a/1, 41b/7, 41b/7, 41b/8, 49a/8, 49a/9, 52b/6, 63b/13
uç- Uçmak.	anı için Onun için. 35a/6
u.-ar 54b/4	anı Onun için. 43b/7, 49b/11, 49b/13, 49b/8, 49b/9, 50a/2, 50a/4, 55b/3, 55b/3, 55b/4, 63a/8
u.-up 42b/12, 44b/7, 50b/1, 50b/11	anı için Onun için. 35a/7
[=5]	ağa Ona. 41a/3, 42a/3, 42a/4, 44b/9, 49a/7, 50a/1
peşi uç- 42b/12	[=96]
[=1]	ulaş- Ulaşmak.
uçmağ Cennet.	u.-ur 61a/4
u.+dın 52a/3	[=1]
[=1]	uluğ Ulu, yüce, büyük.
ul 1 (Sıfat) O.	u. 32b/12
u. 35a/4, 35a/7, 35b/9, 37b/2, 38a/10, 38a/6, 38b/1, 38b/12, 41b/2, 46a/7, 53a/6, 57a/3, 61a/8	u.+ı 37a/5
u. 'azîz 61b/13	u. yaşlı 54b/3
u. camā'a 61b/12	[=3]
u. cāy 45a/1	unut- Unutmak.
u. çeşme 64a/11	u.-ma 41a/11
u. çöl 49b/10	u.-mam 41a/11, 41b/10
u. dīvāna 48a/4	u.-masun 41b/10
u. hāl 60a/7	u.-up 43a/3
u. hūr 63b/3, 63b/5	[=5]
u. kara kün 48b/13, 49b/4	ur- vurmak.
u. kebüter 50b/3, 50a/8	

u.-a-sen 35b/4
u.-ar-men 42a/12, 42a/12
u.-ar-sen 53a/11, 53b/10
u.-ar érdiler 39a/9
u.-ayın kim 55a/7
u.-dı 43a/8, 52b/11, 53b/3
u.-gen 40a/6, 51a/10
u.-gey-dép 43a/4
u.-magin 43b/10
u.-up 35b/3, 37b/2, 40a/13, 40a/13, 40b/13, 48a/13, 48a/5, 53a/2, 53a/5, 54a/2, 55b/7
 [=25]
ķars ur- 40a/13
lāf ur- 35b/3
pīç ur- 40b/13
raķş ur- 55b/7
söz ur- 35b/4
şāne ur- 55a/7
yüz ur- 40a/13
 [=7]
urķan Urgan, ip.
u. 39b/13
 [=1]
uruş Vuruş, savaşıma, vuruşıma.
u. 34a/8, 35a/6
 [=2]
uruş- Savaşımak, vuruşımak.
u.-tılar kim 34b/8
 [=1]
uşbu İşte bu.
u. 46a/8
 [=1]
uyal- Utanmak.
u.-ıp 62a/7
 [=1]
uyat Utanma.
u. 60b/13
 [=1]
uyatlıĝ Utançlı.
u. 43b/5
 [=2]
uzat- Uzatmak.
u.-ır 42a/10, 42a/11
 [=2]
ķol uzat- 42a/10, 42a/11
 [=1]

Ü

ü Bk. **ve**
ü. 39b/5, 43a/6, 45b/13, 45b/7, 50a/9, 51b/9, 56b/9, 57a/11, 61a/12, 61a/13, 62a/10, 63a/11, 63a/9
 [=13]
üçün İçin.
ü. 32b/8, 34b/1, 34b/1, 35a/6, 35a/7, 37a/3, 40a/2, 43b/5, 43b/8, 46a/13, 46a/6, 47a/9, 48b/7, 49b/2, 59a/11, 61a/5, 63a/5, 63b/2
 [=18]
üftāde Far. Düşkün, düşmüş, biçare.
ü.+si 33b/3
 [=1]
ümīd Umut.
ü.+ın 46a/3, 46b/6
ü.+inde 59a/8
 [=3]
ün Ses, feryad, figan, nale.
ü. çek- 48b/6
 [=1]
üns Ar. Yakınlık, alışma.
ü. kıl- 50b/10
 [=1]
üst Üst, bir şeyin yukarı bakan kısmı.
ü.+ığa 34a/6, 61b/1
ü.+ige 33b/13, 35b/8, 36b/8, 38b/2, 45b/5, 47a/2
 [=8]
üstühvān Far. Kemik.
ü.+a 54b/11, 61a/2
ü. (bir post üstühvān bol-) 47b/9, 42b/7, 45a/3
ü. bol- 46a/8
ü. dék 42b/5, 47b/8
ü.+ım 59b/4
 [=9]
üz- Kesmek, koparmak.
ü.-gen 32b/7
ü.-düm 61a/1, 61a/11
ü.-medi 43b/4
ü.-üp 46a/3, 46b/7
 [=6]
ķöñli üz- 61a/11
ķöñül üz- 61a/1
 [=2]
üzül- Kesilmek.
ü.-ĝan 44b/11
 [=1]

könli üzül- 44b/11

[=1]

V

- va'd** Ar. Vaat, söz verme.
v.+ımğa 32b/13
v. kıl- 32b/10
[=2]
- va'de** Ar. Bir işin yapılması için tanınan süre, mühlet.
v. kıl- 56a/2
[=1]
- vādī** Ar. İki dağın arasında kalan alan, arazi.
v.-yi ārmān 58a/4
[=1]
- vāh** Ah, yazık.
v.+ı (āh-ı vāh) 45a/12
[=1]
- vākı'a** Ar. Olmuş olan şey, olay.
v.+larmı 40a/11, 64a/7
[=2]
- vaqt** Ar. Vakit, zaman.
v. (bir néçe vaqt) 60a/9
v. (hōş-vaqt) 47a/12, 55a/7
v.+ıda 35b/8
v.+i (safer vaqti) 50a/11
v. (néçe vaqt turur) 58b/9
[=6]
- vanī** Far. Uyuşuk, donuk, ağır, isteksiz olma.
v. 41a/7
[=1]
- vāşıl** Ar. Kavuşan, ulaşan, erişen.
v. bol- 61a/8, 61b/8
[=2]
- vaşıyyat** Ar. Bir kimsenin ölmeden önce yazılı ya da sözlü olarak bildirdiği, ölümünden sonra yapılmasını istediği şey.
v.+ım 48a/7, 49a/6
v.+ımnı 48a/7
v.+ıynı 49b/6
v.+ların 55a/4, 55a/5
v.+larını 55a/8
v.+larnı 50a/5
[=8]
- vaşl** Ar. Sevdiğine kavuşma, vuslat.
v. 59a/8

v.+ıñ 43b/7

[=2]

vaţan Ar. Yurt.

v. 46a/7

v. ét- 46a/7

v.+ığa 43a/3

[=3]

vāy Eyvah, vay.

v. 'āşık-ı pākılar 51a/2, 60a/6

v. Leylī 33a/5, 33a/5, 40a/12, 40a/12, 42b/13, 42b/13, 44b/4, 44b/4, 46a/1, 46a/1, 47b/3, 47b/3, 50b/13, 50b/13, 53a/1, 53a/1, 61a/13, 61a/13

v. Mecnūn 42b/2, 42b/2, 47b/7, 47b/8, 50b/3, 50b/4, 58b/6, 58b/6

v. Mevlām 45b/10

[=29]

ve Ar. Bağlama edatı; kelimeleri, kelime gruplarını ya da cümleleri bağlar. Karş. u, ü.

v. 32b/10, 32b/7, 33a/1, 33a/2, 33a/4, 33a/4, 33a/6, 33b/11, 34a/11, 34a/11, 34a/12, 34b/1, 34b/12, 34b/4, 34b/4, 34b/5, 35a/2, 35a/4, 35a/5, 35a/7, 36a/12, 36b/9, 38a/10, 38a/10, 38a/2, 38a/4, 38a/5, 38a/5, 38a/7, 39a/2, 39a/3, 40a/8, 40b/8, 41a/12, 42a/7, 42a/7, 42b/6, 43a/4, 43b/13, 44a/1, 44b/6, 45a/1, 45b/1, 45b/12, 45b/7, 47b/2, 47b/8, 48a/6, 49a/1, 49a/4, 50b/11, 51a/1, 51b/1, 55a/6, 55a/6, 56a/11, 58a/12, 58a/12, 60a/10, 60a/7, 61b/10, 61b/10, 61b/4, 61b/4, 61b/13, 62a/5, 63a/13

[=67]

ve-līkin Far. Lakin, ama.

v. 38a/2

[=1]

vefā Ar. Dostluğu muhabbeti sürdürmede kararlılık, bağlılık, sadakat.

v. bilen 56a/1

v. kıl- 32b/13

v.-yī āşinālīg yārliḡ 44a/11, 44a/13, 44a/5, 44a/7, 44a/9

[=7]

vefādār Ar. Vefalı.
v.+ım (yār-i vefādār) 59a/2
v. ıñız birlen 58b/11
 [=2]
vefāt Ar. Ölüm, ölme.
v. kıl- 46b/11, 51a/1
v. tap- 46a/8
 [=3]
velī Far. Lakin, ama.
v. 50a/9
 [=1]
veya Ya da.
v. 42a/12
 [=1]
vīrān Far. Yıkık, yıkılmış, harap olmuş.
v. kıl- 54b/9
 [=1]
vişāl Ar. Sevdiğine kavuşma.
v.+ım 48a/10
 [=1]
Y
ya İki kelime ya da kelime öbeğini birbirine bağlar.
y. 33a/10
y. ... veya 42a/12
 [=2]
yā Ey anlamında bir söz.
y. rabb 56b/4
 [=1]
yā ne Far. Eğer değilse, aksi takdirde.
y. 48a/10
 [=1]
yād Far. Anma, hatırlama.
y.+a 49a/10
y. ét- 50a/3
y.+ımğa 47a/8
 [=3]
yād-gār Far. Bir kimseden kalan ya da alınan, o kimseyi hatırlatan eşya; şey.
y. 36a/5
y.+ım dép 36b/3
 [=2]
yağ Yağ.
y. 49a/3, 55a/6
 [=2]
yağ- Yağmak.
y.-ı-ber- 52b/2
 [=1]
yağşı Güzel, iyi.

y. 33b/5, 64a/10
y. söz 32b/7, 54b/4
 [=4]
yağa Giysinin boyun etrafına gelen kısmı.
y. 48b/3
 [=1]
yağın Arasında mesafe olmayan, uzak karşıtı.
y. 39a/11, 46b/3
y. kıl- 42a/7
 [=3]
yalanğaç Çıplak, açık.
y. érđi 45b/6
 [=1]
yalğan Yalan.
y. sözle- 43b/1, 43b/ğ5
y. söz 43b/2
 [=3]
yalğuz Yalnız.
y. 51b/2
 [=1]
yalın Alev.
y. 51a/7
 [=1]
yaman Kötü.
y. 46a/4, 51a/9
y.+dur 51a/11
y. (kolı yaman) 60b/10
y. söz 54b/4
y. yol 60b/11
 [=6]
yan Yan, yön, taraf.
y. 54a/3, 58a/8
y.+a 45a/13, 45a/13
y.+ığa 61a/9
 [=5]
yan- 1. Yanmak.
y.-ıp 39b/12
 2. Dönmek.
y.-madı 43b/3
 [=2]
yana Yine, yeniden.
y. 34b/1, 34b/5, 35a/4, 42a/7, 42a/7, 45b/1, 45b/7, 47b/2, 48a/6, 49a/1, 56a/11, 57b/2, 59a/2, 60a/10
 [=14]
yap- Örtmek.
y.-tı 45b/7

yār [=1]
Far. Sevgili.
y. 42a/3, 55b/6, 59a/12, 59a/7,
59b/10, 59b/5, 60a/4
y.+dım 38b/11, 38b/2, 38b/3,
38b/5, 38b/7, 38b/9
y.-ı 'ışk 63a/11
y.+ığa 37a/11
y.+ıma 61a/10
y.+i 51a/13
y.-i Hūdā 57a/8
y.-i mihr-bān 41a/6
y.-i vefādār 59a/2
y.+im 32b/12, 44a/11, 44a/5,
44a/7, 44a/9, 49a/6, 49a/7, 57a/1
y.+imge 49a/11
y.+imni 33a/3
y.+iğ 57b/4
y.+iğ üçün 32b/8, 43b/8
y.+iğni 34b/1
[=34]
yara Vücuttaki kesik, yara.
y. kıl- 41b/8
[=1]
yārān Far. Dost, arkadaş.
y.+lar 61b/6
[=1]
yaraş- Yaraşmak, yakışmak.
y.-ur 61a/5
[=1]
yarıl- Yarılmak.
y.-ip 43a/9
[=1]
başı yarıl- 43a/9
[=1]
yārlıġ Dost, yar olma, dostluk, yarlık. ,
y. 56b/5
y. érđi 44a/4
y. kıl- 56b/4
y. (merġabā-yı āşinālıġ yārlıġ)
44a/5
y. (rıza-yı āşinālıġ yārlıġ) 44a/4
y. (vefa-yı-āşinālıġ yārlıġ)
44a/11, 44a/13, 44a/5, 44a/7,
44a/9
[=10]
yārlıġ Bk. yārlıġ
y.+dım 55a/13
y.+dım (dü-yārlıġ) 55a/11
[=2]

yaş I Göz yaşı.
y. 48a/3
y. (hün-abe-i yaş) 48a/13
y.+ı 45a/10, 55a/12
y.+ı birlen 57b/11
y.+ıdın (kanlı yaş) 48b/7
y.+ım 63a/5
y. (kanlı yaş) 53b/8
y. (kaṭra kaṭra yaş) 45a/5
y.+ları 45a/5
[=10]
yaş II Taze, genç.
y. éken 36a/9
y. oġul 39a/3
[=2]
yaşa- Yaşamak.
y. 63b/9
[=1]
yaşlı I Gözü yaş ile dolmuş, ıslak.
y. 54b/2
[=1]
yaşlı II Yaşı ilerlemiş olan.
y. (uluġ yaşlı) 54b/3
[=1]
yaşun- Gizlenmek, saklanmak.
y.-dı 53b/4
[=1]
yaşur- Gizlemek, örtmek, saklamak.
y.-up 62b/7
[=1]
yat- Yatmak.
y.-iptur 54b/11
y.-tı 43a/9, 46b/8, 47b/13, 50a/6,
52b/11
y.-ur 45a/3
y.-ur kim 45a/1
[=8]
yaz Yılın en sıcak olduġu, ilkbahar ve
son bahar arasındaki mevsim.
y. dék 56a/7
[=1]
yaz- Yazmak.
y.-ip 41a/3
[=1]
yazla- Yaza döndürmek, yazı bir yerde
geçirmek.
y.-dı 56a/7
[=1]
yek Far. Tek.
y.+ke 63b/9

y.+ke zāt 60b/2
[=2]
yer Yer, mahal.
y. 54b/10
y.+de 38a/9, 44b/12, 51b/3, 52b/8, 62b/6
y.+din 38b/12, 41a/4, 45b/3, 57b/6, 57b/6
y.+e 49b/13
y.+ge 39b/9, 50b/1, 52a/6, 53b/10, 53b/4, 63a/2
y.+ige 36b/7
y. (kara yer astı) 54a/7
y.+lerde 51a/9
y.+lerniñ 38b/4
[=22]
yeti Yedi
y. yıl 44b/3
[=1]
yé- Yemek.
y.-megil 32b/9
y.-r-miz 34b/13
[=2]
ğam yé- 32b/9
[=1]
yédür- Yedirmek.
y.-di 32b/8
[=1]
ta'am yédür- 32b/8
[=1]
yét- Ulaşmak, erişmek, varmak.
y.-di 55a/13
y.-er 60b/3
y.-gin 63b/5
y.-megen 49b/2
y.-mem 42a/1
y.-sünler 64a/6
y.-ti 48b/6, 52a/1, 55a/2, 58b/9, 60b/5
y.-ti ki 36b/7
y.-tiler 39a/11
[=13]
yétiş- Yetişmek, ulaşmak.
y.-ğay 48b/6
[=1]
yétür- Yetiştirmek.
y.-di 61a/2, 61a/3
y.-gen 58a/5, 58a/8
[=4]
yétüş- Bk. yétiş-

y.-gin 61a/10
y.-ti 38a/10
[=2]
yığ- Yığmak, toplamak.
y.-ip 40b/9
[=1]
yığla- Ağlamak.
y.-ma 43b/1, 43b/10, 43b/2, 43b/4, 43b/6, 43b/8
y.-p 34a/10, 35a/8, 40a/2, 45a/7, 45b/10, 46a/3, 46b/7, 47a/1, 48a/3, 48b/12, 49b/4, 51a/2, 51b/7, 52b/12, 53a/4, 54a/12, 57b/12, 57b/13, 57b/2, 59b/7
y.-p berdi 58a/11
y.-r 48a/13
y.-r-sen 45a/11, 58a/12
y.-r-sen dép 40a/8
y.-r érdi 33a/6, 34a/12, 40a/5, 40b/2, 41a/1, 42b/2, 43a/11, 43b/12, 44b/5, 49a/1, 53a/3, 58b/2, 60a/7
y.-r érdi ki 45a/5
y.-r érdiler 40a/7, 47b/2
y.-ym 54b/11, 54b/13, 54b/2, 54b/3, 54b/5, 54b/7, 54b/9, 55a/2
[=55]
kan yığla- 45a/11
[=1]
yığlat- Ağlatmak.
y.-ip 60b/7
[=1]
kan yığlat- 60b/7
[=1]
yıkıl- Yıkılmak.
y.-ip 58a/11
[=1]
yıl Sene.
y. 54b/5
y.+nı (ay yılını) 41b/2
y. (yeti yıl) 44b/3
[=3]
yırt- yırtmak.
y.-ip 48b/3
[=1]
yiber- Göndermek.
y.-di 40b/8, 42a/6, 63b/2
y.-di kim 33b/12
y.-diler 40b/11
y.-dim 42a/4

yok	[=6] Mevcut olmama, yok. y. 35b/12, 35b/12, 35b/13, 36a/2, 44a/11, 46a/10, 49b/9, 50a/10, 50a/4, 54b/12, 55a/13, 61a/9, 62a/11, 63a/11 y. érđi 58b/3 y. érse 33b/12 y. turur 34a/4, 35a/2, 35a/5	y.-er-sen 39a/2 y.-er érđi 36b/4, 38a/7, 38a/8, 42b/11, 44b/6, 50b/9 y.-er érđiler 39a/8, 44b/12 y.-gen 36b/12 y.-gende 40b/4 y.-geniğa 51a/2 y.-geñ 38b/4 y.-gil 59a/1 y.-gin 32b/11, 45b/9, 45b/9 y.-üp 44b/8 y.-üp-turur dép 40a/3
yol	[=19] Yol. y. 60b/8 y.+a 35b/3 y.+a (yaman yol) 60b/11 y. ber- 39b/9 y.+ı 36a/7, 60b/5, 62b/7 y.+ıge 61a/4 y.+ın 55b/2 y.+ında 43b/7 y. (kattıg yol) 62b/7 y. kêt- 35b/4 y.+larda 41b/4 y.+nı 58a/3 y. tap- 37a/10 y.+um 55a/12 [=16]	[=19] yürek Yürek, kalp. y. 60b/11 y.+i (yüregi) 48b/1 y.+in (yüregin) 52a/11 y.+inde (yüreginde) 64a/1 y.+ni 41b/8 [=5] yüri- Yürümek. y.-gen 35b/4 [=1] yürü- Yürümek. y.-gen 51b/1 y.-ñ 39a/5 y.-p 39a/4, 39a/7 y.-r érđi 42b/9 y.-rler 50b/10 y.-y bersünler 47b/4 [=7]
yolçı	Yolcu. y.+sı 63b/8 [=1]	yüz I Suret, çehre. y. 35b/3, 35b/6, 47b/3, 50b/8, 59a/10, 59a/11, 59a/9 y.+iğa 45a/4 y.+ıge 43b/13, 45a/6, 58a/3 y.+in 49a/12 y.+ini 34b/6 y.+ıñdin 43b/5 y. kara 60b/8 y.+lerini 38a/5 y. öğür- 33b/6, 44a/12, 47a/5 y. ur- 40a/13 y.+üm 37b/9 y.+üm (kıızıl yüz) 61a/6 y.+üñ 51a/10 y.+üñe 43b/9 y.+üñni 56b/6 [=25]
yum-	Yummak. y.-up 62a/2 [=1]	
yut-	Yutmak. y.-gen 63a/4 [=1]	
yuv-	Yıkamak. y.-up 49a/3, 55a/7 [=2]	
yügür-	Çabucak gelmek, koşmak. y.-ür érđi 55b/9 [=1]	
yük	Yük. y.+i 63a/7 y.+in 60b/12 [=2]	
yümn	Ar. Uğur, bereket. y. dék 57a/5 y. (dürr-i yümn) 57a/5 [=2]	
yür-	Yürümek.	

yüz II Doksan dokuzdan sonra gelen sayı.

y. 37a/9

y. **çend** 43a/11

y. **miñ külfet** 61a/3

y. **päre** 48b/1

[=4]

yüzle- Birinin kusurunu yüzüne karşı söylemek.

y.-**di** 56a/7

[=1]

yüzli Yüzlü.

y. 45a/9

y. (**çemen yüzli**) 45a/9

[=2]

Z Z Ž Z

za'ferān Ar. Safran.

z. **dék** 61a/6

[=1]

zāğ Far. Karga.

z. (**bir qara zāğ**) 38a/13

z.+**ge** 38b/1

z.+**qa** 38b/12

[=3]

zāhir Ar. Parlak.

z. 62a/2

[=1]

zāhirī Ar. Görünen, meydanda olan, görünürdeki.

z. **bāṭmī** 33a/13

[=1]

zaḥm Ar. Yara.

z.+**ı** 41b/8

[=1]

za'if Ar. Güçsüz, kuvvetsiz, zayıf.

z. 54a/6

[=1]

zālm Ar. Zalim, zulmeden kişi.

z. 44a/13

[=1]

zam Ar. Üzerine ekleme.

z. **bol-** 47a/2

[=1]

zamān Ar. Vakit, zaman.

z. 47a/9, 56b/8, 63a/5

z. (**pir-i şayyād-ı zamān**) 35b/10

z. (**bir zamān**) 53b/1, 53b/1,

53b/11, 53b/11, 53b/6, 53b/6,

54a/10, 54a/10, 54a/5, 54a/5,

54b/2, 54b/3

z.+**dın** 50a/14, 43a/10

z.+**dın soğ** 43a/10

z. (**her zamān**) 53a/5, 59a/11

[=21]

zamāne Ar. Devir, zaman.

z.+**dın** 46a/10

[=1]

zamānī Ar. Zamanla ilgili.

z. 60a/3

[=1]

zāmin Ar. Kefil olan kimse, kefil.

z. **bol-** 35a/3

[=1]

zāmīr Ar. İç, derun.

z. 52b/1

[=1]

zār Far. Ağlayan, inleyen.

z. 52b/6

z. **'āşık-ı zār** 55b/5

z.+**ı** 51a/12

z.-**ı ḥaste-sen** 46a/11

z.+**ım (ḥār-ı zār)** 49a/11

z.+**ıñ (āh u zār)** 51a/6

z.-**ı (nā-tuvān-ı zār-ı 'ışk)** 63a/10

z.+**nı** 61a/13

z. **zār** 40a/2, 40a/7, 45b/9, 46a/3,

46b/13, 46b/7, 47b/2, 48a/3,

48b/12, 49b/4, 51a/2, 51b/7,

52b/12, 53a/4, 54a/12, 57b/12,

57b/2

[=25]

zarāfat Ar. İncelik, zariflik, nezaket.

z. (**bir zarāfat**) 44b/9

[=1]

zarar Ar. Bir kimsenin ya da bir şeyin sebep olduğu kayıp, ziyan.

z. 62b/7

z.+**ı** 50a/4

z.+**ını** 35a/5

[=3]

zāt Ar. Şahıs, kişi, değerli kişi.

z.+**ıñ (yekke zāt)** 60b/2

[=1]

zebān Far. Dil, konuşma.

z.+**ı** 42a/7

[=1]

zebūn Far. Güçsüz, aciz, zayıf.

z. 60b/7

z.-ı (baht-ı zebûn-ı belâkinem)	[=1]
46a/4	ziyâde Ar. Fazla, çok.
[=2]	z. 60b/4
zehî Far. Ne güzel, ne hoş, ne iyi.	z. bol- 43a/11, 47b/13, 47b/3,
z. 35b/5	47b/7
[=1]	[=5]
zehr-âb Far Acı su.	ziyâlıg Işıklı, aydınlık.
z. 63a/4	z. kıl- 44a/6
[=1]	[=1]
zemîn Far. Toprak, zemin.	ziyârat Ar. Bir kimseyi ya da herhangi
z. 56b/9	bir şeyi görmeye gitmek, ziyaret.
[=1]	z.+ıgâ 46b/11
zerd Far. Sarı renk.	[=1]
z. 62b/12	ziyârat-gâh Ar. Ziyaret yeri.
[=1]	z. bol- 64a/10
zerre Ar. En küçük parça, parçacık.	z.-ı 'ışk 57b/10
z. édi 62b/1	[=2]
[=1]	
zevk Ar. Hoşa giden şey.	
z.+ı 33a/6	
[=1]	
Zeyd Leylâ ile Mecnûn hikâyesinde	
yardımcı karakterlerden biri.	
Z. 46b/10, 46b/12, 50b/13, 50b/7,	
51a/4, 51b/7, 52b/11, 52b/5,	
61b/13, 64a/7	
Z.+din 32b/6, 52b/10	
Z.+ga 51a/3	
[=13]	
zi Ar. Önüne geldiği kelimelere	
“sahip” anlamı katarak birleşik	
kelime yapar.	
z.'l-dünyâ 60b/9	
z.'l-melûn 60b/12	
[=2]	
zibâ Far. Süslü, güzel.	
z. 33b/9	
z. (kâmat-ı zibâ) 51b/12	
[=2]	
zindân Far. Suçluların kapatıldığı	
karanlık, sıkıntılı yer.	
z. bol- 54b/13	
[=1]	
zinhâr Far. Asla, sakın, sakın ola ki.	
z. 41a/11, 41a/4, 48a/7, 49a/2,	
49a/4	
z. be-şad zinhâr 48a/7	
[=6]	
zîr Far. Alt, aşağı, alt taraf.	
z.-i hâk 59b/6	

BÖLÜM V SONUÇ VE ÖNERİLER

Leylâ ile Mecnûn hikâyesi Türk edebiyatında en çok işlenen konulardan biri olma özelliğine sahip bir hikâyedir. 7. yüzyılda yaşanan gerçek bir olaydan yola çıkılarak Arap edebiyatından İran ve Türk edebiyatlarına kadar uzanmış ve günümüze değin yaşamaya devam etmiştir. Türk edebiyatında bir bütün olarak ilk defa Gülşehrî'nin Mantıku't Tayr adlı eserinde Dâsitân-ı Leylâ vü Mecnûn adlı bölümde karşımıza çıkmış, Fuzûlî tarafından Leylâ ile Mecnûn mesnevisi ile en güzel örneği verilmiştir. İncelediğimiz Leylâ ile Mecnûn hikâyesi Azerbaycan Millî İlimler Akademisi Muhammed Fuzûlî El Yazmaları Enstitüsü 24.B-5703/7328'e kayıtlı olup Molla Ârif bin Molla Ma'rûf tarafından hicri 1358 – miladi 1939 yılında tamamlanmıştır. Eserin incelenen bölümleri 32b-64a yaprakları arasındır. Genellikle mesnevi nazım biçimiyle ele alınan bu konu, bizim incelediğimiz metinde halk hikâyesi şeklinde ele alınmış olması dolayısıyla hikâyenin farklı bir edebi türle kaleme alınması bakımından önem arz etmektedir.

Halk hikâyeleri, Türk halk edebiyatında modern hikâye ve romanın yerini tutan anlatmaya bağlı edebi metinlerde, şiirden düz yazıya geçişin önemli örnekleridir. Halk hikâyeleri genellikle fasıl, döşeme, asıl hikâye, sonuç ve dua, efsane bölümlerinden oluşmaktadır. İncelediğimiz bölüm eserin bir 32b-64a yapraklarını kapsadığından bölümlerin bütünü tam olarak incelenenemiş, asıl hikâye, sonuç ve dua, efsane bölümleri metinde tespit edilmiştir. Eserin asıl olay bölümünde Leylâ ve Mecnûn'un ayrılıkları pekişmiş, Leylâ; İbni Selâm ile evlendirilmiş, hastalanmış, İbni Selam tarafından iyileşmesi için ailesinin yanına götürülmüştür. Sonuç ve dua bölümünde iki aşıktan önce Leylâ, bir güvercin gibi görünerek yanına gelen Mecnûn'un ruhuna derdini anlatıp ardından ölmüş, bunun ardından da Mecnûn ölmek için Allâh'a dua etmiş ve o da Leylâ'nin mezarı başında ölmüştür. Efsane bölümünde de Mecnûn'un ölümünden sonra Leylâ'yle kavuşma süreci Zeyd adlı bir aziz kişinin maddi dünyayı gören gözünü kapatıp manevi dünyayı gören gözünü açıp bakması yoluyla aktarılmıştır. Bu açıdan halk hikâyelerinin ve bölümlerinin öğretimi açısından metin tahlilleri etkinlikleri için örnek metin özelliği göstermektedir.

Halk hikâyeleri şiir ve düz yazının bir arada kullanıldığı eserler olması bakımından hem coşku ve heyecana bağlı metinler olan şiirlerin hem de anlatmaya bağlı edebi metinler olan hikâye, roman gibi metinlerin özelliklerini bünyesinde

barındırmaktadır. Metinde duyguların hâkim olduğu bölümler ve karşılıklı konuşmalar, şiir şeklinde iken olay anlatımları, düz yazı şeklinde kaleme alınmıştır. Şiirler, metnin türüne uygun olacak biçimde yer yer aruz yer yer hece ölçüsü ile yazılmıştır. Olay anlatımlarının olduğu bölümlerde hikâyenin yapı unsurları örneklenmiş; kişi, yer, zaman, olay; olay örgüsü bağlamında bir bütün olacak şekilde aktarılmıştır. Olayların anlatıldığı bölümlerde öyküleyici anlatım biçimiyle; diyalog, özetleme, iç çözümleme, montaj, leitmotiv anlatım teknikleri örneklenmiştir. Bu açıdan Leylâ ile Mecnûn hikâyesi Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programı'nın metin merkezli anlayışına uygun öğrenme çıktıları barındırmaktadır.

Metinde aynı zamanda kelimeler yan, mecaz anlamlarıyla kullanılmıştır. Bu bakımdan şiir bölümlerinde kelimelerin farklı anlamlardaki kullanımları, edebi sanatlar aracılığıyla örneklenerek şiirdeki anlam zenginliği yansıtılmıştır. Şiirde edebi sanatların kullanımı şiir incelemelerinde “Metinde geçen söz sanatlarını belirler” öğrenme çıktısı için de örnek metin olarak kullanıma uygundur.

Leylâ ile Mecnûn Hikâyesi; Leylâ ile Mecnûn'un aşk hikâyesi olmasının yanında insanî değerlerin de okuyucuya aktarıldığı bir metindir. Karakterler kendi yaşamlarında yaptıkları seçimler ve durumlar karşısındaki tavırlar aracılığıyla bu değerleri okuyucuya aktarmaktadır. Bu bakımdan incelediğimizde Leylâ ve Mecnûn hikâyesi kahramanları aracılığıyla okuyucuya merhametli olma, hayvan sevgisi, iyilik ve fedakârlık, sabır, vefa ve sadakat gibi değerler aktarılmaktadır. Metnin içine sindirilen bu değerler öğrencilerin kişilik gelişiminde de etkili rol oynayacak, onlara temelinde sevgi bulunan empatik davranış biçimlerini özümletecek niteliktedir.

20. yüzyılın başlarında Çağatay edebiyatı sahasında kaleme alınan bu eser, 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi Programı'nın özel amaçları içinde bulunan “*Türk dili ve edebiyatının farklı dönemleri arasında bağlantı kurarak öğrencilerin geçmişle günümüz ve edebiyat ile gerçek yaşam arasında köprüler kurmasını sağlamak*” özel hedefine; farklı dönemlerde kaleme alınmış Leylâ ile Mecnûn hikâyelerinin karşılaştırılması ve incelenmesi yoluyla katkıda bulunabilecek niteliktedir. Yine Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin gerçek bir olaydan hareketle kaleme alınan bir eser olması, gerçek yaşamda karşımıza çıkabilecek özellikler göstermesi dolayısıyla eser; öğrencinin edebiyat ile gerçek yaşam arasında köprüler kurmasını sağlaması ve bu ilişkiyi kavratması bakımından örnek niteliğindedir.

Leylâ ile Mecnûn hikâyesi, yazıldığı dönemin Türkçesinin kelime ve anlam zenginliğini metindeki deyimler, isnat grupları, cümle çeşitleri ile yansıtmaktadır. Bu durum, aynı zamanda Türkçenin farklı dönemlerinin dil özelliklerini, dönemde kullanılan kelimeleri ve bu kelimelerin günümüzde kullanılan kelimeler ile benzerlik-farklılıklarını yansıtmaları bakımından da örnek niteliğindedir. Çalışmanın inceleme bölümünde kelimelerin imla, ses ve şekil bilgisi özellikleri incelenmiş ardından metinde geçen kelimelerin açıklamalı dizini hazırlanmış ve eserde bulunan Oğuzca unsurlar tespit edilerek Türkçenin farklı kollarının birbiriyle ilişkisine ışık tutulmuş, böylelikle Çağatay Türkçesi ile ilgili yapılan akademik çalışmalara katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2009). *Her yönüyle dil. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.*
- Aktaş, Ş. (2010). Edebî metin ve özellikleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 15(39),187-200.
- Argunşah, M. (2017). *Çağatay Türkçesi*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Aygün, Z.A. (1999). *Behiştî'nin Leylâ vü Mecnûn Mesnevisi (İnceleme-Metin)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana.
- Ayverdi, İ. (2011). *Misalli büyük Türkçe sözlük*. İstanbul: Kubbealtı.
- Ayyıldız, M., Birgören H. (2005). *Edebiyat bilgi ve teorileri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Bayak, C. (2019). Leylâ ile Mecnûn (Kıssa-l Leylî Birle Mecnûn) (Müellifi Sevdâ'î). Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Çankaya. Erişim adresi: 67693, sevda39i-leyla-ile-mecnunpdf.pdf (ktb.gov.tr)
- Boratav, P. N. (1946). *Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Boydak, F. Ş. (2022). Fransa Milli Kütüphanesinde bulunan Leylâ vü Mecnûn mesnevisindeki Leylâ minyatürlerinde metin-tasvir ilişkisi. *İstem*, 20(39), 73-94. <https://doi.org/10.31591/istem.1135371>
- Cengiz, E. (2019). Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin söz varlığı (1b-32b). [E5C2DA83A \(marmara.edu.tr\)](https://doi.org/10.31591/istem.1135371)
- Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken Türkçe sözlük*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Çağbayır, Y. (2016) Orhun Yazıtları'ndan günümüze Türkiye Türkçesinin söz varlığı büyük Türkçe sözlük, İstanbul:Ötüken Yayınları.
- Çalışkan, A. (2010). Edebiyat teorisi üzerine-1: İlk belirlemeler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(12), 89-108.

Çetişli, İ. (2001), Şubat-Mart). Edebiyat Dili/Edebi Dil. *Türk Yurdu*(162, 163),116-124.

Çetişli, İ. (2006). Edebiyat öğretiminde edebi metnin yeri ve anlamı. *Milli Eğitim Dergisi*, 34(169). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/Milliegitim/issue/36938/422341> adresinden erişildi.

Demir, S. (2016). Türkiye’deki edebiyat eğitimi üzerine bir değerlendirme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*.13(33), 48-68.

Devellioğlu, F. (2007). *Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lügat* (24. Baskı). Ankara: Aydın.

Durmuş, İ. (2003). *Leylâ ile Mecnûn*, TDV İslam Ansiklopedisi (c. 27 s.159). Ankara: TDV Yayınları.

Eckmann, J. (1988). *Çağatayca el kitabı*. (G. Karaağaç, Çev.) İstanbul.

Eker, Ü. (2010). Çağatay Türkçesinde eklerde görülen yuvarlaklaşmalardaki Eski Anadolu Türkçesi etkisi. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(1), 374-388.

Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metodlarına giriş*. Ankara: Anı Yayınları.

Eraslan K. (1993) *Çağatay Edebiyatı*. TDV İslam Ansiklopedisi (c.8 ss.168-176) İstanbul: TDV Yayınları.

Ercilasun, A. B. (1992). *Karşılaştırmalı Türk lehçeleri sözlüğü* (2.Baskı). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Ercilasun, A. B. (2017). *Türk dili tarihi*. Ankara: Akçağ.

Ergin, M. (2006). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak.

Eyüp, B., Uzuner Yurt, S. Ve Stebler, M. Z. (2012). Türk dili ve edebiyatı öğretimine yönelik yapılan akademik çalışmalar üzerine bir inceleme. *Turkish Studies*, 7(1), 1119-1131.

Gezer, A. (2020). Edebiyatta gerçeklik kavramının yeri üzerine bir inceleme. *Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 6(23): 296-308.

Günay, V. D. (2006). Liselerdeki yazın eğitime yeni bir yaklaşım. *Millî Eğitim*, 34(169), 817.

Güzel, A. (2006). Edebiyat eğitiminde amaçlar ve bu amaçlara yönelik yöntem teknik ve örnek uygulamalar. *Millî Eğitim Dergisi*, 34(169).

Karabulut, M. (2021). Edebî metinlerde dil, ifade ve üslûp ilişkisi. Mahmut Esat Harmancı, Muhammet Kuzubaş, Mehmet ÖZdemir, Gülçin Tanrıbuyurdu (Ed.), *Edebiyatta üslûp meselesi* (ss. 17-21). Ankara: İKSAD Global Yayıncılık,

Karaoğlu, E. G. (2023). *19. yüzyıla ait Çağatayca tıp metni (İnceleme-Metin-Dizin)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Bartın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Bartın.

KORKMAZ, Z. (2007). *Gramer terimleri sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.

Korkmaz, Z. (2017). *Türkiye Türkçesi grameri şekil bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kula, O. B. (2012). *Dil felsefesi ve edebiyat kuramı I*. İstanbul: İş Bankası Yayınları.

Kurdayıoğlu, M. ve Çakıcı, E. (2013). Türk edebiyatı dersinin öğretiminde değerler. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(3), 41-57.

Levend, A. S. (1959). *Arap ve Fars edebiyatlarında Leylâ ve Mecnûn hikâyesi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

MEB (2018). *Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Ortaöğretim Programı*. Ankara: MEB Basımevi.

MEB (2024a). *Ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programı Türk dili ve edebiyatı dersi (hazırlık, 9,10,11 ve 12. sınıflar) Türkiye yüzyılı maarif modeli 2024programturh9101112Onayli.pdf (meb.gov.tr)*

MEB (2024b). *Türkiye yüzyılı maarif modeli öğretim programları ortak metni Öğretim Programları Ortak Metni - Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (meb.gov.tr)*

Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nicel ve nitel yaklaşımlar I, II*. İstanbul: Yayın Odası.

- Ölmez, Z. (2007). Çağatay edebiyatı ve Çağatay edebiyatı üzerine araştırmalar. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 5(9), 173-219.
- Özdemir, H. (2015, Kasım). Çağatayca Taberî Tarihi (Tarih-Nâme) (60a-119b)İnceleme-Metin-Dizin. Kahramanmaraş, Türkiye.
- Özkan, M. (2016). Edebiyatta dil kullanımı. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 52(52), 65-77.
- Pala, İ. (2003). *Leylâ ile Mecnûn*, TDV İslam Ansiklopedisi (c.27 s.161). Ankara: TDV Yayınları
- Rahimi, F. (2019). Fethali Kaçar'ın Çağatay Türkçesi Sözlüğü Cilt I (2.Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Rahimi, F. (2019). *Fethali Kaçar'ın Çağatay Türkçesi Sözlüğü Cilt II* (2.Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sakaoğlu, S. (2018, Ağustos). *Halk hikâyeleri* (Ed. Prof.Dr. Ali Berat Alptekin, Doç.Dr. Çiğdem Kara), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. Erişim Adresi: <https://ets.anadolu.edu.tr/storage/nfs/EDB205U/ebook/EDB205U-11V1S1-6-0-1-SV1-ebook.pdf>
- Sarı, S. (2023). Türk dili ve edebiyatı eğitimi çerçevesinde Yedi Gülşen adlı Çağatayca Mesnevi'nin yazın dili açısından incelenmesi. [EKF7C97EB7](https://www.marmara.edu.tr/EKF7C97EB7) ([marmara.edu.tr](https://www.marmara.edu.tr))
- Sinan, A. T. (2006). Ana dili eğitimi üzerine bazı düşünceler. *Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 75-78.
- Sinanoğlu, S. (1958). Dil bilgisinin önemi. *Türk Dili*, 7(81), 438-440.
- Steingass, S. (2005). *Persian-English dictionary*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Şemsettin Sami. (2012). *Kamus-ı Türkî*. İstanbul: İdeal Kültür ve Yayıncılık.
- Şen, M. (2001). Tarihi Şivelerde Ek Uyumsuzluğu Var Mı. IV. *Uluslararası Dil Kurultayı*, (pp.1695-1733). Ankara.
- Şen, M. (2016). *Türk dilinin dünü ve bugünü*. İstanbul: Post Yayım Dağıtım.

Şen, M. (1999). Almak fiili üzerine. 3. *Uluslararası Türk Dili Kurultayı* (1996), s. 1071- 1092, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Şeyh Süleyman Efendî Özbekî El'Buharî. (1298). *Lügat-ı Çağatay ve Türkî Osmanî*. İstanbul: Mihran Matbaası.

Tekin, M. (2010, Ekim). Roman sanatı. İstanbul: Ötüken.

Tekin, T. (2016). *Orhun Türkçesi grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türkçe Sözlük. (2005) Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Üstünoğlu, K. (2013). *Dil araştırmaları*. Bursa: Sentez.

Wellek, R., Warren, A. (1982). *Yazın kuramı*. (Y. Salman ve S. Karantay, Çev.). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112), 7-17.

Yavuz, K. (2005), Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin Türk edebiyatındaki yeri, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*. 2/4, 57-69.

Yavuz, S. (2018) Ali Nihad Tarlan tarafından tercüme edilen Leylâ ile Mecnûn'un yeni baskısı üzerine. *Hikmet - Akademik Edebiyat Dergisi Ali Nihad Tarlan Özel Sayısı*, 705-712. <https://doi.org/10.28981/hikmet.492719>.

EKLER

همه افروز و در کمال کمال و در کمال کمال
دو نوع است یکی بر طرفین و یکی در
هر گونه و در هر گونه و در هر گونه
پس در هر گونه و در هر گونه و در هر گونه
زیر این هر گونه و در هر گونه و در هر گونه
الفصل فی بیان این که در هر گونه و در هر گونه
فایده باریک و در هر گونه و در هر گونه
سوزن و در هر گونه و در هر گونه و در هر گونه
او هر گونه و در هر گونه و در هر گونه و در هر گونه
قیلیم و در هر گونه و در هر گونه و در هر گونه
بر هر گونه و در هر گونه و در هر گونه و در هر گونه
اولی و در هر گونه و در هر گونه و در هر گونه
لوا و در هر گونه و در هر گونه و در هر گونه

فصل

در هر گونه و در هر گونه و در هر گونه و در هر گونه
قیلیم و در هر گونه و در هر گونه و در هر گونه
فایده باریک و در هر گونه و در هر گونه
سوزن و در هر گونه و در هر گونه و در هر گونه
او هر گونه و در هر گونه و در هر گونه و در هر گونه
قیلیم و در هر گونه و در هر گونه و در هر گونه
بر هر گونه و در هر گونه و در هر گونه و در هر گونه
اولی و در هر گونه و در هر گونه و در هر گونه
لوا و در هر گونه و در هر گونه و در هر گونه

قیام

212

سهرشته غریب بولک
 آله دامنکس نویندین
 آواره الکان مندل
 آواره الکان مندل
 اولدورک اوچوکر خنجر
 توت سیکرین بولک
 قورنده بیلکیدیور
 اسلین رسیلک هیاه
 آله دامنکس نویندین
 شولون سینه دورنیک
 کولنکده که غلار شنه
 هر قنده قدم تار تیب
 قاطعتی طاق اولی

انده محنون نولر برکات
 لاله الکان غلار سیر
 آواره الکان مندل
 آواره الکان مندل
 اولدورک اوچوکر خنجر
 توت سیکرین بولک
 قورنده بیلکیدیور
 اسلین رسیلک هیاه
 آله دامنکس نویندین
 شولون سینه دورنیک
 کولنکده که غلار شنه
 هر قنده قدم تار تیب
 قاطعتی طاق اولی

لکینه

آل دامنکزی نوی نیدن چاره ایان مندل
 خیر ایان اول جنور امود لاوروب جفتل
 بارسون بو صفت آفتب لیسون بایان او تیل
 غم خفیدین ایریپون جوزاده بستان توت تیل
 جبرک فو شونلار راروت ایلا روت تیل
 آل دامنکزی نوی نیدن چاره ایان مندل
 غنقا فتیدین مجنون جوبید بر لولد
 اوز غنجا ایل پیا ارجوا ل و لیر بولد
 بر لولد کوزوم توتوب لمله ل نظر بولد
 لویاله قیامت لیک بول سبک بول بولد
 آل دامنکزی نوی نیدن چاره ایان مندل

القصه

القصه بای ایملر بول بول بول بول بول بول
 قنق لاوروبین و فیکال مندلور و دین و لکین بول
 دینا و لکین بول لال اوقات قنقور و دینا و لکین بول
 کالونفیل برکان صیدور و سیر بول کالونفیل و لکین بول
 بایر الکین لکین بول و لکین بول و لکین بول
 قویا بر لولد کالونفیل مجنون تیل ایریپون
 بولار ایریپون و لکین بول و لکین بول و لکین بول
 مجنون لکین بول و لکین بول و لکین بول و لکین بول
 برکت لوله بکوه بریده لول لکین بول و لکین بول
 ایریپون و لکین بول و لکین بول و لکین بول
 دین سولاب بایر بول بول بول بول بول بول
 اولتوروب ایریپون لکین بول بول بول بول بول
 درخت میلش خال بکینه بر قورازاغ اولتوروب ایریپون

غمناش را بدین تو کین عجای دارا کین بول جای
 لطافت لب نه خوش نزل مفرح کمال کین بول جای
 التیج قریب یا غم نه الای بر دم فراغ نه
 کلبه پر توت نه دما غم نه عجیب الیک بول جای
 مراد میر خدا بر دگر تو کون مقصد فراموش
 اولول جیم غم جال روی که روح افزا الیک بول جای
 قوافل اغر غنیمت خبر خا کمال کین
 روانه حوض کوثر نه جبار الیک بول جای
 الکام مکر نیز قیل مجنون بوی کایول بر لب بول کون
 لور و نور حیمه سی التون نخوتن آرا الیک بول جای
اما مجنون بوسه ایست لور و لیل هم مجنون
 فرا قینده لویوب یایب اولتور و ایر در ناکاه لور و حین
 غم کون نه لور و لیل مجنون نیک کرونه ارکان ماقیل غما

بر سر زانغ

بر سره زانغ نه قولینده شکار بولوب قریب لور و ستور و
 لیا اده زار و لایقار کونلده استور ایر و یک مجنون نه ای
 موندراغ اوز جانفدر چ قلم موخه جبر قلب لور و ستور و
 دیب هر لور بدین استیسم قنار روانه بولده مضی کایب
 صقیب مجنون نه با قیب لیل را بر دگر مجنون کویا اوز نی غم
 اور کان هر دانه اولویدور و ایر در کین غم ساعت الیک
 عاشق زار زار بیلدار ایر و لیل کمال کین در قیل کون
 و اناسیز قور قوجیدین بول بیل لار نه نیک با قیب لور و
 دیب سورا به لار نه و سورا دیب لفلر قلب و ستور و
 ایر و لیل در کمال استیسم حیدرین صقیب قولیدین قوتو
 سخی کایر لور و دگر مجنون بول و افند لار نه لور و
 رسنه هر دانه زانغ پناهه قلب لیل و ایر لیل و دیب بیابانه
 لور و لور و هر دانه بیابانه قریب و لور و دگر بولده لور و لیل

کہ ازین لشکر آتی تو تمام منبر حارہ مجنونم غم منعم
 برین ایام طومار گل سے امانت در دیگ تاج خطن
 کیت جسم ازک رو چہ درخ استین بار جانہ ہا برین
 الہ استیب یار روح ہونہ بولام دلک بر دم را زدوایم
 برین ایام طومار گل سے امانت در دیگ تاج خطن
الفصل ہوز لارہ استیب نامہ لکرا برب بار دی
 وینہ برین ہوز نہ زہا نہ یقین قید نہ برینہ برینہ اور نہ
 سہمان قیل بنداد کلتی **الفصل ابن سلام** نہ حرمینہ
 قرار الدل بن سلام لکرا حرمینہ لکرا لکرا حرمینہ
 قوی اوزا تر بول لکرا لکرا ابن سلام منک قول بکول
 ماغیل لکرا قول اوزا تر بول لکرا لکرا لکرا لکرا لکرا
 یاسینہ اور ارمین ویا روز وینہ اور ارمین ویا **الفصل**

سہک اطرہ قید ز زونی مجتہد طومار گل سے
 قیدہ تاج اول آورہ قیل مجتہد لکرا لکرا لکرا
 برین ایام طومار گل سے امانت در دیگ تاج خطن
 کہ تاج لکرا لکرا لکرا لکرا لکرا لکرا لکرا
 لکرا لکرا لکرا لکرا لکرا لکرا لکرا لکرا
 برین ایام طومار گل سے امانت در دیگ تاج خطن
 منی در دیگ آورہ قیل اوزا تر بول لکرا لکرا
 قیل حرمینہ لکرا لکرا لکرا لکرا لکرا لکرا
 برین ایام طومار گل سے امانت در دیگ تاج خطن
 اونیونہ لکرا لکرا لکرا لکرا لکرا لکرا لکرا
 خلیلہ لکرا لکرا لکرا لکرا لکرا لکرا لکرا

کہ ازین

لیکن سوز لایعین ملک و ملک
 خطایه لیکن سوز زین سوز
 لیکن سوز زین سوز زین سوز
 هرگز سوز زین سوز زین سوز
 غریب سوز زین سوز زین سوز
 قانین سوز زین سوز زین سوز
 جانین سوز زین سوز زین سوز
 یارین سوز زین سوز زین سوز
 کورین سوز زین سوز زین سوز
 قیغ سوز زین سوز زین سوز
الف سوز زین سوز زین سوز
 مجنون سوز زین سوز زین سوز
 کورین سوز زین سوز زین سوز

قیغ سوز

هرگز سوز زین سوز زین سوز
 غریب سوز زین سوز زین سوز
 قانین سوز زین سوز زین سوز
 جانین سوز زین سوز زین سوز
 یارین سوز زین سوز زین سوز
 کورین سوز زین سوز زین سوز
 قیغ سوز زین سوز زین سوز
الف سوز زین سوز زین سوز
 مجنون سوز زین سوز زین سوز
 کورین سوز زین سوز زین سوز

لباس کند و در قرار قونند
 یوروکان کچر کوندوز
 مشکه دل سپوز اولوب یئوز
 نه فکر نه خیال نیک بار
 که بر سر ده توردا مالین
 جواب خوش بر مالین
 فراغت اولتوردا مالین
 نه خبر نه قرار نیک بار
 ضرر دلو نه محنون
 اهل آغوشه سهر خجرون
 سید غده سهر نه خجرون
 لطف سهر لعل نیک بار
 آه زید محنون دین بوسوز
 زده آشتیب زار زار لعل
 لیلانه اولک منی محنون
 بوسوز بر کلام ایور ایور
 سهر کولک لعلک و جلک بولک
 ای عاشق شید
 بولوب طعاری میون
 توسته آه و او بلده
 نفخ کولکجه بلده
 برله اولم بول و سنا
 عظم ملکینه لایق بولدی
 بولکونر قاضی زینبا
 سکه تالشور دروغ ورو
 دنیا دین اولوب لیل

چنانچه

جهان باغچه افت بیتی
 لباس کرد کسیت نه
 ایسیر کزار نه بیگانه
 لباس کرد کسیت نه
 لولک سباز را وحی غنیم
 قالب مال بر کسیت نه
 سهر بادور بدین حریف
 فلک نه انور کسیت نه
 سکه تالشور دروغ ورو
 دنیا دین اولوب لیل
 محمد سهر در غنایه
 غنیم دین بر کسیت اولک
 چنانچه نالار یغره کرد
 دین شلک اولدی
 لک دین دورانی ناله
 اغری موم لب اولک
 ملک رعنا لاله خرمک
 مای لب اولدی
 سکه تالشور دروغ ورو
 درد دنیا دین اولوب لیل
 غنیم دین باغچه لور کین
 لباس کرد لری مندیب

ضمیمه بالطلعت دو عاشق
 یقیناً الملامت در خموش
 باشنده کوه محبت کیتی
 سکه تالشه کردار رخ
 منجاریه زید خسته دل
 از برقیع این تباین
 منورینه اور تار ناله
 سبز لول برده کور و دم
 سکه تالشه کردار رخ
اما مجنون زید وین بوسوزن است زنی تاشنده
 بر او در میوس بولوب بر خجسته یابی زید پاشنده
 او چنده زار زار لعل لب اولتور بایر کرد عریضه عیت

دین

دین سوزی مجنون از زید لعل لب ای لیا داری لعل لب
 لیا زید بار لعل لب قولیده تاش لول سینه او و فریاد فغان
 قلیب لیلدر ایرو ناله کور و یکم لیا زانی غریبی دگر
 بر لار زار زار لعل لب اولتور بایر کرد عریضه عیت
 کچ بر دیوانه قولیده تاش هر زمان لول سینه او و روب
 فریاد ناله فیلور لیا زانی اول دیوانه زار زید لول کچ
 سلیک کز فیلور یکم لیا لیا لیا دیوانه مجنون شول بول
 مانا روب قاشنده بایر بمر و بولوب لیا زانی
 مجنون نه قراب بوسوزن زید بوسوزن
 کچ سینه منک ایتلنی است
 عرض دل و ادیم السیت
 سوز لالکین در و منگی بلم
 سینه اولتور و ب در و منگی
 لول غلغلکین استیسمه

کین در دولت لایست سب بر زمان من بزمان

بولد کجای فراغ را اول نور خورشیدیم بلج
باد خزان آوردی کجایم اجلیا لوتی لعل بلج
من موند هفت من موند بر کایا شوندر بر بلج
بلج بولون بارم کجایم حیران بکون من بلج
کین در دولت لایست سب بر زمان من بزمان

کین بکین نه مطلب بر این حال دلین ابلان ش
آینک جای کجایم خسته موند اق قانی یاس
خج متیدین بفریند خج حشر مکر او نه فاس
سب کین بکین ایوب مروح اورا سب بر کاس
کین در دولت لایست سب بر زمان من بزمان

عاجه

عاجه سب سب نالین اول تو تماشای کین
عاجه کجایم با حال ایثار بر باد او برو خاک سب
چون کجایم بولدر کجایم هرمان قیسم تریک
کجایم میندین کجایم آرتوق میند او غلوم سب در سب
کین در دولت لایست سب بر زمان من بزمان

عاجه میندین صغیف در و کین بولاس عا
کین در دولت لایست سب بر زمان من بزمان
تو کین غلوم میند دو د کجایم غلب قار کین
فریاد یار سب نیمین بولدر و کین کجایم
کین در دولت لایست سب بر زمان من بزمان
اما کین نه اناس بوسوزن ابر کجایم مجنون بکین
کین نه اناس بکین کجایم مجنون زار زار کین نه اناس

اسیک لاریں کوز لاریں سپور توب بول سکر ایتور
 عرصہ ایش لور سیکان جا
 اوکایا ایشی سیکان جا
 نیچے سپور کا اوچار تو سکر لاریں
 بواحوالہ سکر لاریں
 تالان سالیب باوخر لاریں
 صبر لاریں
 لول سکر لاریں
 سپور وورده کوز لاریں
 فلک حر قومیہ کریں
 ایدر خاق استخوانه سکر لاریں
 طاقیم لوق ایدر سکر لاریں
 لاریں بول لاریں

حرفه

حرفه حاکم سکر قریب
 مجنون ایتور ایدر قریب
 القصہ لاریں
 مجنون لاریں
 اولی الی برب
 بیا قیل و من
 ریکز لاریں
 منین بول لاریں
 الی لاریں
 انا قوی حق لاریں
 بونوع ایدر لاریں
 خزان سکر لاریں
 کہ اوکایا لاریں

دور و البهاغه جهان
بر تنده ایجان ابد و ک
خال منزه نهان
ای خوش غنائم بن قلا ی
رو چه روز غم بن قلا ی
بولنگه غم بن قلا ی

یارب غم خوش شهر ی غ
لج بر له قیلد نیک یار لیغ
ایلا رنجور لفرق ادا
بوز و نگر علی لور تو
سکر تینیک غم بن قلا ی
حالت کج و ر بولنگه
ای مری غم بن قلا ی

بهر قنکیز پای
نخ جانور ایلد کاس
لور کاج ملک لاس
باقی زمین کسینه جا
نازولی بد نوردین رجا
آحتی مولین دست دعا

کیله غم فراخ

کیله غم فراخ سینه
ای لیا نام آرام جان
قیلما قفه یار غم مر حبا
سکرت غم بن قلا ی

اول شک دانه خال لا زینک
اولتور دیمو صحت لقوب
در بین دل ترشید رنیک
سپر صحن آرد قد نیک
منده دور نیک در غم قلا ی
لج بولدی غم بن قلا ی

چون کلبه او ایلد یور
پناه کجول تو شتوئی ارق
آخرد شوله ورسلی
قیسمت کاشوله ورا ایلد
قبر نیکه ای یار خدا
تجاس سکه مندر صدا
خاسته بولسوز خاه کدا
لج جلتو کج جبر و جفا

خداي گناه خوش آمدید که بر کلام بر خور لیا نیست سو تینه
 قیام یک ملک که بر لب بیار و گنج از برای اتمام او چو قنی
 لیا نه شک تا نور مویب اما اول جور شک مجنون نه اندیشه
 لیا نور بواید لاری مجنون اعی ال لیا نه ایمه سرانیک
 نیکین دید بد در حال مجنون اول جور بواید ملک با
 بسوزنه ایور ایر بد در

عرض کتب حق که لیا لیا سی
 حقیقت دور طریقت لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا

لیا

لیا لیا لیا لیا لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا

فیلد لیا لیا لیا لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا
 لیا لیا لیا لیا لیا لیا

1308

